

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

KISSA-İ KERB GÂZÎ VE HİKÂYE-İ MUHAMMED HANEFÎ

Ayşe Gül CANYILDIRAN

1130205004

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Kadriye ORAK KÜLCÜ

ISPARTA – 2017

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin Adı Soyadı	Ayşe Gül CANYILDIRAN	
Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı	
Tez Başlığı	Kıssa-i Kerb Gâzîve Hikâye-i Muhammed Hanefî	
Yeni Tez Başlığı ¹ (Eğer değişmesi önerildi ise)		
<p>Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği hükümleri uyarınca yapılan Yüksek Lisans Tez Savunma Sınavında Jürimiz 05/07/2017 tarihinde toplanmış ve yukarıda adı geçen öğrencinin Yüksek Lisans tezi için;</p> <p>☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUĞU²</p> <p>ile aşağıdaki kararı almıştır.</p> <p>☒ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarılı bulunmuş ve tez KABUL edilmiştir. ☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ³ kararlaştırılmıştır. ☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarısız bulunmuş ve tezinin REDDEDİLMESİ⁴ kararlaştırılmıştır.</p>		
TEZ SINAV JÜRİSİ	Adı Soyadı/Üniversitesi	İmza
Danışman	Yrd.Doç.Dr. Kadriye ORAK KÜLCÜ	
Jüri Üyesi	Doç.Dr. Selami TURAN	
Jüri Üyesi	Yrd.Doç.Dr. Mehmet ÜNAL	
Jüri Üyesi		
Jüri Üyesi		

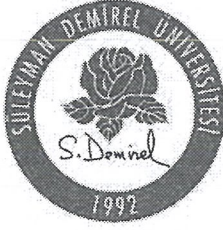
¹ Tez başlığının DEĞİŞTİRİLMESİ ÖNERİLDİ ise yeni tez başlığı ilgili alana yazılacaktır. Değişme yoksa çizgi (-) konacaktır.

² OY ÇOKLUĞU ile alınan karar için muhalefet gerekçesi raporu eklenmelidir.

³ DÜZELTME kararı için gerekçeli jüri raporu eklenmeli ve raporu tüm üyeler imzalamalıdır.

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM-ÖĞRETİM VE SINAV YÖNETMELİĞİ Madde 28-(4) Tezi hakkında DÜZELTME kararı verilen öğrenci sınav tarihinden itibaren en geç üç ay içinde gereğini yaparak tezini aynı jüri önünde yeniden savunur.

⁴ Tezi REDDEDİLEN öğrenciler için gerekçeli jüri raporu eklenmeli ve raporu tüm üyeler imzalamalıdır. Tezi reddedilen öğrencinin enstitü ile ilişkisi kesilir.

T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**KISSA-İ KERB GÂZÎ VE HİKÂYE-İ MUHAMMED HANEFÎ**” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Ayşe Gül CANYILDIRAN

03/08/2017

(CANYILDIRAN, Ayşe Gül, *Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî*, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2017)

ÖZET

Mensur hikâye metinlerimizin ve bunların incelenip değerlendirilmesi hem eski edebiyatımızın daha iyi anlaşılması hem de günümüz sanatçısına kaynaklık etmesi açısından çok değerlidir. Bu düşünceden hareketle bu çalışmamızda mensur bir hikâye örneği olan ve döneminde de birçok insan tarafından asker ocaklarında ve kahvehanelerde okunan aynı zamanda “Gazavatnâme” ve “Menâkıbnâme” olarak isimlendirilebilecek bu eser üzerinde büyük bir istekle çalıştık. Battalnâme ve Danişmentnâme gibi dinî ve hamasî nitelikler taşıyan bu eseri edebiyatımıza kazandırmayı amaçladık. Türk hikâye geleneğinde de sözlü geleneğin getirdikleri ile birlikte İslamiyet’in etkisi açık biçimde görülmektedir. İslamiyet etkisi altında gelişen Türk destanlarında yapılan mücadele ve savaşların amacı İslamiyet öncesi destanlarinkinden çok farklıdır. Bu destanlarda maddi kuvvetle manevi kuvvet birleşir, bilhassa maneviyat ön plandadır. Kerbnâme’nin mensur 3 ciltlik nüshası Atatürk Kütüphanesi Muallim Cevdet yazmaları arasında bulunmuştur. Transkripsiyonlu metni ve incelemesi üzerinde çalışmış olduğumuz nüsha Muallim Cevdet K. 234’te kayıtlıdır.

Hikâye Hz. Osman’ın şehit edilmesiyle başlar. Mervan bunu fırsat bilerek Hz. Osman’ı Hz. Ali’nin şehit ettiği iftirasında bulunur. Hz. Ayşe bu haberi duyunca üzüntüyle orduyu toplayıp savaşa gider. Ancak Said ibn Vakkas onu vazgeçirir. Bu kısımdan sonra Muhammed Hanefî hikâyeye dâhil olur. Birçok kimse onun zulmünden şikâyet ederek Hz. Ali’nin huzuruna gelirler. Hz. Ali onun böyle şeyler yapmasına ihtimal vermez ve bir mektup gönderir. Mektupta kâfirlerden itibar görmediklerini zulümden şikâyet edenlerin de onlar olduğunu söyler. Hz. Ali’den onlarla savaşmak için izin ister Hz. Ali bunu kabul eder. Hz. Ali ona yardım etmesi için Kerb Gâzî’den yardım ister. Muhammed Hanefî ile Kerb Gâzî birlikte kâfirlere karşı cenge başlarlar.

Anahtar Sözcükler

Hz. Ali, Kerb Gâzî, Muhammed Hanefî, hikâye, dinî, hamasî.

(CANYILDIRAN, Ayşe Gül, *Parable of Kerb Ghazi and Story of Muhammad Hanafi*, Master's Thesis, Isparta, 2017)

ABSTRACT

Our plain text story copies and their evaluation with examination are so valuable in terms of both much more understanding of the former literature and being a source for the present artists. Act on this belief we studied with a great desire on this work that is a sample of a plain text story in our working and that is read by many people in military centers and coffeehouses also in its period at the same time it can be called "Gazavatnâme" and "Menakıbnâme". We aimed at bringing this work that carries religious and epic qualifications like *Battalname* and *Danişmentname* to our literature. Also in Turkish story tradition it is clearly seen that Islam with an oral tradition's returns are effective. The aim of the fights and wars was done in Turkish saga that was developed under the effect of Islam are so different from sagas in pre-Islam. In these sagas material force unites with the moral force, especially priority is *worale*. The sample of *Kerbname* that is a 3 volume plain text. Is among the writings of Muallim Cevdet in Atatürk Library. The transcribed edition and its analysis on which we studied on is registered under the number 234 in Muallim Cevdet Library.

The story starts with being a martyr of Hazrat Uthman. Merwan, seizing this opportunity, smirched Hazrat Ali by claiming that the martyred Hazrat Uthman. Upon hearing this incident, Hazrat Aisha with grief in her heart, gathered her army and went into war. Said Ibn Vakkas discourages her. After this section Muhammad Hanafi is included to this story. Many people complain from his cruelty and come before Hazrat Ali. He doesn't presume that he can do something like that and sends him a letter. He says that they don't see reputation from heretics and they also complain from the cruelty in this letter. He asks permission from Hazrat Ali to fight with them and he accepts it. Hazrat Ali asks for help from Kerb Ghazi to help him. Kerb Ghazi starts to fight with Muhammad Hanafi against heretics.

Key Words

Hazrat Ali, Kerb Ghazi, Muhammad Hanafi, story, religious, epic.

İÇİNDEKİLER

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI.....	ii
YEMİN METNİ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii
ÖNSÖZ	İx
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

İNCELEME

1.KISSA-İ KERB GÂZÎ VE HİKÂYE-İ MUHAMMED HANEFÎ'NİN NÜSHA VE ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	10
1.1 Kerb Gâzî Hikâyelerinin Nüsha Tavsifleri	10
1.1.1 Kissa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî'nin Nüsha Tavsifi.....	10
1.1.2 Diğer Kerb Gâzî Hikâyelerinin Nüshaları ve Tavsifleri.....	11
1.1.2.1 Manzum nüshalar.....	12
1.1.2.2 Mensur nüshalar.....	13
1.2 Dil ve İmlâ Özellikleri.....	15
1.2.1 İyelik Ekleri.....	15
1.2.2 Hâl Ekleri.....	16
1.2.3 Bildirme Ekleri.....	18
1.2.4 Yapım Ekleri.....	18
1.2.5 Zamirler.....	19
1.2.6 Sıfat-Fiil Ekleri.....	20
1.2.7 Zarf-Fiil Ekleri.....	20
1.2.8 Fiilde Zaman.....	21
1.2.9 Soru Kelimeleri.....	23
1.2.10 Atasözleri ve Deyimler.....	23

2.KISSA-İ KERB GÂZÎ VE HİKÂYE-İ MUHAMMED HANEFÎ'NİN TEKNİK VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ.....	23
2.1 Hikâye'nin Teknik Özellikleri	23
2.2 Hikâye'nin Muhteva Özellikleri.....	28
2.2.1 Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî'nin Konusu.....	28
2.2.2 Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî'deki Şahıslar	28
2.2.2.1 Hz. Ali	28
2.2.2.2 Kerb Gâzî.....	29
2.2.2.3 Muhammed Hanefî.....	30
2.2.2.4 Hâce Amr.....	31
2.2.3 Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî'de Geçen Mekânlar	33
2.2.4 Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî'deki Motifler ...	33
2.2.4.1 Kılık Değiştirme Motifi.....	33
2.2.4.2 Dine Davet ve Din Değiştirme Motifi.....	34
2.2.4.3 Mucize, Keramet ve Dua Motifi.....	36
2.2.4.4 Ejderha Motifi.....	37
2.2.4.5 Sihir Motifi.....	38
2.2.4.6 Kırk Motifi.....	38
2.2.4.7 Savaş Motifi.....	38
SONUÇ.....	40
KAYNAKÇA.....	42

II. BÖLÜM

METİN

1. METNİN HAZIRLANMASINDA TAKİP EDİLEN YÖNTEM.....	44
2. METİN.....	47
ÖZGEÇMİŞ.....	230

KISALTMALAR

a.g.e. :	adı geen eser
a.g.m. :	adı geen makale
ans. :	ansiklopedi
Bk. :	bakınız
bs. :	basım
C. :	cilt
EAT:	Eski Anadolu Trkesi
ET:	Eski Trke
s. :	sayfa
S. :	sayı
TDV:	Trkiye Diyânet Vakfı
DİA:	Trkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
vb. :	ve benzeri
vd. :	ve diğerkleri
Vr. :	varak
Yay. :	Yayımları

ÖNSÖZ

Hikâye etmenin tarihi, insanlık tarihi kadar eskidir denilebilir. Modern hikâye kavramı oluşmadan önce de sözlü ve yazılı edebiyat geleneğine sahip tüm kültürlerde bir hikâye/hikâyeleştirme algısı ile karşılaşmak mümkündür. Klasik edebiyat, muazzam bir şiir geleneği oluşturduğu gibi göz ardı edilemez bir hikâye geleneği de oluşturmuştur. Dahası şiirin de bir hikâyesi olduğu unutulmamalıdır.

Türk Edebiyatı'nda "hikâye"nin -modern anlamda- XIX. yüzyılın sonlarında Tanzimat ile birlikte ortaya çıktığı düşünülmektedir. Bu dönemde devletin birçok alanda başlattığı Batılılaşma hareketinin edebiyatı da etkilediği şüphesizdir. Ayrıca edebiyatın yenileşmeye olan katkısı da kaçınılmaz görülmektedir. Batı dillerinden özellikle de Fransız edebiyatından yapılan çeviriler roman ve hikâye türünün tanınmasına imkân sağlamıştır. Fransız edebiyatından yapılan *Telemak*, *Hikâye-i Mağdûrin (Sefiller)*, *Monte Cristo*, *Kamelyalı Kadın* gibi ilk çeviriler dikkat çekicidir. Dönemi okuyucusu için son derece câziptir.

Aslında şunu da hatırlamak gerekir ki hikâye kavramı Tanzimat öncesi de edebiyatımızın hiç de yabancı olmadığı kıssadan hisse geleneği içerisinde topluma bilgi ve öğüt verme amacı güden bir "anlatı" (recit) türü olarak daima vardır. Bizde anlatı geleneğine bağlı olan hikâye, İslâmiyet öncesinde *Oğuz Kağan Destanı*, *Şu Destanı*, *Bozkurt Destanı*, *Türeyiş Destanı* gibi destanlarda, İslâmiyet sonrasında halk arasında okunan *Köroğlu*, *Tahir ile Zühre*, *Kerem ile Aslı* gibi halk hikâyelerinde; saray çevresinde ise ağırlıklı olarak çoğu Nizami'nin Hamse'sine nazire olarak kaleme alınan mesnevilerde karşımıza çıkar. Günümüzde ise pek çok yazar post-modern anlatı türleri içinde de klâsik hikâye malzemesinden faydalanarak bu türleri eserlerinde kullanmaktadır.

Tarihî hikâye metinlerimizin ortaya çıkarılması ve bunların incelenmesinin hem eski edebiyatımızın daha iyi anlaşılmasına hem de günümüz sanatına yeni ve zengin bir kaynak olacağı gerçektir. Bu düşünceden hareketle tezimizin hedefi, XVI. yüzyıl mensur hikâye örneklerinden biri olan ve döneminde birçok insan tarafından sohbet meclislerinde ve kahvehânelerde okunan (incelediğimiz yazma nüshasının derkenarlarına düşülen notlardan ne kadar, nerelerde ve kimler tarafından okunduğu da

anlaşılmaktadır) *Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Haneî* adlı eseri gün yüzüne çıkarmak ve hatırlatmaktır.

Bu çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) tarafından 3524-YL1-13 proje numarasıyla desteklenmiştir.

Tezimiz bir **Giriş** bölümünün ardından **İnceleme** ve **Metin** olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümü, Kerb Gâzî olayının destan döneminden XVI. yüzyıla kadar ki gelişimi ve Türk edebiyatındaki çeşitli *Kerbnâme* nüshaları hakkındaki bilgileri toplamaktadır. Birinci bölüm, *Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Haneî* adlı yazmanın nüsha tavsifi, dil ve anlatım özellikleri ile muhteva ve teknik özelliklerini içermektedir.

İkinci bölüm *Milli Kütüphane Muallim Cevdet Kitaplığı 234. numarada Kıssa-i Kerb Gâzî Ve Hikâye-i Muhammed Haneî* adı ile kayıtlı olan mensur el yazması nüshanın transkripsiyonlu olarak günümüz alfabesine aktarımına ayrılmıştır.

Maddî ve manevî destekleriyle beni yalnız bırakmayan aileme ve yüksek lisans tez öğrenciliğine kabul ettiği ve çalışmam boyunca yardımını gördüğüm danışmanım Yrd. Doç. Dr. Kadriye Orak Külcü'ye teşekkür ederim.

Ayşe Gül CANYILDIRAN

GİRİŞ

Dünya edebiyatında ilk edebî örneklerin *mitoloji* olduğu kabul edilmekle birlikte pek çok milletin edebiyatının *destan* la başlatıldığı görülmektedir⁵. Destan, tarihte yaşanmış, unutulmaz olayların halk üzerindeki etkileri; olayların onların gözüyle görülmesi, onların ruhuyla hissedilmesidir. Sözlü geleneğe bağlı bu anonim ürünler; zaman ve mekân içinde toplumun iradesini ellerinde tutan kahraman, aynı zamanda bilge şahsiyetlerin hayatları etrafında oluşan menkıbelere dayanan uzun ve didaktik hikâyelerdir⁶.

Destan teriminin ilk dönemlerde halk hikâyeleri, manzum masallar, dinî-biyografik romanlar, dinî hikâyeler, tasavvufî eserler, mensur edebî eserler, manzum ve mensur tarihler için de kullanıldığı görülür. Bu durum tür, şekil ve tasniflerde çeşitli problemler de oluşturur. Değişik metodlar uygulanarak bu problemlerin çözümü için uğraşılmıştır. Destan incelemeleri yapan halkbilimciler ya yeni terimler kullanmış ya da destan terimin karşıladığı kavramı tanımlamak yoluyla sınırlama ve açıklama yoluna gitmişlerdir. Mesalâ bu sınırlamalardan birinin Özkul Çobanoğlu tarafından ana temanın kahramanlık olmasından yola çıkılarak “epik destan” gibi yeni bir kavram kullanma yoluna gidilerek yapıldığı görülmektedir. Türk destanlarına İslâmiyetin kabulü sonrasında, epik kadar dinî özelliklerin de eklenmesi İslam sonrası Türk destan kavramları için yeni terimleri ve bu konudaki önerileri zorunlu kılmaktadır⁷.

Türk destanları oluşan kültür, medeniyet, dil ve din değişimlerine göre tarihi açıdan iki ana dönemde incelenir: 1- İslâmiyet öncesi Türk destanları 2- İslâmî dönem Türk destanları. İslâmiyetin kabulünden önceki Türk destanlarında göçebe hayat, Gök Tanrı inancı, ulus olma, bağımsız olma gibi durumlar ön planda iken İslâm sonrası Türk destanlarında ise sözlü geleneğe İslâmî kavram ve durumlar eklenir. Bu destanlarda maddi kuvvet kadar manevi kuvvet de önemlidir. İslâmî dönem destan kahramanlarının başlıca amacı, Anadolu’yu fethetmek ve fethedilen yerleri Müslüman kılmaktır. Bu

⁵ F. Erkman Akerson, edebiyatın mitoloji ile başlatılması hakkındaki çeşitli görüşlere yer vermekle birlikte edebiyat ile mitolojinin farklarına da işaret etmektedir (Akerson: 2010, s. 44-50).

⁶ Şükrü Elçin, *Halk Edebiyatına Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1993, s. 72.

⁷ Özkul Çobanoğlu, *Türk Dünyası Epik Destan Geleneği*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003, s. 15.

amaç için yapılan mücadeleler ve fedakârlıklar kahramanların menkıbevî hayatlarıyla birlikte verilir⁸. Cenkler esnasında şehit ve gâzî olmak yüksek bir mertebe olarak kabul edilir. *Kerbnâme* ile aynı yüzyılda yazılmış *Battalnâme* ve *Dânişmendnâme* örneklerinde bu durum açıkça görülmektedir:

“Türk destanı Battal Gâzî'nin muhtevasında Hristiyan ordularına karşı, Türk ve Araplar, İslâm birliği içinde çetin mücadelelere girmişler; ama Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslâmlaşması yolunda canlarını tehlikeye koyan kişiler Türk emirleri olmuştur. Bu “ Alp-Gaziler”, İslâmiyeti yayılması için “şehadet” i yegâne gaye bilip maddi menfaatleri hakir gören “mefkûre”nin temsilcileridir. Bu kahramanların gösterdiği harikulâdelikler sayesinde İslâm dini kendisini Hristiyan dininin hücumlarından koruyarak Anadolu'da yaşayan kalıcı bir din durumuna gelmiştir⁹.”

“Battal Gazi'nin Anadolu'daki fetihlerinden sonra Hristiyanlar Anadolu'ya tekrar hakim olurlar. Danişmend Gazi bu toprakların bir bölümünü yeniden fetheder ve Müslüman Türklere vatan yapar. Anadolu'nun maddî ve manevî olarak fethedilmesini konu olarak işleyen destanların sonuncusu Saltuknâme'dir... Dânişmend-nâme Anadolu'nun Türkler tarafından fethedilişini anlatan bir eserdir. Eserin büyük bir bölümü Müslüman Hristiyan mücadelelerini anlatmaktadır¹⁰.”

İslâmiyet öncesi destanlarındaki *alp* tipi etrafında meydana gelen olaylar, İslâmî dönem destanlarında *gâzî* tipi etrafında meydana gelir. Eski destan geleneğinin anlatıcıları *ozan*lardı. İslâmiyetin kabulüyle birlikte İslâmî destanları, kıssa¹¹ları anlatan *meddâh*, *kıssahân*, *nedim* gibi isimlerle anılan kişiler, İslâmî kaynaklı yeni konular anlatmaya koyulurlar. Konu değişmiş olsa da yeni anlayışla edebiyatımızda işlenen

⁸ Kazım Yetiş, “destan”, *DİA*, C. 9, İstanbul, 1994, s. 202-205.

⁹ Hasan Köksal, *Battal Gâzî Destanı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2007, s. 5.

¹⁰ Necati Demir, *Dânişmendnâme*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, s. 17.

¹¹ Kur'ân-ı Kerîm'de tarihî kişilerle olaylara dair yer alan haberlerle bunlardan bahseden ilim. Sözlükte "bir kimsenin izini sürmek, ardınca gitmek; bir kimseye bir haber veya sözü bildirmek" gibi mânalara gelen kıssa kelimesi bir kimse yahut bir şeye ait hadiselerin adım adım, nokta nokta takip edilerek anlatılması / hikâye edilmesi ve bu niteliği taşıyan hikâyeyi ifade eder (detaylı bilgi için bkz. İdris Şengül, “kıssa”, *DİA*, C. 25, İstanbul, 2002, s. 498-501).

destanî ürünler, Anadolu halkının cengâver temayüllerini tatmin edecek ve arttıracak tarzda eserlerdir¹².

Destan terimini Türk dünyasında kullanılan diğer terim ve destan türlerden ayırmak için destanlardan sonra çıkan halk hikâyeleri, nazım-nesir karışık söylenmeleri, kahramanlık konusunun yanında aşk gibi başka konuları da ihtiva etmeleri, millî unsurlarla birlikte dinî unsurları da kullanılmaları gibi yönlerden destanlardan ayrılırlar.

Hikâye türüne gelince bu türün Doğu ve Batı medeniyetlerinde benzer bir gelişme süreci gösterdiği görülür. Başlangıçta Yunan destanlarının, daha sonra Tevrat ve İncil'deki kıssaların Batı hikâyeciliğine kaynaklık etmesi gibi Doğu hikâye geleneğinde de Hint ve Câhiliye devri Arap hikâyelerinin, nihayet Kur'ân-ı Kerim'deki kıssaların tesiri belirgindir. Bu tesir, Türk Edebiyatında da kendini gösterir. Doğu hikâye geleneğinde anlatılagelen Leylâ ile Mecnûn, Yûsuf ile Züleyhâ, Hz. Ali Cenklere, Ferhad ile Şîrîn, Battalnâme, Danişmendnâme gibi kıssalar Türk edebiyatında da işlenmiş ve hatta başka edebiyatlardaki benzerlerini aştıkları dahi olmuştur¹³.

Türklerde hikâyelerin başlangıç evresinde dinî ve ahlâkî yönden insanları eğitmek amacıyla yazıldığı ve okunduğu söylenebilir. Şairlerin Fars edebiyatının etkisinde ve onu aşmak maksadıyla kaleme aldığı hikâyelerde –özellikle mesnevi-geleneksel halk hikâyelerinin kaynağından ayrıldıkları görülür. Bununla birlikte aynı konunun hem halk hikâyesinde hem de klasik edebiyat dairesindeki eserlerde farklı bir üslupla tekrar tekrar işlendiği örnekleri de görülmektedir (Hüsrev ü Şirini ile Ferhad ile Şirin hikâyesinde olduğu gibi). Eski edebiyattaki hikâyelerin dili, divan edebiyatının diğer türlerine oranla yalınlığı ile dikkati çeker. Bu yalınlık, mensur hikâyelerde daha da belirgin bir hal alır. Mensur hikâye aralarına serpiştirilen manzum parçalarda ise yazarın üslup kaygısı etkili olduğundan dil, nesir kısımlarına göre daha ağır olabilmektedir. Fars edebiyatında başta Şehnâme'de karşımıza çıkan “mesnevi” formunun benimsenmesiyle Türk edebiyatında özellikle manzum hikâye alanında önemli bir gelişme kaydedilir. Bu eserlerin aruz kalıbıyla yazılmalarına rağmen halk diline yakın bir üslupta olmaları

¹² Fuat Köprülü, *Türk Edebiyatı Tarihi*, 3. Bs., Ötüken Yayınları, İstanbul, 1981, s. 41-42.

¹³ Hüseyin Yazıcı, “hikâye”, *DİA*, C. 17, İstanbul, 1998, s. 480.

geniş halk kitlelerine hitap ettiklerinin bir göstergesi olarak düşünülmelidir. Klasik mesnevîde ise tanzir edilen mesnevîyi aşma gayretiyle daha ağır bir dil kullanıldığı görülmektedir¹⁴. Klasik edebiyatımızda karşılaştığımız gerek mesnevi gerekse mensur hikâyeler konuları ve geldikleri kaynaklar bakımından şu şekilde tasnif edilebilir¹⁵:

Konularına göre hikâyeler	Kaynaklarına göre hikâyeler
1. Kahramanlık Hikâyeleri 2. Dinî- Hamâsî Hikâyeler 3. Dinî-İçtimaî Hikâyeler 4. Aşk Hikâyeleri	1. Türk Kaynaklı Hikâyeler 2. Arap İslâm Kaynaklı Hikâyeler 3. İran Hint Kaynaklı Hikâyeler

İncelememizin merkezinde bulunan mensur Kerbnâme, yukarıdaki tasnife göre konusu bakımından *dinî-hamâsî*; kaynağı bakımından ise *Arap-İslâm* kaynaklı bir metindir. *Cenknâme* türü içinde yer alan eser, diğer cenknâmelerde olduğu gibi, dinî hamâsî hikâyeler içerisinde değerlendirilir.

İslâmiyet öncesi Türk Destan geleneğinin bir devamı olan cenknâmeler, Kur'an ve hadisler başta olmak üzere İslâm tarihi ile zenginleşir. Türk sözlü geleneğinden de bazı unsurları bünyesinde toplayan bu eserler, hangi kültür kaynağından gelirse gelsin, bizim insanımızın dinî ve estetik kabuller dünyası ile örtüştüğünden Türk edebiyatının müstakil olarak işlenen bir türü olabilmıştır¹⁶. Bu türden eserlerin halka moral kaynağı olarak kahvehanelerde ve asker ocaklarında okunması bir gelenek halini almıştır. Cenknâme okuyucularının okunan eserlerin üzerine temellük ve kıraat kayıtları eklemeleri de türün sahiplenilmesinin göstergesidir. Bu metinlerde çizilen insan tipi, ideal vasıflar taşır. Bu ideal kahraman, halk ve özellikle de askerler için bir rol model

¹⁴ Hasan Kavruk-İskender Pala, "hikâye, (Divan edebiyatı)", *DİA*, C. 17, İstanbul, 1998, s. 491-493.

¹⁵ Fikret Türkmen, "hikâye, (Türk edebiyatı)", *DİA*, C. 17, İstanbul, 1998, s. 489-490.

¹⁶ Mehmet Atalan, "*Anadolu'da Cenknâmelerin Toplumsal Yansımaları*", *Kelam Araştırmaları*, 9:1, 2011, s. 46.

oluşturmuştur. Öyle ki bu eserlerde yer alan kahramanlar, içinde buldukları tüm zorluklara rağmen din için savaşmaktan geri durmaz. Ahlâklı olmak, güzel huylar edinip kötülüklerden kaçınmak, insanın kendisine ve çevresindeki insanlara karşı taşıdığı sorumlulukların bilincinde olarak bunları yerine getirmesi konularına vurgu yapılır. Kahramanların başından geçen olaylar, Ankara, Karaman, Konya, Beypazarı ve Eskişehir gibi Anadolu'nun merkezinde geçmektedir¹⁷.

Cenknâmelerden bazılarının kaynağı İslâm tarihi olup bu eserler aracılığıyla aynı zamanda tarih bilgisi de verilir. Bunun yanında, toplumun tarih şuurunun uyanması ve toplumun ayakta kalmasını sağlama fonksiyonu da taşımaktadırlar¹⁸.

Fuat Köprülü, halk edebiyatımızda mevcut hikâye ve menkıbelerin kaynağı olarak şunları verir:

- 1- Eski Türk an'anesinden geçen mevzular
- 2- İslâm an'anesinden geçen dini mevzular
- 3- İran an'anesinden geçen –ekseriyetle dinî olmayan ve bazan zahiri bir İslâmi renge boyanmış- mevzular¹⁹

Bu tasnife göre konusu dinî-hamâsî olan cenknâmeler, kaynağını İslâm an'anesinde geçen konulardan almıştır. Köprülü bu eserlerin; henüz halk edebiyatı ile klasik edebiyatın birbirinden açık suretle ayrılmadığı dönemde edebiyatımızda işlendiğini belirtir. Buradan hareketle Hz. Ali'nin çevresinde teşekkül eden cenknâmelerin kaynaklarını; İslâm tarihi, dinî kıssalar ve menkıbeler ile efsaneler ve masallar olarak zikretmek uygundur²⁰.

Türkler tarih boyunca çok geniş bir coğrafyaya yayıldıklarından gittikleri yerlerin çoğunda değişik unsurlara karşı mücadele etmişlerdir. Bu mücadelelerin bir kısmı destanlaşarak milletin hafızasında derin etkiler bırakmıştır. Destanlarda

¹⁷ Jean Louis Mattei, *Hz. Ali Cenknâmeleri*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2004, s. 13.

¹⁸ İsmail Çetin, *Tursun Faki, Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Mesnevileri*, İlesam Yayınları, Ankara, 2002, s.16.

¹⁹ Fuad Köprülü, *Meddahlar, Edebiyat Araştırmaları*, Türk Tarik Kurumu Basımevi, Ankara, 1986, s.361-412.

²⁰ İsmet Çetin, *Türk Edebiyatında Hz. Ali Cenknâmeleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997, s.60.

mücadeleye neden olan idealler zamanla değişiklik göstermiş; İslâmiyetin kabulünden sonra ise tek amaç İslâmiyeti yaymak olmuştur. Bu destanlardan bazıları Arap kaynaklı olsa da bunlar Türk halkının muhayyilesinden ve yaşam tarzlarından önemli unsurlar olarak adeta Türk edebiyatına malolmuştur²¹.

Müjgan Cunbur bu destanların dönemlerini şu şekilde gruplandırır:

1. İslâm dinini yayma dönemi,
2. Yurt edinme, devlet kurma, geliştirme dönemi,
3. Durgunlaşma, bir bakıma idealde güçsüzleşme dönemi,
4. Kurtarma ve koruma dönemi²²

Birinci dönem dînî-hamâsî hikâyeler, Hz. Ali Cenkeri, Battalnâme, Hamzanâme; ikinci dönem dinî-hamâsî hikâyeler, Dânişmendnâme, Saltuknâmedir. Üçüncü dönem fetihlerin durduğu, Osmanlı Devleti'nin duraklama, gerileme ve dağılma dönemleridir. Dördüncü dönem ise Millî mücadeleyi işleyen ve anonim olmayan eserlerdir²³.

Necati Demir İslâmiyet'in kabulünden sonra teşekkül eden destanî hikâyeleri “İslâmî Destanlar” ve “İslâmî Türk Destanları” olmak üzere iki başlıkta toplar²⁴.

İslâmî destanların kahramaları Türk değildir. Konusunu da Türklükten almazlar. Ancak İslâmî kimlikten dolayı Anadolu'da Türk halkı tarafından benimsenmiştir. Hz. Ali Cenkeri, Battalnâme, Hamzanâme bu türdendir.

Hz. Hamza'nın menkıbevî hayatı etrafında oluşan *Hamzanâme* Arap edebiyatı kaynaklıdır. İran ve Türk edebiyatından birtakım yeni unsurlar ve dinî bir muhteva ile zenginleştirilmiştir. Diğer dinî-hamâsî hikâyelerde olduğu gibi Hamzanâmelerde de mezhep taassubu görülmemiş, Hz. Hamza'nın cenkeri Sünnîler'ce olduğu kadar Şîî çevrelerde de halk tarafından ilgiyle okunmuştur. Millî bir karakter taşımasına

²¹ Çetin, *a.g.e.*, s. XXVIII

²² Müjgan Cunbur, “**Anadolu Gâzîleri ve Edebiyatımız**”, *Erdem Dergisi*, Eylül, 1987, C. 3, S. 9, s. 780.

²³ Mehmet Âkif Ersoy, *Çanakkale Şehitlerine*; Fazıl Hüsnü Dağlarca, *Üç Şehitler Destanı* vd.

²⁴ Necati Demir, *Dânişmendnâme*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, s.15.

rağmen bu hikâyeler Türkler arasında da benimsenerek yaygınlaştırılmıştır. Yeniçeriler arasında, sınır boyu kalelerinde, kahvehânelerde okunmuş veya anlatılmıştır. Bu hikâyelerin kim tarafından ve hangi tarihte okundukları da eserlerin üzerine kaydedilmiştir²⁵.

Battalnâme, VIII. yüzyılda Emevîler'in Bizans'a açtıkları savaşlarda "el-Battal" lakabıyla şöhret kazanmış bir Müslüman Arap emîrînin kahramanlıklarının anlatıldığı hikâyelerdir. Asıl adı Abdullah olan Seyyid Battal Gâzî'nin Hz. Ali soyundan Hüseyin Gâzî'nin oğlu olduğu rivâyet edilir. Hikâyelerde kendisine birçok olağanüstü özellik atfedilmiştir. *Battalnâme* XI. yüzyılda *Hamzanâme* ile başlayıp *Dânişmendnâme* ve *Saltuknâme* ile devam eden dinî-hamâsî hikâyelerin ikinci halkasını oluşturur. *Dânişmendnâme* ve *Saltuknâme*'de de Seyyid Battal Gâzî'nin isimi zikredilir. Bu eserlerde, Melik Dânişmend'in Battal Gâzî'nin soyundan geldiği belirtilir ve Battal Gâzî Sarı Saltuk'un rüyasına girerek ona yardımcı olur²⁶.

Kahramanları da Türk olan İslâmî-Türk Destanlarına ise *Dânişmendnâme*, *Saltuknâme* örnek verilebilir. Bu destanlarda İslâm'ın yayılma amacının yanı sıra Anadolu'nun Türkleştirilmesi de bir gâye olarak karşımıza çıkar. Bu destanların kahramanları Türktür ve konularını da Türklükten alırlar.

Dânişmendnâme, kahramanı Türk olan, Anadolu'da meydana getirilmiş ilk Türk destanıdır. İslâmî ilimlerle ilgilenmesinden ötürü kendisine "Dânişmend" lakabı verilen Melik Dânişmend Gâzî, cihad ve gazâ için rüyasında Hz. Peygamber'den emir alır. Halife'nin izniyle Anadolu'da gazâ ve cihada başlar. Bu hikâyedeki olaylar Dokiya (Tokat), Yankoniya (Çorum), Harsanosiya (Niksar) gibi mekânlarda geçer²⁷.

Mensur Türk destanlarından biri olan *Saltuknâme*, XIII. yüzyıl alperenlerinden Sarı Saltuk'un menkıbevî hayatını, savaşlarını ve çeşitli kerametlerini konu alır. Sarı Saltuk Anadolu ve Rumeli'nin fethi sırasında gazâlara katılan, kerâmetler gösteren hayatta iken efsânevî bir şahsiyet haline gelen bir Türk kahramanıdır. Soyunun Hz.

²⁵ Nureddin Albayrak, "Hamzanâme", *DİA*, C. 15, İstanbul, 1997, s. 516-517.

²⁶ Ahmet Yaşar Ocak, "Battalnâme", *DİA*, C. 5, İstanbul, 1992, s. 206-208.

²⁷ Ahmet Yaşar Ocak, "Dânişnâme", *DİA*, C. 8, İstanbul, 1993, s. 478-480.

Muhammed'e ve Hz. Ali'ye dayandığı rivâyet edilir. Buna karşılık eserde bir Türk kahramanı olarak tanıtılır ve Saltuk-ı Türk adıyla anılır. Bu destanda Şahmaran, Kafdağı gibi hayalî mekânlar yer alsa da Sınab(Sinop), Amasiye (Amasya), Eski Baba (Babaeski) gibi Anadolu ve Rumeli'deki gerçek mekânlar da sıkça zikredilir. Bu destanın şahıs kadrosunda da Türkler ön plandadır. Osman Gâzî, İzzeddin Keykâvus, Karmanoğlu Ali Bey, Hacı Bektâş-ı Veli, Nasreddin Hoca vs. bunlardan bazılarıdır²⁸.

Hikâyelerin nesir ve nazım karışık yazılmaları, Oğuz Türklerinin Türkistan'dan beri sürdürdükleri bir edebî gelenek olarak kabul edilir. Bu cenknâmeler, hangi şekli yapı ve edebî yoldan gelmiş olursa olsun, Türk edebiyat tarihine yerleşmiş ve yaygınlık kazanarak köklü bir gelenek haline gelmiştir²⁹.

Bu eserlerde anlatılanlar tarihî gerçeklere birebir uymasalar da milletlerin kendi mâzileri hakkında neler bilip neler düşündüğünü haber vermesi bakımından önemlidir. Buradan hareketle cenknâmeler, tarihî gerçekleri tam yansıtmamakla birlikte, kökü tarihe dayanan, ilhamını tarihten alan eserlerdir. Türklerin –mizaçları gereği– cenknâmelerinde tarihî gerçeklerden uzaklaşmaz. Bu sebepten onların cenknâmeleri halk diliyle söylenmiş birer tarihî esere benzemektedir³⁰. Buna karşılık bu anlatılarda gerçeğe uygun düşmeyen anlatımlar da vardır. Cenknâmelerdeki tarihî olayların, yazarların muhayyilesinde şekillenen birere kurmaca olduğunu ve bunların gerçek tarihle herhangi bir şekilde örtüşmediğini ifade etmek gerekir³¹.

Cenknâmelerde olaylara akıcılık veren ve onun sürükleyiciliğini sağlayan unsur savaşlardır. Kâfir önce dine davet edilir, bunu kabul etmezse savaş başlar. Eserin asıl kahramanı her ne kadar savaşlardaki cesareti ve hünleriyle ön plana çıksa da onun bir başka ve çok önemli özelliği sağlam bir ahlâka ve dinî hassasiyete sahip oluşudur. Bunlar anlatı içerisinde değişik durumlarla dinleyiciye aktarılır. Böylece cenknâme o

²⁸ Şükrü Halûk Akalın, “Ebülhayr Rûmî”, *DİA*, C. 10, İstanbul, 1994, s. 360-362.

²⁹ Çetin, *a.g.e.*, s. 120-121.

³⁰ Mehmet Atalan, “Cenknâmelerde Hz. Ali'nin Yeri”, *e-makâlât Mezhep Araştırmaları*, V/2 (Güz 2012), ss. 9.

³¹ Mattei, *a.g.e.*, s. 18.

dönem halkına moral ve güç kaynağı olma amacının yanı sıra ideal insan tipini de ön plana çıkararak bir başka amacını da yerine getirir³².

Cenknâmelerin köy odalarında, tekke ve dergâhlarda, asker ocaklarında okunduğu ifade edilmişti. Okuma toplantılarında nasıl davranılacağı bile görgü kuralları manzumesi olarak zaman içinde teşekkül etmiş, söz ve davranışa dayalı bir bilgi olarak her yaştan insana öğretilmiş, bu konuda bir toplum bilinci teşekkül etmiştir³³. Cesaret, kahramanlık, fedakârlık gibi birçok olgunun milletimizle özleşmesinde bu eserlerin payı büyüktür.

³²Mehmet Atalan, “Anadolu’da Cenknâmelerin Toplumsal Yansımaları”, *Kelam Araştırmaları*, 9:1, 2011, s. 46.

³³Zehra Öztürk, “Eğitim Tarihimizde Okuma Toplantılarının Yeri ve Okunan Kitaplar”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, I: IV, (2003), s. 131-155.

I. BÖLÜM

İNCELEME

1. KISSA-İ KERB GÂZÎ VE HİKÂYE-İ MUHAMMED HANEFÎ'NİN NÜSHA VE ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

Kerb Gâzî hikâyeleri diğer dinî-hamâsî hikâyeler gibi asker ocaklarında, kahvehanelerde, köy odalarında sıkça okunmuştur. Bu durum onun oldukça ilgi gören bir eser olduğunu göstermektedir. Hz. Ali oğlu Muhammed Hanefî'nin yapmış olduğu savaşlarda ona yardım etmesi için Kerb Gâzî'yi görevlendirir. Kerb Gâzî Hz. Ali'nin verdiği görevi yerine getirmek, İslâm dinini yaymak, yeni fetihler yapmak, kâfirlerle savaşmak için yola çıkar. Kerb Gâzî kıssalarında bu amaçlar için Kerb Gâzî'nin yaptıkları anlatılmaktadır.

1.1 Kerb Gâzî Hikâyeleri'nin Nüsha Tavsifleri

Kerb Gâzî hikâyelerinin manzum ve mensur nüshaları bulunmaktadır. Bu nüshalardan üçü İstanbul Atatürk Milli Kütüphane'sinde bulunan mensur nüshalardır. Mensur nüshaların müellifleri belli değildir. Buna karşın manzum olan nüshaların müellifi bellidir. Bu nüshaların mensur nüshalardan daha sonra telif edildiğini manzum nüshaların birinin müellifi olan Rûşenî yazmış olduğu mesnevîde şu şekilde belirtir:

*“ Var imiş bir hûb hikâyet okunurmuş nesr ile
Kerb Gâzî kıssası sana diyem üç cild kitâb ”*

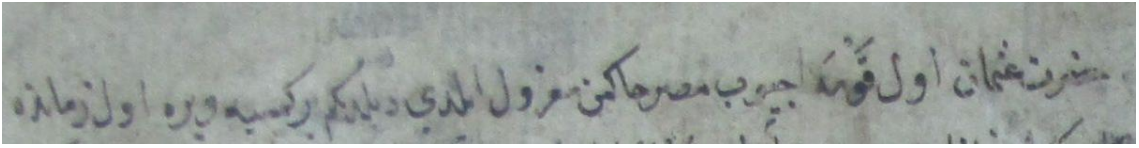
Manzum olan Kerb Gâzî nüshalarının konuları ve kahramanları mensur nüshalarla paralellik gösterir. İslâm dinini yayma, fetihler gibi konularla; Hz. Ali, Muhammed Hanefî, Hâce Amr, Ma'âd gibi kahramanlar manzum ve mensur nüshalarda ortakır.

1.1.1 Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî'nin Nüsha Tavsîfi

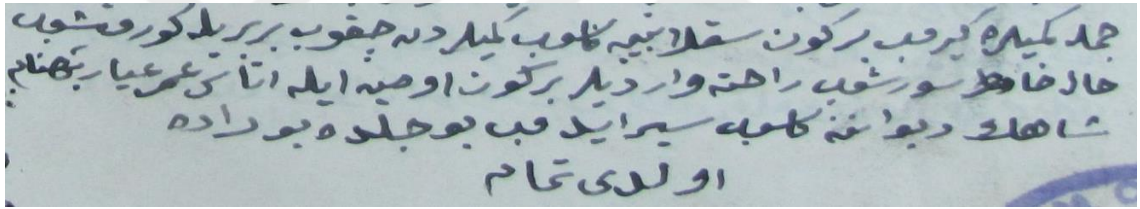
İncelemiş olduğumuz mensur nüsha İstanbul Atatürk Milli Kütüphane'si **Muallim Cevdet K. 234** numarada kayıtlıdır. Yazma 99 varak, 21 satırdan oluşur. Nesihle yazılmış olup, orta boydur. Kâğıt âherli, orta kalın ve krem renklidir ve bez biz cilt içindedir. Eser üzerindeki eski numaralar arasındaki kopukluk, birçok varağın zâyî

olduğunu göstermektedir. 97 ve 98. varakların da başka bir el tarafından eklenmiştir. Bu durum varakların yeni olmasından ve yazının değişmesinden anlaşılmaktadır. Hikâyedeki olaylar kırmızı mürekkeple yazılmış zarf ya da edatlarla birbirinden ayrılmıştır. Eserin yazılış tarihiyle ilgili bir kayıt yoktur. Ancak dil özelliklerinden yola çıkılarak XVI. yy. da istinsah edildiği tahmin edilen eserin müelli de belli değildir.

Yazma,

“Hazret-i ‘Osmân ol kavme acıyub Mıŝır hâkimin ma‘zül eyledi” cümlesiyle başlar.

“Bir gün Ümmiye ile atası ‘Ömer ‘Ayyar Behnâm Şāhuñ dîvânına gelüb seyr idüb bu cildde burada oldı tamâm.” cümlesiyle biter.

Üzerindeki kiraat kayıtlarından yola çıkarak bu eserin kahvehânelerde ve asker ocaklarında çok okunduğu anlaşılmaktadır. Üzerinde çalışılmış olan bu nüsha imlâ bakımından özenli ve sağlamdır.

Günümüz alfabesine çevirirken eserin orijinalinin sayfa ve satır numaralarına sadık kaldık. Varak ve satırları numaralandırdık. Okunamayan kısımları boş bıraktık. Kırmızı mürekkeple yazılan yerleri koyu puntolar ile gösterdik.

1.1.2 Diğer Kerb Gâzî Hikâyelerinin Nüshaları ve Tavsifleri

Kerb Gâzî hikâyelerinin manzum ve mensur değişik nüshaları vardır.

1.1.2.1 Manzum Nüshalar

1. Agâh Sırrı Levend tarafından Kitapçı Râif Yelkenci'ye ait kitaplar arasında, Muhlis mahlaslı şaire ait 12 bin beyitlik bir Kerbnâme olduğu belirtilmektedir³⁴. Ancak bu esere henüz tesadüf edilememiştir. Eserin kütüphanelerde kayıtlı olmayışı bir şahsa ait özel kütüphanelerde bulunduğuna işaret edebilir. Eldeki diğer manzum nüshanın da 12 bin beyti ihtiva etmesi, hacim bakımından Agâh Sırrı Levend'in belirttiği eserle benzeştiklerinin bir göstergesidir³⁵.

2. Eserin ikinci manzum nüshası Cihan Okuyucu tarafından ortaya konulmuştur. Bahsi geçen nüsha Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı öğrencisi Nurgül Şahin'in Malatya'da ikâmet eden aile büyüklerine aittir. Cihan Okuyucu tarafından eserle ilgili aktarılan bilgiler özetle şöyledir:

“Kerb-nâme başlığı ile geçen eser, 433 varaktır. Her varakta harekeli nesihle yazılmış 15 satır mevcuttur. Sütun cetvelleri ve bölüm başlıkları surhla yazılmıştır. Cild, uçlarından dökülmüş kaba meşinden yapılmıştır. Eskiyeen sırtı kırmızı meşinle tamir edilmiştir. Eserin ilk varağı eksik. İkinci varakta ise birkaç beyit bulunmaktadır. Üçüncü varak yarısına kadar dökülmüş, dördüncü varak ise kısmen eksiktir. Eser iki ayrı elden çıkmış gözükmektedir. İlk cilt Fenâyî mahlaslı bir şair tarafından nazma çekilmiştir. Bu cildin müstensihinin adı 188^a’da: “Ketebe’l-fakîrû’l-hakîr Hüseyin Efendi hafidi Mehmed b. Ahmed Dârendevî” şeklinde geçmektedir. Yazarın Dârendeli olmasının dışında başka bir bilgi yoktur. Birinci ciltte istinsah tarihi ile ilgili bir kayda da rastlanılamamıştır. Ancak ikinci cildin sonunda müstensih adıyla birlikte istinsah tarihini gösterir şu kayda yer verilmiştir. “ Ali b. Bektaş min karye-i Germir, 1321”. Bu itibarla ilk cildin istinsahı da aynı tarih ya da tarihlerde vuku bulmuş olmalıdır.

Bu manzum Kerb-name'nin ikinci cildinin yazarı 19. yüzyılda yaşamış Rûşenî mahlaslı bir şairdir. Rûşeni kendi yazmış olduğu ikinci cildin telif tarihi olarak 1273/ 1856-1857 yılını vermektedir. Cihan Okuyucu'nun belirttiğine göre Rûşenî ve Fenâyî isimleri tezkirelere geçecek

³⁴ Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, I. Cilt, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1973, s.128

³⁵ Cihan Okuyucu, “Manzum Halk Hikâyelerinin Yeni Bir Örneği “Kerbnâme”, *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 5, 1994, s. 175-202.

kadar şöhret bulamamış ve mahallilik sınırını aşamamışlardır. Hatta onların isimlerine Dârende şairleri arasında bile rastlanılmamıştır³⁶.”

3. Tunus Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları koleksiyonunda Kerb-nâme adıyla Nr. 11657/1 olarak kayıtlıdır. Yanlış olarak Kürb şeklinde yazılan Hz. Ali'nin kumandanlarından Kerb Gâzî etrafındaki hikâyeleri hâvî bir mecmuadır. Bu nüsha 1^b-155^a varakları arasındadır. 11 satırdan oluşmaktadır. Nestalik hatla kaleme alınmıştır. El-Hac Hasbi b. Hasan Moğullu tarafından H. 1195 tarihinde yazılmıştır³⁷.

Başlangıç ibaresi şöyledir:

“Râvîyân-ı ahbâr ve nakılân-ı asâr ve muhaddisân-ı ruzgâr..”

1.1.2.2 Mensur nüshalar

Kerbnâme'nin mensur nüshalarının üçü de Atatürk Kütüphanesi Muallim Cevdet Kitaplığı yazmalarında kayıtlı bulunmaktadır. İncelediğimiz nüsha haricindeki diğer iki nüshanın tavsifi şöyledir³⁸:

1. Muallim Cevdet K. Nu.: 188: Orta boy, çehar kûşe deri olan ebru cild. 152 varak. Ortalama 18 satır. Kıрма nesih. Kâğıt âherli açık krem renkli. 18,19. yy. da istinsah edilmiştir. Yazı fena olmamakla birlikte imlâ oldukça avâmidir.

Baş 1a

“ Râvîyân-ı ahbâr ve nâkılân-ı âsâr ve muhaddisân-ı rüzgâr şöyle rivâyat kırlar ki bizim kıssamız ol araya dek gelmiş idi kim Ham Şâh-ı Mağribî kim... ol demde emr eyledi, tabl-ı âram çaldırıp iki taraftan... şahları şemine cem' oldılar. Ma'di ve Ma'ad ve Esed-i zerinkabâ cümle serverler Muhammed Hanefî'nin katına cem' olup pehivân-ı cihân Kerb Gâzî hazretleri ve Peyk-i Resûl Amr Ayyarun halâsına tedbir ü müşâvereye...

Son, 152a “ Muhammed Hanefî ismarladı, muhkem yarak üzre olalar. Andan karındaşı Zeyd b. Ali'ye emr eyledi, üç bin eriyle karavula bindi, İslâm leşkerün dolaşmağa başladı ve

³⁶ Şükrü Erdoğan Ulu tarafından hazırlanan “Dârende Şairler Antolojisi(Ankara 1954) isimli eserde bu iki şairden bahis yoktur.

³⁷ http://yazmalar.gov.tr/detay__goster.php?k=89845, (20.04.2017)

³⁸ Okuyucu, *a.g.m.*, s. 1-26.

cümle serverlerine gâfil olman diyü ısmarladı. Bu cild burada tamam oldu. İşte bundan tuhfe hikâyetler gelecektür, inşâallah beyân oluna. Temmetü'l-kitâb.”

Bu ciltte hikâye edilen vakalar da yukarıda bahsedilen mesnevideki şekle uygundur. Bu vakalar manzum Kerbnâme'de yaklaşık 40 ilâ 100. varaklar arasında geçmektedir.

Eser üzerindeki bazı kayıtlar, bu cildin kahvehanelerde okunduğunu ve elden ele dolaştığını göstermektedir. 152b'de; “ işbu kitâb Bağçekapusunda Harputlu Esad Ağa'nın kahvesinde kıraat olunmuşdur. 30 Kanun-ı sâni 305”

2. Muallim Cevdet K. Nu.: 274: Orta boy, çehar kûşe olan ebru cild. 106 varak, 17 satır. Yazı nesih. Kâğıt orta kalın âherli nohut renkli. Eser Mustafa b. Ömerü'l-bevvâb eliyle Rebiü'l-evvel 1076'da istinsah edilmiştir.

1b'de bir takım avâmi ve mizâhi müfredler vardır...

Baş 1b

Cem idenler kıssanun hengâmesin
Böyle yazmışlar şikâyet nâmesin
Çü dünki kıssamız buldı kararın
Bu günki kıssadan var dinle yarın

Râviyân-ı ahbâr... rivâyet iderler kim işte ol zamanda kim Hoca Amr ve oğlu Ümmiye Ayyarlar dem urup bahs eylediler...”

Son, 105a, “Kerb, vay nâ-bekâr Arab, şimdi cân elümden kanda halâs idersin ve bu dem benümle niceyüz (?) diyince ol dem bu cild dahi (ol) mahalde tamam oldu.”

Bu cildde, Muhammed Hanefî ile Kerb Gâzî arasındaki ihtilaf, Kerb'in denize açılması ve orada başından geçenler hikâye edilir. Vaka, Kerb ile Tûl Zengi arasındaki mücâdele ile sona ermektedir.

Eserin üzerinde diğer nüshalardakine benzer kıraat ve tenkit kayıtları mevcuttur.

64a'da not sahibi, Battal Gâzî hikâyelerinin de böyle bir geveze kâtibin eline geçmesinden Allah'a sığınıyor. 69^a'da ise evvelce İlyas peygambere içki içmeyeceği

sözünü veren Kerb Gâzî'ye bu tevbesini bozdurup içki içirdiği için kâtime çıkışıyor ve neden yazarın sözüne söz kattığını soruyor.

103b'de, kitâbın 30 Kanun-ı evvel 1302'de Hasan Yazıcı'nın odasında okunduğu fakat sahih bulunmadığı için dinleyenlerin “safâyâb” olmadığı kaydedilmiştir.

1.2 Dil ve İmlâ Özellikleri

1.2.1 İyelik Ekleri

Metindeki iyelik ekleri şu şekildedir:

1) Teklik 1. Şahıs İyelik Eki

Teklik 1. Şahıs eki –m'dir. Konsonantlarla biten kelimelerden sonra ise yardımcı ses yuvarlak vokal (–u, -ü) dir.

“fi' lümden (فعلمدن), (vr. 2^b, satır 17), vekilüm (وکیلیم), (vr. 3^a, satır 3), qarındāşum (قرنداشم), (vr. 30^b, satır 18)”

Yardımcı vokal imlada gösterilmez ancak bazı örneklerde gösterilmiştir:

“qatuma (قاتومه), (vr. 4^b, satır 1), yüzüme (یوزومه) (vr. 42^a, satır 15)”

2) Teklik 2. Şahıs İyelik Eki

Teklik 1. Şahıs eki –n'dir. Bu dönemde ekin ünlüsü ve yardımcı ses daima yuvarlaktır. Harekesiz metinlerde ekin ünlüsü herhangi bir harfle gösterilmez.

“ciger-küşeñ (جگر کوشک), (vr. 3^b, satır 5), Şerîfüñ (شریفک), (vr. 4^b, satır 5), vaşfuñ (وصفک), (vr. 58^a, satır 18), konuğuñ (قنوگک), (vr. 64^b, satır 16)”

3) Teklik 3. Şahıs İyelik Eki

EAT'nde teklik 3. şahıs ekleri düz ünlüdür. Bu ek konsonantla biten kelimelerden sonra –ı, –i, vokalle biten kelimelerden sonra ise –sı, –si şeklinde karşımıza çıkar.

“Oğlı (اوغلی), (vr. 3^a, satır 9), kabîlesinde (قبیلهسنده), (vr. 3^b, satır 3), hâli (حالی), (vr. 3^b, satır 16)”

4) Çokluk 1. Şahıs İyelik Eki

Çokluk 1. Şahıs iyelik eki –muz, -müz ekleridir. Konsonantla biten kelimelerden sonra gelen yardımcı ses yuvarlak vokaldır.

“Malumuz (مالمز), (vr. 3^b, satır 8), İşümüz (ایشمز) (vr. 22^b, satır 15), hâlümüz (حالمز), (vr. 75^a, satır 18),”

Yardımcı ses olarak gelen yuvarlak vokal imlada gösterilmez ancak aşağıdaki örnekte gösterilmiştir.

“Emeklerimiz (امکلرümüz), (vr. 55^a, satır 4)”

5) Çokluk 2. Şahıs İyelik Eki

EAT’nde yuvarlak ünlülü olan bu ekten önce gelen yardımcı ses de yuvarlak ünlüdür:

“şerîfünüzde (شریفکзде), (vr. 4^b, satır 5), hünerünüz (هنرکز), (vr. 67^b, satır 17)”

Yardımcı sesin kökün ünlüsüne uyumlu olarak geldiği ve bu şekilde yazıldığı örnek de vardır:

“yerinüz (یریکز), (vr. 35^a, satır 16)”

6) Çokluk 3. Şahıs İyelik Eki

Çokluk 3.şahıs iyelik ekleri –ları, -leri’dir.

“malların (ماللرن), (vr. 4^b, satır 3), kaçdaları (..قصدلری), (vr. 4^b, satır 7), ‘ağılları (..عقللری), (vr. 16^b, satır 4), hâllerini (حاللرینی), (vr. 67^a, satır 7)”

1.2.2 Hâl Ekleri

Hikâyedeki hâl ekleri şu şekildedir:

1) Bulunma Hâli Eki

EAT’nde bulunma (locative) eki da, -de ekidir.³⁹ Metinde de bu şekilde karşımıza çıkar.

³⁹ Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, Kapı Yay, İstanbul, 2012, s. 71.

“cihānda (جهانده), (vr. 20^a, satır 8), aralarında (ارالرنده), (vr. 55^a, satır 14), üzerinde (اوزرنده), (vr. 71^b, satır 13), öñlerinde (اوكلرنده), (vr. 80^a, satır 11), qafāmuzda (قفامزده), (vr. 85^a, satır 17)”

2) Çıkma Hâli Eki

Ayrılma (ablative) durum eki –dan, -den biçiminde kullanılmıştır.

“qatından (قاتندن), (vr. 37^a, satır 13), aradan (ارادن), (vr. 40^b, satır 13), bārgāhından (بارگاهندن), (vr. 48^a, satır 2), yerlerinden (يرلرندن), Hāvfindan (جوفندن), (vr. 54^a, satır 10), (vr. 58^b, satır 11), dünyādan (دنیادن), (vr. 85^a, satır 17),”

3) Yönelme Hâli Eki

Yönelme (dative) eki –a, -e’dir. Vokalle biten bir kelimeye geldiği zaman –y(n)-sesiyle kullanılır.

“Oşmān’a (عثمانه), (vr. 1^b, satır 18), bārgāhına (بارگاهنه), (vr. 9^a, satır 9), yerlerine (يرلرينه), (vr. 34^b, satır 2), üzerine (اوزرينه), (vr. 48^a, satır 7), mināreye (مناره به), (vr. 62^b, satır 3), eliñe (اليكه), (vr. 71^a, satır 12)”

4) Belirtme Hâli Eki

EAT’nde belirtme (accusative) hâli eki olarak isimlere –(y)I eki getirilmiştir.

“kendüyi (كندویی), (vr. 26^a, satır 12), mü’мінleri (مومئلىرى), (vr. 54^b, satır 2)”

Belirtme hâli eki {-n} sesi de kullanılmıştır. Bu ek iyelik eki almış kelimelerde kullanılmıştır.

“Malın (مالن), (vr. 3^b, satır 14), evşāfın (اوصافن), (vr. 30^a, satır 5), girdüklerin (گردكلىرىن), (vr. 68^a, satır 9)”

5) İlgi Hâli Eki

Eklendiği isimleri bir isme bağlayan ilgi/tamlayan hâli (genetive) eki –(n)İñ biçimindedir:

“dünyanuñ (دنیاىنك), (vr. 31^b, satır 7), ekserinuñ (اكثرينك), (vr. 68^a, satır 11), anuñ (انك), (vr. 72^a, satır 4), Ġāzīnuñ (غازينك), (80^b, satır 9), elinuñ (الينك), (vr. 93^a, satır 5)”

1.2.3 Bildirme Ekleri

İsime gelen ekeylemler de şu şekilde XVI. yy Anadolu Türkçesine uygunluk gösterir.

“eylemiştir (ایلمشدر), (vr. 3^b, satır 6), ‘Aliyem (علی یم), (vr. 3^b, satır 13), Muhammedsin (محمدسن), (vr. 3^b, satır 13), gerçektür (کرچکدر), (vr. 15^a, satır 4), gündür (کونددر), (vr. 39^a, satır 7)”

1.2.4 Yapım Ekleri

1) {-IU} İsimden İsim Yapım Eki

İsimlerden sıfat yapmak için kullanılır.

“heybetli (هیبتلو), (vr. 45^a, satır 3), zehirli (ذهرلو), (vr. 50^a, satır 14), başlı (باشلو), (vr. 75^b, satır 6)”

Eserde ekin düz şekline de rastlanmıştır. Bu durum eserin geçiş dönemi eseri olma özelliğinden kaynaklanmaktadır.

“kuşaklı (قوشاقلی), (vr. 66^b, satır 21), başlı (باشلی), (vr. 73^b, satır 5), kanādli (قنادلی), (vr. 87^b, satır 12)”

2) {-I}l-} Fiilden Fiil Yapım Eki

Bu ek fiili genellikle edilgen yapmak amacıyla kullanılmıştır. Kelime kökündeki vokale uygun olarak -ıl, -il, -ul, -ül şeklinde kullanılmıştır.

“saçıldı (صاچلدى), (vr. 2^a, satır 14), yıkıldı (یقلدى), (vr. 2^b, satır 21), açıldı (اچلدى), (vr. 53^b, satır 11), sökülüb (سوکلوب), (vr. 54^a, satır 18), düzülde (دوزولدى), (vr. 61^b, satır 12), çekilüb (چکیلوب), (vr. 64^a, satır 20)”

3) {-I}ş-} Fiilden Fiil Yapma Eki

EAT’de işteşlik kurma görevinde kullanılan bu ek genellikle düzdür.

“yapışdurub (یاپیشدروب), (vr. 16^a, satır 4), çağrışdılar (چاغرشدلر), (vr. 22^a, satır 9), uluşdılar (اولوشدلر), (vr. 26^a, satır 16), segirdişüb (سگردیشوب), (vr. 37^b, satır 4), irişüb (ایریشوب), (vr. 73^a, satır 4)”Görüldüğü gibi aynı kelime için bazen ekin yardımcı ünlüsü yazılırken bazen yazılmamıştır. Aşağıdaki örnekte yuvarlak vokalli kelime kökünden sonra yardımcı

sesin yuvarlak ünlülü geldiğini görmekteyiz. Bu dönemde kin ünlüsünün uyuma girmeye başladığını söylenebilir.

“buluşub (بولوشوب), (vr. 42^a, satır 1)”

4) {-(U)r-} Fiilden Fiil Yapma Eki

EAT’nde kullanılan ettirgenlik eklerindedir.

“geçürürüm (مچوررم), (vr. 19^b, satır 17), şavurur (صاورر), (vr. 69^a, satır 5)”

5) {-(A)r-} Fiilden Fiil Yapma Eki

EAT’nde kullanılan ettirgenlik eklerindedir.

“giderdi (كيدردي), (vr. 8^b, satır 10), “çıkarđı (چقاردی), (vr. 22^b, satır 3)”

6) {-DUr-} Fiilden Fiil Yapma Eki

EAT’nde kullanılan ettirgenlik eklerindedir. Bu ekin ünlüsü yuvarlaktır. Günümüz Türkiye Türkçe ’sinde de yaygın olarak kullanılmaktadır.

“giydürüb (كيدررب), (vr. 16^a, satır 4), öldürürsem (اولدرسم), (vr. 25^a, satır 21), bildürelüm (بيلدرلم), (vr. 47^b, satır 18), kıondurub (قوندررب), (vr. 61^b, satır 1)”

7) {-(I)n-} Fiilden Fiil Yapma Eki

Geçişli fiillere getirilerek dönüşlü fiil yapılmıştır.

“görinürlerdi (كورينورلردی), (vr. 38^a, satır 19), sevindi (سوكدی), (vr. 46^a, satır 2), bulunur (بولنور), (vr. 56^a, satır 4)”

1.2.5 Zamirler

EAT’nde teklik/çokluk 1. şahıs zamiri ben/biz’dir.

“ben (بن), (vr. 56^b, satır 4), bize (بزه), (vr. 57^a, satır 2)”

Teklik/çokluk 2. şahıs zamiri sen/siz’dir.

“sen (سن), (vr. 9^a, satır 8), siz (سن), (vr. 9^a, satır 12)”

Teklik/çokluk 3. Şahıs zamiri ol/anlar’dır. Ol zamiri çekim eki aldığı zaman kökü de değişir.

“anı (انى), (vr. 20^b, satır 16), anlardan (انلردن), (vr. 37^a, satır 4), O (و), (vr. 66^b, satır 8), ol (اول), (vr. 67^b, satır 17), anuñ (انك), (vr. 73^b, satır 18)” Bu eserde teklik ve çokluk 3. Şahıs zamirleri için hem *o*, *ol* zamirleri ile bunların ek almış şekilleri hem de *a* köküne dayanan zamirin çekimli şekilleri aynı anda kullanılmıştır. Bu bakımdan eserin bir geçiş dönemi eseri olduğunu söyleyebiliriz.

Dönüştürme zamiri kendü sözcüğüdür. *kendi* dönüştürme zamiri eserde son ünlüsü hem düz hem yuvarlak şekilleriyle karşımıza çıkmaktadır.

“kendüsi (كندوسى), (vr. 68^a, satır 4), kendülerin (كندولرن), (vr. 69^a, satır 20), kendü (كندو), (vr. 71^a, satır 10), kendi (كندى), (vr. 70^b, satır 21), kendi (كندى), (vr. 82^a, satır 2)”

1.2.6 Sıfat-Fiil Ekleri

1) {-dUk}

Ek, ET döneminde ve EAT döneminde daima yuvarlak ünlüdür.

“Olduğın (اولدوغن), (vr. 2^a, satır 15), bırağduğın (بیراقدوغنى), (vr. 57^b, satır 4), işitdiğini (اشتدوغنى), (vr. 59^a, satır 3), eyledüğün (ایلدوگك), (vr. 66^b, satır 11), söyledüğü (سویلدوگى), (vr. 72^b, satır 8), beğenmedüğünüz (بکئمدوگكز), (vr. 93^a, satır 16)”

2) {-An}

ET döneminden EAT dönemine ek başındaki /g/ ve /ğ/ sını düşürerek giren bu sıfat-fiil eki geleneksel imlada genellikle ünlüsü olmadan sadece / ن / harfiyle yazılmıştır⁴⁰.

“veren (ویرن), (vr. 6^b, satır 3), gören (کورن), (vr. 20^b, satır 16), öldüren (اولدورن), (vr. 37^a, satır 19), iden (ایدن), (vr. 40^a, satır 5), giden (کیدن), (vr. 41^a, satır 2), getüren (کتورک), (vr. 50^b, satır 20), gelen (کلن), (vr. 94^a, satır 13)”

1.2.7 Zarf-Fiil Ekleri

Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî'deki zarf-fiil ekleri şunlardır:

⁴⁰ Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1994, s. 136.

1) {-Up}

Arap alfabesinde [p] harfinin olmamasından ötürü ekin imlâsı vav-be harfleriyle kalıplaşmıştır.

“paralayup (پاره ليوب), (vr. 20^a, satır 4), kaçup (قاچوب), (vr. 31^b, satır 5), varup (واروب), (vr. 50^b, satır 21), öpüp (اوپوب), (vr. 60^a, satır 15), iletüp (ايلتوب), (vr. 71^a, satır 18), ürküp (اوركوب), (vr. 80^b, satır 4)”

2) {-IcAK}

EAT’ne özgü olan ekin ünlüleri daima düz ünlüdür.

“işidicek (اشديجك), (vr. 12^a, satır 11), diyicek (ديجك), (vr. 57^b, satır 16), bilicek (بليجك), (vr. 64^b, satır 8), göricek (كوريجك), (vr. 90^b, satır 8), şoricak (صوريچاق), (vr. 96^a, satır 15)”

3) {-IncA}

Ek ünlüsü, EAT döneminde düzdür.

“varınca (وارنجه), (vr. 10^b, satır 12), olınca (اولنجه), (vr. 20^b, satır 10), kaçırınca (قاچرنجه), (vr. 28^a, satır 12), kalınca (قالينجه), (vr. 55^b, satır 6), çekilince (چكلنجه), (vr. 74^b, satır 2), diyince (دينجه), (vr. 89^b, satır 16), gelince (كلنجه), (vr. 96^b, satır 10)”

1.2.8 Fiilde Zaman

1) Görülen Geçmiş Zaman {-DX}

“Teklik 3. şahısta görülen geçmiş zaman eki ET’den itibaren düz ünlülü gelmiştir. Bu durum EAT’de de değişmez. 1. ve 2. şahıslarda ise EAT’inde daima yuvarlak ünlülüdürler⁴¹. İncelenen eserde ekin 1. ve 2. şahıslarda ünlünün yazılmamıştır. Ek klasik imlâya uygun olarak yuvarlak olarak okunmuştur.

“yazdum (يازدم), (vr. 1^b, satır 5), idüm (ايدم), (vr. 60^b, satır 6), geldüñ (كلدك), (vr. 62^a, satır 7), eyledüñ (ايلدك), (vr. 83^b, satır 18)”

Teklik 3. şahısta ise bu ek alışlageldiği gibi genellikle dal-ye harfleriyle yazılmıştır.

⁴¹ Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1994, s. 120.

“oldı (ولدی), (vr. 1^a, satır 9), bildürdi (بیلدردی), (vr. 12^b, satır 21), kıldı (قیلدی), (vr. 14^b, satır 1), eyledi (ایلدی), (vr. 41^b, satır 1), yıkıldı (یقıldı), (vr. 62^a, satır 19), içdi (ایچدی), (vr. 79^b, satır 5)”

2) Öğrenilen Geçmiş Zaman {-mİş}

EAT döneminde ek daima düz ünlülüdür.

“olurlarmış (اولورلرmiş), (vr. 3^b, satır 4), imiş (ایمیش), (vr. 26^b, satır 10), eylemiş (ایلمیش), (vr. 43^b, satır 4), kalmış (قالمش), (vr. 48^a, satır 6), gelmiş (کلمش), (vr. 73^a, satır 18), yazılmış (یازلمشکه), (vr. 79^b, satır 6)”

3) Geniş Zaman {-(I)r}

EAT’de geniş zaman için -(I)r eki kullanılmıştır. Aşağıdaki örneklerde ekin ünlüsü kelimenin köküne göre düz ya da yuvarlak vokalle gelmiştir.

“gidersin (کیدرسن), (vr. 1^a, satır 17), gelir (کلور), (vr. 5^b, satır 17), bilmezsin (بلمزسن), (vr. 9^b, satır 17), bulur (بولور), (vr. 26^a, satır 5), bilürsün (بیلورسن), (vr. 66^a, satır 9), baqarsın (بقارسن), (vr. 90^a, satır 17)”

Bazı örneklerde ise ekin ünlüsü yazılmamıştır:

“virür (ویرر), (vr. 8^b, satır 11), öldürür (اولدورر), (vr. 9^b, satır 17), otururlar (وتررلر), (vr. 22^b, satır 18), görürsüz (کوررسز), (vr. 23^b, satır 18)”

4) Gelecek Zaman {-(y)IsAr}

“uyanacak (اویانجق), (vr. 16^b, satır 5), gidecekleri (کیدجکلری), (vr. 67^b, satır 3), idecek (ایده جک), (vr. 77^b, satır 10), gelecekdir (کله جکدر), (vr. 85^b, satır 19)”

5) Emir Kipi

“EAT’nde emir kipi her şahıs için farklı eklerle yapılmıştır. Çokluk 1. şahıs emir eki ile 3. Şahıs emir ekleri bu dönemde yuvarlak ünlülüdür⁴².

“çekmesin (چکمه سن), (vr. 14^b, satır 10), söyleme (سویلمه), (vr. 14^b, satır 15), yeme (یمه), (vr. 18^b, satır 15), olalum (اولالم), (vr. 21^b, satır 13), kalmasunlar (قالمسونلر), (vr. 55^a, satır 17), görün (کورک), (vr. 61^a, satır 1) varsın (وارسن), (vr. 96^a, satır 4),”

⁴² Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1994, s. 130.

6) Şart Kipi {-sA}

EAT’nde şart eki –sA olarak kullanılmıştır.

“olsa (اولسه), (vr. 10^a, satır 21), gönderseñ (گوندرسک), (vr. 24^b, satır 20), bulsa (بولسه), (vr. 26^a, satır 12), içmesem (ایچمسم), (vr. 31^b, satır 4), gitsem (گیتسم), (vr. 31^b, satır 8), gitseñ (گیتسک), (vr. 85^b, satır 2), çalsañ (قالسک), (vr. 90^b, satır 7),”

1.2.9 Soru Kelimeleri

“kandasın (قنده سن), (vr. 43^a, satır 19), kanda (قنده), (vr. 55^b, satır 14), kanı (قنى), (vr. 57^a, satır 12), kanķı (قنقى), (vr. 62^b, satır 21)”

1.2.10 Atasözleri ve Deyimler

“eyüler ile oturan eyü olur yaramazlarla oturan yaramaz olur (ایولرایله اوتران ایو اولور یرامزلر ایله) (vr. 3^b, satır 19) (وتوران یرامز اولور)⁴³,

düşmanuñ muzur (9) olursa mār görmek gerektir (دشمنگ موزر اولورسه مار کورمک کرکدر) (vr. 7^b, satır 8-9)

‘aķılları başlarından gidüb (عقللری باشلرندن کیدوب) (vr. 10^b, satır 15)

güyā kim bir aç ķurd koyun kellesine (10) rast geldi (کویا کم بر اچ قورد قیون کله سنه راست کلدی) (vr. 39^b, satır 9)

server erlik ondur toķuzı hiledir (سرور ارلک اوندر طقوزی حیلهدر) (vr. 48^a, satır 14)

tedbîri taķdîr bozar (تدبیری تقدیر بوزار) (vr. 50^a, satır 7)”

2. KISSA-İ KERB GÂZÎ VE HİKÂYE-İ MUHAMMED HANEFÎ’NİN TEKNİK VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

2.1 Hikâye’nin Teknik Özellikleri

Eserde bölümlendirmeler kırmızı mürekkeple yazılmış kelime ya da kelime gruplarıyla yapılmıştır. Kırmızı mürekkeple yazılan bazı kısımlar eserdeki nazım ve

⁴³ Oturan sözcüklerinin birinde و ‘ın olup birinde olmaması bu sözcüğün diğer varaklardaki kullanımlarında da karşımıza çıkmıştır.

nesirleri belirtmek için⁴⁴; bunun dışındaki üç yerde ise dinî zikirleri dile getirmek için kullanılmıştır (51^b: eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muḥammeden resûlullâh, 52^a: elḥamdülillâh, 52^a: bismillah). Bunların dışında olay, zaman ve mekânın değiştiği yerlerde bölümlendirme amacıyla kullanılan bu türden sözcüklerin kullanım sayıları şu şekildedir:

Bölüm Adı	Kullanım Sayısı	Bölüm Adı	Kullanım Sayısı
râvî eydür/ râvîler /rivâyet iderler ki	47	nâgâh	3
bu yañadan	36	ammâ	2
bu tarafından	22	bir tarafından	1
bu cānibde	18	Meğer	1
el-ķıřřa	10	şimdi Kerb hikāyetidür	1
öte tarafından	9	Andan	1
üstād kavlince	8	bundan evvel	1
Çün	6	İslâm ‘askeri dağı	1
ol yañadan	5	Ötede	1
öte cānibden	4	ez-în cānib	1
bir cānibde	3	Hazreti Ali bu işe ziyade melûl oldu	1

Bölümlendirmede özellikle olay ve mekânın değiştiğini gösteren ifadelerin daha fazla yer alması dñî-destanî hikāyelerdeki canlılık ve hareketliliğin bir yansımasıdır. Çalışmada bu yazılar koyu punto ile gösterilmiştir.

Eserde yazar tarafından fasıl başlıkları şöyledir:

⁴⁴ Nesr, Manzum, Nazm, Beyt başlıkları 11 defa tekrarlanmıştır.

Sıra	Başlık	Vr. No	Sıra	Başlık	Vr. No
1	Ḥazret-i ʿAliye bu işe ziyâde melûl oldu	1 ^b	99	el-ķışşa	60 ^a
2	Nazm	1 ^b	100	rivâyet iderler ki	60 ^a
3	Nesr	1 ^b	101	râvî eydür	60 ^a
4	bu cânibden	2 ^a	102	bu cânibden	60 ^a
5	bu cânibde	2 ^a	103	Ötede	60 ^b
6	bir tarafından	2 ^a	104	râvî eydür	60 ^b
7	bu tarafından	2 ^b	105	el-ķışşa	61 ^a
8	bu tarafından	3 ^a	106	bu yañadan	61 ^a
9	bu yañadan biz geldük	3 ^a	107	râvî eydür	61 ^a
10	Râvîler	3 ^a	108	bu yañadan	61 ^b
11	bu tarafından râvî eydür	4 ^a	109	Beyt	61 ^b
12	bu tarafından	4 ^b	110	Nesr	61 ^b
13	bu tarafından	5 ^a	111	ammâ ol yañadan	61 ^b
14	râvî eydür	6 ^a	112	rivâyet iderler ki	62 ^a
15	Manzûm	6 ^a	113	el-ķışşa	63 ^a
15	Nesr	6 ^a	114	râvîler eyle rivâyet iderler ki	63 ^a
17	râvî eydür	6 ^b	115	râvî eydür	63 ^b
18	bu tarafından	7 ^a	116	râvî eydür	64 ^a
19	râvî eydür:	7 ^b	117	bu yañadan	64 ^a
20	bu tarafından	7 ^b	118	öte tarafından dağı	64 ^a
21	bu tarafından	8 ^a	119	rivâyet iderler ki	64 ^a
22	râvîler şöyle rivâyet iderler kim	8 ^b	120	ammâ	64 ^b
23	bu tarafından	11 ^a	121	rivâyet iderler ki	64 ^b
24	râvî eydür	11 ^a	122	bu yañadan	64 ^b
25	bu tarafından	12 ^a	123	rivâyer iderler ki	65 ^a
26	bir cânibde	17 ^a	124	el-ķışşa	65 ^a
27	öte cânibden	18 ^a	125	el-ķışşa	65 ^b
28	bu tarafından	22 ^a	126	Beyt	66 ^a
29	öte tarafından	22 ^b	127	râvî eyle rivâyet eyler ki	66 ^a
30	bu tarafından	24 ^a	128	şimdi Kerb hikâyetidür	66 ^b
31	öte tarafından	24 ^b	129	ammâ bu cânibden	66 ^b
32	bu yañadan	25 ^a	130	bu cânibden	67 ^a
33	bu yañadan	26 ^a	131	nâgâh	67 ^a
34	Çünkim	26 ^a	132	bu yañadan	67 ^b
35	bu tarafından	26 ^b	133	bu tarafından	68 ^a
36	bu cânibden	27 ^a	134	üstâd kavlince râvî eydür	68 ^b

37	bu cānibden	29 ^a	135	ol yañadan	68 ^b
38	bu ʔarafdan	29 ^b	136	rāvî eydür	68 ^b
39	bu yañadan	29 ^b	137	el- kışşa	69 ^a
40	öte ʔarafdan	29 ^b	138	öte ʔarafdan	69 ^b
41	bu cānibden	30 ^a	139	bu yañadan	69 ^b
42	Andan	30 ^a	140	rāvîler iderler kim	69 ^b
43	bundan evvel	31 ^a	141	çün şabâh oldı	69 ^b
44	bu ʔarafdan	32 ^a	142	nāgāh	70 ^a
45	bu cānibden	35 ^a	143	öte ʔarafdan	71 ^b
46	rāvî eydür	35 ^a	144	bir cānibde	71 ^b
47	İslām ‘askeri dağı	35 ^b	145	rāvî eydür	71 ^b
48	Manzūm	37 ^a	146	bu yañadan	72 ^b
49	Nesr	37 ^a	147	bu ʔarafdan	72 ^b
50	bu ʔarafdan	40 ^a	148	rāvîler eyle rivāyet iderler ki	73 ^a
51	bu ʔarafdan	40 ^b	149	bu yañadan	73 ^b
52	bizüm kışşamuz öte ʔarafdan	41 ^a	150	bu yañadan	74 ^b
53	öte ʔarafdan	42 ^b	151	bu yañadan	74 ^b
54	bu ʔarafdan	43 ^a	152	Nazım	75 ^a
55	rāvî kulınca	44 ^b	153	Nesr	75 ^a
56	bu ʔarafdan	45 ^b	154	rāvî eydür	75 ^b
57	ez-în cānib	45 ^b	155	bu cānibden	76 ^b
58	öte ʔarafdan	45 ^b	156	bu yañadan	77 ^a
59	bu yañadan	46 ^a	157	bu yañadan	78 ^a
60	rāvî eydür	47 ^b	158	bu yañadan	78 ^a
61	bir cānibde	47 ^b	159	bu cānibden	78 ^a
62	rāvî eydür	47 ^b	160	üstād ʔavlince	78 ^b
63	ammā bu yañadan	48 ^a	161	bu yañadan	78 ^b
64	bu yañadan	48 ^b	162	öte cānibden	79 ^a
65	Bu cānibden	48 ^b	163	üstād ʔavlince rivāyet iderler ki	79 ^a
66	bu yañadan	48 ^b	164	bu yañadan serverler bārgāh öñine çıqub	79 ^a
67	rāvî eydür	49 ^a	165	bu cānibden	79 ^b
68	bu cānibden	49 ^a	166	rāvî eydür	80 ^a
69	bu yañadan	49 ^b	167	üstād ʔavlince	80 ^a
70	rāvî eydür	50 ^a	168	bu yañadan	80 ^b
71	rāvî eydür	50 ^b	169	bu yañadan	81 ^b
72	Meğer	51 ^b	170	üstād ʔavlince	81 ^b
73	eşhedü en lâ ilāhe illallāh ve eşhedü enne Muḥammeden resülullāh	51 ^b	171	üstād ʔavlince bu yañadan	81 ^b

74	elḥamdülillāh	52 ^a	172	bu yañadan	82 ^a
75	rāvî eydür	52 ^a	173	bu yañadan	83 ^a
76	Bismillah	52 ^a	174	üstād ḳavlince	83 ^b
77	rāvî eydür	52 ^b	175	rāvî eydürler ki	86 ^a
78	bu yañadan	53 ^a	176	ezîn cānib rāvîler öyle rivāyet iderler ki	86 ^b
79	rāvî eyle rivāyet ider ki	53 ^a	177	ol yañadan	88 ^b
80	bu cānibden	53 ^a	178	ol yañadan	89 ^a
81	öte cānibden	53 ^a	179	üstād ḳavlince eydürler ki	89 ^a
82	bu yañadan	53 ^b	180	ol yañadan	89 ^b
83	şöyle rivāyet iderler ki	54 ^b	181	rivāyet iderler ki	89 ^b
84	bu ṭarafdan	55 ^a	182	bu yañadan	89 ^b
85	el-ḳıṣṣa	55 ^a	183	üstād ḳavlince	90 ^a
86	el-ḳıṣṣa	55 ^b	184	bu yañadan	90 ^b
87	öte cānibden	56 ^a	185	rāvî eydür	91 ^b
88	rāvî eydür	56 ^b	186	bu cānibden	92 ^a
89	el-ḳıṣṣa	57 ^a	187	Çün	92 ^a
90	rāvî eydür	57 ^a	188	Çün	92 ^b
91	rāvî eydür	57 ^b	189	bu cānibden	93 ^a
92	rāvî eydür	58 ^b	190	rāvîler şöyle rivāyet iderler ki	93 ^b
93	rāvî eydür	59 ^a	191	nāgāh	93 ^b
94	bu cānibde	59 ^a	192	çün Ṭuġyānūş	93 ^b
95	ammā Ṭuġyānūş	59 ^a	193	bu yañadan	94 ^a
96	rāvî eydür	59 ^a	194	Çün	94 ^a
97	el-ḳıṣṣa	59 ^b	195	bizüm ḥikāyemüz bu yañadan Ḥazret-i 'Aliye	96 ^a
98	rivāyet iderler ki	59 ^b	196	bu yañadan	96 ^b

2.2 Hikâyenin Muhteva Özellikleri

2.2.1 Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî'nin Konusu

Hikâyede Kerb Gâzî ve Muhammed Hanefî'nin kahramanlıkları ve yaptıkları savaşlar anlatılır.

Hikâye Hz. Osman'ın şehit edilmesiyle başlar. Mervân bu durumdan faydalanarak Hz. Osman'ı Hz. Ali'nin şehit ettiği iftirasında bulunur. Hz. Aişe'ye de gelen bu haberlerin neticesinde iki Müslüman ordusu karşı karşıya gelir. Savaşı haber alan Sa'd b. Vakkas Hz. Aişe 'ye Hz. Peygamberin bir telkinini hatırlatır⁴⁵. Hz. Aişe savaştan vazgeçer sulh edip Şam'a döner.

Bu kısımdan sonra asıl hikâye başlar ve Muhammed Hanefî hikâyeye dâhil olur. Birçok kimse onun zulmünden şikâyet ederek Hz. Ali'nin huzuruna gelirler. Hz. Ali onun böyle şeyler yapmasına ihtimal vermez ve bir mektup gönderir. Mektubu alan Muhammed Hanefî de babasına bir mektup gönderir. Mektupta kâfirlerden itibar görmediklerini, bu nedenle onlarla cenk ettiklerini, zulümden şikâyet edenlerin de onlar olduğunu söyler. Hz. Ali'den onlarla savaşmak için izin ister. Buna izin veren Hz. Ali ona yardım etmesi için Kerb Gâzî'den yardım ister. Muhammed Hanefî ve Kerb Gâzî kâfirlerle savaşıp fetihler yapmak ve İslâmiyet'i yaymak için birlikte cenk etmeye başlarlar. Hikâye Müslümanların zaferi ve Hz. Ali'nin Kerb Gâzî'ye din yoluna yeni gazalar etmesi emrini vermesiyle biter.

2.2.2 Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî'deki Şahıslar

2.2.2.1 Hz. Ali

İslâmiyet'in dördüncü halifesi olan Hz. Ali, Ebû Tâlib'in en küçük çocuğu olarak Mekke'de doğmuştur. Cennetle müjdelenen on sahabiden birisi olan Hz. Ali, Hz. Muhammed'in yanında bulunmuş, O'nun terbiyesiyle yetişmiş, O'nun davranışlarını kendisine örnek almıştır. Hicret sırasında Hz. Muhammed'in yatağına yatması onun

⁴⁵ (vr. 3^a, satır 2-3-4)

cesaretine örnek olması bakımından İslâm tarihi kitaplarında yerini almıştır. Hz. Muhammed'in kızı Hz Fatıma ile evlenmiş, katıldığı savaşlarda Hz. Muhammed'in sancaktarlığını yapmış ve Hz. Peygamber tarafından kendisine kardeş seçilmiştir. Savaşlarda gösterdiği cesaret ve kahramanlıklar menkıbevî bir üslupla anlatılmıştır. Hz. Muhammed'in vefatıyla başlayan tartışmalı halifelik döneminde Hz. Aişe (Cemel Vakası) ve Muaviye (Sıffin Savaşı)n ile karşı karşıya gelmiştir. Savaşın sonunda Kûfe'ye dönen Hz. Ali 26 Ocak 661 yılında şehit edilmiştir. Hz. Ali, Hz. Muhammed'ten sonra İslâm tarihinde en çok bahsedilen, çevresinde birçok menkıbe teşekkül eden ve adına bağlı olarak mezhep, tarikat ve cemaatlerin meydana geldiği şahsiyet olmuştur⁴⁶.

.Hz. Ali metinde *Yönlendirici*⁴⁷ olarak karşımıza çıkar. Muhammed Hanefî ve Kerb Gâzî'nin savaşlarında onları yönlendiren kişidir. Muhammed Hanefî mağrib zemini fethetmek için Hâm Şah'a meydan okur. Hz. Ali, Kerb Gâzî'yi Muhammed Hanefî'ye yardım etmesini ister⁴⁸.

Metinde Hz. Ali'nin halife olamasından yaptığı cenklere kadar bir çok olayı anlatılmıştır. Hz. Ali cesaretiyle, kahramanlığıyla, ilmiyle, yöneticiliğiyle her zaman bir rol model olarak tasvir edilmiştir. Değişik sıfatlarla nitelendirilen Hz. Ali Şâh-ı Merdân, Ebû Tûrâbî⁴⁹, Hâzret-i Murtezâ gibi isim ve sıfatlarla da anılmıştır. Hz. Ali hikâye kahramanlarına dua ederek⁵⁰ ya da aradaki anlaşmazlıkları çözerek de yardımcı olur⁵¹.

2.2.2.2 Kerb Gâzî

Kerb Gâzî'nin kim olduğu hakkında yapılan araştırmalardan bir sonuç alınamamıştır. Cihan Okuyucu Kerb hakkında hiçbir bilgiye rastlanılmadığını ifade eder. Sahih-i Buhari'de ismi geçen Mıkdam İbn-i Ma'dî Kerb'in de hikâye kahramanı olan Kerb ile bir ilgisinin olup olamayacağını kesin olmadığını ifade eder. Çorumda Hıdırlık Mezarlığı'nda Kerb Gâzî diye bilinen ve sahabi olduğuna inanılan bir zat

⁴⁶ Çetin, *a.g.e.*, s. 154-157.

⁴⁷ <http://www.ege-edebiyat.org/docs/634.pdf>

⁴⁸ (vr. 5^b, satır 10-11)

⁴⁹ (vr. 2^b, satır 4-7)

⁵⁰ (vr. 98^b, satır 10-11)

⁵¹ (vr. 43^b, satır 4-18)

vardır. Ancak bu şahsın hikâyelerde konu edilen Kerb Gâzî ile bir ilgisi olup olmadığı tespit edilememiştir.

Kerb Gâzî hikâyedeki ana kahramandır. Bargâhı⁵², kılıcı⁵³, gösterdiği kahramanlıklar⁵⁴ oldukça güzel tasvir edilmiştir.

2.2.2.3 Muhammed Hanefî

Adı Muhammed; künyesi Ebü'l-Kâsım'dır. Rivayete göre Hz. Ali ileride bir oğlu olursa adını Muhammed ve künyesini Ebü'l-Kâsım koymak için Hz. Peygamber'den izin almıştır. Adı, Benî Hanîfe esirlerinden olan annesi Havle bint Câfer el-Hanefîyye'ye nispetle Muhammed b. Hanefîyye veya İbnü'l-Hanefîyye olarak kaynaklarda yer almıştır⁵⁵.

Muhammed Hanefî kaynaklarda cesaret ve kahramanlığıyla ön plana çıkmıştır. Siyasete katılmayı hiç istememiş buna karşılık Hz. Ali'nin oğlu olduğu için adı birçok siyasi meseleye karıştırılmıştır. Hz. Ali'nin halifeliğinin ilk günlerinde Cemel ve Sıffin savaşlarına katılmış, babasının sancağını taşımıştır. Bu durum gerekçe gösterilerek Hz. Hüseyin'in şehit edilmesinden sonra Alioğulları liderliğinin ona ait olduğu iddia edilmiştir. Muhammed Hanefî, Hasan'ın hilafeti Mu'âviye 'ye devretmesiyle birlikte Mu'âviye 'ye biât ettiği gibi Mu'âviye'nin ölümünden sonra Medine'de bulunan Yezîd'e de biât etmiştir.

Muhammed Hanefî devrinin büyük âlimleri arasında yer almıştır. Hz. Ali'den ilmî anlamda istifade etmiş, Hz. Osman, Ammâr b. Yâsir, Ebû Hüreyre ve diğer sahabelerden hadisler dinlemiştir. Muhammed Hanefî başta oğulları olmak üzere birçok talebe yetiştirmiştir.

Cenknâmelerde, İslâm tarihinde kahramanlıklarıyla ün salmış şahsiyetler idealize edilerek örnek insan şekli oluşturmak istenmiştir. Muhammed Hanefî de bu şekilde idealize edilmiş şahsiyetlerden biridir. Türk milleti, İslâmiyet'i kabul ettikten

⁵² (vr. 8^b, satır 11-20)

⁵³ (vr. 34^a, satır 2-5)

⁵⁴ (vr. 51^b, satır 1-3), (vr. 44^a, satır 16-18), (vr. 88^a, satır 7-8), (vr. 10^b, satır 11-12) vd.

⁵⁵ Jean-Louis Mattei Muhammed Hanefî'nin gerçek bir kişi değil Dursun Fakih tarafından uydurulmuş bir kahraman olduğunu söyler. Bu durumun gerekçesini ise Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in siyasi bakımdan hassas bir anlam taşımalarına bağlar. (Mattei, *a.g.e.*, s. 30-31)

sonra, Hz. Muhammed ve Hz. Ali gibi Muhammed Hanefî'yi de örnek almıştır. Muhammed Hanefî'nin İslâm'ın yayılması için yaptığı mücadeleleri anlatan menkıbeler, insanların zihinlerine ve gönüllerine kazınmıştır⁵⁶.

Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî adlı metinde de Muhammed Hanefî bir cenknâme kahramanı olarak cesaret, yiğitlik, fedakârlık ve vefakârlık yönleriyle ön plana çıkar.

2.2.2.4. Hâce 'Amr

Hâce 'Amr hikâyede oldukça önemli bir yere sahiptir. Hz. Ali, Hâce 'Amr'ın Kerb Gâzî ile birlikte Muhammed Hanefî'ye yardımcı olmasını ister. Çünkü o Allah'ın razı olduğu Hz. Peygamber'in hoşnut olduğu, güngörmüş bir zattır⁵⁷. Eserin kahramanı olan Kerb'e ve Muhammed Hanefî'ye kılık değiştirerek⁵⁸, aralarındaki anlaşmazlıkları gidermeye çalışarak⁵⁹, düşmanı zehirleyip onlarla savaşarak⁶⁰ yardımcı olur. Hz. Ali, Kerb Gâzî ve Muhammed Hanefî arasında nameleri getiren haberleri ulaştıran kişi olarak elçi vazifesi görür.

Greimas'ın "katılanlar şeması"na göre bir anlatıda temel olarak daima altı rol, altı katılan bulunur, buna göre hikâyenin rol kadrosu ve bu rolleri gerçekleştiren şahıs kadrosu şu şekildedir⁶¹:

- 1) YÖNLENDİRİCİ : Hz. Ali
- 2) NESNE : Mağrib Zemin'in Fethi
- 3) ÖZNE : Kerb Gâzî ve Muhammed Hanefî
- 4) YARDIMCI : Hâce 'Amr
- 5) ENGELLEYİCİ : Hâm Şâh, İmlâk Şâh, Mervân, Tançâme, Tül Zengî, Tuğyânûş, Cârût
- 6) YARARLANAN : İslâm Devleti ve Müslümanlar.

⁵⁶ Mehmet Atalan, *Muhammed b. el-Hanefiyye ve Anadolu'daki Tezahürleri*, İlahiyat Yayınları, Ankara 2007, s. 209.

⁵⁷ (vr. 5^b, satır 6-9)

⁵⁸ (vr. 13^a, satır 4-5), (vr. 20^b, satır 14-18)

⁵⁹ (vr. 30^b, satır 12-13,), (vr. 32^a, satır 3-5)

⁶⁰ (vr. 20^b, satır 8-15)

⁶¹ <http://www.ege-edebiyat.org/docs/631.pdf>

Hız. Ali, Kerb Gâzi Ve Muhammed Hanefî'yi kâfirlerle savaşmaları ve mağrip topraklarını fethetmek için vazifelendirir. Bu amacı gerçekleştirmek için karşlarına çıkan birçok kâfir askeriyle savaşan hikâye kahramanlarının en büyük yardımcıları Hâce Amr olmuştur. Cenklerin neticesinde Müslümanlar kazanmış ve İslâm devleti genişlemiştir.

Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî'nin ana kahramanlarının dışında metinde geçen hikâye kahramanları da şunlardır:

Mâlik ecder/ Mâlik Ejder	Hâm Şâh
Ma' dî	İmlâk Şâh
Ömer Ma' dî	Tâmus
Ma' âd	Tançâme
İbrâhîm	Kehrâb
Süheyl	Reyhânuş
Esed	Şimşâd b. Şammâr
Şedîd	Cüneyd Şaddâd
Tuğyânûş	Tenhârûs
Tağanuş	Tûl Zengî
Ma' dî	Cârût
Râyîk	Kejdihân
Esed Zerrîn Kabâ	ğazânfer
Muzaffer	Dilcüyî
Zeyd biñ ' Ali	Mâlik Ejder
Şiray Zengî	Pehnâm Şâh
Kelb Rûmî	Mihyâr
Cüneyd	Şeddâd
Zamîr	Fettâh
Ümmiyye	Dilferîb
' Abdullâh (13) Yüsûf	Timûr

2.2.3 Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî’de Geçen Mekânlar

Klâsik cenknâmelerde olduğu gibi Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî’nin de konusu yeni yerler fethetmek ve bu topraklarda Müslümanlığı yaymaktır. Hikâyedeki mekânlar; bu uğurda yapılan savaşların geçtiği ve fethedilen/kaybedilen yerler olarak eserde yer almıştır. Cenknâmede işlenen konunun dinamik olmasından dolayı mekânlar da buna uygun olarak çeşitlilik gösterir. Savaş meydanları, çadırlar, gemiler, derya, dağ, mağara gibi mekânların dışında metinde geçen yerler şunlardır:

Medine	Ḳal‘ ayı Benî Zāmîr
Ḥicāz	Endülüs
Ṭrablus	Medine-i Şerif
Mıṣr	Ḳal‘a-i Zāmîre
Ḳal‘ ayı Nemrūd	İskenderiyye
Ḳal‘ ayı Ḳanād	Şam
Başra	Kūfe’
Ka‘be-i Ḥaram	Şehr-i Seḳlābiye
Ḳal‘ ayı Seḳlābiye	Ḳal‘ ayı Tenkîr
Ḳal‘ ayı Keyvān	Ḥorāsān
‘Irāḳ	Frengistān
Baḡdād	Rūm diyārı
Maḡrib Zemîn	

2.2.4 Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî’deki Motifler

2.2.4.1 Kılık değiştirme motifi

Kerb Gâzî hikâyesinde oldukça fazla rastladığımız bir motiftir. Hem Müslümanların hem de kâfirlerin birbirleri hakkında malumat almak için başvurdukları bir yöntem olarak karşımıza çıkar.

Emlak Şah, Trablus’u almak için yola çıkan Kerb’in ve askerlerinin durumlarını öğrenmek için bir casusunu kılık değiştirerek Müslümanların bargâhına gönderir:

‘ayyār (7) uruşurup şuret tebdıl ve cāme tağyır idüb řehriñ uğru đivānesinden ıķub leşger-i (8) İslāma irişdi gōrdü kim...(vr. 8^b, satır 7)

Hāce ‘Amr Emlak şah’ın babasına gōnderdiđi mektubu ele geirir ve mektubu gōtüren adamın kılığına girer:

(4) rāzi olmadı Hāce ‘Amr la‘fnüñ başın kesdi ve libāsların ıķarub kendü giyüb ve nāme (5) dağı bulub aldı andan el enbāne şunub yüzüne sürdü Kābüti ‘ayyār şüretine girdi (6) şanasın bir anadan ikiz doğmuşlardır... (vr. 13^a, satır 4-5)

Hāce ‘Amr Tankame’nin Emlak şah’a yardım etmek için yola ıktığını öğrenince onları engellemek için askerleriyle birlikte kılık değiştirir:

(14) ben ne dirsem anı idüñ ğayrısı āsāndur diyüb ol on ‘ayyāarı aķ řaķallı bir rāhib (15) şüretine ķodı ellerine birer ‘ařā alub şayanub Hāce ‘Amre ķarřu şurdılar andan (16) Hāce ‘Amr kendü dağı bir aķ řaķallı pır şüretine girdi şöyle kim anı gōren řayrān olurdı (17) eline bir incıl alub dōrt yanına kitāblar yığub oşurdı ol on ‘ayyār dağı añā (18) ķarřu dizlerin öküb edeb üzerine oşurdılar... (vr. 20^b, satır 14-18)

Kaçan kāfirlerin gemiye bindiklerini öğrenen Hāce ‘Amr kılık değiştirerek gemiye biner:

(17) Hāce ‘Amr yerinde Ümiyye-i ‘ayyāarı ķoyub kendüsi tebdil řuret idüb Zamır ile vedalařub (18) ol kaçan kāfir gemilerine girüb ķandasın kelb rūmi diyüb gitdiler...(vr. 48^b, satır 17-18)

Kerb Gāzî iki askerini kılık değiştirip küffār askerinin yanına gōnderir:

...ikisi dağı şuret-i tebdıl ve cāme tağyır idüb řāban gōtürüb gitdiler dağ bevlerinden dolanub (20) bir ğayrı şuret ile Behnām řāh ordusına irişdiler. (vr. 67^b, satır 19)

2.2.4.2 Dine Davet ve Din Değiştirme Motifi:

Dinî temalı halk hikāyelerinde de kahramanların birinci amacı İslāmiyet’i yaymak ve insanlara dini tebliğ etmektir. Kerb Gāzî hikāyesinde de bu durum karşımıza ıkmaktadır.

Hāce ‘Amr kāfire Müslüman olmasını bunun neticesinde de onu kardeşi bileceğini ve öldürmeyeceğini söyler. Kābüti bunu kabul etmez:

H'āce 'Amr kendüyi bildürdi ve Kābüti dîne da'vet eyledi. (vr. 12^b, satır 21).

H'āce 'Amr eyitdi: Ey la'în yā baña ne yalvarursın kalk didi yā gel Müslümān (3) ol seni yarı qarındāş idüb nice ihsānlar kılayın didi la'în herze ve hidyān söyleyüb (4) rāzi olmadı H'āce 'Amr la'înüñ başın kesdi... (vr. 13^a, satır 2)

Kerb Gâzî esir aldıkları kâfirleri İslâmiyet'e davet eder:

vesâ'ir habsde olan esîrleri çıkardılar Kerb Gâzînüñ huzûrına (16) getürdiler bunları dîne da'vet eyledi 'İmlāk Şāh cevāb virmeyüb başın zemîne şalub (17) kaldı ve ol esîr olan on yedi biñ küffārdan hemān yedi biñ kâfir Müslümān oldı (18) her birine bî-kıyās ihsān ve e'ām kıldı. (vr. 44^a, satır 16-18)

İskenderiye padişahı Reyhanuş İslâmiyet'i kabul eder:

Ben cān ve dilden Müslümān oldum. (vr. 49^b, satır 18)

Kerb Gâzî'yi deryadan kurtaran Râyik de Müslüman olur. Râyik'in Müslüman olması ve önceki günahlarına karşı pişmanlığı da anlatılır. Kerb ona Müslüman olan kişinin önceki günahlarının affedildiğini söyler:

*(16) Râyik pîr eyitdi: Server gel toğrı söyle ne dîne dāparsın bize söyle didi Kerb eyitdi: (17) dînüm din-i İslāmdır gayrısı bātıldır didi Râyik eyitdi: gerçeksın eger dînüñ haq olmasa (18) bu kadar canavardan halāş olmazdın imdi söyle ne dimek gerekdir didi Kerb eyitdi: imanüñ (19) şartı budır **eşhedü en lâ ilāhe illallāh ve eşhedü enne Muḥammeden resūlullāh** didi anlar daḥı (20) imān getürüb cān ve dilden Müslümān oldılar Kerb Gâzî bunlara din-i İslām şerayitîn beyān (21) eyledi bu kez Râyik pîr eyitdi: server benüm günāhım yanında çoqdır senden ziyāde ḥavf idüb (1) seni helāk eylemege göndermişdüm **elḥamdülillāh** dinüñ bir kātiyle bir zarar irmedi ol pirin (2) üzerine vilāyet şāhları nice biñ 'asker ile varub ele getürmeğe çāre olmayub (3) yine dönerlerdi didi Kerb Gâzî eyitdi: ey atā Ḥaḳ Te'ālā öldürmediğini kimse öldürmege (4) kâdir olamaz şimdi sen Müslümān oldın Ḥaḳ Te'ālā her ne kadar günāhın var ise 'avf ider (5) Kerîmdir Raḥîmdir diyü İslām-ı şerifin ol kadar söyledigine Râyik pîr 'azîm şād oldı.. (vr. 51^b-52^a, satır 16-21,1-7)*

2.2.4.3 Mucize, Keramet ve Dua Motifi:

Kâfirler Müslümanların önündeki yemeklere zehir koyarlar ancak bir el o yemeklerle kâfirlerin yemeklerinin yerini değiştirir:

Muhammed Hanefî gördi (12) gâybden bir el peydâ olub ta'âmları tebdîl eyledi.

(vr. 50^a, satır 11-12)

Gemi için bir malzeme lazım olur. Bu malzemenin yapılacağı ağaç aslanlarla dolu bir dağdadır. Kerb oraya gider:

(1) kaçd eylediler Kerb bir kez yâ Allah diyüb şöyle haykırdı ki ol vâdî bir zamân gürlendi (2) arşanlar bekleyüb hemân Kerb bir köklü ağacı çoparub girişdi bir sâ'at geçmeden biñden (3) ziyâde arşan öldürdi. (vr. 51^b, satır 1-3)

Zamîr çok ağlayıp dua edince yanına bir pîr gelir ve ona müjde verir:

eyitdi: ey Şâh-ı Hüdâ ve ey 'Aliyy'ül Murtezâ n'ola bir kullarınun hâline vâkıf olsun Hağ Te'âlânun (9) fazlı ve resûlün mu'cizâtı bir kâtıyla gelüb bizüm feryâdumuza iriş diyüb ağlarken gözi hâb (10) uyurdu bir pîr gelüb başını yirden götürdi eyitdi: ya Zamîr çok cefâ çekdin Hağ Te'âlâ katında (11) zâyî' olmaya yarın gayret ile yine ..iki yerden size yardım gelür... (vr. 55^b, satır 8-11)

Kerb Gâzî okuduğu İsm-i Âzam ile aslanı yenmeyi başarır:

Kerb Gâzî üzerine hamle eyledi gelürken karşıdan (8) bir oğ atüb ism-i A'zam okudı irüb arşanın ağzından girüb kuyruğundan çıktı. (vr. 88^a, satır 7-8)

Cadıların yaptığı sihri Kerb dualarıyla bozar:

ol ateşün harâretinden ıztırâb çeküb gördi olmaz sure-i fâtihâyı ve sûre-i ihlâş üçer kerre (2) okuyub sihr ateşinün üzerine üfürdü ateş maḥv olub Kerb Gâzî 'ayân oldı... (vr. 90^a, satır 1-2)

Müslüman askerler dua okuyup Kerb'i çizdikleri dairenin içine koyarlar. Bu daireye cadılar giremez:

eṭrâfa dâ'ire çizüb Ayetel kürsî ve ihlâş ve fâtihâ (8) sûresin okuyub üfürdiler kendüler gelüb bârgâhlarına girüb ol gice anda (9) ârâm eylediler.. beş yüz cādū her biri sihir ile gelüb (11) İslâmı şebḥün eyleyeler çâre idüb ol dâ'irede içerü girmeye çâre idemediler (vr. 91^b, satır 7-11)

Hız. Ali İsm-i Âzam okuyarak sihirleri yok eder; Kerb Gâzî, İbrahim ve Ma' d'ı iyileştirir:

vurdu ki gökde melek denizde semen lerzeğe geldi İsmi A'zam yazılı üç (8) atub ya mîr-i Hudâ ol 'acâyib sihirler bâtıl olub ol zulumât def' oldu cümle (9) 'asker İslâm her biri yeniden cân bulub cümlesi gelüb Hazretüñ pâyine yüz (10) sürüb andan sonra Kerb Gâzî gelüb Hazretüñ ayağına düşüb Hazret-i Murtezâ (11) dağı bir tāsüñ içine şu koyub İsm-i A'zam okuyub Kerb Gâzî ol şuyla göz (12) lerini yıkayub başar Allâh N'ola gözlerinde illet kalmayub şükürü firāvân idüb (13) bundan sonra İbrâhîmi ve Ma' dî getirüb ol şu ile guslillâh virüb cümlesi (14) şifâ bulub... (vr. 98^b, satır 7-13)

2.2.4.4 Ejderha Motifi:

Kerb ve askerleri gemiyle giderken fırtına çıkıyor. Bir yere yanaşıyorlar burada bir kalevardır ve bu kaleyi ejderhalar korur:

ucı bulûta berâber olmuş ol kal' anuñ burçlarından birer ejderhâ baş çıkarub (18) eţrâfi gözleyüb ağızlarından ateşler çıkub ol kal'a görünmez olmuş vaţhâ (19) ol ejderhâlar nefesin alduqça ve virdükçe vaqt içerü çekmegîn kal'a beyân olurdu (20) bunlardan gayrı kal' anuñ eţrâfını ejderhâlar halka idüb başların çevirüb... (vr. 86^b, satır 17-21)

Cadılarından biri sihir ile ejderha olur:

bir sihr eyleyüb yedi başlu (12) bir ejderhâ olub ..üzerine yürüdi. (vr. 89^a, satır 11-12)

Cârût'un iki gözünden çıkan yalınlar ejderhaya dönüşür:

la' inüñ iki gözünden ateş yalını çıkıdı (21) tütünü Kerbden yaña geldi yakîn gelicek iki ejderhâ olub ağızlarından ateşler saçub Kerb Gâzîye (1) hamle eylediler (vr. 90^a, satır 20-21)

2.2.4.5 Sihir Motifi:

Sihirle askerleri ele geçirebilirler, suret değiştirebilirler:

la'în yine bir sihir (3) idüb cāzū üzerine üfürdi bir miqdār 'aқılları başlarına geldi.. ol la'în sihir ile ol serveri esîr eyledi.. dirlerdi sihir ile bir arşlan şüretine girüb (vr. 88^b, satır 2-3,12,19)

Kerb Gâzî'yi yenmek için sihre başvururlar:

cāzū kaқıyub diline sihir alub bir efsûn dağı (4) üfürdi ki Kerb Ğāzîyi helāk eyleye... cāzūyım diyüb la'în sihre başladı Kerb hîlesini bilmedi aldanub andan yaña nazar kılnca (20) la'în sihrin tamām itmışdi (vr. 90^a, satır 3-4, 19-20)

2.2.4.6 Kırk Motifi:

Halk hikâyelerinde ve destanlarda gördüğümüz kırk motifi bu yazmada da değişik şekillerde karşımıza çıkar.

kırk arşın kaddü ve kâmetin yenmiş (vr. 6^b, satır 12), kırk adım giri turdı (vr. 27^b, satır 2), kırk adım yerden (5) Kerbüñ üzerine fil sürüb (vr. 63^b, satır 4-5), bunuñla kırk gün cenk eyledi (vr. 84^a, satır 2), kırk pâre (4) gemi hâzır idi (vr. 85^a, satır 3-4)

2.2.4.7 Savaş Motifi:

Cenknâmede yapılan savaşların amacı İslâmiyet'i yaymaktır. Gerçekleştirilen bu savaşlarda önce teke tek daha sonra kitle halinde savaş yılmaktadır⁶².

Savaşlarda kullanılan ok, yay(kemân), kemend, savaş davulu, gürz, mızrak, kılıç gibi silahlar oldukça heybetli tasvir edilmiştir Kullanılan bu silahların başında gürz gelmektedir. Gürz hem şekil hem ses hem de gücü bakımından önemlidir.

gürzüñ şadāsı (5) Ğorāsān 'Irāқа irişdi (vr. 28^a, satır 4-5), kılmış omuzına bir kale-i küh mişāl gürz almış küh-ı elber nişān vurur (vr. 32^b, satır 21), erenler na'rası atların sehîli gürzlerüñ kütürdüsü (18) hānlaruñ firıldusı oқlaruñ vijıldusı kılıçlaruñ çak çakı nā-merdlerüñ feryadı ve fiğāni cihāni (19) tutdı (vr. 34^a, satır 17-20)

⁶² Bk. Vr. 27^a, 32^a, 33^b, 49^a, 53^b, 61^b, 64^b

Bir diğer savaş aleti de kılıçtır. Kılıç savaşta gücüyle tasvir edilen bir motiftir.:

bir tîĝ çaldı ki (?) dört pâre eyledi (vr. 88^b, satır 17), başına bir tîĝ ile urdı ki ta sînesine varınca iki pâre (4) eyledi (vr. 89^b, satır 3-4), tîĝ çeküb (18) ol yetmiş cādūnuñ içine düşüb bir sâ^cat olunca kırkıını helāk idüb (vr. 91^a, satır 17-18)

Kuvvetiyle anlatılan bir diğer savaş aleti motifi de mızraktır.

nîze ile (7) urdı kim sînesi çāk olub (vr. 27^a, satır 7-8), olmuşlar nîzelerin (19) kollarına kemānların qaracalarına gürzlerin omuzlarına alub cümle aķ libāslar giyüb (vr. 64^a, satır 18-19), ‘askerümüz yetmiş biñ ancak vardır ve nîzesi zaĥmludur (vr. 76^a, satır 5)

SONUÇ

Bu çalışma, Kerb Gâzî anlatılarının mensur el yazması nüshalarıyla ilgili yapılan ilk çeviri yazı özeliğini taşımaktadır. XVI. yüzyıl toplum hayatı ve belleğinde önemli bir yeri olan Battalnâme, Müslimnâme, Dânişmendnâme ve Saltuknâme türünden dinî-destanî bir eser niteliği taşıyan *Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî* metni etrafında eski medeniyetimizin din ve savaş algısının nasıl estetize edildiği gösterilmiştir.

Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî adlı bu çalışmamızda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Dinî-Destanî geleneğin önemli bir kolu olarak eserin ortaya çıkarılması ve diğer dini-destani eserlerle bağının kurulması sağlanmış ve önemine işaret edilmiştir.
2. Metin XVI. yy Türkçesinin belirgin özelliklerini gösterdiğinden esere yansıyan dönemin üslubu ortaya konulmuştur. Ayrıca eserin dili ve üslubu klasik cenknâmelerde olduğu gibi okuyucuyu kendine çekmekte ve hikâyenin en önemli unsurlarından olan merak duygusunu diri tutmaktadır.
3. Eserin yazıldığı dönemde kıraathanelerde hikâye okuma geleneğinin yaygın olduğu eserin içine düşülen notlardan hareketle gösterilmiş, döneminde dinî olgu ve motiflerin, cenknâme kahramanlarının ve onların gösterdikleri kahramanlıkların ilgiyle takip edildiğine işaret edilmiş ve dönemin popüler eserleri arasında olduğu tespit edilmiştir.
4. Bu klasik metnin, modern hikâye analiz metodlarının uygulanmasına elverişli olduğu saptanmış ve bu güncel teknikler merkeze alınarak eski bir metinle buluşturulmaya çalışılmıştır.
5. Anlatıcının zaman, olay ve mekân değişimlerinin, metnin orjinalinde kırmızı mürekkeple gösterilmesi metnin yazar/yazarlarının bugün de modern analizlerin önemle üzerinde durduğu ve metin incelemelerinin ilk basamağı olan bölümlendirme anlayışına gittiklerini göstermektedir. Çalışmamızda dönemin bu segmentasyon anlayışı vurgulanma yoluna gidilmiştir.
6. Anlatı biliminin önemli iki kavramı olan “mimesis” ve “diegesis” in neredeyse aynı oranda eserde kullanıldığı ortaya konulmuştur. Kahramanların, mekânların ve savaş sahnelerinin anlatımı tasvirlerden dolayı okuyucunun zihninde

kolaylıkla şekillenebildiği için *mimesis* kavramı; kahramanların konuşmaları ve anlatıcının tavrı da *diegesis* kavramını ön plana çıkardığına işaret edilmiştir.

7. Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî Modern hikâye incelemelerinde kullanılan Greimas'ın aktanlar/roller analizine bağlı olarak kullanılan yöntemlerine göre analiz edilmiştir. Bu yöntemlere göre:

- a. Yönlendirici (Manipulation): İslâm dinini yayma ve yeni yerler fethetme arzusu,
- b. Güç (Competance): Kerb Gâzî'nin Hz. Ali'nin duasını alması ve askerlerini toplaması,
- c. İş (Performance) : Kerb Gâzî'nin kâfirlerle farklı mekânlarda gerçekleştirdiği savaş
- d. Takdir (Sanction): Kerb'in birçok kâfiri Müslüman etmesi ve yeni yerler fethetmesi, Hz. Ali onu takdir etmesi.

Kısaca *Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî* metninin gün yüzüne çıkarılması ve metinle ilgili bilgilerin yeniden düzenlenmesi bu çalışma ile gerçekleştirilmiştir. Oldukça zengin bir tahkiye geleneğine sahip olan toplumumuzda bu tür eserler üzerine yapılan çalışmalar, eserlerin ait olduğu dönemin anlatı sanatı, edebiyatın insan üzerindeki etkileri, dinin öğretilmesi ve yayılmasında cenknâmelerin yeri konusunda bize daha geniş ve bilimsel perspektifler sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- ATALAN, Mehmet, (2007), *Muhammed b. el-Hanefiyye ve Anadolu'daki Tezahürleri, Muhammed Hanefî Cenknâmeleri*, Ankara, İlahiyat Yayınları.
- ATALAN Mehmet, (2011), Anadolu'da Cenknâmelerin Toplumsal Yansımaları, *Kelam Araştırmaları*, ss. 45-56.
- ATALAN Mehmet, (2012), Cenknâmelerde Hz. Ali'nin Yeri, *e-makâlât Mezhep Araştırmaları*, ss. 7-29.
- ÇETİN, İsmail, (2002), *Tursun Fakı, Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Mesnevileri*, Ankara, İlesam Yayınları.
- DEMİR, Necati, (2004), *Dânişmend-Nâme*, Ankara, Akçağ Yayınları.
- ELÇİN, Şükrü, (1993), *Halk Edebiyatına Giriş*, Ankara, Akçağ Yayınları. ÇOBANOĞLU, Özkul, (2003), *Türk Dünyası Epik Destan Geleneği*, Ankara, Akçağ Yayınları.
- ERKMAN AKERSON, Fatma, (2010), *Edebiyat ve Kuramlar*, İstanbul, İthaki Yayınları.
- GENÇ, İlhan, (2005), *Örneklerle Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, İzmir, Buca Eğitim Fakültesi.
- KARADAĞ, Metin, (2004), *Türk Halk Edebiyatı Anlatı Türleri*, Ankara, Ürün Yayınları.
- KAVRUK, Hasan-PALA, İskender, (1998), *Hikâye(Türk Edebiyatı / Divan Edebiyatı), TDV İslâm Ansiklopedisi*, C.17, İstanbul, TDV Yayınları, ss.491-493.
- KAYA, Muharrem, (2004), *Türk Romanında Destan Etkisi*, Ankara, Kültür Yayınları.
- KÖKSAL, Hasan, (1984), *Battalnâmelerde Tip ve Motif Yapısı*, Ankara, Başbakanlık Basımevi.
- KÖKSAL, Hasan, (2007), *BattalGâzî Destanı*, Ankara, Akçağ Yayınları.
- KÖPRÜLÜ, Fuad, (1986), *Meddahlar, Edebiyat Araştırmaları*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- LEVEND, Agâh Sırrı, (1998), *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.

- MATTEİ Jean Louis, (2004), *Hz. Ali Cenknâmeleri*, İstanbul, Kitabevi Yayınları.
- OCAK, Ahmet Yaşar, (2010), *Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- OKUYUCU, Cihan, (1994), Manzum Halk Hikâyelerinin Yeni Bir Örneği “Kerbnâme”, *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, ss. 175-202.
- ÖZTÜRK, Zehra, (2003), Eğitim Tarihinde Okuma Toplantılarının Yeri ve Okunan Kitaplar, *Değerler Eğitimi Dergisi*, I: IV, ss. 131-155.
- ŞAHİN, Hatice, (2003), *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara, Akçağ Yayınları.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri, (2012), *Eski Türkiye Türkçesi*, İstanbul, Kapı Yayınları.
- ÜNLÜER, Ceyhun, (2010), *Muhammed bin Hanefiyye Cengi*. Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

II. BÖLÜM

METİN

1.METNİN HAZIRLANIMASINDA TAKİP EDİLEN YÖNTEM

Metin, ilmî eserlerde kullanılan transkripsiyon alfabesinden istifade edilerek hazırlanmıştır. Üzerinde durduğumuz metin XVI. yüzyıla ait mensur bir hikâye olduğundan çeviri yazıya aktarılırken klasik imlaya bağlı kalmak yanlış olacağından ünlülerin yazımında harf olarak gösterildiği yerlerde yazıya uymayı, diğer yerlerde ise dildeki değişimleri ölçüt olarak almayı uygun görülmüştür. Metnin çeviriyazıya aktarılırken takip edilen yöntemleri maddeler hâlinde şöyle veriyoruz:

1. Arap alfabesinde bulunduğu hâlde yeni Türk alfabesinden yer almayan işaretler ve harfler şöyle gösterilmiştir.

اء	آ	ط	Ṭ ṭ
ث	Ṣ ṣ	ظ	Ẓ ẓ
خ	Ḥ ḥ	ع	‘
ح	Ḥ ḥ	غ	Ġ ġ
ذ	Ẓ ẓ	ق	Ḳ ḳ
ص	Ṣ ṣ	ك	Ñ ñ
ض	Ḍ ḍ Ḑ ḑ		

Arapça ve Farsça kelimelerdeki med harfleri gösterilmiştir.

آ	Ā ā
و	Ū ū
ى	Ī ī

2. Millî Kütüphane *Muallim Cevdet Kitaplığı* 234 numarada kayıtlı bulunan ve 99 varaktan oluşan yazma nüsha transkribe edilirken eser üzerinde eski numaralar arasında bazı yerlerde kopukluk olduğu görüldüğünden bazı sayfaların zâyi olduğu sonucuna ulaştık.

3. 99 varak ve 21 satırdan oluşan bu eserin üslûbu oldukça özenli olmakla birlikte bazı kısımlarda değişik hasarlardan dolayı okunamayan kısımlar da bulunmaktadır. Ayrıca 97 ve 98 numaralı varakların esere daha sonra eklendiği kâğıdın daha yeni oluşundan ve değişen yazı stilinden anlaşılmaktadır.

4. Eserin okunmak için yazıldığı ve oldukça çok da okunduğu okuyan kişilerin eserin üzerine düştüğü kiraat kayıtlarından da belli olduğu ortaya konulmuştur.

Bu eserin yazarı hakkında bir bilgimiz olmamasına rağmen kullandığı dil ve eserin bazı bölümlerinde yer alan manzum kısımlardan anlaşılacağı üzere belli bir eğitim gördüğü anlaşılmaktadır.

5. Metinde geçen kırmızı mürekkeple yazılmış olan kısımlar koyu punto ile gösterilmiştir.

“ne” ile yapılan birleşmelerde düşen ünlü, ilmî eserlerde kullanıldığı şekilde “n’ola” şeklinde gösterilmiştir.

6. Varak numaraları köşeli parantez ile satır sayıları ise yuvarlak parantez ile gösterilmiştir.

7. Tarihî metinlerde “kapalı e” (é) sesi barındırdığı düşünülen kelimelerin metnimizdeki görünümünde “-i” sesi ağırlıklıdır. Bu tür kelimeler, çeviriyazıya aktarılırken “-i” ünlüsü (ى) gösterilerek yazıldığı için görüldüğü gibi yazılması yoluna gidilmiştir.

idelüm (ايدہ لم) (vr. 5^a, satır 17)

8. Ettirgenlik eki “-dur/-dür”deki ünlü genellikle düzlük-yuvarlaklık uyumuna uygun olarak transkribe edilmiştir.

fitne ve fesâd ile taldurdılar (طولدردلر) (vr. 2^b, satır 9)

9. Metin neşrimizde Türkçede eklerde tonluluk-tonsuzluk benzeşmesinde harf esas alınarak görüldüğü gibi çeviriyazıya aktarılma yoluna gidilmiştir. Eyitdi, olmuşdur gibi.

10. Okunmayan, okunuşundan emin olunamayan veya anlaşılamayan kelime ve ibareler soru işareti ile (?) gösterilme yoluna gidilmiştir.

11. Günümüz Türkçesine çeviri yapılırken, eski edebiyat ve dil alanındaki çalışmalara kolaylık sağlaması amacıyla kelime ve tamlamalar, çekimleriyle, ek ve köklerine müdahale edilmeden olduğu gibi verilmiştir.

2.METİN

Mu' allim Cevdet Kitaplığı 234. 99 varak 21 satır

[1*]

(1) Hâzret-i 'Osmân ol kavme acıyub Mıŝır hâkimin ma' zül eyledi diledigüm bir kimse vire ol zamânda (2) Ebû Bekr oğlanlarından Hâriŝ adlu bir server ilerü gelüb eyitdi Yâ na'ib-i Resûlallâh ben dağı ve Ebû Bekir (3) oğlanlarındanum luğ ile ol manşıbı baña ihşân eyle varub ol diyârı 'adl ü dâd ile (4) abâd kılayum diyüb elin öpdi. Hâzret-i 'Osmân n'ola revâdur diyüb Mıŝr Sulţanlığın aña virdi. (5) Ve Mervâna dedi kim Hâriŝe bir ber'at yaz meger Mervân ol serveri sömürdü bu hâlî gördü hemân (6) cânına ateş düşdi çünkim ber'atı yazub getürdi Hâzret-i 'Osmân büküp üzerine nişan (7) urub Hâriŝe virdi. Şâd olub Hâzret-i 'Osmânın mübârek elin öpüp hil' at giydirüb (8) ol dağı üç biñ miğdârı 'asker cem' idüb bâr-ı bengâhı hayme-i hırgâhın yükledüb kusı nağğâre (9) çaldırub sancâk ve 'âlemlerin kaldırıp Medine-i Şerifden göçüb kandesin Mıŝr diyüb revâne oldı (10) bu tarafından Mervân-ı har o itten beter Ebû Bekr ve oğluna kin eyledi. Hemân ber'at yazub (11) Hâzret-i 'Osmân nâmına nişân urdı fi'l-hâl gönderdi. İçinde cevâb bu eŝege sen kim Mıŝr (12) sulţânısın seni ma' zül itmedüm. Saña gönderdigim adam benüm ulü düşmânumdır. Saña vaşl olduğdan (13) mecâl virmeyüb helâk eylesin ve yerinde ber-çarâr olan diyü ber'atı birinüñ eline virüb (14) cehdile Ebû Bekr oğlunuñ 'askerinden nihân evvel giden kimseden muğaddem irişesin diyü vâfir (15) va'deler virdi meger Hâriŝüñ 'askerinden birkaç kimesneler taşra çıkub bir maşlahata giderken (16) Mervânuñ ber'at ile giden bîgine rast gelüb tutub Hâriŝüñ öñüne iletiler su'âl idüb (17) kande gidersin diyü haber şordılar inkâr idüb nice türlü hileler kıldılar inanmayup muğkemlet (18) urdılar ikrâr idüb mektubu gördiler Hâriŝ okudı. Ahvâlî görüb ziyâde bî-huzûr olub (19) gördü ki nice hile ile beni helâk eylemek ister diyüb 'askeri tondurub Medînenüñ üzerine (20) geldi ki Hâzret-i 'Osmânı şehîd

ideler ol vaqt Һazret-i ‘Osmānuñ kavm ü kabilesi şöyle ‘askerleri (21) ve serverleri gelüb Һalífeye ‘āşi mi olduñuz diyecek ol begin telbis ber’atı götürdi gördüler

[1^b]

(1) eyitdiler hele göre bu işden Һazret-i ‘Osmānuñ Һaberi var mıdur Һāşā böyle iş andan (2) şadır ola diyü şorub Һazret-i ‘Osmāna geldiler ber’atı gösterdiler bî-Һuzūr olub Mervāna (3) niçün böyle yazdıñ Allahdan qorqmaduñ mı ki böyle qaşa ve fesāda bā‘iş olduñ didi (4) Mervān-ı la‘în eyitdi benim kaç başum vardır ki bu maķūle ber’at yazam sen yaz didüñ ben dağı (5) yazdum diyüb Һazret-i ‘Osmāna bühtān eyledi. Yalan yeminler eyledi. Aña nebās çok kimesne Ebū Bekr (6) oğluna yardım kıldılar ol gün iki cānibden ‘azīm cenk oldu. Һazret-i ‘Osmānuñ kulağına (7) irişdi adam gönderüb kendü tevābi‘in cenkden menbi‘ eyledi. Dönüb yerlerine geldiler. Bu cānibden Ebū Bekr (8) oğlun dağı cenkden döndürdüler zîrā aḥşām olmuşdı. **Һazreti ‘Ali bu işe ziyāde melūl oldu (9)** ulular yanına cem‘ olub eyitdiler ya Emire’l- Mü’minîn bu cengüñ aḥvāli niye irse gerek Һazret-i (10) ‘Ali Kerremallahü Vechehü eyitdi. Ya ulular şakımñ bu ḥusūsda Һazret-i ‘Osmāna su’i zan itmeyüñüz. Ol (11) bu aḥvālden bî-Һaberdir benüm ‘ilm ü zann-ı gālebem budur ki bu fesād Mervān ḥîlesidür teftiş idelüm (12) görelüm didi aşḥābdan eyitdiler Yā Emire’l-mü’minîn cenk olmaķ lāzum gelürse nice edelüm dediler (13) Һazret-i ‘Ali eyitdi Һazret-i Resūl ‘aleyhisselāmdan vażiyetdür ki biz anların kavmiyle cenk itmevüz (14) vażiyet olmasa görürdüñüz nice cenk ederdüm çāre budur ki hemān şulḥ idüz diyüb her kişi yerlü (15) yerlerine varıb qarār eylediler bu yakādan Һazret-i ‘Osmān bu işe ziyāde melūl olub kendünüñ (16) ḥalvetinde ‘ibādet kılub Muşḥaf-ı Şerîf tilāvet iderdi gözüne uyku gālebe idüb (17) mübārek başını raḥlenüñ üzerine koyub bir miķdār ḥaba vardı. Düşünde iki cihānuñ Faḥrî (18) Muḥammed Muşṭafā (s.a.v) gördi gelüb ‘Osmāna beşāret eyledi

Nazm:

Ol gice yattı (19) anda zinnureyn

Düşüne girdi Resûle's-şakaleyn

Didi yarın eriş (?)

(20) Vâşıl ol gitsün aradan hicrân

Fânî dünyâ nice ola hâ'il

Gönlüni beķāya eyle mā'il

(21) Gel iriş bize cāmı handân it

Ruĥuñu ravza-ı rızvân it

Nesr: Çünkim 'Osmân 'aleyhi's-selâm r.a.

[2^a]

(1) ol düşü gördi uyandı mekânı pür nür olmuş Haĥ Te'âlâ Ĥazretine ĥamd ü şenâlar kıldı (2) ĥurub tâze abdest alub iki rek' at namâz kılub eline Muşĥaf-ı Şerîfi alub tilâvete başladı çün (3) şabâh olub güneş ĥale-i ĥâfdan baş ĥaldırıp 'âlem münevver oldu **bu cānibden** Ĥâriş emr kıldı (4) kendüye tâbi' ne ĥadar adam varsa süvâr olub Ĥazreti 'Osmānuñ sarâyına ĥaşd eylediler ve Ĥazreti 'Osmānuñ (5) malıyla alınmış ve dört yüz müşteri ĥulı vardı anları silâĥ alub cenk etmege başladılar Ĥazreti (6) 'Osmân ol cengi işüdüb kendi ĥullarına ĥaber gönderdi her kim cenkden ferâĥat ider ise (7) malumdan azâd olsun diyüb cümlesin azâd eyledi anlar cenkden ferâĥat eylediler **bu cānibde** (8) düşman fırsat bulub Ĥazret-i 'Osmānuñ sarâyın ortaya aldılar Ĥazret-i 'Ali rağıyallahu anh oĥlu Ĥasanı (9) ve Ĥüseyini ĥâtına oĥudı eyitdi. Ey ciger küşelerim aĥşâm yakın oldu varıñ bu gice Ĥazret-i (10) 'Osmānuñ ĥāpusın bekleñ olmasın ki düşmen gele bir yerden alam ĥıla diyüb ol iki serveri götürürdü. (11) Bes Ĥazret-i İmâm Ĥasan ve İmâm Ĥüseyin gelüb Ĥazret-i 'Osmānuñ ĥāpusında ĥarâr eylediler bu taraıdan (12) düşmen gelüb 'Osmānuñ sarâyın aĥşāma deĥin tolaşub içeri girmege fırsat bulmadılar âĥir anuñ (13) ortadan dalub ol bî-raĥm kimseler içeri girüb gördüler kim oĥurub Ĥur'an tilâvet ider (14) mecâl virmeyüb ol sultānı şehîd ettiler kânı Muşĥaf-ı Şerîf üzerine saĥıldı

çünkü gece geçüb (15) şabâh oldu Hâzret-i ‘Oşmānuñ şehit olduğın bilüb cümle eşhâb yās ve mâtem kılub ol (16) sulţān için cān ve ciger tağladılar Hâzret-i Şāh-ı Merdān bu işden haberdār olub vāfir (17) ağladı andan gelüb Hâzret-i ‘Oşmānuñ namāzın kıldı iletüp defn eylediler Mervān la‘in (18) hemān tabān götürüb kaçdı cümle ‘ālem bildiler kim bu fesād Mervāndan oldu cümle Medīne halkı (19) Mervāna la‘net eylediler ol zamānda cümle Medīne uluları ‘Aliyi götürüb hilāfet tahtına geçürdüler (20) Hâzret-i ‘Ali on yedi gün oturdı andan Kūfeye gitti **bir tarafından** Mervān la‘in Şama (21) gitdi Cāmi‘-i Ümeyyede bir gün *himmet* idüb kendü minbere çıktı bir eline Muşhaf-ı Şerīf

[2^b]

(1) bir eline kanlı gömlek alub eyitdi: Ey Şam uluları Ebū Tūrābî salţanat ocünden ‘Oşmān (2) gibi sulţānı şehīd eyledi diyü ağladı. Ol sebebden ehl-i Şām Ebū Tūrābiye düşmen oldılar (3) bilmezlik ile nice herze ve hedeyan (hezeyan) söylediler. Bu la‘in şeyţān gibi ol diyārūñ kavmin hīle (4) ile ezdirdi meger kim Ebū Tūrābî diyü Hâzret-i Şāh Merdāna dirlerdi Ebū Tūrābî dimege sebep (5) budur ki bir gün Hâzret-i Resūl (a.s) ‘Ali oğlancık iken gördi kim Ka‘be Hāramda tırmayub (6) toprak ile oynar tır gidelüm Yā ‘Ali didü tırmadı tur Yā Ebū Tūrābî ya‘ni toprak babası demek (7) olur onun için hāricīleri Şāh-ı Merdānuñ laķabın Ebū Tūrābî kodılar andan ‘Ömer biñ Mu‘āviyenūñ (8) iki oğlu ‘Alinūñ bī‘atın kabūl etmediler elçiyi öldürdüler çün Mervān la‘in ol diyārı (9) fitne ve fesād ile tıldurdılar çok kimesne Hâzret-i ‘Aliye düşmen eylediler **bu tarafından** (10) Hâzret-i Murtezā oğlu Hüseyini Medīnede koyub kendüler sa‘ādetle Kūfeye ‘azm kıldılar ol (11) zamānda birkaç kimseler Hâzret-i ‘Āyşe kātına geldiler. Ol zamān Hâzret-i ‘Āyşe Ka‘be-i (12) Şerīfde idi eyitdiler yā şiddiķa āgāh ola ki ‘Ali hilāfetden öturi ‘Oşmānı öldürdi (13) dediler. Hâzret-i ‘Āyşe ziyāde maḥzūr olub ol aciğla yigirmi dört biñ adam (14) cem‘ idüb Ṭalha-i ‘Abbāsı ve ‘Abdullāhı bile alub ‘azmi Kūfe kılub gitdi. Şāh Merdān (15) daḥı haber alub Kūfe ile Başra ortasında karşıladı iki ‘asker muķābil olub cenge āgāz (16) kıldılar. Hâzret-i ‘Ali ‘urveyi gönderdi eline Muşhaf-ı Şerīf virdi eyitdi: Be-Hāķķ-ı Kelām-ı kadīm ‘Oşmāna (17)

benüm fi'lümden ölmedi bu işi ben itmedüm didi Talha *kokub* kılıç çeküb 'Ömere havâle eyledi bir kolın (18) zaımdar eyledi 'Urve daıı el kılıca eyleyüb depre tutub Talha ya çaldı siper berâber virdi uyanub (19) seyrin tâze hıyâr gibi ikiye bölüb indi devesinüñ boynun zemîne bıraıdı ol deve (20) yıkılmayub ayağ üzerine tırdı. Hâzret-i 'Ali görüb Lâ havle velâ kuvvete illâ billahi'l-aliyyi'l-'azîm (21) didi şeytân-ı la'în kaçdı deve yıkıldı çünkü Talha zemîne düşdi 'asker üzerine

[3^a]

(1) hamle kıldılar **bu tarafından** 'Urvenüñ aşhâbı daıı hamle eylediler bunlar bunda cenk iderken (2) Sa'd ibn Vaıkkâş geldi Hâzret-i 'Âyşeye du'â kıldı eyitti: Yâ şiddıka, Resül a.s. (3) buyurdı ki eger benden sonra 'Âyşe şulha râzı olmazsa benüm vekilüm olasin 'Âyşeye Talâk (4) viresin tâ kim kıyâmet gününde benümle haşr olmaya didi çünkü 'Âyşe bu haberi işitti gelüb (5) Hâzret-i 'Ali ile şulh idüb özr diledi andan 'Âyşe kavmiyle 'azm Kûfe kıldılar (6) Şâma gittiler varub olan hâlî hikâyet kıldılar 'Amr biñ 'Aş ve Mervân bir nice hâricîler bir yire (7) gelüb ittifâk idüb Şâh-ı Merdâna kaçdı idüb dürlü dürlü efkâra meşgûl oldılar (8) **bu yañadan biz geldük** bir garâ'ib dâstân ve acâyib hikâyeye râvîler eydurler kim Hâzret-i 'Alinüñ nev-civân (9) ve pehlivân bir oğlı vardı erlikde Rüstem ve qahramân-ı herîf olmazlardı ol serverüñ (10) ismine Muhammed Haneî dirlerdi ol zamânda beni 'Âd kabîlesinde 'Ömer Mu'dî oğlı Ma'âd biñ (11) 'Ömer ve mu'diyle seyr ü şikâr idüb gezerlerdi ahyânâ Medîneye gelüb yine giderlerdi ol (12) zamânda yine Benî 'Âdda idi **râvîler** öyle rivâyet iderler kim ol zamânda Hâzret-i Murtezâ Kûfe (13) şehrin mekân idünüb 'Irâıdan tâ Hicâza degin hükm itdi kâh Kûfede ve kâhî Medînede olurdu (14) bir gün gezide aşhablarıyla Medîneye gelüb 'adl ü dâde başladı. Hasan ve Hüseyin ve Mâlik ecdâd (15) Neceî ve Zeyd biñ 'Ali ve H'âce 'Amr bunlaruñ emşâli güzîde serverler ile oturub 'ilm-i Kıur'andan ve 'ilm-i (16) edyândan söyleyüp aşhâb-ı resüle va'z ve naşîhat kılırdı cümle ulular Hâzret-i Şâh (17) Merdânuñ mübârek kelâmına kulâk tutub mest ü medhüş olmuşlardı bu halde iken (18) kapıda galeyan kıobdu feryâd ve figân âvâzı cihânı tıttı Şâh Merdân görüñ aşlı nedir

(19) diyecek birkaç kimseleri alub içerü götürdüler Şâh Merdân nazâr kılub gördi birkaç (20) zaḥımdâr kana ğark olmuşlar yüzden ziyâde feryâd eylediler ve bir nicesin daḥı ikişer yara idüb (21) tuvarlarınıñ yanına bağlamışlar dâd u feryâd Yâ Ḥalîfe-i İslâm bize ziyâde zulm ve cefâ olmuşdır

[3^b]

(1) diyüb vâfir ağladılar Şâh-ı Merdân eydir ne kavimsiniz ḥâliniz nedir ve kimdir bu ḥaḳâreti size iden (2) didi eytdiler: Ey Ḥalîfe-i zamân bir mağrib-i zemîn ḥalkuyuz ‘Ömer Muidî oğlanları başlu deve (3) yüki mâlumuz aldılar ḥalkumuzu ḳurûb helâk eylediler ḥaber aldūḳ Benî ‘Ād kabîlesinde kal‘a-i benî zâmirde (4) olurlarmış dediler Ḥazret-i ‘Ali eydür: Siz ne ḳadar adam idüñüz kim iki kimse size bu ḳadar ḥaḳâret (5) kıla anlar eytdiler: Ey server ‘âlem biz anlar ile başa çıkardūḳ ammâ nidelüm senüñ ciger-küşeñ Muḥammed Ḥanefî (6) bize çok iş eylemişdür anuñ ḳuvvetiyledir bize olan ḥaḳâretler biz daḥı mü‘minlerüñ (?) güzerıyuz (7) dediler mağrib şâhından gelürüz Ḥazretüñüze ma‘lûm olsun eger bu ḥâle rızâ virürseñüz emr (?) (8) veyâḥud malumuz ve intiḳamumuzu alıvir diyüb yine feryâd ve fiğân eylediler. Şâh Merdân bir zamân (9) fikre vardı Mâlik ecederüñ yüzüne baḳub eytdi: Yâ Mâlik sen bu ḥâle ne cevâb virürsün (10) ‘aceb ḥâldir kim oğlum Muḥammedden böyle iş gele ammâ Ma‘dîden ve Ma‘âddan gelse ‘aceb degüldür (11) diyecek Mâlik du‘â kılub eydür: Yâ Emire’l-Mü‘minîn buyuruñ bir nâme taḥrîr olunsun bu işüñ aşlı (12) ma‘lûm olur didi. Fi’l-ḥâl nâme yazdılar evvelinde benüm Ḥudâ ve mu‘cizât Muḥammed Muştafâ s.a. (13) v. benüm ḳatundan Şâh-ı Merdân ‘Aliyem sen ki ciger küşem Muḥammedsin şöyle bil kim birkaç kimseler bu cânibe gelüb (14) kiminüñ malın alub ve kiminin mecrûḥ ve kimi öldürmüşler sizden ‘azîm şikâyetler eylediler eytdiler: Ma‘dînüñ (15) ve Me‘âdinüñ elinden ne gelürdü eger oğluñ Muḥammed Ḥanefî olmasa bize böyle ḥaḳâret olmazdı (16) niçün böyle eyledüñ Nüşirevânüñ pendnâmesin işitmedüñ mi kişinüñ dünkü ḥâlinden bu güñkü ḥâli (17) yegrekdir sen evvelden eyü idüñ şimdi senden böyle iş şâdır olmaḳ ‘acebdır evvel seḥâ ile (18) ve şecâ‘at ile nâm çıkarmış idüñ şimdi

haramılık mı idersin anıñiçün meşeldür kişinüñ (19) (?) kendüden yeg gerekdir eyüler ile oturan eyü olur yaramazlarla oturan yaramaz olur (20) sen Ma' dî ve Ma' ad sözüyle 'amel itmeye anlar atāsından ve dedesinden gördüğün işler sen dağı (21) benden gördüğün işle kim iki 'âlemde ber-murād olasin ol māliki aldıñız yüz şuyuyla şahiblerine

[4^a]

(1) virün böyle bî-edeblik idüb bir dağı baña kimse şikāyete getürmeli itmesiz soñra siz bilürsüz (2) diyüb nāme tamām idüb Şāh-ı Merdānuñ huzūr-ı şerîfine getürdüler Şāh-ı Merdān okuyub (3) üzerine mühür urub H'vāce 'Amrñ yüzüne baķub eyitdi: Ey(?)Resülullāh n'ola bu nāmeyi (4) alub oğlum Muḥammede ve 'Ömer Ma' dîye ve oğlanlarına iletüp yine baña cevāb getürsün dedi. H'vāce (5) 'Ömer 'Aliyy'ül Rasul-'ayn diyüb nāme alub başına şoķub ṭabān götürüb kendü **bu tarafdān (6) rāvî eydür:** Medineden Kal'ayı Benî Zāmîre at menziline yedi günlük yol idi ol seni (7) cihān zaḥā-yı kübrāya dek irişdi meger Muḥammed Hānefi Benî 'Ad serverleriyle oturub muşāḥabet (8) iderken H'vāce 'Amr içeri girüb tādından nāme çıkarub Muḥammed Hānefinün nazarına ķodu du'ā idüb (9) yerine oturdu bunlar ḥāzır olanlar 'Amr Ma' dî ve Ma' ad gelüb H'vāce 'Amruñ elin öpdiler andan (10) nāme açub Muḥammed Hānefi okudu başun kaldurub eyitdi: Ey server ben saña dimedüm mi bu mel'ūnlardan (11) bir cān ḥalās olmasun siz işlemedünüz şimdi gördünüz mü bed-nāmlıķ ḥāşıl oldu. Anlarıñ cümlesin (12) helāk ve yerlerin ḥāk idünüz varıb şikāyet etmezlerdi şimdi ne itmek gerekdir diyü Ma' dî (13) eydür: Ey server-i 'ālem şimden gerü bir işdür oldu buña çāre budur ki nāme yazub Şāh Merdāna (14) aḥvāli bildirmek gerekdir didi pes Muḥammed Hānefi eline alub bir nāme yazub H'vāce 'Amruñ eline (15) virdi eyitdi: Ey server-i 'ayyārān luṭf u kerem idüb bu nāme atam Şāh Merdāna ilet (16) yine bize cevābuñ getür didi. H'vāce 'Amr nāmeyi alub vedā idüb ögle namazın da kılub (17) Medīneye irişdi çıkarub nāmeyi Şāh Merdānuñ oğlu Muḥammed Hānefinün nazarına ķodu ḥāzır olanlar (18) H'vāce 'Amre du'ā eylediler. Hāzret-i Murtezā nāmeyi açub okudu şöyle yazılmış:

Kim ey benüm sa'âdetüm (19) ata Hâzretiñe şöyle ma'lûm olsun ki zamân-ı sa'âdetüñüzde ve sâye-i devletüñüzde benüm hâlüm böyle (20) mukedder ola vilâyet-i 'Irâkı sen tuttuñ Şâmı Mu'âviyeye virdüñ her biri bir tarafta baş çeküb (21) kendü 'âleminde oldılar mağrib kâfirleri her taraftan baş kaldurub diyâr-ı İslâma kaçd itmek

[4^b]

(1) dilerler ol gayret ile Benî Zâmîre bir iki biñ gâzîler cem'olub çatuma geldiler her biri (2) dîn yoluna baş fedâ olsun diyü tırmuşlardır bir yoluñ kâfir Kârbânı gelüb bu diyâra (3) uğradı bâc ve harâc istedik virmeyüb bizi i'tibâra almadılar biz dağı malların alub (4) gâzîlere taqsîm eyledük ol helâk olanlar cenk yüzünde helâk oldılar Şâmdan (5) ve Kûfeden el çekdüm baña senüñ rızâ-yı şerîfüñ gerekdir emr ederseñüz varub hâk-ı pâ-yı şerîfüñüzde (6) hizmet edeyim ve eger sen mağrib kâfirlerin içünden gelüb diyâr-ı İslâma kaçd iderler diyü buyurursañız (7) anlarıñ diyâr-ı İslâma kaçdaları muqarrerdir tırmayub her yaqadan cem'olmak üzere dirler eger bu (8) kuluñuza emr ederseñüz varub cân ve başımı yoluna fedâ idüb mağrib kâfirleri ile cenk (9) idüb cihânı başlarına tenk idelüm eger aralıqda 'ahd ve yemîn vardır haraca gelmiş kâfirlerdir (10) diyü buyurursañız kânı sulţân Enbiyâ zamânı ve kânı Ebû Bekr 'Ömer ve 'Osmân zamânı ol zamân gitti (11) 'ahdi dağı bozuldu bir kâfir kârbânıdır urub alduğ didi nâme tamâm etmiş Şâh Merdân (12) nâmeden bu cevâbı işidüb bir zamân fikre varub yine cevâb yazub şöyle didi kim ey (13) ciger kûşem bu iş 'âcizler işidür. Eger erlik ve dilâverlik da'vâsın idersen mağrib zemîne (14) varub gâzâ eylesin hem su'âl hâşıl olur ve hem kuvvet bulur didi nâme-i cevâbı 'Ömerüñ eline virdi (15) tabân götürüb vaqte 'aşra dek Kal'a-i Zâmîre irişdi çıkarub nâmeyi virdi Muhammed Hanefî (16) nâmeyi alub okudu 'azîm şâd olub esdi bu kadar fırsat oldu tırmağ olmaz diyüb (17) biñ nâmdâr servler ile ve Ma'dî ve Ma'âdiyi bile alub kâfir vilâyetlerine aqın idüb râst (18) geldükleri gâret idüb yine gelürlerdi bu kere böyle 'âdet kıldılar **bu taraftan** her gün (19) Hâzret-i 'Aliye her gün şikâyet gelürdi Şâh Merdân dönüb Mâlik Ecderiñ yüzine baqub (20) eydür: Yâ server nice kılalum dedi Mâlik eyitdi: Yâ Emîre'l-Mü'minîn nâmeyi siz anlara bî-

huzûrluk ile (21) göndermek gerek idüñüz anlara bu kadar yüz virecek ‘âlemi anlar harâbe virürler didi Şâh

[5^a]

(1) Merdân eydür: Yâ server ben anuñçün söyledüm anları mağrîbe havâle eyledüm. Zîrâ kim bir gün Sulţân-ı Enbiyâ (2) baña dedi kim mağrib vilâyeti bunlaruñ elinde fetħ olsa gerekdir diyü buyurmuşdu anuñçün anları taħrîk (3) eyledüm dirken anı gördüler kim bir (?) süvvâr biñ gelüb irişdi işğa uyanub Şâh Merdânuñ (4) önünde baş koyub du‘â kıldı tâcından bir nâme çıkarub şunub eydür: Ey Şâh-ı Cihân (5) kâşdm mağrib zemîn sulţânı Hâm Şâhdan gelürüm bâkiye cevâb nâmede beyândur didi nâmeyi alub (6) sâlik ecderuñ eline virdi açub oğudı eyle yazmış ki benüm katumdan ki mağrib sulţânı (7) Hâm Şâhim sen ki İslâm halîfesi ‘Alisin. Yâ ‘Ali niçün böyle idersün Muħammed zamânında şulħ itdün (8) idi ol zamân sen oğlan idüñ şimdi pîr olduñ böyle mi idersün şır ile nâmenüñ (9) ardınca ol kadar ‘asker cem‘ idüb kendüñe vilâyetinizi harâb idüb Hicâz mülküñde taşı taş (10) üzerine komasunlar dimiş ve sözün tamâm eylemiş Şâh Merdân nâmeyi oğudı ba‘de ol gelen fâşid (11) ile nâmeyi Hı‘ace ‘Amre virüb kal‘a-i Benî Zâmîre gönderdi buña göre ‘amel kılsun didi üç günden (12) soñra Benî Zâmîre geldi varub geldi zîrâ kasıd Hı‘ace ‘Amra ayakdaş olmayub ‘Amrıñ gidişine (13) hayrân olurdu pes gelüb Muħammed Haneñî nazarına irüşüb nâme virdi du‘â kıldı açub sulţân (14) kılub başın kaldırdı ve ol kâşıduñ yüzüne baķub eyitdi: Yâ la‘înler ‘Ali bir oldu (15) diyü mağrûr olduñuz size bir iş ideyim ki ‘Aliye ferâmuş eliyle siz diyüb nâme yazub kâşıdıñ (16) eline virdi ve daķı dedi ki: Bunda civânlar vardır ki inşa’arraħman cihânı ol melâ‘îñüñ (17) başlarına tenk idelüm didi ve hemân vaķte hâzır olsun biz daķı andan evvel varalum diyüb begi (18) gönderdi. Muħammed Haneñî daķı ‘asker cem‘ idüb Irak üzerine oldu **bu tarafından** Hı‘ace ‘Amr (19) gelüb Şâh Merdâna buluşub aħvâli beyân kıldı Şâh Merdân ol ħaberi işüdüb (20) şâd oldu Mâlik ecder eydür: Yâ Emir-i Cihân ne ‘aceb ki şâd olduñ sebebi nedür dedi. Hâzret-i (21)

‘Ali eydür: Ey server kâfirleri mağribiñ bir diyâra beñzemez mü’minlere bunlar hayli zaḥmet virürlerdi.

[5^b]

(1) (?) Ḥaḳ Te‘âlâ bize nusret virüb mağrib vilâyetini fetḥ ideyüz. Zîrâ Ḥazreti Resûl (2) baña öyle buyurmuşdur mağrib vilâyeti bunlaruñ elinde fetḥ olsa gerekdir imdi ol zamân (3) geldi kim ol diyârlar İslâma gele didi ve bir daḫı budur ki mağrib diyârına varmışlar mağrib (4) kâfirleri gelüb ehl-i İslâma hayli zaḥmet ider diyecek cümle mü’minler bu sözi Ḥazret-i ‘Alîden (5) işüdüb ‘azîm şâd olub andan Ḥazret-i Şâh Merdân dönüb Ḥ’âce ‘Amre eydür: Ey (?) (6) Ḥaḳ Te‘âlâ senden râzıdır ve peygamber ‘aleyhi’s-selâm senden hoşnuddur nice kere mü’minlere destegin (7) alub nice iḥsân kılmışsundur senden anı derler mi ki bu seferde oğlum Muḥammed Ḥanefî ile bile (8) olasin zîrâ kim bu cihânuñ eyüsün ve yavuzun görüb başına çok ser-encâm gelmişdür anlar (9) daḫı tâze civânlardır cihânuñ aḫvâlınden bi-ḥaberlerdir kendü zor bazularına tayânub benim diger (10) nist dirler ve hem ‘Ömer Sa‘dînuñ ulu oğlu Kerb Ğâzîyi benden selâm ve du‘â ile luḫf (11) idüb ol ğazâda oğlum Muḥammed ile bile olsun zîrâ kim ğazâyı geride pehlüvândur (12) nice cenkler urmuş ve nice ser-leşkerüñ (?) server-i cihândur ol serverleriyle (13) olıcaḫ anlara çok yardım ve fâ’ide olur diyüb bir naşîhat-nâme yazub Muḥammed Ḥanefîye vir nâme (14) daḫı Kerb Ğâzîye Ḥ’âce ‘Amre virüb olduḡu ṭabân götürüb dîvâne oldu. Bir iki sâ‘at (15) içinden Ḳal‘a-i Benî Zâmîre irüb Şâh Merdânuñ nâmesin şunub du‘â kıldı ve bu ğazâda ben daḫı (16) seniñle bile ölürüm didi cümle serverler ‘azîm şâd oldılar andan Ḥ’âce ‘Amr eydür: Şâh Merdân budur kim (17) cihân pehlüvânı Kerb Ğâzîye da‘vet ile ola kim bu ğazâdan bile bulunub fenâda Benî Zâmîre gelür (18) diyü nâme virdi. ‘Ömer böyle diyecek Muḥammed Ḥanefî ve Ma‘dî ve Ma‘âd ‘azîm şâd oldılar nâme açub (19) müṭâla‘a eyleyüb şöyle buyurulmuş ki: Ey ciger küşem Muḥammed Ḥanefî bu kadar iḳdâm ve ihtimâm idüb (20) mağrib zemîn gibi vilâyete kaşd idüb hem şâh gibi la‘ine düşmen olduñ imdi ġayret kemerin

(21) muhkem kuşanub cān ve dilden Haq Sübhāne ve Te‘ālā Hazretlerine tevekkül ile hîç qalbūne gurūr getirme

[6^a]

(1) zîrā kim bu gurūr nice serverleri hāke şalmışdur ve hem Kerb Ġāzî eger gelürse añā ri‘āyet (2) eyle kim ‘āqıl pehlüvāndur sözünden taşra olma eger benim rızām isterseñ ve başuñiza bir vākı‘a (3) gelse H‘āce ‘Amr ile meşveret eyle diyüb vāfir naşîhat kılmış Muḥammed Ḥanefî atasuñ nāmesin oқudı (4) öpüp başına koyub Ale‘r-re’s ve‘l-‘ayn diyüb emr eyledi ‘asker cem‘ eyleyüb birağa meşğül (5) oldılar Kerb Ġāzî gelince şabr idelüm diyüb H‘āce ‘Amri Kerb Ġāzîye gönderüb (6) tevķîf eylediler H‘āce ‘Amr nāmeyi alub Benî ‘Ād qal‘asına revāne oldu **rāvî eydür: Ol** (7) zamān Kerb Ġāzî Benî ‘Ād qal‘asında olurdu Benî Zāmîre qal‘asına yedi günlük yol idi (8) çün erişdi Benî ‘Ād serverleri H‘āce ‘Amri görüp karşı geldiler şafā geldüñ diyü önüne düşüb (9) Kerb Ġāzînün ḥuzūruna getirdüler ‘Ömeri görüp şād oldı ayak üzerine durup karşı (10) vardı merḥabālayub ol daḥı Kerbün gözlerin öpüp arқasın oḥşadı Kerb Ġāzî eydür: (11) Ey yar-ı şādık ne yeller esti bu tarafı ḥaқdan ref‘ idüp mübārek qademüñle bizi müşerref eyledüñ (12) diyecek H‘āce ‘Amr du‘ā kılib eyitdi: Ey gözüm nurı aḥvāl şöyle oldı diyüb nāme şundı (13) Kerb alub öpüp başına qodı andan açub oқıdı demiş kim

Manzūm:

Evvel ü aḥir be-nām-ı Girdgar (Allah’ın adıyla)

(14) Öyle yazmış nāmede ol nāmdār

Yokdurur añā müdebbir hem vezîr

Oldurur sultān-ı ekber-i (15) bî-nazîr

Ulu şehler bendesînün bendesi

Ben daḥı bir çāker ü efkendesî

Nesr: Ey pehlüvān-ı cihān (16) şöyle ma‘lūmuñ olsun ki ol zamān sultān enbiyā Muḥammed Muşţafā ḥuzūruna otururdum (17) mağrib-i zemînden söz açıldı ol server

kā' ināt buyurdılar kim benden şoñra Benî 'Ād server (18) lerinden Kerb Ġāzî adlu bir serverin elinde mağrib fetḥ ola ve ol ġazāda oğluñ Muḥammed Ḥanefî (19) bile ola diyüb buyurmuşdur şimdi ol zamān geldi kim mağrib vilāyeti fetḥ ola imdi (20) ey gūzīde devrān senden anı dilerin ki bu ulu ġazāda sen daḥı bile olasin şevāb ü dü-cihān (21) bulasin ümīddir ki ol sulṭānuñ mu' cizātı ber-kā' inātda ol diyā[r] fetḥ olmağa ser-sebeb olamaz

[6^b]

(1) diyüb ḥatm eylemiş Kerb Ġāzî Şāh Merdānuñ nāmesinde bu cevābları işüdüp ' azīm şād (2) oldı eyitdti: Ey biñ cihān cānum ve ḥānemānem sulṭān enbiyā yolu ve dīnī ' aşkına fedā olsun (3) bu yolda cān ve baş ile çalışalum fırsat veren Allāhdır diyüb emr eyledi üç biñ (4) dilāver Benî 'Ād serverleri ḥāzır oldılar her biri zamānında bu zārdan yüz çevirmezlerdi (5) canı yolında ġarḫ olup at arḫasına süvār oldılar Benî 'Ād pehlüvānlarından Süheyl ' adı ve (6) Esedi ve Cüneydi ve Şaddād ü Şedīd ġazānfer Muẓaffer adı bu üslubda yetmiş yedi Benî 'Ād (7) bahādırları her biri ad ejderhāsına süvār oldılar. Kerb Ġāzīnuñ ol ' acāyib raḫşını (8) ḥāzır kıldılar adına Ḥungî İşḫāḫ dirlerdi Ḥāzreti İşḫāḫ peyğamberüñ raḫşı şuyundan idi (9) ol raḫşa Ḥāzreti Emire'l-Mü'minīn Ḥamza şāḫip kırān biñüb çok ġazālar kılmıştı şoñra ol (10) raḫşı Kerb Ġāzīye bağışladı ve ' Ömer Ma' dīnuñ ol ' acāyib Mu' inī adına tīġi şumşām dirlerdi (11) bilene hemā'il kılub kızıl altūn cūbbelere ġarḫ olup başına ' acā'ib Süleymānī aşḫ urunup (12) kırḫ arşın ḫaddü ve ḫāmetin yenmiş. İki dürlü alet-i ḫarb ile köss-ü ḫarbīler çaldurub (13) altūn başlı ' ālemler ḫaldurub üç biñ gūzīde āra ile revāne olup günlerde bir gün (14) kāfire Ḳal' a-i Benî Zāmīre irişdiler Muḥammed Ḥanefî ve cümle serverler Kerb Ġāzīnuñ işidüb fi'l-ḫāl süvār (15) olub istikbāle çıkub buluşub görüşüb ta' zīm ü tekrīm ile götürüb ḫurtarub ol gün (16) ve ol gice ālī ziyāfet eylediler **rāvī eydür**: On beş biñ gūzīde er daḥı Muḥammed Ḥanefî cem' eyledi (17) cümle on sekiz biñ İslām ' askeri olup yat u yarākların kılub at arḫasına süvār (18) ve kös-i ḫarbīlerin çaldurub ḫandesin mağrib zemīn diyüb revāne oldılar. Ḥ'āce ' Amr ol gün (19) gidüb üç sā' atden

Medîneye gelüb Şâh-ı Merdâna buluşub aḥvâli ḥaber virdi Ḥazreti ‘Ali Kerb (20) Ğâzînuñ geldüğün işüdüb ‘azîm şâd oldu el götürüb du‘â kıldı Ḥvâce ‘Amr yine dönüb (21) öyle zamânı olmadın yine gelüb ‘askere ardından irişdi bile revâne oldu işte bunlar

[7^a]

(1) yiye ve içe kona ve göçe didi dere ve derindükçe kıandesin mağrib diyüb gitmede **bu tarafdán** (2) Hâm Şâhuñ peyki bir gün şehr-i Endülüse irüb Muḥammed Ḥanefnuñ nâmesin çıkarub Hâm Şâh (3) nazârına kıodu. Pes ol nâmede şöyle yazılmış kim ey hâm mağrib ‘Ali pîr oldu elinde nesne gelmez (4) diyüb şan kıabîḥîñe göre nice herzeler söylemişsin varub diyâr-ı Hicâzı ḥarâb ve bitab (5) idersin diyü kendine lâyıķ ḥaberler göndermişsin eger ‘Ali pîr olduysa anın kıatında civânlar var (6) der kim başına ‘âlemi dâr idüb seni ‘âlemden ve ḥâl-i cenkden bîzâr iderler sen gelmek lâzım gelür (7) işte biz varduķ ve kıatına ḥâzır ol dimiş ve sözüñ ḥatm eylemiş Hâm Şâh mağribi nâmeden (8) cevâbı işüdüb ve iki (?) yıldırım mişâl şakıdı kim dir ki benim gibi ulu şâhuñ (9) üzerine ‘asker çeküb gele dirken divân kıapusunda feryâd ve fiğân avâreyi cihâñı aşub (10) kıldı Hâm Şâhı bir görüñ ne belâoldu dirken birkaç kimesneler içeri girüb tâcirin (11) yire urdılar feryâd idüb eyitdiler: Dâd u feryâd ey şâh mağrib ‘arab ‘askeri cihâñı (12) ḥarâbe virdi uğraduķları yirleri tâlân idüb yıķıp yaķub gelürler bir çâre kıılmazsuñ (13) vilâyet elüñden gitti kendü tedarigiñ gör didiler Hâm Şâh eydür: Bize kimdir benüm heybetümden kıorkıardın (14) benüm diyâruma el şunalar dirken yine bir nice kimseler gelüb ağlaştılar ve şikâyet idüb ey şââh (15) ğâfil olma vilâyetine bir düşman kıadem baştı ki dünyâ kıuralı bunuñ gibi ‘azîm düşman gelmemiştir ve daḥı (16) kimse işitmemiştir aşlâ bir kimseye amân ve zamân virmeyüb uğraduķları vilâyeti zîr ü zeber (17) kılub adamların kıırârlar ve vilâyetleri yaķub kül iderler. Ḥâlâ ḥaber alduķ ki bu gelen Mâlik (18) oğlu Muḥammed Ḥanefî ve ‘Amr Ma‘dî ve oğlanları Kerb ve Ma‘âd ve daḥı nice geride Benî ‘Âd serverleridür. (19) Cümle ‘askeri on seķiz biñdir ammâ her birisini lât-ı menâd ve hebl-i a‘ lâya ḥarîf olmaz bir kıazâ-yı (20) ekber ve âsmânîdir işte baķın geldi didiler çünkü bu ḥaberi işitdi bir zamân ḥayrân oldu (21) andan baş

çaldırıb eyitdi: Ey serverler bu Muḥammed Ḥanefî kimdir ve yanında olan Kerb kimdir ve ‘Ömer Ma‘dî

[7^b]

(1) oğlanlarınıñ ne vücūdı ola kim benim gibi ulu şāhuñ vilāyetine ḳadem başa ve serḥadden berü (2) geçüb nice köyleri ḳaşabalar ğāret eyleye ḳanlarına şuşamış ḳavm ancak bir avuç ‘Arap ‘askeri (3) gelüb mağrib diyāri gibi mu‘azzam vilāyete ḳaşd ḳılar didi yer yer Hām Şāhuñ vezîrleri (4) ve begleri du‘ā ḳılıb eyitdiler: Ey bizüm şāhumuz bu daḫı senüñ devletüñdür bir pehlüvān gönderelüm bir ḳılıç (5) biñ er ile varub cümlesin ḳırub diyāri Ḥicāzı alan ve tālān eylesün şimdi çok bu ḳadar (6) öldü kim bundan ötürü ğam çekesin bizüm daḫı murādumuz anlarıñ vilāyetlerin ḫarāb eylemektir hele uyur (7) ejderhānuñ ḳuyruğun sen başub bu ḳadar aḳdām eyleyeler bunuñla hāmî teselli eylediler hām eydür: (8) Siz gerçek söylersiz anlarıñ benüm ḳatumda ne vücūdları ola ammā meşhūr meşeldir düşmanıñ muzur (9) olursa mār görmek gerektir siz daḫı ‘asker cem‘ eyleñ bir bir serḫat bekler yine nāmlar gönderilsün (10) ḫāzır olsunlar ihtümāldir ki ol Ḥicāz ḫalîfesi ‘Ali daḫı bu ‘askerde bile ola veyahut ardına (11) gele bize ğāfil iş ḳıla diyüb emr eyledi şāh Endülüsde ol gün hām la‘îne yedi kere yüz biñ (12) er cem‘ olub bārgāhların çıkarub şehr-i Endülüs önünde ḳurub ḳarār eylediler **rāvî eydür**: (13) bu şehr-i Endülüs mağrib cāniplerinüñ ğāyet ulu mu‘azzam şehri idi Hām Şāh la‘inüñ (?) (14) idi ol şehriñ önüne bi ḳıyās ‘asker cem‘ olub eṭrāf ‘āleme nāmeler perākende ḳalub ḳal‘ada (15) ve şehirde olan beglerine ışmarladı (?) ḫāzır oluñ düşmandan ğāfil olmañ diyü vāfir (16) taḳlîd eyledi (?) **bu ṭarafdan** Muḥammed Ḥanefî ve Kerb Ġāzî ol on seḳız biñ güzîde (17) ‘asker ile giderken Kerb Ġāzî Muḥammed Ḥanefiden destūr alub eydür: Ey şehr-i yār ben bende ben de sizlerden (18) bir miḳdār ilerü yürüyüb şehr-i Ṭrablusa varayum sizler gelince mağrib kāfirlerine cihānı ṭār ideyim (19) didi. Muḥammed Ḥanefî eydür: n’ola ey pehlüvān ‘askerden nemiḳdar dilersen al ola kim bir fetḫ ve fütüh (20) ve nuşret meyz ola didi Kerb Ġāzî

eyitdi: Ey güzîde cihânı dünyâ ‘ asker olsa senüñ âlî (21) himmetünle pervâm yokdur hemân baña ‘ âlî nazaruñ yegdir ben kuluñu du‘ âdan ferâmûş eyleme diyüb

[8^a]

(1) kendinüñ güzîde üç biñ serverleriyle süvâr olub Muḥammed Ḥanefiden muḳaddem sorub bad ‘ aḳım (2) ve sîl ‘ azîm gibi gidüb uğradığı vilâyeti ḥarâb idüb ḳavmine amân virmeyüb ḳılıçdan (3) geçirürlerdi şöyle eyitdi ki: Mağrib vilâyetine her asân şaldı günlerde bir gün gelüb şehr-i (4) Ṭrablusa iriştî Kerb Ğâzî görüb bir şehr mu‘ azzam içi dolu benî adem avâzları fersaḥ be-fersaḥ (5) yer gider üç ḳat ol şehre bār u çekmişler kebvâna berâber onu bir hoş ḥazîn şahrâ der kim vaşfa (6) gelmez bir cânibî deryâ şehirden bir miḳdâr irak Kerb Ğâzî ol şehri ḡâyet begenüb emr ḳıldı (7) otağı bir güzel ḡazâreh ḳurdılar Kerb Ğâzî dönüb yanında olan serverlere eyitdi: (8) Bu şehrüñ adına buña kim ḥükm ider Şedâd adı du‘ â ḳılıb eyitdi: Pehlüvân bu şehrüñ adına (9) Ṭrablus dirler mağrib zemînüñ ulu şehridür bâd şâhîña ‘ İmlâḳ Şâh dirler menḳale pehlüvândur (10) ve Hâm Şâhuñ ‘ Ümeyye oğludur şimdi hâdise otuz biñ kâmil gemilü yir aḳlı ‘ asker ḳatına (11) cem‘ olur ve bu şehrüñ kâfirleri ḡâyet bî-raḥm hod-bîn mel‘ unlardır diyüb bir miḳdâr vaşf (12) eyledi Kerb Ğâzî ol sözü işidüb bir zamân fikre vardı andan baş ḳaldurub (13) eyitdi: Ḥayr ola Ḥaḳ Te‘ âlâ Ḥazretleri ‘ inâyet iderse ola kim bu şehri asân ve cümle fetḥ (14) idevüz diyü kelimâta meşḡul oldılar **bu taraftan** ol şehrüñ ḳavmi gördüler bâd ‘ aḳım u sîl (15) ‘ azîm mişâl bir ‘ asker gelüb şehrüñ önünde bî-pervâ ḳonub otururlar hemân gelüb ‘ İmlâḳ (16) Şâha eyitdiler: Ey şâh ‘ âlem bir ‘ acâyib ‘ asker geldi Ḥicâz tarafından buraya gelince rast geldükleri (17) vilâyetleri amân virmeyüb ḥarâb ve bitâb ideriñ işte gelüb önümüze bî-pervâ oḳundılar (18) didiler ‘ İmlâḳ Şâh eyitdi: Bu gelen kim ola ‘ Ali ḥod kâfiredir ḥuşûşa bir olmuşdur ve (19) eger başumuza ol geldi ise diyü melâlât şûratın gösterdiler ‘ İmlâḳ Şâhñ bir vezîri vardı (20) adına cabbâr mağribî dirlerdi ḡâyetle hilekâr la‘ in idi birinden ṫurub ‘ İmlâḳ Şâhda ayrulub (21) eyitdi: Ey şehriyâr bu şehre Ṭrablus dirler bu zemîn dünyâ ḥalḳı cem‘ olsa bir ṫaşın almaḡa ḳâdir

[8^b]

(1) degillerdir ‘askeriñ çok pehlüvânlaruñ nihâyeti yok emr kıluñ câsuslar varub haber götürsünler (2) ben kuluñ şöyle kıyâs iderken yol ezüb gelmişlerdir eger münirî bilelerdi şehriñ da’iresine (3) bile uğramazlardı birkaç biñ er gönderelüm varub cümlesin kırub yarısına helerin yağma (4) idüb huzûruña getürsünler diyüb ‘İmlâk Şâhiñ bu söz hâtırına hoş gelüb dönüb (5) ‘ayyârların yüzüne bakdı meger ‘İmlâk Şâhiñ iki ‘ayyârı vardı birinüñ adına (?) (6) ve birine dil günü ‘ayyâr dirlerdi her garrada ve hilekâr la‘înler idi. Hemân (?) ‘ayyâr (7) uruturub şüret tebdîl ve câme tağyîr idüb şehriñ uğru dîvânesinden çıkub leşger-i (8) İslâma irişdi gördü kim üç biñ mu‘addâri adet ‘askerüñ çevresin dolaşub gerzeken (9) berât oğlanı ‘askerden tışarı çıkub sūd ve gergin la‘în ol boğaziñ alub (10) ‘aqlın giderdi bir şâha bire çıkarub (?) şunub kendü giydi ol şüret ile sorub (11) Kerb Ğâziñüñ barhına geldi gördü bir ulu bârgâh şöyle kim kaba-i keyvândan nişân virür (12) (?) ‘ayyâr tolaşub bârgâh kapısına gelüb adam arasına girüb temâşâ eyledi gördü kim (13) ol bârgâhiñ şadrında bir kızıl altın çatlı kurmuşlar üzerinde bir server karar eylemiş (14) şöyle kim cübbe ve cûşa garq olmuş kırk arş kaddi var merrîh mişâl oturur bir nuşîbet (15) ve şalâbed var kim bu zemîne bakmağa kimsenin kudreti olmaz kızıl beñizli bağır yaşşı siyâh saçallu (16) bir pehlüvân oturur sağ ve sol kürsiler üzerinde dilâ ve serverler geçüb onar ve karar eylemişler (17) her biri Rüstemlerüñ yoluñ keserler üç biñ güzîde cümlesi dîvânda hâzır ve muhbâ tururlar (18) (?) ‘ayyâr Kerbüñ bu heybetin görüb Hûfeden kendüyi yavi kıldı **râvîler şöyle** (19) **rivâayet iderler kim** Kerb Ğâzi ğâyetde pehlüvân idi cenk gününde yüzine bakmağa (20) kimse kâdir degildi (?) ‘ayyâr bu hâlî gördü (?) bu gazî ele virem diyü hûfenden (21) turmağa mecâlî olmayub gitti gelüb ‘İmlâk Şâh dîvânına irdi ah idüb başıntan tâacın

[9^a]

(1) yire urdı ‘İmlâk Şâh eyitdi: Başuñ gözüñ sağ ey la‘în ne belâya uğraduñ söyle didi (2) ‘ayyâr eyitdi: Ne söyliyim ‘askerüñ asabiyeti yok mağrib vilâyetin harâb iderler

‘İmlāk Şāh eydür: Ne kadar (3) elli biñ var mı ‘ayyār eydür: Bî-ḥesāb ‘askerdir demedi mi diyecek ‘İmlāk Şāhiñ cān başına (4) sıçrayub bire yüz biñ var mı ‘ayyār eydür: Hey şehriyār ‘aqlıñ başına cem‘ ile yüz biñ yigirmi biñ (5) bu gelen bir ‘askerdir ki cigerine kıyās var bunlara yokdur başına ol ‘askeriñ pehlivānlarıñ cem‘ eyleñ (6) kıyāsa gelmez didi ‘İmlāk Şāhuñ levnî müteğayyir oldu dönüb Dilgûni ‘ayyāruñ yüzine (7) baqub eydür: Bu mel‘ün bilmem ne herze söyler ya budur ki dîvāne olmuşdur veyahud hūfendedir (8) sen var gör haber getür didi hemen dil gün ‘ayyār tırub sūret tebdîl ve cāme tağyîr idüb (9) sorub Kerb Ġāzîyi bārgāhına bir tüşde durdu dîvāni temāşā eyledi bizden haber alub (10) bu gelen server kimdir diyü su’āl eyledi bilüb döndü ‘İmlāk Şāh dîvānına irdi eyitdi: (11) Ey şāh bu gelen ‘asker hemān üç biñdir serverlerine Kerb Ġāzî dirler ben ‘Amr Ma‘dî ve oğlanlarından (12) ve dağı birkaç güzîde pehlivānları dağı vardır Qal‘a-i Benî Zāmîr kavmidür bākîsin siz bilürsüz dedi (13) ‘İmlāk Şāh dönüb (?) ‘ayyāra eyitdi: Ey la‘în niçün yalan söyledin (?) yemin idüb (14) yalan söylemem yalanı bu mel‘ün söyledi bu gördüğünüzü ol ‘asker içine yenmişdi ‘arab (15) pehlivāni vardır söyle kim cenk gününde her biri heft ecederdir nice biñ ara şayulur ol (16) serverleri olan Kerb Ġāzî cenk gününde kırk biñ ada cevāb virür. Ey Şāh bu ‘arab (17) kavminüñ bahādırları ve dilāverleri meşhūrdur kimi iki biñ ara şayulur ya‘nî ne kadar (18) biñ ‘asker olursa oyunlarına gelmez bir başı ile şayub düşmeni tār u mār iderler. Hūşusan Kerb (19) Ġāzî yalnız yüz biñ ‘askere cevāb virür elindeki silāhı ve sa’ir alet ḥarbi her kim ursa (20) dünyaya gelmemiş ve bir cenk olursa görürsüz didi. ‘İmlāk Şāh eyitdi: Kāmēti ne kadardır ola (21) dil günü ‘ayyār yüz arş qaddi vardır didi ‘İmlāk Şāh eydür baqar kāmēti kavme getürdüler

[9^b]

(1) kırk arş kāmēti vardır siz ma‘lūm oldu kim gözünüñüz korkmuştur bu sizde degil ‘Amr Ma‘dî idi ol (2) ḥod olmuşdur biri dağı mālîk içtedir maḥfidir olduğu ziyāde bir olmuşdur eyitdi: Ey şāhi (3) mağrib haber aldık Kerb Ġāzîdir bu gelen didiler ‘İmlāk Şāh eydür kim var bu serverlerdenim bize (4) varıp bir haber getürüb bunda gelmege

sebeb nedür ma' lumum olsun didi mağrib zemîn gümrâharından la'în (5) henüz indüler ve gelmişdi yigirmi seğıız eriş kâmet ile yerinden ıurub ey şâh mağrib (6) ben ıuluñ bir varub göreyim yedi başı ejderhâ dağı olursa oturduğı yerden yağıub (7) dest-be-dest bağılayub ıuzûruña getüreyin diye vâfir laf u güzâf urdu şâh efrüş saña (8) bilürüm eydür sen i' tıķâdum dağı vardır diyüb arıasına bir hil' at giderdi meger 'İmlâķ Şâhuñ (9) bir vezîri vardı ıayli 'âķıl la'în adı efrüş 'âķıl idi câbir vezîrûñ elinde (10) oturdu velikin birbirin sevmezlerdi efrüş vezîr 'İmlâķ Şâha du' â idüb eyitdi: Ey şâh (11) ' âlem cihân pehlüvânı tâmus bu ıadar adam ile geriye göndermekten büyürseñ hemân ' asker süvar (12) olub gidelüm ola kim Kerbi ele getürdük yoıısa añasuz kâr eylemez bu layıga bir iş beşer idük (13) zîrâ bu varub bir olmaz söz söylemse bir ıatâ eyleye nâm eksikligi fa'ide eylemez aña bir pehlüvân (14) gönderüñ ki varub bir iş başara bu yalan Kerbdir ğâfil olmamak gerekdir diyü çok söz söyledi (15) 'İmlâķ Şâh câbir vezîre âferîn efrüşa idersen bir olduñ ne gerek ise söylemezsen ' arab ıavminüñ (16) çok şulu' dır cür'eti var mıdır kim benden ıorımayub şoñunu fıkr itmeyüb ve virân elçiye ıaķâret ııla (17) diyecek tâmus dağı içinüb ider yâver bir sen pehlüvânlar ıarıkı nedir bilmezsin isim temâşâ cu ol (18) baña ıaķâret olur saña ne ar anadan bunca ıoğarmış diyüb hemân ol yigirmi nefer pehlüvân (19) ile ve raşşanlarıyla süvvâr olup gittiler gelüb Kerb Ğâzî bārgāhına iriştiler Kerb Ğâzîye (20) ıaber oldu ki ya server 'İmlâķ Şāhdan elçi geldi ıâmus mağribi dirlermiş bir la'în yigirmi nefer mağrib (21) gümrâhları didiler Kerb Ğâzî eydür getürüñ görelüm ne aşl la'ındür didi birıaķ Benî ' Âd serverleri

[10*]

(1) birilerinden ıurub süvvâr olub ıâmûs istiķbal idüb bārgāh önüne geldiler ıâmûs la'în (2) birine i' timād itmeyip yüzlerine dağı baımadı gelüb yigirmi nefer pehlüvânları ile Kerb Ğâzînüñ bārgāha (3) ıapûsuna irişüb ol yigirmi pehlüvânıñ on neferin ıışarda ıoyub on nefer ile raıatlardan (4) uyanub destür alub iıerü girdiler ıâmûsu mağrib ol bārgāhı ve serverleri görüb bārgāhuñ (5) şadrında Kerb Ğâzîyi gördü ğâyet begendi ammâ la'în mağrûrlugu evıadın gözüne almadı (6) selâm dağı virmeyüb şöyle ıurdu

Kerb Ğâzîyi işâret kıldı bir bolât atlı odılar (7) geib oturdu on nefer pehlüvân kafasında ayak üzere urdılar eline bir kâse şerbet virdiler (8) içmedi Kerb Ğâzî gördü kim ğâyet ara gönüllü la‘în der söylemedi andan baş aldurub eyitdi: (9) Yâ pehlüvân ne hıdmete geldin haberüñ nedir söyle görelüm didi tāmüs la‘în aşın arağın (?) (10) ider baña cihân pehlüvânı tāmüs dirler mağrib ve Endülüs avmi lât ve (?) hıvf ilmezler nice kim (11) benden orarlar ammâ kim saña kim dirler ormayub üşenmeyüb bu adarca ‘asker ile bu diyâra gelesin (12) Kerb Ğâzî eydür: Yâ tāmüs benüm adum Kerb Ğâzî dirler atam adına ‘Amr Ma‘dî dirler bu diyâra (13) ol da‘vâ ile geldüm ki Hâm Şâh dedükleri la‘îne kendisün bildirem cümle mağrib vilâyetin elinden (14) alam bir kâfir omayub helâk idem veyâhut şehit olub ol sultân lebiyanuñ dîni üzerine (15) baş virem didi tāmüs la‘în ol sözü işidüb ahahâ ile gülüb eyitdi: Ey na-bekar-ı dîvâne (16) meger senüñ ‘aqluñ yoqtur sen böyle mi ıyâs idersin sağ ve selâmet elümüzden hılaş olub (17) diyârına gidesin ande aldı ki Hâm Şâh gibi ulu padişâhı helâk idesin anuñ ‘İmlâķ gibi her hezerân (18) avlî var hele ‘İmlâķ Şâha cevâb virür misin anı bil ki elli biñ kâmil mükemmel gemilü ‘askeri ve üç yüz benim gibi (19) nâmdâr pehlivânları vardır alânın oyalum benüm elümden cânuñ nice hılaş idersin didi Kerb Ğâzî (20) eyitdi: Yâ bî-ħaber hâm ne mel‘ündür ve ‘İmlâķ ne kelbdir yarın göresin ki ‘İmlâķa ne işler ılam hezâr emlak (21) gibi la‘înler bir yere cem‘ olsa cümlesinin başların kesüb kanların dökem didi tāmüs âķıyub eyitdi:

[10^b]

(1) Ey âdî sen dîvânesin atân ‘Amr Ma‘dî daħı dîvâne idi ol ecelden yoķ yere helâk olup (2) gitti sen daħı bir dîvânesin oķ söyleme evir eliñi bağlasunlar seni Hâm Şâha ileteyim ‘İmlâķ diliñ (3) ılsun kim Hâm Şâh seni helâk etmeye (?) saña bir iş ılarum ki cihânda destân olup söylene (4) dedi Kerb Ğâzî eyitdi ey hınzırdan eşed ve kelbden kötü la‘în var yüzüñ řuyu ile git (5) elçidür diyü saña ri‘âyet eyledük yarın ‘İmlâķ-ı bî-dîn hâzır olub görsün hâlini diyicek tāmüs (6) ğâyetde ğazâbıñ la‘în idi ve hem kendüye mağrūr idi Kerbe mişâl-i şırlık da‘vâsın ılırdu. (7) hemân na‘ra urub oltuğu altından

harâbe tahtasına beñzer bir kılıç ‘üryân idüp Kerb Ğâzînüñ üzerine (8) yürüyüp depereh kılıçladı Kerb Ğâziye ol mel‘ünüñ yüzüne lâyıķ sözleri ve kıldığı hareket hoş (9) gelmeyüp ğazâb ile oturduğu yerden bir kerre şöyle haykırdı kim dîvânda hâzır olan serverler tıran (10) ‘ asker serâseme oldılar tāmūs la‘în elinde kılıç gelürken serâseme olup kılıcı elinden zemîne bıraķdı (11) pehlivân-ı Hicâzı ya‘nî Kerb Ğâziyi ol la‘în bî-dînüñ kılıcın zemînden alup kendü kılıcı ile (12) tāmūs la‘înüñ onmaduķ başına bir kılıç şöyle çaldı kim cübbe ve cevşeni ile tâ zemîne varınca la‘îni (13) iki pâre kıldı andan ol on nefer la‘înleri çalub ikişer pâre kıldı andan tışarda tıran (14) on nefer kâfir pehlivânları kim na‘radan serâseme olub ‘ aceb aşlı ne ola diyüb tıtırken Kerb Ğâziyi (15) ol heybetde görüb ‘ aķılları başlarından gidüb biñdükleri raķşlarından zemîne düşdüler pehlivân-ı (16) cihân burunların ve kulaķların kesüb gelüb yerinde karar eyledi henüz daķı ğazâbı sâkin olmayub (17) sînesi kôs gibi gümleyüb gürlledi cümle anda olan Benî ‘Âd serverleri Kerb Ğâzinüñ ol (18) hâlin görüb vehim-nâk olub havf eylediler bir zamân baş zemîne şalub sükût eylediler andan (19) ol la‘înlerüñ leşlerin it ölüsü gibi sürüb tışara bıraķdılar bir zamândan sonra ol on (20) nefer heriflerüñ ‘ aķılları başlarına gelüb gördiler kim burun ve kulaķ kesilmiş kendü kanlarına (21) ğarķ olmuşlar hâcîlar eyitdiler: Ey la‘înler varıñ ol şâhüñüz olan bî-dîne söyleñ

[11*]

(1) hesâb eylediler hadd ü pâyânı yoķ ziyâde melül olub eyitdi: Bu ne hikmetdir kim bizüm ‘ askerümüzden (2) her gün bu kadar adam helâk olur anlar kırılmaz bizüm ‘ askerümüz deryâ anlarıñ ‘ askeri bir kıtre dir (3) didi İrâc vezîr du‘â idüb eyitdi: Ey Şâh-ı Mağrib anlarıñ ‘ askeri ölüm eridür anıñçün (4) öldüklerine ğam çekmezler yigirmi biñ erdir eksilmezler bizüm ‘ askerümüzüñ cânları tatlu ölmek istemezler (5) işde aşlı budur didi ve daķı içlerinden yüz yetmiş yedi pehlivânları vardır ki her biri bir diyâra (6) belâ ve ğussâ yeter huşûsâ ol ‘ Ali oğlu Muħammed bir pehlivândur ki on yaşında iken tâbütüñ üzerine (7) varub ‘ askerinüñ başlarına ‘ âlemi tenk eyledi sonra güçle tıtub bir kıuyuya kıoyub habis (8) eylediler kıızı mine hâtun bu civâna aşık olub

gelüb bir gece kuyudan çıkarub bunlar birer ata akdâm eylediler (?) yine (9) süvâr olub gittiler Tâbüť haber alub ardlarınca bî-kıyâs ‘asker gönderdi Rüstem dirler (10) bir pehlüvân var idi böyle döndürdi çok eylediler Tâbüťuñ pehlüvânlarıñ kırdı Rüstemi dağı helâk (11) eyledi lâkin bu Muḥammedüñ atı kendüye münâsib olmamagın atını segirleyüb kendüyi piyâde kıldılar (12) Muḥammed dağı gök tengrisine yalvardı atası ‘Ali gelüb ḥalâş eyledi ol kız ile alub (13) geldiler diyüb Muḥammed Ḥanefinüñ ba‘zı menâkıbların ve eylediği erliklerin hikâyet eyledi Hâm Şâh (14) eyitdi: Bunlara karşı oturmak revâ degildir şâyed bir hîle idüb güciyle ‘ayyârlara uğurladın (15) rüsvâ iderler diyüb melûl ve maḥzûn dönüb şehre geldi emir eyledi kapuları muḥkem bend ittiler (16) kendüsi ğam-nâk ve perîşân olub oturdu **bu tarafından** Muḥammed Ḥanefî dağı cümle ğâzîler ile (17) dönüb bârgâhlarına gelicek cümle serverler kıtına cem‘ olub karar eylediler tâ ki bir zamândan (18) Esed Zerrîn Kıbâ ve Ma‘dî ve Ma‘âd gelüb yerli yerinde karar eylediler Muḥammed Ḥanefî baş kıldurub Esed Zerrîn (19) Kıbâ’nuñ yüzine bakub eyitdi: Ey kırandâşum Esed niçün böyle eyledüñ kendüni bir ‘azîm şehre bırağub (20) nice yüz biñ dîn ve diyânet bilmez mülâ’imüñ arasına düşüb cânuña kışd idersin diyüb çok (21)naşîhat kıldı gördiler kim kâfir ‘askeri cenkden fâriğ olub otururlar **râvî eydür** ol demde

[11^b]

(1) Kerb Ğâzînüñ ‘ayyârañ Dilcüyî ‘ayyâr kığageldi du‘â kılub eyitdi: Yâ serverler Hâm Şâhîñ (2) kız kırandâşı İskenderiye padişâhıdır yüz biñ güzîde eriyle gelüb irişdi Hâm Şâha yardıma (3) gelür dedi Muḥammed Ḥanefî eyitdi: n’ola gelsün anlara yardım ‘asker ile olursa bize yardım ol (4) âlemleri ve âdemleri yokdan var eyleyen perverdegâredir diyüb ‘arab ‘ayyârlarına eyitdi: (5) Ey serbâzlar siz de varub ol ‘askeri (?) görelüm murâdı nedir didi hemân Ümmiye ‘ayyâr (6) ve Dilcüyî ‘ayyâr ve Sehîl ‘ayyâr bu üç serbâz şuret-i tebdîl ve câme-i tağayyür eyleyüb revâne oldılar bād-ı şabâ (7) gibi vaḳti ‘aşra dek gelüb kâfir ‘askerine irdiler nazâr idüb gördiler yüz biñ mikdârı bir ‘aklı âcâyib (8) ‘asker bârgâhlar kıurub kıonub karar eylemişler ‘ayyârüñ ikisi puşuya

girüb pinhân oldu Ümiyye (9) ‘ayyâr kendüyi bir Rüstâ-i dervîş şüretine koyub ordu içine revâne oldu eline (10) bir rübâb alub gelüb bedr-i zamānuñ otağına yakın bir yerde oturub rübâbıñ dile getürdi çalub (11) çağırmağa başladı halk işidüb başına üşdüler meger bedir zamānuñ bir koca kâfir lâlâsı vardı (12) ömri yüz yaşdan ziyâde idi Hâm Şâh bedir zamānı aña ısmarlamışdı zamānında gürz pehlüvân (13) idi adına Qālûn mağribi idi dirlerdi bedir zamāna giderken oraya uğradı kim sazuñ (14) âvâzı kulâğına girüb ilerü vardı gördü kim bir aq şakallu pîr oturmuş rebâb çalub halk (15) başına üşüb dinler Qālûnı gördi halk şavladı Qālûnı Ümeyye ‘ayyârı görüb tanımadı (16) ... çalub ziyâde şevke gelüb ırlamağa başladı Qālûn kendü kendüye eyitdi: Bu pîrûñ (17) gözleri dağı çokluk görmez lâkin ammâ ne güzel sâz çalar ‘ömrümde böyle görmedüm bu koca (18) (?) alub gideyin ben pîrligümle zevk eyledüm olsa civândur niçün haz (19) eylemeye diyü ilerü gelüb eyitdi: Ey pîr-i mübârek kalk seni şehzâdemüz katına alub gideyin saña çok (20) ihsân ider diyüp kullarına buyurdu dir dimez Ümeyye ‘ayyârı alub gitdüler. Ümeyye ise (21) ‘Ali oğulların pîr oldum diye gördü olmadı toğru bedir zamānuñ otağına geldiler Qālûn

[12^a]

(1) siz baqub seyirci olasız yazık size sizden bir köpek yegdir kim şahibi üzerine varub (2) düşmanına sürer didi kâfirler eyitdiler: Ey nigâr-ı ‘âlem sen Kerbi görmedün ki ne aşl harîfdir bizi (3) (?) ‘aqlumuz başumuzdan gitdi bilmeziz nice eyledi (?) qarşu şahumuzu alub kendü diyü (4) vâfir ağlaşub cân ve ciger dağladılar mihr i nigâr bu cevâbları işidüp sözlerin kabül eylemedi tez (5) bir nâme yazup üzerin mühürledi birisinün eline virüb baba Hâm Şâha ilet didi (6) (?) nâmeyi hıfz idüb qandasın şehri Endülüs diyüb revâne oldu **bu tarafdán** (7) Hâce Ömer tışarı çıkub ‘ayyârları cem‘ eyledi her birinden haber şorup eyitdi: Hiç şehri (8) görürmüsüz küffâr ‘askeri gelüb gâfilen size bir iş kılmaya didi Dilcûyi ‘ayyâr eyitdi: Ey server (9) ‘ayyârân şehri tolaşurdum ruhbân şeklinde bir harîf bir cedden aşağı inüb mağrib cânibine ‘azm (10) idüb gitdi şöyle kıyâs iderün ki ‘ayyârdır Hâm Şâha gider diyüb du‘â kıldı Hâce ‘Amr

(11) bu haberi işidicek içerü girdi du‘ā idüb eyitdi: Beni du‘ādan ferāmūş itmen ben Endülüse (12) giderüm varub Hām Şāh ile bir miqdār muşāḥabet kılayın göreyin fikr ü fāsıdı nedür dedi (13) serverler du‘ā kılub eyitdiler: Ey bigi cihān var ki uğuruñ ḥayr ola ammā bu cānibi unutma (14) didiler Hıvāce ‘Amr şüret-i tebdıl ve cāme tağyır idüp serverler ile vedā‘laşub revāne oldu (15) ol bigi cihān bād-ı şabāveş şöyle kim bir demde ol giden ‘ayyārın ardından erişdi (16) meger ol ‘ayyār la‘înün adına kebūtî ‘ayyār dirlerdi Hām Şāhın ‘ayyārlarından idi kıızı Gül (17) mihriyi virdükde ‘İmlāk Şāha kıızı ile bile vermişti ol vaqıtdenden bir vekil mihre ḥidmet (18) iderdi gāyet çāpuñ ḥaremzāde idi ol la‘în tabān götürüb (?) giderken Hıvāce ‘Amr (19) ardından irüb ‘ayyārı gördü İraḫdan önüne geḫti bir zamān gidüb bir ḥoş murğ (20) zāde irdi bir laḫf cāy-gāḥ maḫām Hıvāce ‘Amr ol arada ḫurub ebnān-ı kirāmeye (21) el şunub kendüyi bir aḫ ḫakallu pır rāhib şekline ḫodı ‘aşāsın önüne ḫoyub

[12^b]

(1) oturdu ‘ayyārı gözledi Kebūtî ‘ayyār bî-ḫad olub giderken ol çeşm-i sāde çıḫageldi (2) eyledi kim ol çeşmeden şu içüb gidegördü bir aḫ şaḫallı dīn ulusu oturub incıl oḫur (3) Kābūtî ‘ayyār şād olub eyitdi: İşümüz ‘aceb rāst geldi diyüb geldi yānına du‘ā idüb (4) elin öpdü eyitdi: Ey dīn ulusu ḫandan gelüb ḫanda gidersün dedi Hıvāce ‘Amr eyitdi: (5) Ben şimdi çok mesîḫün ḫatından gelürüm Hām Şāha varub aña ba‘zı cevāblar ışmarlamışdır (6) varub bir bir söyleyeyim ammā şöyle añlarum ki sen ‘İmlāk Şāh ‘ayyārlarındansın Hām Şāha gidersen (7) diyecek kābit tekrār du‘ā idüb eyitdi: Ey dīn ulusu gerḫeksen ‘İmlāk Şāh ḫātununun (8) ‘ayyārıyım aduma Kābūtî ‘ayyār dirler imdi buyruñ böyle gidelüm dedi Hıvāce ‘Amr eydür: Ben ziyāde (9) pek yürürüm sen benim ayağuma berāber yürümüye ḫādir degilsin didi Kābūtî ‘ayyār eyitdi: Ben daḫı (10) üç günlük yolu bir günde almağa ḫādirim ve gāyet çabuḫ ḫārîfim diyüb biraz laf urdı andan (11) ikisi daḫı yerlerinden ḫurub tabān götürdüler ḫandasın şehr-i Endülüs diyüb revāne oldılar (12) şöyle sür‘at ile gitdiler kim bād-ı şabā ḫabārlarına irmeye ammā Kābūtî ‘ayyār ḫān dere ... (13) yatub bir adım daḫı gitmeğe ḫudreti olmayub hemān düşdü

kaldı H^vāce ‘ Amr dönüb üzerine (14) geldi neyledüñ kalķ gidelüm dedi Kābūti yalvarub eyitdi: Ey dīn ulusu ve ey mestānelerüñ (15) sevgülisi kerem eyle mesiḥī severseñ bu yerde ḵonalum benüm ḥesābumda dört günlük yol segirttün (16) ṭāḵatüm ḵalmadı didi ol gün orada ḵonarlar Kābūti ‘ ayyār dermansızlığından ölü gibi bî-‘ aḵıl (17) düşüb yatdı çünkim ol gün gidib aḥşam oldı H^vāce ‘ Amr yerinden ṭurub Kābūti ‘ ayyāruñ (18) üzerine geldi ḥançerin çeküb şaḵalına yapıştı Kābūt ‘ ayyār gözin açub gördi kim (19) ol dīn ulusu üzerine çekmiş ve şaḵalına yapışub ḥançerin boğazına dayamış çok çalışdı (20) elinden ḥalās olamadı āḥir kār yalvarmağa başlayub eyitdi: Ey dīn ulusu ne günāhum var ki (21) benim başuma ḵaşd idersin didi H^vāce ‘ Amr kendüyi bildürdi ve Kābūti dīne da‘ vet eyledi

[13*]

(1) bildi kim ne ḵazāya uğradı eyitdi: Ey nā-bekār ‘ ayyār çok söyleme beni ḵoyuvir yoksa ḵalḵarın (2) seni helāk iderin didi H^vāce ‘ Amr eyitdi: Ey la‘īn yā baña ne yalvarursın ḵalķ didi yā gel Müslümān (3) ol seni yarı ḵarındāş idüb nice iḥsānlar ḵılayın didi la‘īn herze ve hidyān söyleyüb (4) rāzı olmadı H^vāce ‘ Amr la‘īnüñ başın kesdi ve libāsların çıkarub kendü giyüb ve nāme (5) daḥı bulub aldı andan el enbāne şunub yüzüne sürdü Kābūti ‘ ayyār şūretine girdi (6) şanasın bir anadan ikiz doğmuşlardır hemān ṭabān ḵaldırub ḵandasın şehr-i Endülüs diyüb gitti (7) şöyle gitti kim şabāḥ olunca gelüb şehre irişdi at menziline on sekiz günlük yol idi (8) H^vāce ‘ Amr bir gicede gelüb irişdi güneş ḵal‘a-i ḵāfdan baş ḵaldırub (9) ‘ ālem nur-ı Yezdān ile toldı. H^vāce ‘ Amr nazar ḵılıb gördi kim bir şehr mu‘ azzam içi ṭolı Benî Adem şöyle kim (10) avāzları fersaḥ-be-fersaḥ yol gider ol şehre yedi ḵat bārū çekmişler keyvāne berāber olmuş (11) bir cānibi deryā üç cānibi ḵurı öñi bir mu‘ azzam şahrādır ki hergiz pāyānı yok ol ḵadar ‘ asker ceme olmuşki (12) rengārenk gūn-ā-gūn bārgāhlar ḵurulmuş atlar sehīlī filler (?) cihānı ṭutmuş H^vāce ‘ Amr bir yüksek (13) yerden ol ‘ askeri ḵıyās idüb gördi kim on kerre yüz biñ erdir H^vāce ‘ Amr başın şalıb ider (14) Ḥaḵ Te‘ālā meger bize ināyet ḵıla yoksa bunlar ḵırmakla dökülür ‘ asker degildir diyüb sürüb şehre (15)

eyitdi ʔolaşub ʔuyusuna geldi gördi kim yedi kat bārūnuñ araları yedi ʔat hendek (16) kırʔar arşun atı var ʔolu şu deryādan kesüb aʔıtmışlar araların yedişer biñ kâfir bayraqları ile (17) begler on yedi ʔapusı var her ʔapunuñ önünde ikişer biñ kâfirler silâh ʔuşanub ʔururlar. (18) ʔande gelürsün murāduñ nedür dediler H̱vāce ‘Amr eyitdi: ‘İmlâk Şâhdan gelürüm elümde nāmem vardır (19) beni Hām Şâha buluşdurun didi H̱vāce ‘Amri ʔapuda almayub andan gidüb Hām Şâhuñ dîvânına (20) girüb ʔapucı başlarına buluşub ‘İmlâk Şâhdan biñ geldi şâha ‘arz idüñ diyü bildürdiler (21) anlar daʔı gerü ‘arz eylediler gelsün deyü destür virdi hâcibler ve derbânlar segirdüb tışara

[13^b]

(1) ʔıʔub H̱vāce ‘Amruñ önüne düşdüler ol yedi ʔat hendeklerden ve köprülerden geʔüb (2) rāst ol şehrūñ ortasında Hām Şâhuñ serābı ʔapusına geldiler H̱vāce ‘Amr nazār eyledi (3) gördi kim aʔ mermerden hişâra beñzer çekilmiş ol hişâruñ bārūları bayraqları ile zînet (4) eylemişler ol serāb ol ʔadar âdem cem‘ olmuş ki vaşfa gelmez H̱vāce ‘Amri alub yedi ʔapudan (5) iʔerü girüb gördi Hām Şâhuñ dîvânı üzerine yedi ʔubbe-i ‘âliye bağlanmış şöyle kim (6) her ʔubbeye oʔ atıñ ancak irişirdi ortasında bir taht-ı ‘âlî ʔurulmuş kızıl altūndan (7) kırʔ dört köşeli ve yirmi sekiz ayaʔlı tahtuñ sađ yanında yedi biñ yüz kürsiler ʔurulmuş (8) her birinüñ üzerinde birer menʔâle âhen pūş kemerli mağrib zemîn dilâverleri ve şehr-i Endülüs pehlivânları (9) bıyıqların burub geʔüb oturmuşlar ve şol cânibinde daʔı biñ yedi yüz kürsiler ʔurulmuş (10) bu daʔı kezâlik cihân pehlivânlık (?) sađ ʔolda bir la‘în oturmuş kırʔ sekiz (11) eriş ʔadd ü ʔâmet çeküb bıyıqların ensesine dökmüş gözleri türk ocağı gibi yañar (12) meger ol la‘înuñ adına (?) dirlermiş sađ ʔoluñ cihân pehlivânı idi (13) ve birinüñ adına (?) dirlerdi şol ʔoluñ cihân pehlivânı idi andan (14) ğayrı Tanʔâme (?) şüret dirler bir la‘în daʔı var idi ğâyet bâvuz mel‘ûn idi dâ‘im (15) lâf ü güzâf iderdi. Beg baña destür virüñ varub Hicâzı saña fetḥ idüb geleyin bu ʔadar (16) ‘askeri cem‘ eylemeyüb neylersin diyüb da‘vâ iderdi ol daʔı bir âhen kürsî üzerinde ʔarār (17) eylemişdi andan ‘Umterân b. Levlânî gördi ʔoʔşâd zincir bendî gördi nice bu tek emşâli (18) menʔâle pehlivânları

temāşā kıldı andan gördi kırk dört vezîr Hâm Şâha karşı altûn (19) kürsîler üzerine oturdılar H̱vâce ʿ Amr ol tertibi görüb ziyâde begendi andan taht üzerinde (20) Hâm Şâhı gördi gök gözlü arık şuratlu köşe şakallı bir laʿ îni zer u zîver ğarķ olub (21) başına yedi (?) bir tâc urılmış ol tâcı şeb-i çirâķ ile zeyn etmişler bir elin kemeri üzerine

[14^a]

(1) koyub kibr ü kîn ile oturur çünkim H̱vâce ʿ Amr ol laʿ îni gördi ilerü varub iki ellerin (2) baĝrına koyub Hâm Şâhdan yaña birkaç kerre ger kendi andan Hâm Şâh duʿ â kıldı Hâm Şâh (3) bildi kızınıñ ʿ ayyârı Kâbüti ʿ ayyârdır çağırub eyitdi: Ey nâ-bekâr Kâbüti ne haber bundan (4) gideli bir ğayrı ʿ âdet mi kılduñ bu naşıl tabû kılmışdur didi H̱vâce ʿ Amr eyitdi: Ey Şâh-ı Maĝrib (5) zemîn maĝrûr olsun pîr oldum belümde bir aĝrı hâşıl oldu önüme egilemez arduma böyle (6) egiliyorum didi Hâm Şâh yanına gelduñ haber vir Yezdân perestler ol diyâra geldi mi ʿ İmlâķ Şâh niler (7) didi H̱vâce ʿ Amr daĝı duʿ â kılub eyitdi: Ey sulţân-ı maĝrib-i zemîn ol vilâyetüñ işi oldu ʿ arab (8) kavmi gelüb ol diyârı harâb eyledi ʿ İmlâķ Şâhı daĝı tutub esîr eylediler ve şâhdan meded olmaz (9) ise kötûri maĝrib diyârı harâb oldu didi Hâm Şâh kâkıyub eyitdi: Ey nâ-bekâr dîvâne mi (10) olduñ ne söylersin ʿ arab ʿ askeri ne kadar var ki gelüb bu kadar iş ideler şehri alub amlâķ (11) şâhı tutalar didi H̱vâce ʿ Amr eyitdi: Cümle yigirmi biñ erdir her biri ejderhâdır serdârları çeker köşeye (12) haydardır ve pehlivânları Kerb Ğâzîdir işte ʿ İmlâķ Şâhı esîr eyleyen odur ah anuñ elinden (13) didi Hâm Şâh eyitdi: Ey nâ-bekâr-ı ʿ ayyâr evvel daĝı sen hayrlu dîvâne gelduñ şimdi ğod daĝı (14) beter olmuşsun ol şehirde yüz biñden ziyâde ʿ asker vardır H̱uşuşan ʿ İmlâķ Şâh bir pehlivândur ki (15) yigirmi biñ ʿ arab ʿ askeri başka aña harîf olmaz bu kanda kıldı kim anı tutub bende çeküb (16) ʿ askerin târ u mâr ideler didi H̱vâce ʿ Amr duʿ â kılub eyitdi: Ben bir nâme getürecegim aşıl cevâb nâmededir (17) kızınıñ Gülmihrinüñ nâmesidür diyüb çıkarub taht kenârına kıodı Hâm Şâh ol nâmenüñ mührün (18) büzüb vezîr eline virdi açub oķıdı Hâm Şâh işüdüb ziyâde melül oldu dönüb (19) ʿ azab ile eyitdi: Ey nâ-bekâr Kerb ben daĝı saña bir iş kılayun ki cihânda nice zamân destân ola (20) diyüb kâşd eyledi kim

yarın göçdür diye bir bir pelivānlar du‘ā kılub men‘ eylediler eyitdiler: Ey Şāh-ı Endülüs (21) şabr ile ol kadar ‘ arab kavmine ne ‘ asker gerekdir bir pehlivān gönder varub cümlesinüñ haqqundan gelsin

[14^b]

(1) ve işlerin tamām eylesin didiler yā kimi ta‘ yîn idelüm diyü emir kıldı etrafa nāmeler perākende kılub andan (2) meclis kıurub def‘ -i melālet için ‘ ıyş u nūşa meşgūl oldılar H‘āce ‘ Amr ağzun açub (3) Hām Şāhıñ murādı üzere bir medḥ oқudı ḥūb avāz ile ser-ağāz idüb Hām Şāhı (4) ögdü hāma ziyāde ḥoş geldi eyitdi: Ey ‘ ayyār-ı cihān sende bu kadar kelimāt ve hūner yoқ idi (5) anda varalı ‘ aceb hūnerler kesb eylemişsin didi H‘āce ‘ Amr eyitdi: Yā Şāh-ı ‘ ālem ben kıuluñda hūner çoқdur (6) lākin nekbet ṭālī‘ üm böyle yüzüme baқmaz anuñçün böyle ola istāne ve terk idüb Ṭrablusa gitdüm her (7) dürlü sāz çalarım ve dürlü dürlü şirinkārılıklar bilürüm diyüb ebnān-ı kirāmeden bir rebāb (8) çıkarub ol kadar çaldı kim dīvānede olanlar ḥayrān oldılar birin bırağub birin aldı Hām Şāhı (9) ğamdan ḥalāş eyledi H‘āce ‘ Amre ḥil‘ at-ı ḥās virdi andan eyitdi: Ey Kābüti ‘ ayyār ben senüñ evvel (10) bu kadar hūnerüñ var idüğini bileydüm seni yanımdan şalıvirmez düm nāme yazsunlar kızuma ilet ğam çekmesin (11) ben aña bir pehlivān göndereyim ki yüz biñ Kerb olur ise ḥaқlarından gele ve işlerin tamām eyleye didi (12) ol gün Hām Şāh H‘āce ‘ Amr şevқına ehl-i dīvāna destūr virüb kendü ḥāşlarıyla meclis kıurub (13) nūşa başladılar H‘āce ‘ Amr yerinden ṭurub Hām Şāha du‘ā kılub eyitdi: Ey Şāh-ı ‘ ālem ben kıuluña (14) destūr vir nigārın baña müntezirdir cevāb virüb niye sultānuma gelüb ne ḥidmet buyurursañız cān ve bāş (15) ile göreyim didi Hām Şāh kaқıyub eyitdi: Çoқ söyleme otur baña şenlik ile meclise şafā vir (16) yarın ben anlaruñ kıaydun görürüm didi H‘āce ‘ Amr gönlünden eyitdi: Ben daḥı saña bir ḥidmet ideyim ki (17) ḥayrān olalar diyüb diz çöküb Hām Şāhuñ karşıusunda rübābın eline alub bir vecihle çalub (18) çağırdı kim ‘ İmlāk Şāh melāletin unuttırdı. Şevqe gelüb bir altūn kese toldurub H‘āce ‘ Amre (19) şundu al didi H‘āce ‘ Amr alub ‘ İmlāk Şāh ‘ aşkına diyüb zerāfet ile ebnān-ı kirāmeye (20) döndü boş eline virdi ol maḥalde sākī yine kıadeḥi

oldurub Hm Őha Őnarken Hce  Amre (21) evirb getrb snn Őratına bir tabca urdı kim gzleri yalab yalb eyledi Hm Őh

[15^a]

(1) neylersin y  ayyr padiŐhlar hzrunda sya elmi urdılar dedi Hce  Amr eyitdi: Ey sulanum (2) abanca degil bunu başın kesmen gerekir ki padiŐhlara Őrbı byle mey Őnarlar Őrb (3) Őnarken baş parmağı Őrbn iine batar deme mamrlk hŐil olur didi Hm Őh fern (4) diyb eyitdi: Ey  ayyr-ı szan gerekdr anun dim Őrbı bu oğlanu elinden alub (5) ierim Őbah olduğda nice zamn baŐumuzın ağrısı gitmez ağzım acı olur sliği bugn sen (6) eyle ve hem bu oğlana sliği gret iŐret kldı s Őrbı ve adehi Hce  Amru nne odı (7) kend geri ekildi Hce  Amr ol adehi eline alub kse-bzlar gibi bir zamn bir mğanda ffr (8) evirb oynatdı andan sircı eline aldı bir midr ...oynadı ol maalde (9) bir midr attl dd ve işledi ve yine mukem oynadub aliŐdurdı Hm Őh Hce  Amru ol hline (10) ahaha ile glb eyitdi: Bizm amalığumuzdır ki bu aş ehl-i keml servern kyemetin bilmeziz bundan (11) mad yanumuzdan dağı ir yerlere Őlz diyb Hce  Amre o tasn kldı Hce  Amre (12) ol drl Őrbdan evvel Hm Őha andan meclisde hzr olanlara ikişer adeh irb (13) andan gitdkce dr kzb yetiŐdi her birinn gzleri kzıdı Hm Őha drdr (14) işledi muŐhiblerinden yanında bir vezri vardı adına ayuğuz vezr dirlerdi a Őaallu (15) lan idi Hm Őhn Őobetinden bir an hl degildi her br skkrı lanleri Őeyan gibi (16) izll idb azdırrdı Hm Őh dnb ana baub ider y ayuğuz  ıl eger Kerb ile (17) muabil olur erenler meydnı aulursa pelvnlar ursunlar ben meydna girb Kerb didkleri (18) n-bekrı bir meşt ile urub Őyle yamazsam adum Hm Őh olmasun diyb vezrn snesine (19) bir meşt urdı ayuğuz vezr h idb depesinn zerine mu allk yııldı kı başından (20) aŐrı gitdi sir vezr ve begler eyitdiler: Hy sulanum sarhoŐ mu olduuz dirken her biri bir cnibe (21) yılub aldılar Hm Őh hemn yalnz alub Hce  Amrun yzne baub eyitdi: Snn eli ağrr

[15^b]

(1) dizdük senüñ elüñ ziyāde gibi dirken yüzünüñ üzerine yıkılıb (?) oldu ol maḥallide
 (2) cümle kim var ise serengün olub biribirine söykünüb kaldılar şöyle kim H̱'āce
 'Amrden ğayrı (3) kimse qalmanı H̱'āce 'Amr fi'l-ḥāl el ebnān-ı kirāmeye şoḳub
 yüzüne sürüb Hām Şāhuñ qapu (4) aĝası şüretine girdi şöyle her kim görse anı reyhān
 aĝa kendi şanardı eline gümüş dikenin (5) alub tışarı çıqdı sarāy kıyusunda tıranlara ve
 nevbet bekleyen aĝasına bilcümle destūr virüb (6) eyitdi: Şāhuñ emri budur ki cümleñiz
 varub ḥuzūr ide siz zîrā kim iqrerde olan (7) serverler ile şabāḥdan şoḫbet kılıb ve hem
 dānışık almaq diler didi anlar daḫı şād olub (8) H̱'āce 'Ömere du'ā kılıb her biri
 uyqusuzluqdan çānları geqmış idi varub mekānlarından ḥuzūra (9) vardılar H̱'āce 'Amr
 ol meclisde olan ta'āmların cümlesine dārū qatub ḥādım gönderüb (10) tışardan birkaç
 qapucılar getirün ol ta'āmlardan ve şarābdan virüb eyitdi: Tışarda olan (11) derbānlara
 ve sekbānlara üleşdürün yiyüb içüb padişāha du'ā kılıb sarāyuñ tışarısın (12) evkāt
 bekleñ diyüb işmarladı anlar daḫı şād olub alub sekiz naĝmeleri tışara (13) çıkarub biri
 birinden qopub yemege başladılar ve şarābdan daḫı birer ikişer qadeḫ içüb (14) biri
 birine eyitdiler: Hām Şāhuñ eceli gelmişdür hiç böyle bize töḫmet gönderüb şarāb daḫı
 (15) iḫsān eyledi ki 'aceb neden düşündü ola var ise ol ḥarîfüñ şevqine ziyāde mest (16)
 oldu 'aşq olsun nā-bekāruñ sāz u sūzuna dirken her birine dārū irüşüb (17) yüzlerinüñ
 üzerine düşüb kaldılar şöyle kim ol gece sulṫān-ı 'ayyārān nışfü'l-leyl (18) olunca ol
 sarāyda yürüyüb iqrerde ve tışarıda ne qadar Hām Şāha mensüb kimseler varsa (19)
 dārū 'aḫılların aldı beyhūd eyledi ol sarāyda kendüden ğayrı kimse qalmanı andan (20)
 iqrerü girüb Hām Şāhuñ ortaya getirüb kāşın ve kirpigin saçın ve şaḫalın tırāş eyledi (21)
 andan qayūĝuz vezîri ve kerkān maĝribi ve dilān vezîri ve efrüz ve qahūr maĝribi bu
 sâ'ire

[16^a]

(1) ol meclisde yüzyigirmi nefer kimse varıdı kimi oturur ve kimi ayağın tırur cümlesinüñ ‘ağılları (2) gitmiş yaturlardı (?) olanları tırâş idüb her birinüñ yüzlerin ve gözlerin dürlü dürlü (3) naqş-ı nigârlar ile tertîb idüb boyadı andan ebnâni kirâmeden çıkarıb her birinüñ (4) başlarına ışık tâçları urub (?) giydürüb her birinüñ tulumlarına penbeler yapışdurub (5) ışık şûratlarına koydı şöyle bir laţîf tertîb virdi kim her kim anları görse gerçekden ışıklar (6) şanurlardı andan şoñra Hâm Şâhı ortaya getürüb saçın ve şakalın boyayub başına bir nemed tâc (7) urub omuzuna bir destecüb virüb tahtıñ üzerine tırdurdu andan sâ’irleri dîvâre (8) tabâyub her birin bir zârâfet ile bağladı andan cümle (?) uğur getürmesi yine ne bulduysa getürüb (9) ebnâne koyub ol sarâyıñ kapusunda tıran la’înlerüñ kiminüñ burnun ve kiminüñ kulağın kesüb (10) bir nâme yazub Hâm Şâhıñ boğazına (?) koyub andan ol aradan çıkub bârûlardan (11) aşub ve ol hendeklerüñ herbirinden bir zârâfetle geçüb ol yerlerden çıkub revâne oldu bu taraftan (12) çünkim ol gece geçüb şabâh oldu ‘âlem nur-ı yezdânla tıldı ol gün çîn-i şeherden (13) Hâm Şâhıñ ağaları vezîrleri begleri yerlerinden tırub Hâm Şâhıñ dîvânına geldiler (14) gördüler kim dîvân kapusunda ne kadar kapucılar var ise cümlesinüñ kulaqları kesilmiş kıızıl kana (15) gark olub yaturlar âh idüb cân başlarına sıçrayub tez içerü girdiler gördüler halvet (16) hâs kapusu açılmamış kapu ağaları dağı tışarı çıkmamış tıragördüler olmaz Hâm Şâhıñ (17) bir vezîr-i hâşî vardı adına maħrâs vezîr dirlerdi gâyet ‘âkıl vezîr idi eyitdi: Ey (18) serverler ne tırursunuz buyruñ içerü diyüb perdeleri kaldurub cümle (?) bir uğurdan (19) içerü girdiler gördüler kim Hâm Şâhuñ halvet-i hâşında bir alay nemed-püş ışıklar önlerine (20) (?) nefâyisleri zeyn idüb otururlar önlerinde birer destecüb yatar Hâm Şâhıñ (21) tahtı önünde bir ışık (?) oturur bir nemedden külâh giyüb başını zemîne şalub oturur gūyâ kim

[16^b]

(1) beneklilikden geçmiş bir turla kadar arkasına bir nemed giymiş ve omuzuna bir destecüb alub oturur mağrib (2) zemîn pehlüvânları ol hâlî görüb eyitdiler gördü kıızı nâ-bekâr ‘aşıkları sihriyle gelüb şâhı (3) ve begleri helâk idüb kendüler yerlerinde oturub şöhet iderler yiyüb içüb bengilikden (4) geçmişler ‘acabâ bu la‘înler kıankı diyârdan geldiler hemân bunlarıñ ‘ağılları gelmeden kılıcdan geçürelüm yoksa (5) uyañacak olurlarsa cihânı hârâbe virürler görmez misiz şâhumuzı ve gayrılarını helâk idüb (6) bî-pervâ yerlerine geçüb otururlar feryâd eylediler kıahtârîş gürzün çeküb Hâm Şâhuñ üzerine (7) yürüdü eyitdi: Tûr bire nâ-bekâr-ı rûm ideli bu oturduğıñ taht senüñ ne yerüñdir diyüb (8) yürüdü hâzır olanlar eyitdiler: Tîz ol hemân uyanmadan hûrd eyle diyü çağrışdılar ki bunlar (9) ekşer sehğâr olur didiler Kıahtârîş b. Geylân kırk sekiz eriş kıadd ile gürzün başuñ (10) üzerine çevirib dildi kim oturdu gayrda helâk eyleye Muhrâs vezîr ol hâlî görüb (11) ilerü geldi Kıahtârîşüñ kolun tuttu eyitdi: Hay pehlüvân neylersin dedi Kıahtârîş eyitdi: (12) Neylesem gerek şu nâ-bekârı urub hûrd-hâm ideyim ki bunlarıñ ‘ağılları başlarına gelürse (13) ne seni ve ne beni ve cümle ‘âlemi hârâbe virürler diyü yine hücum edince Muhrâs vezîr ilerü gelüb eyitdi: (14) Ey pehlüvân helâk ideyin dedigin mağrib sulţânı Hâm Şâhdır ve bu tûranlar cümle beglerdir (15) hiç olmaz ise bunlar ‘ayyâr şerbetin içmişlerdir...yine inşâf idüb öldürmemişler ... (16) eyitdi: Ne maķüle ‘ayyârdır ki böyle eyleye didi vezîr eyitdi: ‘arabda ‘ayyârlar vardır ki bu ‘askeri (17) başka başı ile bozarlar tağıdırlar huşusan içlerinde H‘âce ‘Amr nâmında bir ‘ayyâr vardır eger ol (18) bile ise vay bizüm başumuza dedi Kıahtârîş eyitdi: Yâ vezir-i hâş bu sen dedüğüñ ‘ayyâr her ne (19) şûretde dilerse (?) olur kaçâ olur ‘arab olur kâdir dir ki Hâm Şâhuñ şekline (20) girüb nice yıl bu diyârda padişâhlık eyleye andan gâfil olmamaķ gerekdir didi mağrib kâfirleri (21) hayrân olub ilerü geldiler beni ilerü çekdiler düşürdüler gördüler gördüler ‘aklı yok muhrâs vezîr

[17^a]

(1) emr eyledi tabîbler getürdi burunlarına ser ki ve acı bādām yağın sürdüler öğsürüb
 ‘ağılları (2) başlarına geldi gözlerin açub gördüler cümle halk cem‘ olub kendülerine
 bakarlar karşusunda gördü didi bir (3) alāyı turlaqlar Hām Şāh su’āl eyledi eyitdi: Bu
 turlaqlar bunda benüm meclisüme kim getürdi (4) didi baña ne oldu kim başumda
 ‘aqlum serāsime olmuş muhrās vezîr ağlayub şāhuñ eline ayine (5) şundu baqub
 kendüyi ol şekilde görünce elinde ayineyi yere çaldı bre bunuñ aşlı nedir (6) görüñ
 diyince Hām Şāhuñ boğazında aşılı bir mektüb gördiler açub oğudı yazılmış kim (7)
 Kābūti ‘ayyār şüretine girüb gelen ve saña bu işleri iden ‘Ömer ‘ayyārdır bilmiş ol didi
 dimiş (8) cümle halk bildiler kim ‘Ömer ‘ayyār imiş şehr-i Endülüsde bu kışsa meşhūr
 oldu nice zamān ol diyāruñ (9) kavmi yerlerinde karar idemeyüb her gece yerlerin
 değışdürirler idi Hām Şāh ise melāleşden (10) hāzır olanlara destür virüb yedi gün dīvān
 itmedi bir ‘ayyār gelüb kendüye gelüb böyle (11) işler kıla sekizinci gün yüzüne niķāb
 tutub dīvān eyledi cümle Endülüs pelüvānları vezîr-i (12) hāşları katına cem‘ oldı baş
 kaldırub eyitdi: Ey ulular bir ‘ayyār gelüb bize böyle iş (13) ide anda ise bir nā-bekār
 ‘İmlāk Şāh gibi bir ulu şāhı esîr idüb hūr ve haķîr eyleye imdi (14) dilerim ki bir ‘ayyār
 bulasız varub ‘Ömer ‘ayyārı tutub katuma getüre ben daħı anı bir ‘azāb ile helāk (15)
 idem ki ‘āleme destān ola didi ve Kerb didükleri nā-bekārı ele götürü ben daħı
 intikāmım alam (16) didi yoħsa cümleñizi kılıçdan geçirüb helāk iderüm diyüb hatm
 idüb tîz buluñ didi (17) vezîrler eyitdiler: Ey şāh ‘askerüñ (?) yoķ ve pehlüvānlarıñ çoķ
 geriden qalur kimseler degillerdir (18) ammā bu ‘ayyār işidür bu aşlı-ı ‘ayyāra cādūlar
 gerekdir kim bunlara zafer bulalar üstād cādūlar gele (19) ne ‘ayyārları ne Kerbi kıya
 diyüb hāmı teselli eyledi tekrār eṭrāf ve eknāfe nāmeler yazub (20) kıankı vilāyetde
 pehlüvān varsa ve kıanda üstād cādū varsa da‘vet eyleyeler işde bunlar (21) taleb
 olanları da‘vet eylemekde biz geldük **bir cānibde** Hūvāce ‘Amr şehr-i Endülüsden sür‘at
 ile çıkub

[17^b]

(1) bād-ı şabâ-veş gitdi ol gün ve ol gice duhâyı kübrâya degin Trablusa irişdi togru Muhammed Hanefinün (2) bârgâhına girdi ‘ ayyârlar görüb şād ve handân olub gelüb elin öpdüler içerü girüb (3) serverlere müjde eylediler serverler dağı ‘ azîm şād oldılar H^vâce ‘ Amr dağı içerü girdi selām virdi (4) cümlesi ayak üzerine turub ‘ izzet ile selâmin aldılar andan hâl ve hâtır şoruşdılar (5) H^vâce ‘ Amr serverlere du‘ â idüb andan ebnân-ı kirâmeye el şundu ol yâdigârlar kim Hâm Şâhuñ (6) cevâhir tâcın çıkarub Muhammed Hanefinin önüne kodı ve bir muraşşa‘ kılıç Kerb Ğâzîye virdi Zeyd bin (7) Aliye ve Esed Zerrîn kabaya birer hançer bağışladı ve sâ’ir serverlere dağı hâlince birer yâdigâr virdi (8) tekrâr ebnân-ı kirâmeden bî-nihâye altîn çıkarub ortaya depe mişâli odı eger yoqluğuñ lâzım (9) gelse iki deve yükü olurdu görenler hayrân oldılar H^vâce ‘ Amre taşînler eylediler ve Hâk Te‘ âlâ (10) Hâzretlerine şükürler eylediler andan H^vâce ‘ Amr Hâm Şâh ile olan ahvâli bir bir haber virdi işidüb (11) serverler vâfir gülüşdüler ol gün ahır oldı her kişi bârgâhlarına tağılub girdiler Kerb Ğâzî (12) dağı bârgâhına gelüb buyurdi meclis kıurub ‘ ıyş u nûşa başladı meger ol zamân Kerb Ğâzî (13) şarâb içerdı Muhammed Hanefî bilmezdi ol gece H^vâce Ömer şevkına yiyüb içüb rahat oldılar düşman (14) ‘ askeri zebündur diyüb şehr cānibine bekçi kıomadılar ol hâli gelüb ‘ İmlâk Şâhuñ ‘ avretine (15) haber götürüb eyitdiler: Ey nigâr ‘ arab ‘ askeri ziyâde ğaflet üzerinedir (?) dimeyüb (16) oturub şafâ-yı hâtır ile huzûra varmışlardır Kerb didükleri ise oturub şarâb içer (17) kimsenün kimseden haberi yoqdur bu gice şebhün idelüm ne Kerbi ne sâyirin helâk idersiz (18) dediler şehr-i nigâr ol sözlere işidüb şād oldı hemân emr eyledi ol gice cümle kâfir beglerin (19) ve ‘ askerin cem‘ eyledi ahvâli haber virdi kâfirler bu fikri ğâyet ile ma‘ kûl gördüler Cābir vezîr (20) eyitdi: Ey serverler gice öyle müşkildir sizin ise ‘ askeriniz çokluqdur anlar ise bir avuç ‘ askerdir (21) Kerbi biliyor musuz ne asl-ı harîfdır didi meger şîrân mağribi dirler bir pehlüvân var idi lâin

[18^a]

(1) ol gice şarâbı çok içüb mest olmuşdı eyitdi: Ey vezîr hiç bunun gibi fırsat bir dağı (2) elümüze girmez bu gice şebhün itmeyince ölmezin diyüb içdâm eyledi nigârın dağı ‘İmlâk Şâh (3) acısı ile yerinde tırub cübbe ve cevşenin giyüb bir ata süvâr olub eyitdi: Yâ vezîr sen Kerbden (4) havf idüb çıkmazsın ben giderin seyr eyle ya budur ki ‘İmlâk Şâh uğruna baş virim veya (5) hod cânumdan çıkam diyü elli biñ er ceme idüb ol gice şehriñ uğrın kapuların açdurub (6) nişf ellide tışarı çıkub İslâm ‘askerinüñ üzerine hamle kıllalar meger Fettâh ‘ayyâr ol şehriñ (7) etrâfın devşirib fırsat isterdi kim içerü gire anı gördi kim şehriñ kapusu açılıb deryâ mişâl küffâr (8) ‘askeri gürleyüb şehirden çıkar sîl gibi İslâm ‘askerine toğru akdılar Fettâh ‘ayyâr ol hâli görüb (9) tabân kaçub Muhammed Hanefî bârgâhına irdi içerü girüb küffâr ‘askeri ahvâlin haber virdi hemân yerinden (10) tırub emir kıldı Raşşan hâzır eylediler süvâr oldı cümle ‘asker süvâr oldılar emir eyledi tışarı (11) çıkub bir tağ eteginde at başın çeküb tırdılar andan karındaşı Esed Zerrîn Kaba ve Benî (12) ‘Ad serverleri cümle yüz yetmiş yedi nâmdâr süvâr olub cümle Muhammed Hanefî ile bir köşede tırdılar (13) Muhammâed Hanefî gördi kim Kerb Ğâzî yokdur pehlüvânlar geldiler ‘aceb niçün gelmedi diyecek ‘ayyârlar eyitdiler: Haber acı (14) bir miqdâr hoş degildir şarâb içer dirler Muhammed Hanefî şarâb içeni gâyet sevmezdi Muhammed Hanefî eyitdi: Allâh (15) inâyet kıla pehlüvâna diyüb bir köşede at başın çeküb tırdılar **öte cânibden** serhoş kâfirler hemân (16) fırsatı ganîmet bilüb her yañadan na‘ralar urub bre nâ-bekâr-ı Yezdân perestler cânınız elümüzden nice hâlâş (17) idersiz diyüb üzerine hamle eylediler gördüler kimse yok hâ-yi nâ-bekârlar hilemüzi tıyub kaçmışlar (18) bârgâhların götürmege dermânlar olmayub yerinde qalmış hemân yağğmadır diyüb birbirinden kapışdılar Muhammed (19) Hanefî ve serverler ol hâlî görüb kendülerin ol küffâr ‘askerine urdılar Allahü Ekber ol gice bir cenk (20) oldı kim elli biñ kâfir ‘askeri feryâd ü fiğânları cihânı tıtdı dem-be-dem serverlerin na‘rası kâfirlerüñ (21) ‘ağılların şaşırub birbirlerine girdiler Kerb Ğâzî dağı ol gavğayı işidüb bârgâhından çıktı

[18^b]

(1) ra‘d var bir na‘ra urdu kim ol tağ u şahrâlar gömülüb küffâr ‘askerini işde geldü diyüb birbirin (2) başarak şehre toğru kaçdılar nicesi atıyla yıkılıb ayak altında helâk oldı Kerb Ğâzî görüb (3) içerde ve yine çıkub na‘ra ururdu âhir kâr şehre girdiler kapuların bend idüb oturdılar çün (4) gice geçüb şabâh oldı güneş kale-i kâfdan baş kaldırub ‘âlem nur-ı Yezdân ile taldı (5) serverler gördüler kim yedi biñden ziyâde kâfir helâk olmuş ol şâdîlik birle emir kıldı ol (6) kâfirleriñ esbâb ü (?) yağma eylediler andan dönüb bârgâhlarında karar eylediler ol gün Muhammed (7) Hânefi dîvân idüb cümle Ğâzîler katuna cem‘ oldılar Kerb Ğâzî dağı gelüb yerinde karar (8) eyledi H‘âce ‘ Amr yerinden tırub serverlere du‘â idüb eyitdi: Ey dilâverler Hâm Şahuñ nâmesin (9) varub kıızı mihrî nigâra vireyim babasından ne haber geldi nâmede ne yazmış cevâbun size getüreyin diyüb (10) yerinden tırub Kâbüti ‘ ayyâr şûretine girdi bir nâme peydâ idüb serverlere okudı cümlesi (11) hayrân olub gülüşdüler andan nâmeyi başına şokub kandesin mihr-i nigâr diyüb gitdi hişâr dibiñe (12) gelüb kendüyi bildürdi beni içeri aluñ Hâm Şâhdan gelürüm didi pâsbânlar şâd olub H‘âce (13) ‘ Amri içeri alub ve önüne düşüb mihr-i nigârûñ sarâyına geldiler Gülmihri tışarı çıkub perde ardından (14) eyitdi: Ey ‘ ayyâr babamdan ne haber getürdüñ bizi hiç hâtırına getürür mi diyüb hay hay ağladı (15) H‘âce ‘ Amr eyitdi: Ey nigâr-ı ‘ âlem ğam yeme atañ Hâm Şâh ol kadar ‘ asker cem‘ eylemişdür ki... cihâni (16) zabt itmek elinden gelür şöyle kim cihân pehlüvânları bugün ve yarın yer götürmez ‘ asker ile gelüb (17) irüşür ol katın ‘ arab kavmini görürsün halleri nice olur diyüb nâme şundi alub hâdimler (18) mihrî nigâra virdiler gül mihriyi alub okudı ‘ azîm şâd olub H‘âce ‘ Amre biñ altûn in‘âm eyledi (19) ve dağı çok yâdigârlar bağışladı âferîn beni şâd kılduñ didi ve eger atamuñ yüzün görmek (20) naşîb olursa saña ol kadar ihsân ideyim ki ‘ Ömer gedâ faķîrlikden halâş olasın didi ve H‘âce (21) ‘ Ömere destûr virüb kendüsi halvet-i hâşma gitdi H‘âce ‘ Amr ol aradan çıkub serverler

[19^a]

(1) huzûruna irüb ol mâlı götürüb ortaya kodı bu nedir server dediler Hâce ‘Ömer (2) eyitdi: Ayağ deridür ‘İmlâk Şâh ‘avreti Gülmihrinüñ bahşışidür ma‘zür tutuñ diyüb (3) du‘â kıldı anlar dağı âferîn diyüb kabûl idüb gülüşdüler Hâce geçüb yerinde karar (4) eyitdi:... Hâce ‘Amr eyitdi: Ey güzîde devrân çünküm ‘İmlâk Şâh esîr oldı (5) ol la‘înden bize fâ‘ide yoğdur hemân çäre budur ki bu şehre Hâm Şâh gelmeden almağa (6) bir çäre edeydük yoğsa bugün yarın Hâm Şâh gelürse işümüz müşkîl olur hele bârî (7) elümüzde bir şehir olsa cenk hâlîdir başumuza ne gele bârî varub anda sığınırduğ didi (8) Kerb Ğâzî eyitdi: Yâ Hâce ‘Amr sen gam çekme yarın inşallâh bu şehri nice alurım (9) gör didi Hâce ‘Amr eyitdi: Ey gözüm Kerb ...bu şehriñ fethi oldı zîrâ kim (10) böyle muhkem hişâr görmedüm didi Kerb Ğâzî eyitdi: Sen hemân seyirci ol didi çünküm (11) gice geçüb şabâh oldı Kerb Ğâzî yerinden turub silâhñ giyüb rahşana süvâr olub (12) dönüb serverlerden yaña bağub eyitdi: Ey serverler beni hayr ve du‘âdan ferâmüş (13) kılmañ ve baña himmet eyleyin ola kim bu şehri bugün fetih idem didi serverler el götürüb (14) du‘â eylediler andan pehlüvân ‘âlem-i rahşanı sürüb bārüdına geldi bir kerre heybetle ra‘d (15) var na‘ra urdı ol bārular gürleyen şadâlar virdi kâfirler Kerb Ğâzînüñ (16) na‘rasın işidüb burç bārü üzerine çoğub nazâr kılıb gördüler Kerb Ğâzî süvâr sam (17) ve kâhiri ve kâhramân gibi süvâr olmuş bārüdına gelüb ol ‘aca‘ib gürzin eline almış turur (18) kâfirleri gördi na‘ra urıb şehri istedi kâfirler yukarıdan çağırub eyitdiler: (19) Yâ Kerb var git yoğsa seni taş altında helâk ideriz diyüb yukarıdan taşlar atdılar

[19^b]

(1) Kerbiñ üzerine yağmür gibi serpdiler Kerb Ğâzî kendüye böyle olmaz diyü dönüb Muhammed (2) Haneñi katına geldi eyitdi: Ey server-i cihân bu şehri almak gerekdir ta kim leşker-i güzâr gelmeden (3) şehri alub hişâr idevüz hele ‘İmlâk Şâhı baña virüñ didi götürüb ‘İmlâk (4) şahuñ boynuna bir ip tağub rahşanuñ önüne bırağub sürüb bārü

katına geldi (5) eyitdi: Ey la‘înler açın kapuyı yoḥsa ‘İmlāk Şāhuñ boynun ururum didi (6) ‘İmlāk Şāh daḥı feryād eyledi ki açuñ kapuyı (?) ḳomañ ki beni helāk eyleye (7) ‘İmlāk Şāhuñ ‘avreti ol sözü işidüb cānı başına çıḳdı sıçradı (8) sürüb birḳaç biñ eriyle burç üzerine gelüb eyitdiler: Yā Kerb ‘İmlāk Şāhıñ bir (9) olub (?) ḥaṭā itme ki soñra peşimān başdan çıkarsın salıvir gitsün dedi Kerb eyitdi: (10) Ey la‘înler şehri baña virürsüz yaḥud āyet (11) diler gibi ‘İmlāk Şāhı dilerim diyüb sıçradı raḥşından indi ‘İmlākı çökerdi tîḡ-ı (12) şamsāmı ‘üryān idüb ‘amlaḳa çalub iki yara eyleye ‘İmlāk Şāh feryād idüb (13) eyitdi: Ey kızım çünkim Kerb beni öldürür ya şehir size aşşı ider didi ‘İmlākın (14) ‘avreti ol sözü işidüb emir kıldı şehriñ kapusın açdılar Kerb Ğāzî üç (15) biñ eriyle şehre girdi emir kıldı şehriñ kapuların bağladılar andan Kerb Ğāzî eyitdi: (16) Ey ḳavm benüm sözüümü tutub şehri baña teslīm idüb kapuyı açduñuz gelin imdi (17) cān u dilden Müslümān oluñ yoḳ dirseñiz cümleñizi kılıçdan geçürürüm didi kāfirler (18) Kerbde bu ḥaberi işitdiler eyitdiler: Ey Kerb bizler saña şehriñ kapusın açuvirdük ki (19) ‘İmlāk Şāhı ḥalāş eyleyiver imdi çok söyleme yoḳ dirseñ biz yüz begden artuḡuz

[20^a]

(1) bende çekdi andan cebren şehrin aldı ve geçüb ‘İmlāk Şāhuñ taḥtına oturub müslümān olmayaña (2) ḳurüb ve kimin ḥaraca kesdi (?) vîran idüb içinde olan Lāt helülemüzi (3) gözümüze ḳarşu paraladı anuñ ile ḳana‘at itmeyüb ol altün cevāhir ile zeyn olmuş güzel (4) ḥaçlumuzu ‘ayyārları paralayup üleşdiler şahr-i Ṭrablus ḳavmine bir iş eylediler kim kıyāmete dek (5) destān ola ve eger Hām Şāh daḥı gelürse bu intikāmı almaya meger dermān olursa Lāt-ı (6) menātdan evvelā yoḥsa buña bir cümle dermān yoḳdır diyüb ağlaşdılar cān ve ciger taḡladılar (7) çünkim Ṭanḳāme ol ḥaberi işitdi şöyle ḳaḳıdı kim iki gözi ṫās-ı burḥüne döndi eyitdi: (8) Yā ḳavm şabr eyleñ ben ve rāyim ol nā-bekārları şöyle ideyin ki cihānda destān ola söylene (9) andan ḡayrı (?) diyār-ı Hicāzı yıḳub ademi kırüb nām için ṫāş ṫopraḡın yükledüb (10) maḡrib zemîne götüreyin siz ḡam çekmeñ ben siziñ intikāmuñuzu anlardan alayın diyüb evvel (11) la‘în

ğazâb ile süvâr olub ve geceyi gündüze katub kandasın şehr-i Trablus diyüb gitdi çünki (12) şehr-i Trablusa üç günlük yer yakın kaldı emir eyledi ol arada konub ‘askeriñ önün yokladı (13) cümle kâfir ‘askeri konub karar eylediler meger kim H‘ace ‘Amriñ büyük oğlu Fettâh ‘ayyâr karındaşı (14) Ümmiye ‘ayyâr ile ikisi seyrâna çıķub Endülüs tarafından yaña segirdüb ve yarışub bir iki (15) günlük menzil segirdüb nâgâh anı gördüler kim ol taraftan tozlar cihâni bürüdi (16) rüzgâr karşı varub ol tozu ay şak eyledi anı gördiler kim iki yüz biñ kâfir ‘askerleri (17) Tanķâmeye (?) şuret gelüb ol şahrâda karar eyledi ol gün ve ol gice oturan (18) çağır diyüb muķkem burâk üzerine oldılar çün Ümmiye ‘ayyâr ve Fettâh ‘ayyâr ol hâli görüb (19) Fettâh ‘ayyârıñ oğlu Çâpek ‘ayyârı anda koyub kendüler tabân götürüb bir sa‘ atden (20) sonra gelüb ‘asker-i İslâma irüb atâlarına buluşub tanķâmenüñ iki yüz biñ kâfir ‘askerleri (21) gelüb irişdigün haber virdiler H‘ace ‘Amr daķı ‘ayyârları uydurub Muķammed Hanefi bârgâhına gelün

[20^b]

(1) aķvâli haber virdi ‘ayyârlardan bu haberi işidicek Muķammed Hanefi dahi haber eyledi on yedi biñ (2) mü‘min ‘askerin bir yere cem‘ idüb istimâlet virüb andan kerb gaziye haber götürüb (3) biķiyâs kafir ‘askeri geldiler siz dahi gâfil olman dedi Kerb Ğâzî daķı haber gönderdi kim (4) eger buyururlarsa varub Tanķâmeyi karşılayub ta‘zîm ile götürüb kanduralum ve elümüzden (5) geldiği kadar ‘İmlâķ Şâhdan ziyâde ri‘âyet idelüm dedi Muķammed Hanefi ol haberi (6) işidüb gülüb eyitdi: Şabr eylesün görelüm aķvâl nice olur didi pes Kerb Ğâzî (7) emir kıldı şehrüñ etrafın gezüb yer yer bârü üzerine Benî ‘Ad serverlerin müvekkil ķodı (8) andan kendü fâriğ olub ‘ıyş u nüşla meşğül oldı ol gün gidüb aķşam oldı (9) H‘ace ‘Amr yerinden tırub ol gice yanına on nefer ‘ayyâr uydurub giderler tabân götürüb (10) şabâķ olınca segirdüb gelüb Tanķâmenüñ yolu üzerine bir çeşm-i sâr vâridi anda irdiler (11) H‘ace ‘Amr ‘ayyârları başına oturub eyitdi: Ey uğrular deyiñ imdi ne nedir kılırsız (12) Tanķâme gâyet kara gönüllü la‘îndür lâf ü güzâfî çok kılır ana nice zârâfet geçelüm didi (13) ‘ayyârlarıñ

her biri bir söz söyledi H̄v̄ace ‘ Amr kab̄ul etmedi eyitdi: İmdi siz baña uyuñ (14) ben ne dirsem anı idüñ ğayrısı āsāndur diyüb ol on ‘ ayyārı aq şağallı bir rāhib (15) şūretine çodı ellerine birer ‘ aşā alub tayanub H̄v̄ace ‘ Amre karşı tūrdılar andan (16) H̄v̄ace ‘ Amr kendü dağı bir aq şağallı p̄r şūretine girdi şöyle kim anı gören hayrān olurdu (17) eline bir inc̄il alub dört yanına kitāblar yıgub oturdı ol on ‘ ayyār dağı aña (18) karşı dizlerin çöküb edeb üzerine oturdılar H̄v̄ace ‘ Amr dağı ağız açub bunlara dürlü (19) dürlü naşîhat kıлмаğa başladı andan Tanqāmeyi (?) şūret dağıol ol şabāh yerinden (20) tūrub rağşına süvār olub ol iki kerre yüz biñ ‘ asker ile gelüb irdiler ol H̄v̄ace (21) ‘ Ömer olduğı mekāna geldiler meger kim Tanqāmeyi (?) şūret cümle ‘ askerden ilerü tozdan

[21*]

(1) kaçub giderdi çün ol araya yak̄in geldiler ğulāmına emir kıldı eyitdi: Varuñ baña (2) şol piñārdan şu getürün kendü atı baş çeküb h̄idmetine ve eline bir altūn (3) maşraba alub rağşanı sürüb ol piñār üzerine geldi nazār kılub gördü kim bir d̄in ulusu (4) bir seccāe şalmış oturur on nefer aq şağallı rāhibler el kavuşturub diz çeküb hezār (5) adāb ile ol ‘ azizūñ karşıısına otururlar anuñ kelāmına muntazır olub dinlemege meşğul (6) olmuşlar ğulām çünkim H̄v̄ace ‘ Amriñ avāzın işüdüb hayrān olub kaldı bir adım ilerü (7) gitmege kādır olmadı Gevher kūşe-yi ‘ ayyār ğulāmı görüb ‘ ayyārlara işāret eyledi anlar dağı (8) yanınca āhenk idüb dürlü dürlü āhenk ile ser-āğāz iderlerdi ğulām hayrān olub (9) dinlemekden ‘ askeri ve Tanqāmeyi unıtdı Tanqāme gördi kim ğulām eglendi gelmedi kaçıyub birin (10) dağı gönderdi ol dağı gelmedi birin dağı birin dağı tamām on ğulām gönderdi gelmeyüb kaldılar (11) bre şol nā-bekārlar ne oldılar diyüb kaçıyub rağşan ilerü sürdü bunca Endülüs (12) begleri bile gelüb gördiler kim ol bekāruñ üzerinde bir aq şağallı d̄in ulusu (13) oturub şöyle kim şağāl s̄ineye irmiş rüzgār esdükce cümle a‘ zāsın burub (14) yine ol p̄irūñ karşıısında on şağallı rāhibler diz çöküb otururlar ol ‘ aziz ise (15) eline bir inc̄il almış öyle h̄üb avāz ile oğur kim işidenler hayrān olur ol ğulāmlar dağı (16) hayrān olub qalmışlar çünkim Tanqāme (?) şūret ol rāhibleri gördi (17) ve H̄v̄ace ‘ Amri ol şūretde görüb hayrān olub eyitdi: Ey serverler

zihî dîn ulusu kim (18) ‘Ömrüm içinde bu aşl-ı ‘azîz görmedüm diyüb sıçrayub rahşandan indi cümle kâfir begleri böyle (19) indiler yakîn varub kulağ erüb dinlediler essa ‘ayyârlar aşlanları görüb iltifât (20) itmediler kendü ‘âlemlerinde dürli dürli maqâmlar ile âvâz virdiler Tanqâme begleri ile ilerü (21)gelüb çağırub eyitdi: Ey dîn ulusu bize bir himmet eyle du‘âdan ferâmûş kılma diyüb

[21^b]

(1) ilerü yürüdi kaşd eylediler kim H^vâce ‘ Amriñ elin öpe H^vâce ‘ Amr eyitdi: hey sizde dünyâ muhabbeti vardır (2) yanuma gelmeñ ırakda duruñ ben sizin ...diyüb geri çekildi Tanqâme dağı (3) yeter H^vâce ‘ Amre âşık olub yalvarub eyitdi: Ey ‘azîz ben aşlâ ömrüm içinde sizin gibi ‘azîz (4) görmedüm kandan gelüb kanda gidersiz luğ ile mesîhî sürseñ bende didi H^vâce (5) ‘ Ömer eyitdi: Ben çok mesîhüñ yanından dördünci kat gökden gelürüm murâdum oldur ki hâm (6) şâha varam bu arada anuñ için qarâr eyledüm ki senüñ geldicegüñ bildüm saña himmet idem (7) ve mesîhiñ yâdigârını saña virem tâ kim Kerbüñ cümle kavmin helâk idüb kılıcdan geçiresin (8) ve cümle ‘ arab vilâyetin fetih idüb mesîh âşıklarına oluşıdurasuz didi Tanqâme kâfir (9) begleri gelüb H^vâce ‘ Amrüñ önünde baş koyub yalvarub eyitdiler: Ey ulu bunca bize (10) mihmân ol senüñ mübarek kelâmıñ işidüb senden naşîhat olavuz diyüb yüz urdılar (11) ben siziñ bârgâhınıza varınca mekânumuza varuruz diyü yalvarub kerem ve luğ ile (12) bize bu gice mihmân ol soñra varub gidesin diyüb yalvardılar H^vâce ‘ Amr nice idelüm çünkim (13) bize cân ve dilden âşiksiz varalum size mihmân olalum essa kim siziñ koquñuza biz tâkat (14) getüremeziz meger kim şol buğurları yâkub buğur idesüz diyüb ‘ ayyârlara işâret kıldı (15) çıkarub her birinüñ eline birer ikişer buğur virdiler anlar dağı gelüb râhiblerin ellerin öpüp (16) aldılar imdi buyruñ gidelüm diyüb önüne düşdüler H^vâce ‘ Amr ol ‘ ayyârlar birle yerlerinden (17) turub şöyle sıçradılar kim bir demde (?) olub kendüler Tanqâme âh idüb eyitdi: Bre (18) nice oldı şol ulular göge mi uçdılar hud yire mi girdiler kâfirler eyitdiler: Pehlüvân (19) biz gördük yeşil kızıl kanadlar (?) uçub gitdiler dediler Tanqâme âh idüb eyitdi: Ey (20) serverler ol dîn uluları beher hâl

gelürler gelmemeñ yoǵdur zîrâ kim anlar ‘ahdine ʔururlar imdi (21) tîz oluñ bârgâhı bu arada ʔuruñ aǵşamı gözleyelüm eger gelmezlerse elinden ne gelür diyüb

[22^a]

(1) raǵşlarına süvâr olub bir (?) gelüb bârgâhların ʔurdılar ‘asker gelüb gözdiler kim ʦanǵâme (2) ʔutmuş ‘acaba ne ola diyüb anlar daǵı ʔondılar ʦanǵâme emir ʔıldı bârgâhı ʔalvet ʔıldılar ancaǵ on (3) beş nefer Endülüs begleri ʔaldı ğayrısı mekânlarına gitdiler aşaya degin gözlediler **bu ʔarafdan** (4) Hâce Ömer ile ‘ayyârlar ormân arasında biraz şabr eylediler Fettâh ider ey ata ʦanǵâme senüñ (5) âşıǵuñdır yeter cefâ eylediñ varub müşerref idelüm diyüb gitdiler ʦanǵâmenüñ bârgâhına (6) yaǵın on nefer ‘ayyâr Hâce ‘Amruñ öñünce döne döne gelüb irişdiler (7) Hâce ‘Amr ve vaǵthâ şöyle sıçradı kim bir nîze ʔalǵub yine zemîne inerdi görenler anı (8) la‘în uçar şanurlardı ol aǵ şaǵal cümle a‘zâsın bururdu çünkim ʦanǵâme ve begleri (9) ol hâli gördiler görüb ‘aks (?) diyüb çağrışdılar yaǵın gelicek cümle kâfirler (10) gelüb Hâce ‘Amriñ ayaǵına düşdüler alub bârgâha girüb şadra geçirüb oʔurdu ol (11) on nefer ‘ayyâr rehban şeklinde el ʔavuşrub ʔurdılar Hâce ‘Amr cümlesine oturuñ diyü işâret (12) eyledi geçüb oʔurdılar ʦanǵâme emir ʔıldı ‘ayyârlardan alduǵları dârûlu buǵurları (13) getürüb buǵur virdiler ‘ayyârlar erkenden burunların ʔıǵadılar andan Hâce ‘Amr aǵzın açub (14) bunlara ol ʔadar naşîhat eyledi kim cümle kâfirler aǵlayub gözleri ʔıǵayazdı andan şoñra (15) ʦanǵâmenüñ ve beglerinüñ damaǵlarına dârû işledi bir sa‘at olmadan birbirine (?) (16) ʔaldılar Hâce ‘Amr şâd olub ol düzme şuratları üzerlerinden giderüb ‘ayyârlaruñ (17) esbâbın ortaya getürdiler Hâce ‘Amr ʦanǵâmeyi ortaya getürüb evvelâ saçın ve şaǵalın ʔaşın kirpigin (18) pek tırâş eyledi andan ebnân-ı kirâmeden bir siyâh yaǵ ʔıǵarub başın sînesine varınca (19) iki ellerin dirseklerine varınca siyâha boyayub zeytin yaǵıyla yaǵlayub âyine mişâl (20) yalab yalab yañardı ğüyâ kim (?) andan libâsın ʔıǵarub bir ʔırmızı nemed giyürüb (21) başına daǵı bir nemed ʔırmızı külâh urub beline bir âhen zincîr ʔuşadub zincîr ile ol

[22^b]

(1) ol bārgāhuñ direğine bağlayub kapuya karşı oturdu kodı andan ol on nefer pehlüvānlar ki (2) her birin bir şüretine koyub ‘ ayyārlar şekline koydu andan elin ebnān-ı kirāma şokub (3) çıkardı yüzüne sürdi bārgāhuñ sağ yanında bir raşnadlı koyub üzerlerine geçürdi (4) andan (?) vezîr dirler bir la‘în varıdı Tanķāmeye igvā ve katına viren ol idi (5) anı H‘āce ‘ Amr kendü şüretine koyub ol şüretler yine kendü ‘ ayyārlar şüretine benzetüb (6) bellerine hançerler şokub üzerine rāhib donların giydirüb bārgāh şadrında Tanķāme 7bir şandeliye koyub tabāyi kodı andan bārgāhda ne bulduysa devşirüb çıkub gitdiler ol (8) gice şabāha degin İslām ‘ askerine irişdiler **öte tarafından** şabāhın ol yaqadan Endülüs (9) begleri yerlerinden turub Tanķāmenüñ bārgāhına geldiler gördiler gelür gider yok bir hareket (10) yok birbiriyle söyleşüb eyttiler: ‘ Aceb bugün pehlüvān bunda oturak mı ebder ol dîn ulusu (11) bunları alıqodı ve çok muşāhabet idüb uykusuz qalmışlardır dağı uyurlar ola diyü (12) tā duhāya degin bekletiler gördüler içerüden çıkar kimse yok bu hayırlı ‘ alāmet degildir (13) görüñ diyü birbirine içerü girüñ diyü teklif idüb havf ile biri perde açub içerü girdi (14) ve gerü dönüb feryād eyledi hāzır olanlar korkuya düşdüler assa tur-ı Endülüs dirler diyi içerü giren (15) ol idi ağlayub eyitdi: Ulular işümüz rāst gelmedi ol dîn ulusu Tanķāmeyi incidüb (16) helāk eylemiş yerine (?) ejderhāsın oturulmuş ve rāhibleri karşısına diz çöküb otururlar (17) bizüm beglerümüziñ birisi yok bilmeziz aşlı nedir her birinüñ şuratu meymün gibi gözleri külhān ocağı gibi (18) yañar omuzuna destecüb almışlar bir heybet ile otururlar kim gören hayrān olub ‘ aklı gider diyüb (19) feryād eyledi bir kimsenüñ zühresi olmadı ki içerü gire aqrān mağribi dirler bir la‘în varıdı (20) Hām Şāh pehlüvānlarından idi çıka geldi ahvāli gördi eyitdi: Niçün turur baqarsız bu kadar (21) adama neyler bunda bir hāl vardır diyüb bārgāhuñ perdesin kaldırub kimi kılıç ve kimi hançeri ile yigirmi nefer

[23^a]

(1) mağrib dilâverleri içeri girdiler bâkî pehlüvânlar dağı cür'et gelüb ellerine tîğ ve nîze alub ardlarınca (2) girdiler gördüler kim bu tûranların birisi hareket itmedi aqrân mağribi bildi kim bunlara bir hâl olmuş varub (3) ol zengînüñ gözlerinden inine kaldurub başdan ol giceden külâhı giydürüb gördüler (4) bir siyâh rengidür ammâ 'aqlı başından gitmiş aqrân mağribi eyitdi: Hey bî-çâre rengi bunda niçün geldi (5) bunları 'ayyârlar getürmişdür diyüb râhiblerüñ yanlarına geldiler hey dîn uluları 'aqluñuz başuñuza (6) getiriñ diyüb çağrışdılar aşlâ birinden cevâb gelmedi başlarından ol giderdeki külâhları kaldırıb (7) gördüler her biri bir 'ayyârdır ki vaşfa gelmez sağ ve sol hançerlerin görüb âh idüb eyitdiler: Gördüñüz mü (8) bu nâ-bekârlar cümle 'ayyârlar imiş biz bunları dîn ulusu şanurduğ bunlar hud bir alâyi kalleşler imiş (9) H'âce 'Amriñ dağı yüzünden niğâbın kaldırıb gördüler ol dağı 'ayyârdır kâfir begleri eyitdiler: Eyvâh (10) bunlar cümle 'ayyârlar imiş dîn ulusu şandığumuz 'Ömer 'ayyâr kendi imiş diyüb Tanğâme-i (?) şurâtı çeküb (11) ortaya getürüb şoydılar gördüler beline degin arkası ve ayakları (?) vezîri H'âce 'Amrdır (12) diyüb bende çeküb ol bâkîler dağı kezâlik getürüb ilaç almağa başladılar Güher ab (13) na'ra eyitdi: Ey serverler çünkim bunlar 'ayyârlardır yâ kendülerin niçün böyle hod eylediler aqrân mağribi eyitdi: (14) (?) olmuşlardır kendülerin tedârik idemediler işde böyle öldürdüler didi (15) ol buhûrdan bir miğdâr getürüb hâzır olanuñ biri koşuladı fi'l-hâl 'aqlı gidüb düşdi (16) bildiler kim dârûdır yazam serverlerümüzi bu 'ayyârlar neyledi ol dediler eyitdiler: Neylese gerekdir serverlerümüzi (17) alub Yezdân perestlere alub gitmişlerdir bunların dağı yoldaşları vardır Tanğâmeyi dağı alub (18) gitmek üzere iken dârû kendülerine dağı esîr idüb bunda kaldılar ammâ nâ-bekâr 'ayyâr Tanğâmeye 'aceb (19) iş kılmış derîğâ eger bu siyâh renk bundan gitmez ise Tanğâme kendüyi helâk ider diyüb ... (20) 'aqlı başına geldi güzîn açdı güzün açdı gördi cümle Endülüs begleri kâtına cem' olmuşlar (21) kendüye bağub başların şalıb âh iderler ve birkaç 'ayyâr şuret harîfleri bende çekmişler ve kendüyi

[23^b]

(1) ‘üryân almışlar bakub kendüyi ol hâlde göricek bu düş hayırlu ‘alâmettir degildir diyü gözin yumdı (2) biraz burnun şıkdı yine açıb gördi gerçektir eyitdi: Sizi bunda kim çağırdı neylersiz didi (3) ilerü varub kehrâb ile akrân eyitdiler: Ey pehlüvân ol dîn ulusu nâr-ı nûruñ hâşmına uğrasun (4) cümlesi ‘ayyârlarmış işde beni bu şekle kômışlar diyü eline âyine virdiler eyü seni helâk itmişler (5) dirler çün ol merd-i er şüretin girdi hemân âyineyi pîre itdi çeküb yaqasın çâk eyledi (6) cümleñizi kırarım bu işi baña kim eyledi didi eyitdiler: ‘Ayyârlardır mesîhüñ yanından geldi diyü bunda bârgâh (7) qurub ziyâfet eyledi dîn ulusu imiş dârûlu bu6ûr yaqub sizi ve kendülerin dağı (8) bî-ğod idüb hele nâr-ı nûr devletinde işde turlar cümlesi helâk eylen yoğsa ‘ağılları gelecek (9) olursa yine kaçarlardı didiler hele ‘ağılların başlarına getürüñ görelüm ne cevâb idüb beglerümüzi (10) neylediler diyüb turdılar Tanqâme emr eyledi ıçıcağ şokturdılar elin yüzün yüdü gitudükce gözinüñ (11) ve elinüñ qarası cilâ virdi ilâçlar eylediler ve hanımlar dağı ‘âciz oldılar Tanqâme n’olaydı (12) bu da‘ vayı idüb bunda gelmeyeydüm şimdi bu şüret ile kime qarşu gideyim diyü bi ihtiyâd ağladı begler (13) ve serverler eyitdiler: Ey pehlüvân ne ğam çekürsin dağı tâzedir birkaç günden soñra elbetde gider böyle (14) qalmaz kendüñize elem virmen bir iki güne dek şabır eylen diyü teselli eylediler Hâm Şâha ğayrıyı eyitmediler (15) bunlar ‘ayyârlardır hele siz bu kadar renk ile qurtulduñuz buña râzı oluñ didiler Tanqâme emir kıldı (16) libâsların getürüb giydi yüzine her yerden niqâb tıtdı oğurdı tekrâr emir eyledi ol ‘ayyârları (17) ortaya getürtdi meydân-ı siyâsete çıkardılar ve ‘ağılların başlarına getürdiler (?) vezîre eyitdi: (18) Ey Ömer ‘ayyâr kendüñi nice görürsüz ayağınla gelüb düşdüñ seni ne ‘azâb ile helâk ideyim tîz (19) söyle didi ...vezîr eyitdi: Ey pehlüvân sen dîvâne mi olduñ beni niçün bende çekdin aqşam (20) size ve ol dîn ulusına bir söz mü söyledüm ki böyle haqâret eyledüñ Hâm Şâhuñ vezîr-i hâşı olam (21) bu haqârete neden lâyıq oldum ki öldürüñ diyü ikdâm idersiz nâr-ı nûrdan havf eylemezmişiz şalivir didi

[24^a]

(1) vayāḥud günāhumuzı bildir bilelüm didi ve bend içinde olanlar daḥı feryād idüb ey Tanḳāme nedür bu bize (2) eyledüğün ḥaḳāretler diyüb tazarru‘lar eylediler Tanḳāme anlaruñ böyle söyledüklerine ziyāde ḳaḳıyub olsun (3) bre uğrular benim şeklüm ḳara eyledüñüz bu sözlerüme beni aldayub almadan ḥalāş olmaḳ istersiz ḳanı (4) benüm Ḥilyār vezîrüm ve beglerümi neylediniz her birin dürlü ‘azāb ile helāk eyledüñüz söylen ki anlaruñ (5) intiḳāmların sizden alayum diyüb cellādılara emir eyledi cümlesinüñ boyunların uralar Endülüs begleri ḳomayub (6) eyitdiler : Şimdi sen bu ‘ayyārları helāk idersen bugün ve yarın Hām Şāh senden bunları ḫaleb (7) iderse ne cevāb virürsin didiler Tanḳāme eyitdi: İmdi bunları bir ḥoşça şaḳlañ diyü emir eyledi (8) her birinüñ ḳatına ikişer yüz frengi ağaç çaldılar ki feryādları göklere çıḳdı dilān vezîr eyitdi: Ey (9) pehlüvān ğazāya gelüb bu günahlarıñ bir yüzlerine baḳ gör ‘ayyārlar mıdır dedükçe gice size kim (?) diyüb tekrār (10) urmağa başladılar Ḥilyār āvāzın āvāzı çıḳmaz oldu alub muḥkem habs eylediler üzerlerine yüz adam (11) bekçi ḳodılar çünkim gece geçüb şabāḥ oldu güneş ḳala-i ḳāfdan baş ḳaldırın ‘ālem nur-ı Yezdān ile ḫoldı (12) ol gün Tanḳāme la‘în emir eyledi ol iki kerre yüz biñ küffār ‘askeri at arḳasına gelüb mecîd (13) gitdiler on günden soñra gelüb şehr-i Ṭrablusa irişdiler **bu taraıdan** Ḥāce Ömer ‘ayyārlar ile gelüb (14) aḥvāli serverlere ḥaber virdi cümlesi āferîn eylediler Tanḳāmenüñ gelmecegi zamānı bilüb on yedi biñ (15) Ğāziler çîn bulāda ğarḳ olub at arḳasına süvār olub şehr-i Ṭrablusa arḳa virüb şāflar (16) alāylar baĒlayub ḫurdılar Muḥammed Ḥanefi Kerb Ğāzîye adam şalub küffāruñ deryā mişāl ‘askeri gelüb (17) irişdüğün ḥaber virdi Kerb Ğāzî daḥı burç bāruları zînet ḳılıb aḳ saçaḳlar ve ‘allāmeler diküb (18) üç biñ adam ile bārü üzerine gelüb ḥāzır ḫurdılar ikindi zamānı olıcaḳ gördüler maĒrib (19) taraından ḳara bulut gibi tozlar havanuñ yüzün bürümüş kös āvāzı dünyāyı ḫutub ḳullar şadāsı (20) birbirine ulaşdı rüzĒār ol tozı giriḫāndan çāk idüb toz içinden ikiyüz altın (21) başlu ḥaç peyker ‘ilm iki yüz çift ḫabl ve neḳāre ve iki yüz āhen kemer pehlüvān ve iki yüz biñ küffār ‘askeri

[24^b]

(1) bülâda ğarķ olub fark yedi iriş kad çekmiş bir la'în burnu kıara kibir ve kîn ile gelüb irişdi (2) Tanķâme nazâr idüb gördi yigirmi biñ miķdârı ' arab ' askeri ve Hicâz erenleri alâylar yağlayub (3) şehr-i Trablusa arķa virüb çîn bülâda ğarķ olub ' arabî atlara süvâr olub nîzelerin kıollarına (4) şarub tûrurlar Tanķâme ...İslâm ' askerinin görüb ğâyet begendi ' asker-i İslâmuñ (5) heybet ve řeca'atini gördi Tanķâme la'în kıara gönüllü maĝrûr idi ol kıadar ' askeri gözlerine (6) şalındurmadı eyitdi: Zihî cânlarına kıymış ve kıanlarına şuşamış bî-çâreler bu kıadar ' asker ile siz daĝı (7) maĝrib gibi vilâyeti feth eyleseniz görüñ ben bunları yetmiş seksen biñ var kıyâs iderim bunlaruñ (8) ĥallerinde nesne yok imiş diyüb tûrdı şehr-i Trablusu gördi burç bârûları tûnalmış üç (9) biñden ziyâde ' asker tekbîr getürüb na'ralar urub çıkârlar Tanķâme ol ĥâli görüb ğâyet (10) kıakıyub emir kııldı ' asker-i İslâmuñ muķâbelesinde bârgâhların kıurub kıarâr eylediler İslâm ' askeri (11) daĝı gördiler kâfirler olĝün cenge muķayyed olmadılar çün ol gice geçüb řabâĥ oldu (12) ' âlem nur-ı Yezdân ile tûldı cümle serverler yerlerinden tûrub taze abdest alub ba'de'd-du'â... (13) giyinüb ...girüb Muĥammed Ĥanefnûñ bârgâhına cem'oldılar yerlerine geçüb kıarâr eylediler andan kâfir (14) ' askerine câsûs gönderdiler bunlar bunda **öte tarafdân** Tanķâme-i ...şûret ol ĝün yezdân (15) tûrub giyünüb kıuşanub şandalisinde kıarâr eyledi cümle kâfirler gelüb oțurdılar Tanķâme eyitdi: (16) Ey ulular bu ' arab kıavmiyle ne vecihle cenk idelüm hemân yarın süvâr olub işlerin tamâm idelümmü (17) yoĥsa muķaddem bir elçi gönderüb ' İmlâķ Şâhı ve şehri taleb idelüm ilüñ ile virüb alduķları (18) mâl ve ĥazîneyi yine bize virüb ĝünâhlarına tevbe ederlerse ve Kerbi daĝı tûtub virmezlerse (?) (19) idüb ĝün meydân açılıb cenk olsun ben bilürüm bunlar ne işler kıılam ki ' âlemde nice (20) söylene didi kâfir begleri ğâyetle ma'ķûl gördiler Tanķâme eyitdi: ' Acaba kimi gönderseñ varub (21) bize tîz cevâb getürse ve hem ol Kerb dedükleri harîfi görüb ne maķûle pehlüvândur didi hemân

[25^a]

(1) mağribi yigirmi yedi iriş kıadd ile birinden tırub eyitdi: Ey pehlüvân baña destür vir varub (2) saña varub cevâb getüreyim eger fırsat bulursam Kerbüñ dağı başın kesüb götüreyim didi (3) Tanqâme aña âferîn idüb hıl'at viridi ve yanına on nefer pehlüvân bana tîz nâme dağı (4) lâzım degil hemân ağız cevâbı her ne ise söyle tıtarlar ise hoş yok 'inâd iderlerse (?) (5) soñra işde siz diyüb kıalkub gitdi **bu yañadan** 'ayyâr elçilige geldüğün haber virdiler (6) kehrâb la'în işde böyle du'â eyle gelür diyü Muhammed Hanefî emir kııldı diyü anı zinet kılub (7) birkaç serverler süvâr olub kehrâbî kıarşılayub öñüne düşüb alub geldiler bârgâhına (8) yakîn gelicek rahşandan inüb on nefer ile bile içerü girüb nazar kılub dîvânı görüb (9) taht üzerinde server zâde Muhammed Hanefî görüb gelüb selâm işaretin kııldı kürsî kıodılar (10) geçüb oturdı andan Muhammed Hanefî baş kıaldırub kehrâb mağribinüñ yüzüne bakub eyitdi: (11) Ey mağrib serveri niye geldün didi kehrâb yerinden tırub eyitdi: Pehlüvânumuzıñ murâdı şehri (12) bize teslîm idüb 'İmlâk Şâhı bendeden çıkarub elin öpüp 'izzet ile yine tahtına geçüre size (13) ve ol Kerb dedükleri nâ-bekârüñ elin bağlayub kıatuma göndüre siz ve aldüğünüz malı ve cümle hazîneyi geri (14) cümleten kıoyub gidesiz ben dağı size icâzet virem varub huzûr-ı kıalb ile vilâyetinîze gidesiz yok (15) dirseniz sizi at ayağı altında helâk iderim ve hem gelin bizüm dinümüze girin dilermeniz halâş (16) bulasız bizüm şâhumuz Hâm Şâh kerem (?) padişâhdır sizün ettiğünñüze kıalmaz sizi azâd ider eger yok (17) dirseñiz cümleñizi helâk iderüz diyüb kıibir ve kîn ile tırdı Muhammed Hanefî eyitdi: Ey la'în Tanqâme (18) ne köpekdir ki böyle söz söyleye inşallâh ü Te'âlâ ana işler kıılayım ki 'âlemde destân ola (19) didi kehrâb mağribi eyitdi: Ey server bu Tanqâme bir pehlüvândur ki 'inâd iderseñiz yarın göresiz başınıza (20) neler getürir baña hemân cevâb virin ve geriyi siz bilürsüz didi Muhammed Hanefî fikre varub eyitdi: eger ben (21) bu la'îni şimdi öldürürsem serverler yanında hılâf iş itmiş olurum evlâsı budur ki Kerb Gâzîyi

[25^b]

(1) irsāl ideyim ol bilür cevābın virsin döndü eyitdi: Ey mağrib pehlüvānı bizüm serverümüz şehirdedir (2) ben anuñ sözünden çıkamağa kâdir degilim aña var her nice emir ider ise gel murādınca iş görelin didi (3) Kehrāb mağribi Esede gâyetle ma'kuldür evvelden niçün böyle dimediniz ki muşālihim beterce gördüm diyüb (4) Muḥammed Ḥanefî adem koşub şehre geldiler kapuyı açub içerü aldılar toğru Kerb Ġāzî ḥuzūruna geldi (5) gördi kim 'İmlāk Şāhiñ tahtında bir pehlüvān oturur kehrāb la'ın gördi ḥatırına hoş gelmedi (6) ilerü varub selām viridi yer gösterdiler geçüb oturdı andan Kerb Ġāzî baş kaldırub (7) eyitdi: Server ne haber bizim (?) niçün varmadıñ eyitdi: Vardum ol sözü baña (?) var (8) bizüm serverümüz şehirde didi bilmeme murādu nedir ol size şaldı şimdi siz aña şalursız Kerb Ġāzî eyitdi: (9) gördi seni (?) la'insin ol ecelden seni bunda göndermiş cevābın ne ise söyle aña (10) göre muşālihiñ görelüm dedi kehrāb la'ın kaçıyub eyitdi: Ey nā-bekār çünki sen bir belli başlı (11) er degilsin ya senüñ ne lâyıktır kim 'İmlāk Şāh gibi ulu sulṭānı ḥabs idüb yerine bî-pervā durursun (12) bugün yarın Hām Şāh ḥuzūrına varıncaḡ ne cevāb virürsin didi Kerb Ġāzî eyitdi: Ey la'ın (13) benim Hām Şāhdan ne qorqum vardır ki beni anıñla bir tutarsın ḥām bir köpek şāhdır ben aña (14) ḥāmlığı göstereyim didi kehrāb la'ın eyitdi: Çok söyleme bre nā-bekār çünkim padişāh ve beg (15) degilsin in tahtan yoḡsa sen bilürsin didi Kerb Ġāzî eyitdi: senüñ böyle (?) (16) olduḡuñ görüb seni bunda göndermişler didi kehrāb eyitdi: (?) bu kadar (?) (17) 'İmlāk Şāh sulṭānuñ tahtına geçüb padişāhları gibi oturursın (?) didi Kerb Ġāzî (18) ol la'ınüñ kelāmın işidicek yıldırım gibi şaḡdı ol ḡazāb ile sıçrayub kehrābiñ olmaduḡ (19) başına bir meşṭ urdı anār gibi tār u māl oldu emir kıldı bile gelen on pehlüvānlarınıñ (20) burunların ve kulaḡların kesüb ve kehrābiñ başın kesüb birinüñ boḡazına aşub emir kıldı (21) ḥacılar döne döne şehirden çıkardılar ḡor ve ḡaḡır 'azm-i leşker Ṭanḡāme diyüb feryād ü fiḡān ile

[26^a]

(1) girdiler **bu yañadan** serverler eyitdiler bir la'în yüzünüze karşı beyhude sözler söyledi (2) anı niçün koyuvirdüñüz didiler Muhammed Hanefî eyitdi: Bir zamânda bu oğlan bir harîfe bilâ sebep bir tabanca (3) urdı ol harîf dañı şunub oğlanuñ elin öpmüş yanında olanlar eyitmişler bu seni (4) sele ile urdı sen elin öpdüñ sebep nedir demişler ol eyitmiş ol beni selle (5) nesne ben anı helâk itdüm zîrâ birine dañı ursa belâsın bulur demiş oğlan gördi kim (6) nesine diye dirler bir türk irişüb ensesine bir muhkem tabanca çalar Türk dañı hışma gelüb (7) kılıç ile çalub oğlanı öldürür ben dañı anı Kerbe göndermege böyle nâ-ma'kûl sözler söyleser (8) taħammül itmeyüb iştamâm ider dirken 'ayyârlar gelüb Muhammed Hanefî önünde du'â kılub kehrâb ile Kerbiñ (9) olan macerâsın dirler serverler işidüb şâd olub (?) la'înuñ sözlerine ve Muhammed Hanefînuñ (10) ferâsetine taħsîn eyitdiler: **Çünkim** burunları ve kulaqları kesilen şehirden çıkub feryâd ü figân ile (11) Tanğâme 'askerine geldiler (?) şûret Tanğâme Endülüs begleriyle bâde nûş iderlerdi kendüye (12) bu kadar renk eyledi (?) ziyâde melûl olub bulsa kendüyi helâk ider diye (?) (13) pehlüvânları 'aceb olmaz 'ayyâr fi'lidür böyle ulur dediler Tanğâme eyitdi: Giden pehlüvânlar gelseler (14) eger benim murâduma muhâlif olurlarsa göresiz anlara ne işler kılam dirken çapuda feryâd çopdı bre görüñ (15) aşlı nedir diyince hâcibler ve derbânlar tışara çıkub ol mecrûh olanları alub içeri getürdiler çünkim (16) Tanğâme-i urdılar itler gibi uluşdılar Tanğâme gördi cümlesinüñ burunları ve kulaqları kesilmiş (17) yüzlerinden kan akar hışma gelüb eyitdi: Ey la'înler kanı kehrâb niçe oldu diyicek dimyâd (18) mağribi âh idüb eyitdi: Ey pehlüvân kehrâba bir hayf oldu kim kimseye olmuş degildür diyüb (19) cümle olan aħvâli bir bir hikâyet eyledi ve işde ol cihâna şıgayub şöyle ideyin böyle (20) böyle ideyin diyen pehlüvânıñ başı diyü birinüñ boğazında aşlu gösterdiler Tanğâme zehir kâtil bulmuşa (21) döndi ol gâzâbla emir kıldı ol gün ve ol gece (?) idiñ yarın hâzır oluñ cenkdir diyüb

[26^b]

(1) nidâ eyledi ol gice geçüb şabâh oldu Tânkâme yerinden tûrub çîn polada ğarķ olub
 (2) iki kerre yüz biñ er ile at arķasına süvâr olub (?) çaldırub sancâķlar ve ‘âlemler (3)
 kaldırub ‘azm-i meydân idüb ‘asker-i İslâma muķâbil şâf ve alâylar bağlayub tûrdılar
 (4) **bu tarafından** ciger köşesi Şâh-ı Merdân Muḥammed Ḥanefî ol ḥâli görüb yigirmi biñ
 Ğâzîler ile Ḥâlîķa (5) ibâdet idüb silâhların giyüb sancâķ kaldırub şâf bağlayub tûrdılar
 Kerb Ğâzî (6) daḥı ol ḥalden ḥaberdâr olub iki biñ eriyle ortanca ķarındâşı Ma‘âdî ve
 Cüneyd (7) ‘Âdiyyi ve Şedâd ‘Âdiyyi yigirmi nefer Benî ‘Âd serverlerin şehirde koyub
 kendüsi biñ güzîde eriyle (8) bir sultân-ı ‘âlem kaldırub şehirden çıkub geldi
 Muḥammed Ḥanefî ile buluşub saĝ ķola alây taĝılub (9) gitdü sancâķ dibiñde ķarâr
 eyledi Muḥammed Ḥanefî eyitdi: Ey pehlüvân elçiyi niçün helâk itdün didi (10) Kerb
 Ğâzî eyitdi: Ol la‘în kıatı fuzûl kâfir imiş diline gelen herzeyi söyleyüb din-i İslâmı
 beğenmeyüb (11) beyhude çok kelimât eyledi gördüm ki ğayrıya yaramaz hemân amân
 virmeyüb kıatl eyledüm (12) didi Muḥammed Ḥanefî işidüb şâd oldu andan saflar ve
 alâylar bağladılar Tânkâme nazâr şalub gördi kim (13) İslâm ‘askeri yigirmi biñ erdir
 kendülere ķarşu bî-pervâ tûrurlar ‘askerün saĝ yanında biñ (14) miķdârı sultân-ı ‘âlem
 çıkub başķa şâf bağlamış Tânkâme la‘în başın şalub (15) eyitdi: Ben ömrüm içinde
 böyle cânlarında bîzâr ve ķanlarına şuşamış tâ’ife görmedüm ‘aşķ olsun (16) bunlarıñ
 yüreklerine veya bu biñ miķdârı süvâr nedir bunlar ne ister didi maĝrib
 pehlüvânlarından biri (17) biri eyitdi: Ey server ol başķa alâyı bağlayub tûran Kerb Ğâzî
 dedükleri budur şehirden (18) çıkub geldi diyü Kerbün vaşfin didiler Tânkâme la‘în
 gözine göstermeyüb eyitdi: Şimdi ben aña (19) bir iş kılayum ki ‘âlemde destân olub
 söylene didi hemân emir kııldı iki cânibden ferrâşlar (20) ve şaķķâlar meydânı şulayub
 süpürüb pâk eylediler iki cânibden nazâr bir meydân (21) idüb ‘acaba bu sâ‘at meydâna
 kim gire erlik tavın hüner çevĝânıyla çala dirken Tânkâme

[27^a]

(1) tarafından bir pehlüvân meydân ‘azm eyledi adına şumâd mağribi dirler diyi mağrib zemînde haylî (2) nâmı çıkmış er idi yigirmi sekiz eriş kad ile meydâna gelüb cevân eyledi na‘ ra urub (3) eyitdi: Hey hayi beni her kim bildi bilmeyen âgâh olsun benim pehlüvân mağrib zemîn şimşâd b. Şammâr (4) her kim arzû-yı ecel kılursa meydânuma gelsün ‘âlemde erlik nice olur görsün diyüb (5) bî-ğad laf u güzâf kılub da‘ vâyı murâd eyledi **bu cānibden** Kerb Ğâzî sancâğı dibinden (6) ciğer köşesi Kerb Esed Zerrîn Ğabâ sıçrayub rahşandan indi gelüb Muḥammed Ḥanefînin rikâbın urub (7) du‘ â kıldu eyitdi: Ey server-zâde ben kuluña himmet eyle yoluña bâş fedâ ideyim didi Muḥammed Ḥanefî (8) el kıldırub eyitdi: Ey gözüm nuru Esed bu rey seni Ḥodâ-yı Rabbü’l-‘âlemîne ışmarladum diyüb (9) du‘ â eyledi andan estî Kerb Ğâzînün elin öpdü destûr istedi Kerb Ğâzî dağı hayr (10) du‘ â kılub oğlana istimâlet virdi hemân nev-civân delir yedi adım yirden sıçrayub öldi (11) süvâr şalavât vir Muḥammed sūr pes Esed Zerrîn Ğabâ bir nîze-i cān-sitân ciğer şikâr koltuğuna alub (12) cevelân iderin ‘azm-i meydân kıldı şimşâd mağribiye muḳâbil oldı şimşâd nazâr kılub (13) gördi bir tâze civân on sekiz eriş kıdd çeküb kızıl altûn içine ğarḳ olmuş şöyle (14) ḥüsn ü cemâli var ki yüzün gören hayrân olur ol vaḳit Esed Zerrîn Ğaba henüz yigirmi (15) başında devlet tâcı başında idi Şimşâd Esedi görüb eyitdi: Ey civân seni meydâne (16) ne şüret ile ve ne yürekle gönderdiler benüm gibi ejderhānuñ damına giriftâr eylemişler imdi (17) irkenden ‘aḳlıñı başına getürin rahşandan gel rikâbum öp seni ḥazinedâr başı ideyim (18) cihân pehlüvânı Tanḳâmeden dileñ idüb kırtarayım didi Esed Zerrîn Ğabâ nîzesin çevirüb (19) eyitdi: Ey la‘ îñ çok herze yedüñ ḥaddüñden tecâvüz eyleme erlikde neñ var ise getür (20) didi Şimşâd mağribinün ağzı bir yaña egildi Zerrîn Ğabâya boğaz çeküb yalvarmağa başladı (21) eyitdi: Ey cānım cānı ḥâşâ ki ben senün gibi civânı gül ile uram diyüb dürlü dürlü

[27^b]

(1) herzeler söylemege başladı Esed Zerrîn Qabâ ol sözi işidüb şöyle hışma geldi kim yıldırım (2) mişâl şakıdı ol nîzeyi başınuñ üzerinde çevirüb kırk adım giri tırdı hışımla (3) irüb Şimşâda bir nîze şındı Şimşâd gâyet ahmaq la'în idi ve hem Esed Zerrîn Qabanuñ (4) güzelligine hayrân olub hemân cübbesin çözüb Esede karşı sinesin açub eyitdi: (5) Ey benüm cânım pâresi âşık-ı bî-çâreni helâk mı idersün diyüb Esed gibi dilâverüñ nîzesine (6) sîne berâber virüb tırdı Zerrîn Qabâ hışım ile irüb ol la'înuñ sinesine bir nîze ile (7) urdı kim sînesi çâk olub nîzenüñ ucu ardından çıkdı Şimşâd mağribi bir kerre ... (8) bağırub ayakları rikâbından çıkub depesinüñ üzerine mu'allık yıkıldı cân virdi anı (9) iki 'askerden hây hüy âvâzi âsmâna irdi Esed Zerrîn Qabâ nîzesin çeküb alub meydânuñ (10) öte başında cevelân idüb nîze tiğıyla ol la'îni helâk idüb eyitdi baş kesdi (11) 'ayyârlar gelüb rahşanı alub 'asker-i İslâma gitdiler Tanqâme 'özriyet şüret hâli görüb (12) eyitdi: Bre şol nâr nür hışmına uğrayacak bu ne aşıl cenk eylemekdir ki düşmana karşı (13) sînesin açub bir oğlana kendüyi helâk itdire bir er yok mıdur ki girüb şol (14) oğlanı tutub katuma getüre diyince bir la'în dağı 'azmi meydân eyledi adına polat mağribi (15) dirler diyü gâyet yavuz la'în idi otuz eriş kıdd ile na'ra urub 'azmi meydân kıldı cevelân (16) iderken Esed muqâbil olub çağırub eyitdi: bre nâ-bekâr oğlan ne eyledin ol serveri (17) niçün helâk eyledin tîz in rahşandan esbâbiñ baña vir seni azâd eyledüm var git (18) yerine bir pehlüvân dağı gelsün yok dirseñ seni şimdi bir azâd ile helâk iderim ki deryâda (19) balıklar senden ibret alalar didi Esed Zerrîn Qabâ eyitdi: Ey la'în tîz hamle eyle görelüm (20) miqdâr-ı key seni dağı anın yanına göndereyin varub cehennemde aña yoldaş ol saña bekâr (21) kaçan gelür ola diyü çün polâd mağribi Esed Zerrîn Qabâdan bu cevâbı işitdi yıldırım mişâl

[28^a]

(1) şakıdı vay bre nâ-bekâr oğlan sen mi kalduñ pehlüvânlara dil âvâz edüb böyle söz (2) söyliyey diyüb hemân el vezîre urub ol küh-ı peykeri başınuñ üzerinde çevirib var

(3) kuvvetin bāzūya getirüb urub hışımla Esede bir gürz havāle eyledi Esed Zerrîn Kabānuñ (4) bir şîr-ser gürzi vardı poād gürzine berāber virdi ol iki gürzüñ şadāsı (5) Horāsān ‘Irāka irişdi Esed Zerrîn Kabā Allahuñ ‘avniyle men‘ eyledi bir kılına haṭā (6) gelmedi polad mağribi hışımla geçüb gitdi dönüb ardına baqdı gördi kim hışımı tırur (7) tekrār ğayrete gelüb nîzesin başında çarḥ-var çevirdi irüşüb tekrār bir nîze daḥı havāle (8) kıldı Esed Zerrîn Kabā bir eline siper bir eline tiğ (?) tırdı polāduñ (9) nîzesi yaḥîn gelicek sañ‘atla çalub nîzenüñ yılmānın kesüb bir kulāç miqdārı zemîne (10) bıraḳdı geldi kim gice ciger köşesi Kerb na‘ra urub elindeki (?) tiğı berk var çevirüb (11) hışımla irüb polāda havāle kıldı polād mağribi cān havliyle siper berāber virdi toḳunub (12) siperin tāze çınār dalı gibi iki pāre eyledi başını kaçırınca irüb omuzı başına toḳunub (13) bir koluñ çınār dalı gibi zemîne düşdü polād āh idüb hey nā-bekār oğlan beni aldıñ (14) diyüb bir eliyle diledi kim ḥalāş ola raḥşanuñ başın çevirüb ‘askerinden cānibe qarār eyledi (15) Esed Zerrîn Kabā irişüb ol la‘înüñ ensesine bir tiğ çalub başını top mişāl zemîne düşdi (16) Tanḳāme ‘askeri görüb deryā gibi çalkandı Esed Zerrîn Kabā na‘ra urub meydānı tolandı (17) (?) mağribi girüb üç ḥamleden soñra eyitdi: Helāk eyledi (?) mağribi (18) girdi helāk oldu keylān mağribi girdi (?) mağribi girdi bir zamān cenk eylediler (19) azālarından yenmiş ḥamle haṭā geçdi Esed Zerrîn Kabā fırşad gözetib (?) (20) ne kışşa dirāz idelüm ol gün server cihān duhān-ı kübrāya degin küffardan kırk yedi nāmdāruñ (21) cānların cehenneme gönderdi küffar ‘askeri görüb çalkandı İslām ‘askerinüñ kibir āvāzı

[28^b]

(1) āsumāna irişdi Tanḳāme görüb ziyāde ğazāba geldi kaşd eyledi kim meydāna kendü gire Tanḳāmenüñ (2) bir (?)oğlı vardı adına Қаḥṭāb āhen dil dirlerdi ilerü gelüb eyitdi: Ey pehlüvān-ı (3) ‘ālem ğam çekme şabr eyle ben Kerb ol nā-bekār oğlana bir haharet ideyim ki dillerde destān (4) senin gibi güzide pehlüvān böyle oğlana girmen size ayıbdır diyüb otuz altı eriş ḳaddle (5) ol la‘în çîn polāda ğarḳ olub berbād pā raḥşa süvār olub meydāna girdi mağribde (6) öñüne gelür kimse yok idi ol la‘în kibir ve kîn

Raḥşan sürüb Esed Zerrîn Qabāya (7) muḳābil olub ḥıŝımla çağırub eyitdi: Ey nā-bekār oğlan sen ḳanda erlik ḳanda (8) senüñ atañ ḥarāmîdir sen daḥı bir ḥarāmîsin anlara daḥı ne eyledin işde senden bugün (9) alayum diyüb laf ü güzāfa başladı Kerb Ğāzî öteden eyitdi: Ey la'în benüm atum bir serverdir (10) yedi iḳlîm erenleri anuñ ḳorḳusundan kendüleri tahtlarından asāyiş ide ḥorlardı (11) sen ne mel'ûnsun kim ḥaddiñden ziyāde söylersin (?) işidüb (12) gör imdi oğluna ne eylerüm diyüb ol küh-ı peykerin başı üzerine çevirüb ḥıŝımla (13) Esedüñ üzerine at sıçratdı ḳuvvet bâzû ile Esede ḥavāle eyledi sed dilāver ol (14) gürze kendü gürzin berāber virdi uluları āsumāna derk derk oldı pehlüvān-ı cihān (15) ol ḍarbi asān vecihle men' eyledi bir ḳolına ḥaṭā gelmedi Qaḥṭāb la'în Raḥşanı baş çevirüb (16) gördi begenmedi ki oğlan ol ḍarbi ayinine almamış ve ibne ḳaḳıdı tekrār ol nîze ye urub (17) irüb na'ra urub Esede bir nîze daḥı şundu Esed Zerrîn Qabā ol la'înin nîzesin (18) (?) ile men' eyledi iki 'asker taḥsîn ve āferîn kıldılar Qaḥṭāb la'în ḳaḳıyub el tîğa (19) urub Esede ḥavāle eyledi Esed daḥı men' eyledi Esed Zerrîn Qabā eyitdi: La'în işde vardum (20) ḥāzır ol diyüb Qaḥṭāb bir gürz şöyle urdı kim Qaḥṭāb la'în gürzin berāber virdi (21) gerçi men' eyledi ammā semā ve anuñ bendeleri yıḳılıb üzerine çekdi şandı biñ belā ile

[29^a]

(1) gitdü bî-cem' eyledi Esed Zerrîn Qabā Raḥşan çevirüb gördi kim la'în yıḳılmamış ol ğazābla (2) el tîğa urub Qaḥṭāb üzerine irişdi la'în Esedüñ heybetine (?) (3) el sipere urub tîğa berāber urdı ya hebl a' lā saña ṭayandum sen ḥalāş eyle beni bu (4) nā-bekārîñ tîğından diyüb ṭırdı Esed Zerrîn Qabā irüb bir tîğ ile urdı kim sizi (5) iki pāre idüb yıldırım mişāl inüb bendeki raḥşı zaḥmdar alub (?) (6) bir adam boyu sıçrayub (?) mel'ûnı zemîne bırağub ḳıçların şalarak küffār 'askerine (?) (7) gitdi mel'ûn örselenüb yerinden ṭırdı gördi kim raḥşanı çiftesin şalub gider hemān (8) la'în ğazābla tîğ çeküb segirdim şalub Esedüñ ardından diledi kim raḥşanuñ ḳıç (9) ayakların çala Esed Zerrîn Qabāyı yayada görüb hemān na'ra urub elin eline (10) çalub mest ejderhā gibi Esed Zerrîn Qabāya şarmaşub ṭıtdı Esed daḥı şarmaşdı (11) iki pehlüvān birbirin ışığa

yuğaru sürüdüler ayakları altından çıkan toz bulutları kabladi (12) ancak na'raları āvāzi gelürdi **bu cānibden** Kerb meydān başına gelüb Hāḳḳa tevekkül idüb (13) du'āya meşgūl oldu İslām 'askeri her biri göz açub cān ve dilden Esed Zerrīn (14) Ḳabāya du'ā idüb fırsat ve Nuşret dilerlerdi ol yaḳadan kāfirler daḫı baş açub (15) (?) diyib çağırılardı kim Ḳaḥṭāne kuvvet ve Nuşret vir diyü iki cānibden (16) 'aceb ḥāl nice oldu dirken gördiler toz sākīn olub ḡavḡa kesildi gördiler (17) Esed Zerrīn Ḳabā raḥṣa süvār olub cevelān ider Ḳaḥṭābiñ leşi meydān ortasında (18) kızıl ḳana ḡarḳ olub yatur başı nīze ucuna saçılıb dökülmüş ṭurur 'asker-i İslām (19) bir gözden tekbīr getirüb deryāları gürlledi küffār 'askeri ol ḥālī görüb āḥ idüb (20) feryād eylediler hemān bir gözden yedi biñ er kim Ḳaḥṭāb la'inüñ 'askeri bir gözden na'ra urub (21) kılıç çeküb Esed Zerrīn Ḳabānuñ üzerine ḥamle kıldılar Zerrīn Ḳabā raḥṣandan inüb bir tāze

[29^b]

(1) raḥṣa süvār olub irüb ol yedi biñ küffār 'askerine (?) ḥıran (2) gibi zemīne döküb yarub Ṭanḳāmenüñ sancaḳları dibine ḥamle idüb bir anuñ içinde cenk (3) eyledi kim o şāffin kimse görmüş ve işitmemiş degildir **bu ṭarafdan** İslām 'askerinden Zeyd biñ 'Ali (4) ol ḥālī görüb üç biñ güzīde er ile na'ra urub irüb ol yedi biñ kāfir 'askerin (5) sürüb Ṭanḳāmenüñ üzerine bıraḡub Esede irişdi gördi kim Esed Zerrīn Ḳabā Ṭanḳāmenüñ (6) savcaḳların önünde cenk ider na'ra urub kendülerin iki kerre yüz biñ kāfir 'askeri bir gözden (7) ol serverin üzerine ḥamle kılub ortaya alub cenge başladılar **bu yañadan** Kerb Ġāzīyi görüb ḳararı (8) ḳalmayub yetmiş yedi 'arab serverlerin ve on iki biñ er alub bāḳīyi sekiz biñ eri sancāḳ dibiñde (9) ḳurub kendüleri tekbīr getirüb na'ra urub küffār 'askerine bir ṭokunuş ṭokındı kim alāylar büzüb (10) şaḳallar büzüb küffārīñ nice sancāḳların zemīne ser-nigūn eylediler bir nice oḳ atmayı girü sürerler (11) aḥṣām daḫı yaḳīn idi iki cānibden ṭabl aram ḳalınub cenkden el çeküb bārgāhlarından yaña (12) döndüler Kerb Ġāzī ve Zeyd b. 'Ali ve Esed Zerrīn Ḳabā ve cümle Benī 'Ād serverleri ve Ḥicāz bahādırları (13) bārgāhlarına gelüb ḳarār eylediler **öte ṭarafdan** Ṭanḳāmenüñ ḳatına şūret melālet ile dönüb (14) bārgāhına geldi yüzi yüzi evkār kāfir begleri

Ṭanḳāmenüñ ḳatına cem‘ oldılar Ṭanḳāme ol (15) cenkde ḳırılanları su’āl eyledi didiler kim on yedi biñ kāfir ḳılıçdan geçüb helāk olmuşlar (16) yedi biñ daḥı zaḥmdar olmuşlar pehlüvānlardan daḥı altmış yedi belli başlı pehlüvān helāk olmuşlar (17) dediler Ṭanḳāme ah idüb eyitdi: Derîgā bunlar ile birkaç gün daḥı cenk idersen bize çok (18) iş geçerler didi Ṭumār mağribi eyitdi: Ey pehlüvān çāre budur ki Hām Şāhiña nāme yazub aḥvālümüzi (19) bildiresiz yoḥsa böyle iş ḥarābe varur didi Ṭanḳāme eyitdi: Bugün nār-ı nūr fırsatı anlara virdiyse (20) yarın bize vire hele yarın olsun görelüm aḥvāl nice olur diyüb def-i ğam için buyurdı meclis (21) ḳurub ‘ işe başladı kileler germ ve Ḥāṭırlar nerm olıcaḳ her biri mest olub da‘ vālar eylediler Ṭanḳāme eyitdi:

[30^a]

(1) hep günāḥ benümdir ki bu ḳadar cengi uzadub anlara mühlet virdüm yarın görsünler ḥallerin diyüb (2) şarāb (?) ile ḥayli esdi şavurdı **bu cānibden** meger sultān-ı ‘ ayyārān Ḥvāce ‘ Amr orada (3) ḥāzır idi Ṭanḳāmenüñ ol lāf u güzāfın işidüb dönüb ‘ azm ‘ askeri İslām eyledi (4) meger cümle serverler cenkden dönüb bārgāhlarına gelüb andan Muḥammed Ḥanefinüñ bārgāhında cem‘ olmuşlardı (5) ol gün cenkde evşāfın söyleşirler her biri Kerb Ğāzînüñ ciger köşesi Esed zerrîn Ḳabāya (6) taḥsîn eylediler Muḥammed Ḥanefî üç ḥil‘ at biri biri üzerine giydirdi ol esnada Ḥvāce ‘ Amr çıḳa (7) geldi serverlere du‘ ā ḳılıb yerinde ḳarār eyledi **andan** eyitdiler: Ey server-i ‘ ayyārān küffārîñ (8) ḥalleri nedir didiler Ḥvāce ‘ Amr daḥı olan ḳazāları beyān eyledi işidüb şādumān oldı (9) andan Kerb Ğāzî süvār olub şehre gitdi varub ‘ İmlāḳ Şāhuñ taḥtına geçüb ıyş nūşa (10) meşġul oldı Muḥammed Ḥanefî dönüb Ḥvāce ‘ Amre eyitdi: Ey sultānı ‘ ayyārān (?) şehre (11) var Kerb Ğāzî ne işler bunda bizüm ile ḳalmayub tîz hemān şehre gitdi murādı nedir ola didi (12) Ḥvāce ‘ Amr eyitdi: Ey ciger köşem şehri yalnızdır anıñçün gitdi didi Muḥammed Ḥanefî eyitdi: Şehri beklemek (13) murādı degildir hemān murādı şarāb içmekdir var ḥaber getür didi ‘ Ömer daḥı sürüb şehre geldi gördi kim (14) Benî ‘ Ād serveri Cüneyd Ğāzî biñ kişi ile süvār olub şehri ṭolaşub begler andan sürün (15) Kerb Ğāzî olduĝu mekāna geldi gördi oturub ıyş u nūş ider sâzende ve

güyendeler (16) karşısına diz çöküb şafâ bağışlarlar H'vâce ' Amr ilerü varub du' â kılub oturdu (17) Kerb Ğâzî eyitdi: Şafâ geldüñ ey sulţân-ı ' ayyārân ger berü diyüb yer gösterdi (18) geçüb oturmayub karşısına tırdı bir zerrîn kürsi kıdılar geçüb oturdu Kerb Ğâzî (19) eyitdi: Yâ server-i hıdmet nedir söyle görelüm didi H'vâce ' Amr eyitdi: Yâ server beni Muhammed H'hanefî (20) gönderdi var gör Kerb Ğâzî neyler didi Kerb Ğâzî eyitdi: Yâ server-i cihân şaşın (21) olmasın ki varub beni içer diyesin zîrâ ol içeni sevmez ve hem qorqarın ki H'azret-i Şâh-ı Merdân

[30^b]

(1) haber vara Ol dağı bize bî-huzûr ola didi H'vâce ' Amre bir hil' at virdi gönderdi H'vâce ' Amr dağı (2) sürüb Muhammed H'hanefî bārgāhına geldi du' â kılub eyitdi: Yâ server varub gördüm şöyle oturur (3) didi Muhammed H'hanefî yemîn vir diyi toğru söyle didi sonra saña muhkem incinürüm ve artuğ yüzüne bağamam atam (4) ' Aliye senden şikāyet iderim didi H'vâce ' Amr eyitdi: Ey server ben ğammāz degilim ki gördüğüm söyleyim Muhammed (5) Muhammed bildi kim şarāb içermiş incinüb eyitdi: Yâ ' Ömer atam Şâh-ı Merdân anı ğazāya mı gönderdi yoksa şarāb (6) içmege mi gönderdi irāđdan ve yağından işidüb bilenler ne dirler ve bu mağalde oturub içmek (7) aña düşer mi bu harrāmu'l-habāyişdür kim bilür şarāb fi' liyle bir hađā idüb şehri elinden çıkara (8) ve hamr için baña gerekmez neketi bir vilāyete yeter didi H'vâce ' Amr eyitdi: Yâ server bir kişi şarāb içerse (9) kāfir olmaz lākin ğünāhkār olur hağta Ebū'l-Muhsin gibi server dağı içerdi olsun kim Kerb Ğâzî (10) gibi serverüñ hātrına dönesiz eyü hemān evlāsı kendü hāliline qomağdır didi Muhammed H'hanefî (11) eytti: Destür vireyin varub qanda giderse gitsün baña anuñ yardımını gerekmez didi H'vâce (12) ' Amr eyitdi: Ey ciger köşem zinhār bu sözi Kerbe söyleme sonra peşimān olursın zîrā mağrib (13) zemîn vilāyetinde biz kim bilür başumuza ne serencāmlar gele n'olaydı Kerb gibi bir serverümüz dağı olaydı (14) ve hem ' Aliyy'ül Murtezā işidüb saña bî-huzûr olur didi Muhammed H'hanefî eytti: Atam işidürse Kerbüñ (15) şarāb içdüğün qan ider ki ben dağı böyle içerim H'vâce ' Amr eyitdi cemi' ' ālem bilür kim sen ve ben şarāb (16) içmeziz

Kerbüñ şarab içdügün cümle ‘âlem bilür anuñ şarâb içdügünden bize ne zararı var (17) günâhı bizden şorulmaz koyun kendü bacağından aşılır sözüm tut bu sözi bir dağı dilüñe getürme (18) didi Muḥammed Ḥanefî eyitdi: Bu ḥâle ben râzı degilim tevbe iderse hoş cānum qarındāşumdır istemez ise (19) kanda dilerse gitsün yardımına bir vecihle ihtiyācum yoqdır didi Ḥvāce ‘ Amr eyitdi: Yā server ben seni (20) ‘ aceb gördüm ol sarây içinde ve sen dağı ‘ askerde anda şarâb içdügi saña ne tırur ider didi (21) Muḥammed Ḥanefî eyitdi: Yā ‘ Ömer muḥaşşal şarâb içen benüm ulu düşmānumdır gerekse öz qarındāşum olsun qabül itmeme didi

[31*]

(1) Ḥvāce ‘ Amr eyitdi: (?) yā Muḥammed ‘ Aliyy’ül Murtezā rażıyallahü ‘ anh ‘ âlem içinde varlık içinde yüz sen kadar (2) vardır ol benüm sözümde çıkmadı sen henüz dağı tâze civānsın benüm sözümde çıkar mısın bir vaqit (3) sayıqlān cenkde bir zengî Müslümān olduğün Ḥazret-i ‘ Ali gāyet şādümān oldu bizüm (4) bir yār u vefādār arttı cenk vaqtinde bize gerek ola diyü sen ise Kerb bize yardım kılduğma (5) şād olmaz mı sen ki Ḥazret-i ‘ Ali gibi sulṭān dā’im Kerb Ġāzīyi medḥ iderdi bu ğazāda bile (6) olduğuna şād oldu ve ‘ arab serverleri Kerb Ġāzīyi cenk gününde tamām kırk biñ ere berāber (7) tutarlar belki dağı ziyādedir ol gün tecrübe kıldum ‘ İmlāk Şāhıñ elli biñ erin bir başıyla (8) (?) ve hem bunuñ gibi bir ‘ azīm şehri bir başı ile fetḥ idüb şāhını dīvānı içinden alub tışarı (9) çıkardı nice biñ kāfirüñ arasından ḥalāş idüb götürdi yine varub şehri aldı (10) anuñ āvāzası mağrib zemîne tölmişdir cümle ‘ âlem erligin bildi küffār ḥāksār ğamından helāk (11) oldılar bilmezim saña ne oldu senüñ dağı cevır ü cefāñ bağrımı deldi hele bu şehri Kerb aldı (12) tekrār Allāh şaklasın kāfir eline düşerse on yıl çalışırsañız bu şehri alamazsınız bu mağrib cengi (13) ḥor görme ne kazalar ve ne cenkler olsa gerek yer götürmez ‘ asker ve nice nāmdār pehlüvānlar gelse (14) gerek ve nice kimseler şehid olsa gerek **bundan evvel** ‘ Amr Ma’ dī pir iken sulṭān-ı enbiyā ve Resül-i (15) Ḥudā aña hürmet iderdi sen anuñ oğluna hürmet kılmaz mısın ki erlik ve serverlik içinde (16) nazīri olmaz bir dağı böyle er cihāna gelmez didi Muḥammed Ḥanefî gördi

kim H'âce ' Amr ziyâde incindi (17) eyitdi server hele şabâh olsun görelüm diyüb mekânına girdi H'âce ' Amr dağı varub melâlet birle bârgâhına (18) gelüb yatdı çün gice geçüb şabâh oldu güneş kale-i kâfdan baş kaldırub ' âlem nûr-ı Yezdân (19) ile tldı ol gün çîn-i seherden Muḥammed Ḥanefi bir nâme yazub fattâh-ı ' ayyârı çağırub var bu nâmeyi (20) Kerbe ilet ve yine cevâbın getür didi Fettâh ' ayyâr dağı nâmeyi alub şehre girdi ve nâmeyi Kerb Ğâzîye (21) şundi Kerb dağı açub okudu yazılmış kim Yâ kerb sen diyâr-ı mağribe şarâb içmege mi geldüñ

[31^b]

(1) yoksa mağrib vilâyetini açmağa mı geldüñ böyle râst gelmez içmege tevbe ile veyâhut kande dilersen (2) var git dimiş çünkim Kerb Ğâzî ol nâmeden bu sözleri işitdi ğazâba gelüb kaçıldı (3) dönüb eyitdi: Ey ' ayyâr-ı mağrib vilâyeti anuñ mülkü degildir ki baña destûr vire ben oğlan (4) başından birü şarâb içmege öğrenmiş içmesem tâkat getüremezim eger baña destûr virürse bir pâre (5) kağıd yazub göndersün Ḥazret-i ' Ali ḥuzûrına varduğda dimesünler kim Kerb cenkden kaçup (6) geldi ol zamân Ömer Ma' dî ve mâlik (?) ve nice ulu serverler bu şehri fetḥ kılmağa gelüb (7) dünyanuñ içdâmin eylediler nesine ḥâşıl idemediler ' âciz olub yine dönüb gitdiler şimdi bu şehir (8) benim kılıcumla fetḥ olmuştur gitsem kimdir baña mani' eyleye ve eger bırağub gidersem yine muḥarredir ki küffâr gelüb (9) bu şehri alur sonra müşkil olmaz mı didi ve ' ayyâra destûr virdi Fettâh ' ayyâr gelüb ol (10) sözi Muḥammed Ḥanefiye ḥaber virdi ol server (?) işidüb Ümmiye: ' Ayyârı çağırub (11) eyitdi: Var Kerbe söyle eger şehirde şarâb içerse şehirde dağı tırmasun çıkub İslâm ' askerine (12) dağı karışmasun varub bir köşede başka konsun cenk itmek lâzım gelürse (13) bir koldan dağı cenk eylesin diyüb gönderdi Ümmiye dağı gelüb ol sözi Kerb Ğâzîye (14) söyledi işidüb ğamgîn oldu eyitdi: Ey(?) n'olaydı ' askerümüzüñ cümlesi şarâb içelerdi (15) kâfirler bunda qarâr idemezlerdi çünkim böyledir işide şehir işide küffâr neylerse eylesin (16) ben giderim diyüb yerinden tırdı saz u selben arayende kılıb diledi kim süvâr olub (17) gide ol halde H'âce ' Amr çıkageldi ey server kande gidersen didi Kerb Ğâzî eyitdi: (18) Ey yâr-

ı şādık server zāde bize iki def'a adam gönderdi elbette şehirde тұrmasın (19) ıub
gitsün dimiş hemān sizi udāya şarladum bir adrüm bilür ulu padişāha idmet ideri
(20) veyāud māl ve mülkü neylerim bir köşede oturub cenk ve avadan ferāat iderim
didi (21) āce  Amr eyitdi: Yā server sen marib vilāyetin fet eyledüñ bu adar
küffāra irāsān şaldüñ

[32^a]

(1) rablus gibi ulu şehri küffār elinden alduñ şimdi dönüb gidersin ār ve nāmūsı (2)
terk mi idersin azret-i  Alinüñ mübārek yüzüne nice baarsın ben nāme yazdum
 ayyār (3) eline virüb azret-  Aliye gönderdümaber gelince şabr eyle sen bunda
azret-i  Ali destūryla (4) geldüñ yine anuñ destūryla gidersin didi ünkü Kerb Ġāzī
ol sözi işidüb şād (5) oldu pes bu hāl üzerine aldılar ol gün ve ol gice geçüb şabā oldu
 ālem (6) iki gün olmuşdı kim iki  asker muābil olub oturırlardı cenk daı olmayub
zaımların (7) balayub iki cānibden (?) üzerine olmuşlardı ünkü ikinci şabā oldu anı
gördiler (8) küffār  askeri yerlerinden dönüb kūs erbīler alınub iki kerre yüz biñ kāfir
 askeri cūşān (9) ve urūşān gök āhene ar olub at arasına süvār olub sancā ve
 ālemler aldırub (10) şalar ve alāylar yalayub meymene ve meysere cenā ārāste
ılıb İslām  askeri ne arşı urdılar (11) **bu arafdan** ciger köşesi Şāh-ı Merdān ol
yigirmi biñ güzīde  asker ile at arasına süvār (12) olub altūn balı sancālar aldırub
kös arbīler aldırub küffār  askerine muābil muāvirin (13) olub urdılar iki cānibden
nazar bir meydān ılıb  aceb bu dem bu sāat meydāne kim gire (?) (14) her kim
göstere dirken küffār  askerinden er cūş maribi dirler bir gümrāh la ĩn na ra urub (15)
 azm-i meydān eyledi İslām  askerinden hemān ciğer köşesi şāib ırān Zeyd b.  Ali
na ra urub (16) ercūşıñ öñin aldı birbirine bī-meābe amleler ıldılar üç amleden
şoñra Zeyd b.  Ali bir tı (17) urub ercūşı helāk eyledi āmūn maribi girdi  aım cenk
eylediler ol daı helāk (18) oldu ne ışsa-i dirāz idelüm ol gün Zeyd b.  Ali meydānı
utub kāfirlerden yetmiş dört (19) nāmđār helāk idüb yerlerin āk eyledi aşām arībān
idi artık kimse meydāna girmedi (20) anāme ziyāde bī-uzūr olub olub eyitdi:

Meydāna kimse girmesün (?) ğayrıya hüneleri yok (21) diyüb emir eyledi tabl ārām çaldırub döndüler İslām ʿ askeri daḫı döndiler bārgāhlarına

[32^b]

(1) gelüb qarār eylediler ol gice yediler içdiler yatub kaldılar yemez içmez uyumaz mülkünden (2) maʿ zül olmaz bî-zevāl velā yezāl Allāhdır çünkim gice geçüb şabāḫ oldu gün toĝdı (3) iki cānibden kūs ḫarbīler çalındı iki ʿ asker süvār olub muḫābil ve birbirine tūrdılar (4) ol gü Tanḫāmeyi (?) şūret kırk sekiz eriş ḫadd ü ḫāmetle çin u polāda ğarḫ olub (5) bir mest ...süvār olub bir kūh peyker gürzi başınuñ üzerine çevirüb ʿ azm-i meydān (6) eyledi yetmiş seksen kāfir pehlüvānları cübbe eteklerin bellerine şoḫub önüne düşdüler taʿ zīm ile (7) meydāna getürdiler selāmlayub girü döndüler Tanḫāme laʿ in ḫıl başına çengel urub ol gürz in (8) havaya atdı inerken bî-pervā arḫasın tūtdı inüb şu hamām ḫubbesi gibi gömüldi ol (9) ḫadar laʿ b u hünere gösterdi kim iki cānibüñ ʿ askeri laʿ ine āfer in eylediler andan Tanḫāme meydān (10) ortasına gelüb el ḫaldırdı iki cānibüñ kūs ve neḫārelerin diñdirüb avar bülend ile çağırub (11) eyitdi: Hay hay her kim beni bildi bilmeyen āĝāḫ olsun kim benim maĝrib zem in pehlüvānı Tanḫāme āhen şūret (12) boş bugün meydāna kimseyi istemez alā ol Kerb didükleri nā-bekārı isterin erlik nice olur (13) aña göstereyim eger benden ḫavf idüb gelmez ise erlik daʿ vāsın bir daḫı ḫılmasun diyüb vāfir (14) lāf ü güzāf eyledi çünkim cihān pehlüvānı Kerb Ğāzî ol merd-i Ḥicazı Muḫammed Ḥanefiye ʿ aşḫ idüb (15) eyitdi: Ey server-i ʿ ālem beni ḫayır duʿ ādan unutma didi Muḫammed Ḥanefi daḫı bu reisini Ḥudā Rabbü'l-ʿ ālemine (16) ışmarladum diyüb duʿ ā eyledi hemān Kerb Ğāzî ʿ azm-i meydān edincek Benî ʿ Ād serverleri önüne (17) düşüb taʿ zīm ve tekrīm ile meydāna getürüb iki ḫoldan selāmiyub girü döndüler andan (18) pehlüvān raḫş sürüb Tanḫāmeye berāber oldu Ḥvāce ʿ Amr önünce gelüb el sīneye ḫoyub selām (19) virdi Tanḫāme selām eyledi gördi bir nāmdār server bir ʿ acāyib at ejderhāsına süvār (20) olmuş kızıl altūn cübbe ve cevşene ğarḫ olmuş gören ḫayrān olur beline iki muraşsaʿ kanlu ḫılıç ḫamāyil (21) ḫılmış omuzına bir ḫale-i kūh mişāl gürz almış kūh-ı elber nişān vurur kırk eriş ḫadd ve ḫāmet

[33*]

(1) çeküb bir heybet ve şalâbeti var kim vaşfa gelmez Tanqâme görüb gâyetle begendi ammâ mel'ün ziyâde (2) mağrūr idi aşla gözine almayub kibir ve kîn ile başını şalmağa başladı Kerb Ğâzî daħı nazar (3) kılıb endāmın ve evzâ'ın ve qadd ü kâmetin gördi çin polâda ğarq olmuş bir (?) kıla (4) süvâr olmuş ammâ yüzine niqâb tutmuş Kerb Ğâzî dönüb H'âce 'Amre eyitdi: Niçün bu la'în yüzine (5) niqâb tutar Hâce Ömer gelüb eyitdi: Ey pehlüvân gâyet hûb şuratlu pehlüvândur mağrib diyârında bundan (6) güzel yokdır didi Kerb Ğâzî eydür: Gerçeksen yâ server-i 'ayyārân evvelden Tanqâmenüñ (7) hâlinde nesne yok idi ammâ işitdüm senüñ mübârek eline toqunmuşdur anuñçün böyle hûb (8) şurat olmuşdur diyüb yaqîn geldi gördi ellerine daħı ğulâf geçirmiş Kerb Ğâzî eyitdi: (9) Ey Tanqâme niçün yüzüñ açmazsın erenler meydânda yüzüne niqâb tutarsın 'ayıb degil midir didi (10) H'âce 'Amr yerüden eyitdi: Yâ server-i hûb şuratlıdır yüzüne anuñçün niqâb tutar kimse cemâlin (11) görüb 'aşık olmasun diyü v.bâlden kaçar didi Tanqâme H'âce 'Amri bilüb âh eyledi bre nâ-bekâr-ı (12) 'ayyâr bu iş saña qalursa varub önüne sen diyüb H'âce 'Amr üzerine hamle itmek diledi (13) Hâce Ömer eyitdi: Yâ Tanqâme çok söyleme baña ne virürsün seni siyâhdan qurtarub şaruya (14) boyayayum hele zengî olub gezmekden şaru başın olmaq yek degil midir didi Tanqâme hışma (15) gelüb eyitdi: Ey 'ayyâr-ı nâ-bekâr hele gör şimdi ben saña neylerim diyüb bir ecel (?) girişe gizleyüb (16) H'âce 'Amri gözleyüb pürtâb eyledi 'Ömer daħı bir ma'allâk atub kırq adım yer sağ cânibe şıçradı (17) Kerb Ğâzî eyitdi: Ey Tanqâme çok söyleme anıñla sen paşa ve erümüzsin hemân erlikde nen (18) var getir didi Tanqâme eyitdi: Ey Kerb çünkim şâhib qaranlık ve serverlik da'vâsın idersin (19) 'ayyâr gönderüb pehlüvânlara bu aşıl haqâret kıldırırısın didi Kerb Ğâzî eyitdi: Yâ Tanqâme (20) ol bizüm erümüz de degildir kendü başına sulţân bir serverdir kim bilür saña niçün incinmişdür (21) iyüdür seni helâk eylememiş elüñden ne gelür diyi şimdi sağsın hele anı qoyalum meydâna gelüb

[33^b]

(1) beni da‘vet kılmağdan murāduñ nedir söyle görelüm didi ʤanqāme eyitdi: Ey nā-bekār meydāna gelen (2) bilmez misin yine gelür baş kesüb kan dökmeğe gelür bugün aniñcün geldümki başñ kesüb kanuñ (3) yere dökem didi Kerb Ġāzî eyitdi: Yire dökem didi Kerb Ġāzî eyitdi: kalıbtān sen qanda pehlüvānlık qanda didi ʤanqāme eyitti: (4) ben saña pehlüvānlık nice olur göstereyim diyüb ġazāb ile gürzin çeküb başınuñ üzerine çevirüb (5) zūr ile irüb Kerb Ġāzîye havāle eyledi pehlüvān-ı ‘ālem dağı kendü gürzin çeküb berāber virdi (6) aralarından gerd ġubār āsumāna direk oldu Kerb Ġāzî ol la‘înüñ gürzin ‘aynına almayub (7) şavdı bir qolına ġaṭā gelmedi ʤanqāme la‘în fil başın çevirüb gördi almamış ol elemle (8) bir gürz dağı urdı muḡaşşal üç ḡarbin men‘ eyledi nevbet Kerb Ġāzîye gelicek ol küh seker (9) gürzin başınuñ üzerine çevirüb irüb ʤanqāmenüñ üzerine havāle eyledi ol heybet ile (10) gürzin gelişin görüb kendünüñ gürzin berāber virdi inüb ʤanqāmenüñ gürzine şöyle (11) toğandı kim şadāları iki ‘askeri sersem eyledi ʤanqāme şandı kim qubbe-i āsumān başına yıkıldı (12) uyurdu uyandı qolları iki ḡıyār dalı gibi ditreyüb gürzi zabṭ idemeyüb gördi (13) ikisi dağı başına iner cān ḡavfiyle başın qaçırub eyitdi: filüñ kellesin ḡurd ḡām eyledi (14) Kerb Ġāzî rahşı kuvvetiyle geçüb gitdi ʤanqāme la‘în fil ile bile sernigün oldu (15) küffār ‘askerinden feryād ü fiğān āsumāna irişdi ʤanqāme gitdü diyü āh eylediler bu ṭarafdan (16) ʤanqāme örselenüb yerinden ṭurdu işāret eyledi bir fil dağı getürdiler bendi Kerb Ġāzîyi (17) rahşı başın çeküb ṭurdu ʤanqāme tekrār na‘ra urub ġayret idüb Kerb Ġāzîye muqābil (18) olunca bî-maḡāyā nevbet kılan gözlemeyüb el tîğā urub Kerb Ġāzîyi alırım diyü (19) kılıçladı Kerb Ġāzî la‘înüñ kılıcına şamşamı berāber virdi bir yerine şarmaşub çeküb (20) alınca ʤanqāmenüñ kılıcı buz pāresi gibi ortasından iki pāre oldu bileciğı altında (21) qaldı götürüb yabaña atdı Kerb Ġāzî eyitdi: Ey la‘în gör imdi kılıcı nice çalarlar

[34^a]

(1) öğren diyüb ol amân virmez tîğ-ı şamşamı ki Kerb Ğâzînüñ atâsı ‘Ömer Ma‘dînüñ eline daħı (2) cemşîd şâhdan girmişdi şoñra ol kılıç yıldırım pâresinden düzülmiş dirlerdi hattâ ‘Ömer (3) Ma‘dî bir kâfiri tutub Müslümân olmasa ensesine qorlardı kendüden kesüb başı yere (4) birağurdı ve eger dîvâra çalsan zemîne indürürdi rivâyet iderler kim zamân ile evvel kılıç (5) Süleymân hafî devrinde bir üstâd düzmüşdi adına şamşam dirlerdi pes ol pehlüvân (6) cihân ol ‘acâyib şimşîri başınuñ üzerinden çevirüb havâle eyledi Tanqâme ol tîğüñ havfından (7) çîn-i polâddan düzülmiş bir siper ammâ ne fâ’ide inüb hıyâr gibi iki pâre eyledi Tanqâme (8) la‘în ol heybetinden az qaldı kim ‘aqlı başından gide cân havliyle baş qaçardı eşigine tokunub (9) kesdi inüb başına bir muhkem darb ve zaħm irdi Tanqâme âh idüb raħşanuñ kerd önüne (10) düşdi ol iki kerre yüz biñ ‘asker ol hâli görüb bir gözden deryâ gibi çalkanub na‘ralar (11) urub üzerine hamle eylediler her yañadan itler gibi uluşub hınzırlar gibi ħorlaşub Tanqâme (12) Kerb Ğâziyi önünden biñ dürli belâlar ile qapdılar alub sancak dibine gitdiler ammâ kim Tanqâme (13) ħalâş olınca üç biñ kâfir kılıçdan geçdi Kerb Ğâzî gördi kim küffâr ‘askeri bir gürzden (14) hamle idüb Tanqâmenüñ elinden aldılar ol ğazâb ile na‘ra urub kendüyi küffâra urub (15) yoluñ bölük eyledi bu taraftan Muhammed Ħanefî daħı ol yigirmi biñ ‘asker ile yüz yetmiş yedi nâmdâr (16) bir gürzden tekbîr getirüb kendülerin küffâr ‘askerine urdılar orada bir ‘azîm cenk oldu kim (17) güya kıyâmet günlerinden bir nişân belürdi erenler na‘rası atların sehîlî gürzlerüñ kütürdüsü (18) hânlaruñ fııldısı oqlaruñ vııldısı kılıçlaruñ çak çakı nâ-merdlerüñ feryâdı ve figâni cihâni (19) tutdı kan gövdeyi götürdi ol gün aħşam ğarîbân idi felekde melekler ‘asker-i İslâma (20) du‘â ve taħsîn kıldılar çünkim aħşam oldu iki taraftan tabl ve ârâm çalınub iki cânibden dönüb (21) bârgâhlarına geldiler zaħmlu olanları bağladılar ölenler için ağlaşub defn eylediler Kerb Ğâzî

[34^b]

(1) hesab idub gördi kim ol gün cenkde beş yüz mü'mîn şehîd olub üç yüz miqdârı dağı
 (2) zaḥmdâr olmuş Kerb Ġâzî ve Muḥammed Ḥanefî dönüb bârgâha geldiler cümle
 serverler yerlerine geçüb (3) karar kılicaḳ Kerb Ġâzî oturmadı ve silâhın dağı çözmedi
 Muḥammed Ḥanefî eyitdi: Ey server (4) cihân şehîd olan beş yüz mü'mînün ḳanın
 almayınca bu gice râḫat olmayım diyüb kendü kendüyle (5) gümranub tırdı Ümmiyye
 'ayyâr şüret-i tebdîl ve câme-i tağyîr idub küffâr 'askerine 'azm (6) kıldı gördi bir yâs
 mâtemdir ki vaşfa gelmez sürüb Tanḳâme bârgâhına geldi (7) gördi hekimler gelüb
 zaḫmluya tımâr iderler küffâr dağı hesab idub yigirmi biñ kâfir kılicaḳdan (8) geçüb helâk
 ve yerlerin ḫâk eylemişler on biñ dağı zaḥmdâr olmuş yigirmi biñ er ile endüh (9)
 mağribi (?) biñüb küffâr 'askerin tılaşub tırub andan Ümmiyye 'ayyâr cümle aḫvâle
 vâḳıf (10) olub dönüb bârgâh-ı Muḥammed Ḥanefiye geldi du'â kılub kâfirlerün
 şikestligin ḫaber virdi eyitdi: (11) Ey server-i beş yüz mü'mîn şehîd oldu ğam ve ğuşşa
 çekme küffâr 'askerinden yigirmi biñ helâk (12) ve nicesi dağı zaḥmdârdır didi Kerb
 Ġâzî eyitdi: İslâm 'askerinden bir Müslümân şehîd olmaḳ (13) çokdır küffârdan nice
 biñ kâfir helâk olmaḳ azdır zîrâ kim anlaruñ vilâyeti (?) 'askerinün (14) nihâyeti yoḳdır
 bu la'inler bize çok iş itdiler ben anlara intikâmı ḳomazım diyüb kendü iki biñ (15)
 'askerin şehre gönderdi size şehri bir hoşça bekleñ ve beni du'âdan unutmañ kâfirlerden
 intikâm (16) almayınca dönüb şehre girmezsin diyüb vedâlaşdı andan raḫşana süvâr olub
 küffâra (17) yakîn bir yerde tırdı raḫşandan inüb öte şaldı kendüsi nişf-ül leyle degin
 ibâdet (18) eyledi çünkim döneceğü oldu hemân ol pehlüvân şir-i yezdân tırub cümle
 silâhın (19) arayı kılub raḫşana süvâr oldu yap yap sürüb küffâr 'askerinün ḳurâlına
 yakîn (20) geldi meger endüh yigirmi biñ kâfir ile hâzır tırub İslâm 'askerinün
 'ayyârlarından (21) ğayrıdan olmasın ki gelüb 'askeri (?) idub başumuza bir belâ-yı
 'azîm gele diyüb gör ve ḳulaḳ

[35^a]

(1) tutarken **bu cānibden** Kerb Ġāzî küffārî görüb şecā'at tamarları bāzūlarında hareket eyleyüb hemān (2) sağ elin gürzgāhında ve sol elin daḥı (?) cān ve gönülden ya Allāh diyüb bir na'ra şöyle (3) çıkardı kim tağlar gümledi ol yigirmi biñ kāfir sersem olub birbirine girdiler azınca tekrār na'ra urub (4) eyitdi: Ey la'ınler cān elümden kıanda ḥalāş ider siz benim Kerb Ġāzîyi bugün ta şabāḥ olunca yatamam (5) ol beş yüz şehîd olanların kıanların sizden almayınca diyüb ol yigirmi biñ küffār 'askerine (6) girdi tākāt getüremeyüb bir sâ'at olmadan ol kāfirleri şoyub eyletüb yatan kāfir 'askerine (7) döndi kāfirler feryād idüb çağırışdılar hey ne ġāfil yatarsuz ol dīvāne yine geldi tîz (8) evvel süvār olub ḥāzır oluñ yoḥsa cümleñizi gelüb helāk ider her biri bir yañadan feryāda (9) başladılar kāfirler bu sözde iken Kerb Ġāzî kendüyi küffār 'askerine bir urdı sehemnāk na'ra (10) eyledi kim ol ġāfil yatān yerlerinden tırub birbirine girdiler iki kerre yüz biñ kāfir (11) birüñüzden hey bizi ġāfil şebîḥün eylediler idiyüb cān havliyle kimi gönlegin şanub tınun başına giyüb (12) yeñlerin giyer ammā çalışub yaķasın bulamaz el-ķaza ötesi ma'lüm söylemege ihtiyāç yoķ ḥāy nār-ı nūr (13) ḥışmına uğrayacaķlar ne ķazāya uğraduñuz ilerü varmazsız dirken gördiler başları önlerine (14) düşerdi Kerb Ġāzî ise aḥyāna na'ra urub çağırđı: Ey la'ınler benim Kerb Ġāzîyi cān almadan (15) nice ḥalāş idersiz ol yerleri gökleri yaradan Allāh birdir Muḥammed anuñ resulüdir diyüñ ki (16) elümden kıurtulasız yoḥsa cümleñizi helāk idüb yerüñüz ḥāk iderim diyüb yine na'ra yine na'ra ururdu (17) **rāvî eydür**: Ol gice 'arab 'askeri bizi şebîḥün eyledi diyüb kimi süvār ve kimi piyāde yüririn (18) varmağa başlayub dost ve düşman fark olmayub ziyāde ķaraku gicedir didiler Tānķāme āḥ idüb (19) zihî süvārān 'arab ne gice ve ne gündüz cenkden uşanmayub bizi bîzār eylediler diyüb emir eyledi (20) bir bir meş'aleler yaķdılar şöyle kim 'ālem rüşen oldu kendü daḥı zaḥmın şarub bir raḥşa biñüb (21) Endülüs gümrāhlarıyla cenk yerine geldi gördi kim cenk ider kimse yoķ hemān 'asker birbirin ķarār

[35^b]

(1) ancak Kerb Ğāzîyi var Tanġāme na'ra urub eyitdi: Ey la'înler niçün bibirüñüzi kırsız arañızda (2) yād kimse yok 'aceb aħmak ġavimsiz Kerbden ġayrı yokdur komañ nā-bekārı ola kim helāk (3) idesiz diyüb ġaykırdı kāfir beġleri cehennem segleri meş'aleler yaġub küffār 'askerine bildürdi anlar (4) daħı birinizden Kerb Ğāzînüñ üzerine ġamle ġilub cenge başladılar pehlüvān-ı cihān mest ejder ki (5) cenk iderken gördi kim bir alāy Endülüs gümrāhlarıyla Tanġāme la'în süvār olub kendünüñ (6) üzerine irişdiler çağırub bre ġumāñ yalñız bir süvāruñ ne vücūdı olsun iki kerre (7) yüz biñ er olasız diyüb dönüb dürli dürli herzeler söyler ve çağırub 'askerine (8) istimālet virür hemān server-i cihān hiffet-i ser ejder mişāli ġujġurüb na'ra urub Tanġāmenüñ (9) üzerine ġamle ġıldı mel'ün bu ġālî görüb Kerb Ğāzînüñ heybet ve şalābetine tākāt getürmeyüb (10) maġrib gümrāhlarıyla ġarār idemeyüb at başın çevirüb kaçdılar kāfirler daħı Tanġāmenüñ kaçdığın (11) görüb anlar daħı kaçmaġa başladılar Ĥaġ Te'ālā ināyetinde ve resül-i Ekrem mu'cizātı ... (12) bāringāhların ve ġazîne ve ġırġaların yerlerinde ġoyub ġandasın şehri Endülüs diyüb gitdiler Tanġāmenüñ (13) ardınca düşüb birbirine baġmayub ġaçarlardı **İslām 'askeri daħı** ardlarına düşüb (?) (14) gitdiler çünkü aħşam oldu bir miġdār rāħat olub şabāħ oldu cümle 'ālem nūr-ı Yezdān ile münevver oldu (15) cümle serverler Muħammed Ĥanefi bārgāhına cem'olub herkes yerlerine geġüb oğurdılar Kerb Ğāzîyi görücek (16) Muħammed Ĥanefi eyitdi: Ey serverler bu gice küffār 'askerin şebîhün itmege gitmişdi belki küffāruñ (17) başlarına ne ġiyāmet ġoparmışdur hāy hāy āvāzı dünyāyı tutub kāfirlerüñ feryādı Kerb (18) Ğāzînüñ na'rası bunda gelürdi varan gören şehirde midir diyüb Ĥ'āce 'Amri gönderdi şehre (19) gelüb serverlerden su'āl eyledi ve ġanda gitdüğün şordı Cüneyd adı eyitdi: Ey server-i Kerb (20) Ğāzî bizi şehirde ġoyub ol şehîd olan beş yüz İslām 'askerinüñ ġanın almaġa gitdü bilmeziz irāk (21) aħvālî nîze oldu didiler Ĥ'āce 'Amr oradan sürüb küffār 'askerinüñ ordusına geldi gördi

[36^a]

(1) bir can qalmamış tār u mār olub gitmişler ve bāringāhları ve hayme ve hargāhları yerlerinde qalmış (2) H̄vāce Ömer başın şalub eyitdi: Zihî er zihî pehlvān ki iki yüz biñ kāfirleri bir başıyla şoyub (3) daḥı ardınca (?) giydürüb döndi gelüb serverlere cümle aḥvāli beyān eyledi küffār ‘askeri (4) şanub Kerb dāhi ardlarınca düşüb gitdügin ḥaber virdi Muḥammed Ḥanefî ve cümle Ġāzîler şād oldılar (5) Kerb Ġāzîye taḥsînler eylediler andan emir kıldı ol iki yüz biñ kāfirlerün māl ve metāların (6) ve bārgāhların bir yere cem‘ idüb taḡlar gibi yıkılıub serverlere baḥş idüb Kerb Ġāzîye ḥaşşasın (7) İslām için (?) çıkarub (?) şehre döşeyüb zabṭ eylediler (8) andan Muḥammed Ḥanefî H̄vāce ‘Amruñ yüzüne baḡub eyitdi: Ey yār-ı şādıḡ Kerb Ġāzînüñ aḥvālin senden (9) özüne kimse bilmez dilerim ki varub ḡurasın ve yine bize ḥaber getüresin olsun ki servere bir elem (10) ola didi H̄vāce ‘Amr daḥı şüret-i tebdîl idüb gitdi bir sâ‘ at olmadan gelüb küffār (11) ardından irişdi gördi küffār ‘askeri bölük bölük taḡlara ve şaḡralara düşüb qaçarlar kuş (12) gibi uçarlar kūh beyābana düşdiler H̄vāce ‘Amr daḥı ilerü gidüb bir mürġ-zāde irişdi gördi kim (13) Ṭanḡāme oraya ḡonmuş ġamġîn zaḡımdar ammā Kerb Ġāzîden ḥaber almadı ziyāde melûl olub eyitdi: (14) belki şehri Endülüse gitdi ola diyüb oradan oradan ṭabān götürüb şehir yolın ṭutub dīvāne oldı (15) öyle zamānı olınca segirdüb Kerb Ġāzînüñ ardından irişdi gördi bir laṭîf mürġ-zāde (16) bir cānibi bir kūh-ı mu‘azzam üzerinde ḡal‘aya ḡarşu Kerb Ġāzî atından inüb ata şalmış kendü ṭurub (17) seyr ider H̄vāce ‘Amr Kerb Ġāzîye urdı şād olub sürdi ḡatına geldi selām virdi Kerb (18) Ġāzî ‘Alinüñ aldı H̄vāce ‘Amre ‘izzet eyledi yanına aldı andan H̄vāce ‘Amr ebnān-ı kirāmeye el urdı (19) otaġından ta‘ām ve şerbet ḡıḡardı yiyüb içüb şekerin didiler andan H̄vāce ‘Amr eyitdi: Ey ciger kūşem (20) Kerb Ġāzî ‘azmüñ ḡandadır ḡanda gidersin Kerb Ġāzî eyitdi: Ey server-i ‘ayyārān Muḥammed Ḥanefî bize iki (21) kerre adam ḡönderib ḡande giderse ḡitsün diyüb bizi red eyledi ben daḥı melûl oldum gördüm ki

[36^b]

(1) mü'mîn ' askerinden beş yüz kişi şehîd oldu anlarıñ kanın Hâk Te'âlâ inâyetiyle küffâr ' askerine bir iş (2) kıldum ki bir zamân unutmayalar şimdi dilerin ki Endülüse varub Hâm Şâhı görem ve ' askerin (3) (?) fırsat virürise anlara bir iş kılam ki cihânda destân (4) ola didi H'âce ' Amr ol sözi işidüb melûl oldu eyitdi: Ey ciger küšem bu sen bir fikir (5) idersin ki hiç ölmez dîvâna olan dañı göz göre kendüyi(?) itmez şimdi Hâm Şâh ve mağrib (6) kâfirleri ve Endülüs gümrâhları seni arayub bulmazlar anca pehlüvânlarıñ başın kesdük ve yemen (7) (?) ve kulaksız kodıñ eger ey server kaçıyub giderseñ gitme Hâk bilür ki senden ötüri (8) Muhammed Hanefiye ne kadar söyleyüb mücâdele kıldum eger ol saña söylerse şerîf at maşlahatı içündür ammâ (9) sen kendü hâlinde ol anuñ kulu degilsin ki iş idesin şabr eyle Hâzret-i ' Aliden cevâb nâme (10) gelüb nice buyurdu ise anı eyle didi Kerb Ğâzî eyitdi: Ey server-i ' ayyārân sen benim için (11) ğam çekme zîrâ kânkı padişâh yanında varursam yerim tahta oturmağdır eger murâduñ görmek ise (12) ve saña zağmet olmaz ise gel Hâm Şâh yanında hürmetüm nice olur veli ben Hâzret-i Şâh-ı Merdân ' Aliden (13) ötüri cânım fedâ iderim bu pîrlik ' âleminde leşkeri pîr önünde olmağ düşer mi her ne idersem Hâzret-i (14) Şâh-ı Murtezâdan ötüri iderim ki Hâk Te'âlâ baña rahmet kıla diyüb Kerb Ğâzîyi rahşana (15) süvâr olub eyitdi: Du'âdan unutma diyince H'âce ' Amr eyitdi: Ey pehlüvân ben dañı senüñle bile giderin (16) bu yolda senden ayrılmam diyüb hanuñ İshâkıñ önünce bād-ı şabâ-veş giderdi Kerb Ğâzî H'âce (17) ' Ömere tağsîn ve du'â iderdi pes ol iki server yiye ve içe kona ve göçe üç gün miğdârı (18) gitdiler ammâ on iki günlük yol kağ eylediler dördinci gün çîn-i seherden gelüb şehr-i Endülüse irişdiler (19) Kerb Ğâzî nazar şalub gördi kim bir ' acayib şehr-i mu'azzam içi dolu ben-i adem yedi kat bārûları keyvâne (20) berâber olmış burc bārûlar dañı zînet eylemişler önünde bir leşker konoğ oturur şöyle kim haddi ve mehâbeti yok (21) bârgâh ve hayme ile yeryüzi görünmez Kerb Ğâzî ol ' askeri gördi şecâ' at tamarları harekete gelüb

[37^a]

(1) mest ejder ibi görünmege başladı H^vâce ‘Amr eyitdi: Bu ‘askerüñ nihâyeti yok bundan ğâfil olmak olmaz (2) didi Kerb Ğâzî eyitdi: Yâ server-i ‘ayyārân kal‘ada bir mertebe şādlık kim olmaz ammâ (3) Hâk Te‘ālâ Hâzreti fırsat virürse dünyâ başdan başa kâfir ‘askeri ve dağı bunca menkâle pehlüvânları (4) olsa ve dağı Hâm Şâh gibi nice la‘înler olsa inşallâh ü te‘ālâ anlardan yüz tödürmeyem ve birkaç (5) gönlüñ ‘Ömer için âr ve nâmusdan geçeyim cân ve başdan didi

Manzûm

Ne deñlü çok olursa (6) öedegi kâz
 Tîğlar çünkim şâhin ide pervâz
 Hezerân olsa koyunuñ sürüsü
 (7) Yeter kırsâğına kışşâbıñ birisi
 Tulu‘ eyleye çünkim şems-i hâver
 Kıomaz encâmlara bir zerrece kar

Nesr: (8) Pes ol server nâme âr toğru sürüb ol ‘askeri yarub şehr-i Endülüsün kıpusına erdiler (9) Kerb Ğâzî gördi kim yedi biñ kâmil gemilü küffâr her kıpuda hâzır olub beklerler hemân toğrulub kıpunuñ (10) bir yaña vardılar anlar dağı şalub gördiler bir atlu ammâ ‘azîm heybetlü rüsten şalâbetlü kıhramân (11) şevketlü bir server önünce bir piyâdesi var şöyle çapukdır kim bir mu‘allaķ ursa çarķıñ haberinden (12) geçer kıyu önünde tıran kâfirler kırşu varub eyitdiler kim siz kıandan gelüb kıanda gidersiz (13) H^vâce ‘Amr eyitdi: Hâzret-i Şâh-ı Merdândan ‘Ali oğlı Muħammed Hânefi kıatından gelüriz elçileriz girüb (14) şâhüñüza ‘arz eyleñ didi kâfirler eyitdiler: Tıruñ haber idelüm şimdi Hâm Şâh ‘ıyş ü ‘ışrettedir (15) diyüb girüb Hâm Şâha ‘arz eylediler Hâm Şâh eyitdi: Varuñ oķuñ gelsün didi (16) bir nice hâcılar ve derbânlar önüne düşüb ta‘zım ile alub Hâm Şâhuñ sarây kıpusına (17) geldiler gördiler sarây kıpusında ol kıadar adam cem‘ olmış ki vaşfa gelmez çün anlar baķub Kerb (18) Ğâzîyi gördiler

feryād iderek segirdüb içerü girdiler eyitdiler: Ey Şāh-ı Cihān ‘ālemi hārābe virdüñ
 (19) neylersin bizüm düşmānumuz ki senüñ bu kadar pehlüvānlarıñ öldüren nā-bekārı
 getürüb şehre koyduñ ‘acebdir (20) (?) bu şehri hārāb olmaz ise diyüb feryād eylediler
 hām eyitdi: Ey la‘înler niçün feryād idersiz (21) görelüm bu gelen kimdir didi eyitdiler:
 ‘İmlāk Şāhı tahtından yıķub alub ve boynuna ip taķub

[37^b]

(1) hōr ve hāķîr iden Kerb didükleri işde budur ve yanındağı H‘āce ‘Amr ‘ayyārdır ki
 geçende sulţānumuñ (2) saç ve şaķalın tırāş idüb ışıķ şūretine koyandur didiler böyle
 şikāyet kılincak Hām Şāh (3) kaķıyub eyitdi: Ey la‘înler bu dağı benüm devletümdir ki
 düşmanı ayağıma getürdi varıñ oķuñ (4) gelsün görelüm didi pes kaķucılar ve kaķu
 ağaları şād olub segirdişüb Kerb Ğāzînuñ (5) öñüne düşüb ta‘zîm ile alub Hām Şāhuñ
 sarāy kaķusına irüb içerü dîvānhānesine (6) girdiler Kerb Ğāzî rahşanından inüb licāmın
 başına geçürdi H‘āce ‘Amr öñünce içerü girdiler (7) nazār kılub gördiler kim bir ulu
 sarāydır kim vaşfa gelmez ‘acayib ve ğarāyib naķışlar dizili dizili (8) taşvirler ile zeyn
 olub ol sarāyuñ ortasında bir taht-ı şāhı ķurmuşlar dā‘iresinde (9) ol kadar altün ve
 gümüş şandelîler ķurmuşlar kim hadd u hēsābı yok her birinin üzerinde bir zeber dest
 (10) pehlüvān oturur Hām Şāh ol tahtuñ üzerine geçüb oturmuş kat ender kat altün (11)
 cāmeler giymiş başıba tāk urulmuş kırķ dört mağrib vezîrler (12) diz çöküb hama karşı
 nazār iderler sağ cānibde dört yüz aķ şaķallu rāhibler diz çöküb (13) öñlerine kitābların
 almışlar baş aşığa idüb çırgan çırgan bed āvāz ile (?) (14) diyüb çağırırılar yine ol kadar
 ana bir (?) ayağın tırmış kim vaşfa gelmez (15) dumur tınlı kāfirler kılıçların ‘üryān
 idüb tıurlar on iki biñ tız endāz gümānların (16) kollarına şarılmışlar on iki biñ dağı
 kemend endāzlar ellerine hām irişmeden bükülmüş (17) kemendler alub tıurlar andan
 ğayrı yedi biñ hācibler ve on iki biñ kaķucılar nūr-ı tuğān (18) tıub şāf bağlayub
 tıurlar H‘āce ‘Amr ol tertibi görüb ey ciger küşem pehlüvān (?) āferîn (19) senüñ
 polād bu kadar dîn ve diyānet bilmez la‘înlerüñ içine bî-pervā gelüb girdin huşuşan (20)
 bunlar saña cümle düşmandur bir kaķre kaķanuña cān virürler didi Kerb Ğāzî eyitdi: Ey

server Hâk (21) Te‘âlâ Hazretinüñ fazl ve inâyetinde bu la‘înler gözüme yabanda gezer civânlar kadar dağı görünmez

[38^a]

(1) idersez bundan gideli bir âdet dağı mi kılduñ nedir yüzünde olan niķâb didi Tâñkâme (2) âh idüb eyitdi: Ey şehriyâr sizüñ başunuza gelen baña dağı geldi diyüb yüzünden niķâbın giderüb (3) Hâm Şâha ‘arz-ı cemâl eyledi baķ ey şâh ol ‘ayyâr (?) beni ne hâle ķodı hâm dağı naķar idüb (4) gördi kim bir siyâh zengî olub şöyle kim yüzün görenüñ ödi aya ve bağıri kebâba döner Hâm Şâh (5) eyitdi: Yüzüñ kara olsun bre nâ-bekâr Tâñkâme dağı şimdi (?) şüret olmışsın bu rengi saña (6) kim kıldı didi Tâñkâme eyitdi: Ey Şâh-ı Cihân başumuza gelen serencâm bir ulu kışşadır diyüb (7) başladı cümle kışşayı biri bir beyân eyledi Kerbün ğâyetle erligin medħ eyledi Hâm Şâh eyitdi: Şimdi (8) Kerb bunda idi elçiyüm diyüb geldi bir cellâdumuz dağı helâk eyledi kendüye bir hil‘at virdiķ (9) bir sarıģa virdi destür falan yok yine çıkub kendü didi Tâñkâme âh idüb eyitdi: Ey şâh (10) cihân niķün helâk eylediniz bu ķadar fırsat el virmişken nice serverler ile üzerine düşüb (11) öldürmedüñüz didi Tâñkâme eyitdi: Ey la‘în yedi başlu ejderhâlar dağı aña muķâbil olmazlar şimdi (12) ol elderhâyı nice tıtarlar ve hem söylemedük ki nâ-bekâr benüm çok yanumda otururdu benümle bir sofradan (13) ta‘âm yerdı nâģâh kaķıyub baña bir ğürz urub helâk ide Tâñkâme eyitdi: Ey Şâh-ı Cihân (14) gerçi ben belâ çekdüm ammâ yine elüm boş degildir (?) ele getürdüm beni böyle siyâha boyayan ve sultânımıñ (15) şaķalın tırâş idüb ışık şüretine koyan ‘ayyâr-ı tarrârı on ħalifesiyle ele getürdüm diyincek (16) Hâm Şâh şâd olub eyitdi: Ey Tâñkâme şimdi ‘arab ‘ayyârı ve ‘Ömerüñ şâkirdlerin ve oģlanların (17) ele getürdiģi gibi didi Tâñkâme işâret kıldı (?) vezîre ve ol on nefer maģrib pehlüvânları kim (18) Hı‘ace ‘Amr her birin enbân-ı kerâmet ile ‘ayyârlar şüretine koyub (?) vezîri kendü şüretine ķomışdı (19) ħadd-i zâtında kendü şüretlerinde idiler ammâ ol gözine öyle görünürlerdi pes (?) vezîri ve ol (20) maģrib beglerin elleri baģlu cigerleri taģlu

götürüb meydan-ı siyasete çü girdiler Hâm Şâh eyitdi: (21) Bu ‘ayyârları bilür kimse var mıdır Hâmuñ beglerinden vezîriñden bilenler ve Tanķâme serverleri eyitdiler:

[38^b]

(1) Őehâ amân virme kim ‘ayyârlardır fırsat el virmişken başların kes ve (?) bunlar fırsat bulub (2) tez ĥalâş bulurlar didi Hâm Şâh baş ĥaldırub (?) vezîrñ yüzine baķub eyitdi: bre nâ-bekâr ‘ayyâr (3) kendüñi nice görürsin didi (?) vezîr âh idüb eyitdi: Ey Şâh-ı Mağrib zemîn benüm dadumı eger Tanķâmeden (4) alıvirmezseñ yarın gice (?) palas boşana senden Şikâyet iderin ben senüñ atañ ve deden (?) (5) vezîr degilim hâm eyitdi: (?) eyitdi: ey Şâh falân zemînde sen baña böyle dimedin mi ve falân (6) zemînde böyle olmadı mı diyüb çok nesnelerden ĥaber virdi hâm inanmayub eyitdi: Ey nâ-bekâr sen (7) ‘ayyârsın benim ĥalbümde ne vardır anı bile bilürsin didi dönüb yanında olanlara daķı su’âl idicek (8) anlar daķı her birin feryâd idüb ben falânım ve ben daķı falânım diyüb kendülerin bildürdiler Hâm Şâh ĥazâba (9) gelüb her birin eŐege alub ikişer yüz degnek urdılar her birinüñ feryâdı göklere irdi çağırırken çağırmaz (10) oldılar Hâm Şâhuñ vezîrlerinden bir ‘âķil vezîr vardı adına irüs ‘âķil dirlerdi eyitdi (11) ey Şâh bunun bir aşlı var ola zîrâ ‘ayyârlar ölse bizüm mâbeynümüzde olan aĥvâli ne bilürler diyü ve hâm (12) ĥanı bizüm serverlerümüz (?) vezîr hele ben ĥuluñ bunda bir ĥâl anlarım siz daķı ĥâfil olmañ ĥabs idüb (13) cäsüs gönderelüm eger ‘Ömer ‘ayyâr anda ise bunlar bizüm serverlerümüzdür diyüb dilek ĥılub anları ĥurtardı (14) Hâm Şâh emir ĥıldı iletüp zindânda ĥabs eylediler andan mağrib begleri eyitdiler: Ey Şâh-ı Cihân bunlarıñ (15) işi ĥolaydır ve eliñde esîrdir ammâ bir çâre eyleñ kim Kerb ele gele evvel ve aĥir bu diyâr anuñ eliyle (16) ĥarâb olsa gerekdir daķı uzayub gitmeden anuñ ele götürüb helâk eylemek gerekdir didiler Hâm Şâh eyitdi: (17) daķı ıraķ gitmeden hemân elli biñ er arâtanub ardınca varuñ bir yalnız ĥarîfdür bunda (18) dîvân içinde helâk itmek âsân idi ammâ nâ-bekâr çâpuk pehlüvândur cenk iderken ana bir elin ĥaldırub (19) (?) eyledüm hemân hemân emir idüb Tanķâme (?) ol iki zeber dest la’înler (20)

yerlerinden tırub çin polâda ğarķ olub ol Şehr öñünde olan deryâyı bi pâyân mişâl
 ‘askerden

[39^a]

(1) elli biñ er güzîde kılub cümlesi gök āhına ğarķ olub at arķasına süvār olub ķaŐd Kerb
 Ğāzîye (2) diyüb gitdiler çünkim H̱āce ‘ Amr ol ğālî gördi ol aradan çıķub bād-ı Őabā-
 veş ayak götürüb (3) gitdi gelüb bir ğüb(?) irdi gördi kim Kerb Ğāzî ol Şir-i Ğicāzı bir
 Őecer bülendiñ sāyesinde (4) rağŐdan inüb ota Şalmış (?) çıķarub siperin başı eline alub
 söykünüb oțurur (5) yola baķub kendüyi gözler H̱āce ‘ Amr eyitdi: Yā server tur
 gidelüm Hām Őāh didükleri la‘în (?) (6) zincîr bendi ve Ğatrān b. Levlān biñ eriyle
 senün ķaŐdına gönderdi Őimdiyi gelüb iriŐirler (7) didi Kerb Ğāzî eyitdi: Ey yār-ı Őādık
 üç gündür ki uyumadum bir miķdār yatub aram ideyim sen beni (8) gözle küffār ‘ askeri
 gelürse ğayr ola didi H̱āce ‘ Amr oțurub gözledi Kerb Ğāzî dağı yatub (9) rāğat oldu
 ikindüye gün havāya varub H̱āce ‘ Amr Endülüs tārafına națar kılub gördi tozlar (10)
 havanuñ yüzünde direk direk olub ‘ālemi ķapladı toz içinden serğoŐ kāfirler na‘rası (11)
 ol tağları gümlödüb kös ğarbîler āvāzı atlar sehîli birbirine uladı H̱āce ‘ Amr bildi kim
 küffār (12) ‘askeri gelüb irişdi ilerü varub Kerb Ğāzîyi uyandurub eyitdi: Ey ciger
 küşem küffār ‘askeri (13) irişdi ne tırursın başın tedārigin gör didi pehlüvān-ı Ğicāz
 yerinden tırub ol (?) (14) (?) idüb ‘asker-i küffār gelüb irişmeden ikindi namazını kılub
 andan otuz elli pāre cenk (15) alātın üzerine arayda kılub ğanuñ İŐğāķı tezyîn idüb iki
 gözlerün öpüp eyitdi: Ey benim (16) yār-ı vefādarum bugün ol gündür ki sulțān-ı
 Enbiyānuñ reisi ‘aŐķına ve anuñ yolına seniñle cān u (17) başdan geçelüm gelen küffār
 ‘askerine bir renk kılavuz ki bu cihānda sefer kılıcak adumuz dillerde destān (18) olub
 söylene ve cümle ğāzîler ortasında ruğumuz ğayır du‘ādan ferāmüŐ olmasa diyü
 rağŐınuñ (19) gözlerin öpücek ol mübārek ğayvān dağı Kerb Ğāzîye sürünüb ayağıyla
 zemîni çalub (20) tozı tobrağı havāya Őavurub Şöyle sehîl urdı kim avārından ğürleyüb
 gümledi (21) andan pehlüvān-ı ‘ālem nîzesin çevirüb Şıçrayub ol ‘acayib rağŐanuñ
 üzerine süvār oldu

[39^b]

(1) andan ol sûtûn nîzeye tayanub küffâr ‘askerinden yaña gözleyüb tûrdı bu yañadan evvel (2) elli biñ kâfir ‘askeri ve tuğşâd zincir-bend ve Ğatrân b. Levlân gelüb irişdiler nazâr kılub gördiler kim (3) Kerb Ğâzî ejderhâ mişâl sîne gerüb kendülerin gözleyüb tûrur Hı‘ace ‘Amr dağı bir yüksek yere (4) çıķub gözleyüb tûrur (?) bunlar bu nâ-bekâr-ı ‘ayyârıñ burnu demirden dağı yegdir hiç bundan gibi (5) ‘askerden derdi yok hemân ol iki la‘în ol elli biñ küffâr ‘askeriyle bir gezden na‘ralar urub (6) tığlar çeküb Kerb Ğâzîniñ üzerine ħamle kıldılar Kerb Ğâzî ol ħâli görüb tığ-ı şamşamı (7) ‘üryân idüb tekbîr getürüb kendüyi küffâr ‘askerine urdı ol arada bir cenk peydâ oldı kim (8) yerıñ gerd-i gubârı âsumâna direk direk oldı elli biñ küffâr içine düşüb kâh şağa ve kâh (9) sola ħamle kılub küffâr ‘askeriniñ ardın önün bir eyledi güyâ kim bir aç kırd koyun kellesine (10) rast geldi veyâhut bir (?) oldı bölük bölük ol kâfir ‘askerin önüne (11) kıtab kırmâğa başladı pes ol şir-i Ğicâzı vaķt-i ‘aşra dek bir cenk eyledi kim Rüstem ve kıahramân (12) ve şâm süvâr görseler ħayrân olurlardı cenk içinde nâgâh (?) zincîr bend ile Ğatrân (13) b. Levlân iki la‘înler kıoman diyüb istimâlat virdüklerin gördiler küffâr ‘askeri bölük bölük (14) gürleyüb üzerine düşdüler meded pehlüvânlar işde geldi ol nâ-bekâr diyüb feryâd eylediler (15) anlar dağı nazâr kılub gördiler kim Kerb Ğâzî hiffet ser ejderhâya dönmüş ademi adem ile kırdı (16) ‘askeri bölük bölük ürküp bre geldi kıoman kıaçarlar ol iki la‘înler Kerb Ğâzîyi (17) görüb dönüb kıaçmağa dağı ar idüb biri gürz ve biri kıılıç ile iki cânibden pehlüvâna ħamle kıldılar (18) Kerb Ğâzî na‘ra urub iki la‘îniñ ortasına girüb(?) gürzine arķasınıñ virüb (19) men‘ eyledi geldi kim önünce gide tığ-i şamşam ile (?) ol la‘îniñ beline bir kıılıç ile urdı kim (20) başıyla bir kıolı zemîne düşdi Ğatrân gelüb ardınca anuñ kıılıcına tığ-ı şamşamı kıarşı virdi (21) men‘ eyleyüb andan irüb Ğatrânı dağı depesinden öyle çaldı kim ir kıaşına varınca iki pâre

[40^a]

(1) kıldı(?) iki cānibe düşdi küffār ‘askeri ol heybetin görüb (2) artık turmağa mecālleri kalmayub yüz kaçamağa tutub şanub kaçmağa tār u mār oldılar yüz (3) şuyun hāke şaldılar havflarından güyā kuş gibi uçdılar Hıvāce ‘Amr ol hāli görüb yüzün (4) yere mescide şeker eyledi Hāq Te‘ālā Hāzretine niyāz idüb eyitdi: Ey ‘ālemleri ve ādemleri var (5) iden perverdigār kudret ve kuvvet seniñdir ki bir za‘if insana bu kadar kuvvet virürsin ki elli (6) biñ kāfir anuñ heybetine tākāt getürmez şanub tār u mār olalar andan Kerb Ġāzīye du‘ā (7) idüb eyitdi: Pehlüvān ġazāñ mübārek olsun kāfirlere hoş iş kıldıñ didi Kerb Ġāzī (8) eyitdi: Ey yār-ı şādık ne gele benden bir avuç hāk bir kıatre meniden cümle ‘ināyet ol (?) (9) zevāl Allāhdır Hıvāce ‘Amr Kerb Ġāzīye du‘ālar kıldı ol aradan gidüb bir hoş (10) müzeyyin ve müşerref maķāma geldiler ol arada ‘ayş u nüş itmek için ārām eylediler Hıvāce (11) ‘Ömer ebnān-ı kirāmeden enva‘ ta‘āmlar çıkarub Kerb Ġāzīnün göñlü diledüğünü hāzır kıldı (12) yediler ve içdiler ol gice anda karar eylediler bunlar bunda **bu tarafdān** Muḥammed Hānefi gördi kim (13) Kerb Ġāzīden haber belürmedi tiz karındāşı Zeyd b. ‘Aliyi şehre gönderüb eyitdi: Var gör (14) Kerb Ġāzī neyler da‘vet eyle gelsün Zeyd b. ‘Ali şehre geldi Kerb Ġāzī kıanda diyüb şordı (15) Cüneyd ‘Ād ve Benī ‘Ād serverleri ağlaşub eyitdiler: Ol gice şebḥün itmege gidi henüz daḥı (16) gelmedi olmasın ki kāfirün bir mekrine uğraya anuñ firākı yüregümüz toğraya diyüb yine ağlaşdılar (17) Zeyd ol haberi işidüb gelüb karındāşı Muḥammed Hānefiye haber virdi Muḥammed Hānefi ol haberi işitdükde (18) ziyāde ġamġin oldı eyitdi: ben ḥod aña naşīḥat kıldum ġünāh itdügünçün yarın kıyāmet ġününde (19) su‘āl olmasun ola kim tevbe kıla şarāb içmeye didi çünkim gördiniz ziyāde maḥzūr oldı (20) siz anuñ ḥātırın teselli kıılmaķ gerekdüñüz diyüb ḥayli melālet çekdi oġlı Esed Zerrīn Kıabā (21) ve ‘asker-i İslām feryād idüb ağladılar Kerb Ġāzīyi için cān ve ciger tağladılar Muḥammed Hānefi eyitdi:

[40^b]

(1) H^vâce ‘ Amr dahı gitdi belürmedi ümidir ki bir hayr haber ile gele diyib Kerb Ğâziye müntezir (2) olub qaldılar **bu tarafından** Kerb Ğâzi ve H^vâce ‘ Amr ol gice arām idüb yārındası (3) çin-i seherden yanlarından turub ibâdet kılduktan soñra ‘ asker-i İslâm kıandasın diyüb (4) revâne oldılar yolda giderken H^vâce ‘ Amr erenler şâhı Hamza-i Şâkıb Qarānuñ kıışşaların (5) ve itdigi cenkleri beyân eyledi Kerb Ğâzi çüşa gelüb na‘ ralar urdı H^vâce ‘ Amr eyitdi: (6) pehlüvân bî-had ol gidelüm serverler sizden ötürü ziyâde ğamnâk ve perîşân olmışlardır (7) Kerb Ğâzi eyitdi: Ey server-i ‘ ayyārân eger yüz benim gibi kimse helâk olursa anlarıñ aynına (8) gelmez bizden kelli ferâğat itmişlerdir didi H^vâce ‘ Amr eyitdi: Öyle dime ey pehlüvân-ı ‘ âlem Haq Te‘ âlâ (9) Hazretleri ‘ asker-i İslâmı sensiz eylesün diyüb du‘ â kıldı ol ol şevk ile gitdiler ikinci gün (10) gelüb ‘ asker-i İslâma irişdiler meger Fettâh ‘ ayyâr ol arada seyr ü şikâr iderdi nâğâh (11) qarşudan gördi kim Kerb Ğâzi ve H^vâce ‘ Amr gelürler ‘ azîm şâd oldı hemân segirdüb (12) qarşu varub Kerb Ğâzinüñ ve H^vâce ‘ Amruñ elin öpüp hâl ve hâtır soruşdılar andan (13) qararı qalmayub ol aradan tãban götürüb bād-ı şabâ-veş gitdi bir demde gelüb Muḥammed Ḥanefi (14) bārgāhına irişdi Kerb Ğâzi ile H^vâce ‘ Amruñ geldüĝin müjde eyledi cümle serverler şâd (15) olub raḥşlarına süvâr olub qarşuladılar öñüne düşüb gelüb bārgāha girdiler (16) cümle Benî ‘ Ād serverleri rikâbın öpdüler aĝlaşub ayaĝına yüz sürdiler Kerb Ğâzi her birine (17) istimâlet virüb yaşların yerden götürdi andan Esed Zerrîn Qabâ gelüb atasınıñ elin (18) öpdü aĝladı ol dahı baĝrına başub iki gözün öpdü andan Zeyd b. ‘ Ali ve Muḥammed Ḥanefi gelüb (19) birbiriyle görüşüb hâl ve hâtır soruşdılar andan dönüb şâdılık birle şehri ‘ azîm (20) tonatdılar İslâm ‘ askeri şâdılık köslerin çaldılar andan Muḥammed Ḥanefi ‘ Ali ziyâfet idüb (21) cümle serverler qatına cem‘ oldılar Kerb Ğâzi geçüb şandelisinden qarâr eyledi sâ‘ir pehlüvânlar

[41^a]

(1) yerlü yerine oturub enva^c nâmeler ve sükkeri şerbetler hâzır olub yediler ve içdiler pîrlere dilinden (2) hayır du^c â itdiler **bizüm kışşamız öte tarafından** ol şunub giden ^c askere geldi ol zamân ki Kerb Ğâzî (3) ol iki la^cîni depeledi ve elli biñ kâfiri (?) anlar dağı kaçup cân havfiyle gelüb şehr-i (4) Endülüse yetdiler Hâm Şâha haber oldu kim ey şâh Kerb ardınca giden Takşâdı ve Ğatrânı helâk (5) eylemişler işde şunub kaçan ^c asker gelüb irişdiler didiler Hâm Şâh ol haberi güş eyledi güyâ kim (6) (?) eyledi eyitdi: Ey server-i pehlüvânlar bunu ırâqdan işiden bize ne dirler elli biñ (7) er ile böyle (?) pehlüvânlar vara bir harîfûñ haqqından gelmek degil şunub târ u mâr olub yine (8) yüz karasıyla dönüb geleler buna ne çâre idelüm ki bir taraf ile helâk idüb ğamdan ğalâş (9) olavız didi Hâm Şâhın bir vezîri ayak üzerine tûrub eyitdi: Ey Şâh-ı Mağrib zemîn (10) buna çâre budır ki etrâf ^c âleme nâmeler pârekende kılub mağrib serhaddında bizim ile dostluk (11) iden pehlüvânlardan ve serverlerden da^cvet idüb getürdelüm ola kim birinüñ elinde fetḥ olub (12) düşmandan intikâm alavız didi Hâm Şâh eyitdi: İmdi kimi da^cvet idelüm bu aşıl ejderhâya (13) cevâb virüb haqqından gele didi İrâc vezîr eyitdi: Ey Şâh-ı Mağrib zemîn diyâr-ı mağribde (14) cezîre-i gürgânda bir kal^c a vardır adına kal^c a-ı hîrâmân dirler anda iki nâmdâr pehlüvân olur (15) iki qarındaşlardır birinüñ adına Sencûr hîrâmânı ve birinüñ adına ḥamtûr hîrâmânı dirler ol (16) kal^c a-ı zamân sâbıkda bir kızına eylemiş kızuñ adı Hîrâmân imiş ğâyet pehlüvân imiş eger (17) ol pehlüvânları da^cvet kılsak ikisi gelmez işde muqarrer elbette biri gelür diyüb ta^c rîf eyledi (18) anlara nâme yazub bir vezîr ile nice mağrib beglerin gönderdi dağı nice hediyeler gönderüb (19) da^cvet eyledi ve İrâc vezîrine eyitdi: Mağrib ile rûm serhaddinde bir ḥişâr vardır adına (20) kal^c a-ı ser-câniyye dirler anda bir pehlüvân olur kimseye baş indürmez başka başka sultândur (21) adına ^c İnkârân b. Ğuzbân dirler elli beş eriş kâmet çeker pehlüvândur rûm sultânı (?)şâh

[41^b]

(1) dirler laḳabı kelb rûmîdir bir nice kerre adam gönderüb da‘vet eyledi ve aramadı ammâ siz (2) da‘vet idüb Kerbden şikâyet kılcak muḳarrerdir gelür zîr adına da kendüden özge bir er (3) olduğın istemez didi Hâm Şâh şâd olub aña daḳı bir vezîr ile nice serverler ve hidâyalar (4) irsâl eyledi ne kışşa dirâz idelüm kırk gün içinde Hâm Şâhuñ ḳatına sekiz kerre yüz biñ (5) ‘asker cem‘ oldı Hâm Şâh eyitdi: Hemân varub düşmanı def‘ idelüm şâyet bizim bu ḳadar pehlüvân (6) nice yüz biñ eriyle üzerlerine varacaḳumuz tıyub ‘arab ‘askeri t̄aḳat getürmeyüb Hicâza gideler (7) elümüzden ḫalâş olub çekdiğümüz zaḫmet hebâya gide didi Êrâc vezîr eyitdi: Ey şâh şabr eyle (8) ol da‘vet eyledigümüz pehlüvânlar daḳı gelsünler dirken (?) gelüb Hâm Şâh önünde du‘âlar idüb (9) eyitdi: Ey Şâh-ı ‘âlem muştulıḳ olsun cihân pehlüvânı ‘İnkarân b. Ğuzbân on iki biñ güzîde (10) er ile ve dört yüz demir kûş‘aḳlı nâmdâr pehlüvânlar ile gelüb irişdi didi Hâm Şâh eyitdi: (11) irsal eylediḳümüz vezîr daḳı varmadan ilerü gelmesine sebep ne oldı didi eyitdi: Ey şâh (12) sizün adamlarunuza yolda râst geldük gelmesine sebep bu kim bizim diyârumuza maḡribden birḳaç bazirgân (13) gelüb pehlüvânumuza armağan virdiler anlar daḳı ḫaber şordı kim Hâm Şâhuñ ḫâli nicedir Hicâz ḫalîfesi (14) bâc u ḫarâç virür mi didi bazirgânlar daḳı du‘â idüb eyitdiler: Ey şâh sercâniyye Hâm Şâhuñ (15) başında bir belâsı vardır ‘arabdan bir pehlüvân zuhûr eyledi adına Kerb dirler ‘Amr Ma‘dî oḳlıdır gelüb (16) maḡrib diyârın birbirine urub ‘İmlâḳ Şâhı tutub esir eyledi ve Trablus şehrin aldı Hâm (17) Şâhıñ nice güzîde pehlüvânlarıñ ḫâke şaldı diyüb Kerb Ğâzînuñ kışşasın beyân eylediler (18) ‘İnkarân ḳaḳıyub eyitdi: Baḳ baḳ Ma‘dî oḳlı Kerb şimdi çâk bu mertebeye mi vardı kim maḡrib (19) zemîn gibi vilâyete böyle iş ḳıla imdi bize lâzım oldı kim varub aña kendüyi bildirevez diyüb (20) ol ḳazâbla emir eyledi on iki biñ güzîde er ile süvâr olub bî-ḫad yürüyüb işde irişdiler pehlüvânıñ (21) murâdı hemân Kerbdir siz Kerbi gösterin ırâḳdan siperci olun görin Kerbi ne işler didi Hâm Şâh 22 şâd olub işde Kerb daḳı belâsın buldı diyüb begi ḫil‘atladı ve emir ḳıldı vezîrler ve begler süvâr

[42^a]

(1) olub ‘İnkārān istiḳbāle çıḳub buluṣub görüṣub ta‘zīm ile getürüb ḳondurdılar ol (2) gün ziyāfet ḳılıb yārındası da‘vet ḳılıb Hām Şāhıñ dīvānına olub geldiler Hām Şāhuñ (3) begleri önüne düşüb iḳerü getürdiler ‘İnkārān naḳar ḳılıb gördi kim biñ dört yüz polād sandelî (4) üzerinde demir kūṣ‘aḳlı nāmdār pehlüvānlar geḳüb oturır kırḳ sekiz eriṣ ḳadd ile Hām Şāhıñ pay-i (5) taḳt (?) geḳüb oturmuş andan ḳayı ol ḳadar menḳāle gördi kim vaṣfa (6) gelmez ‘İnkārān Hām Şāhuñ dīvānın gözden geḳirüb ḳāyet ile ḳüb gördi andan varub pay-i (7) taḳtına baş ḳoyub du‘ā ḳıldı Hām Şāh emir eyledi kendinüñ taḳtı muḳābelesinde bir Zerrīn sandelî (8) ḳurdılar geḳüb oturdı böyle gelen serverlerine ḳil‘at ḳāṣ virdi andan Hām Şāh eyitdi: Ey (9) ey pehlüvān-ı ‘ālem ṣad geldük ve ṣadı getürdüñ bir demde iriṣdüñ kim vaṣfa gelmez diyüb ‘İnkārāna (10) alḳıṣ eyledi ḳavān geldi yediler ṣarāb geldi içdiler gülleler germ ve ḳāḳırlar nerm olıcaḳ ‘İnkārān (11) baş ḳaldırub eṣrāfa naḳar ṣalub gözden geḳirdi dönüb Hām Şāhuñ yüzine baḳub (12) eyitdi: Ey Şāh-ı Maḳrib zemīn bu senüñ dīvānuñda bu ḳadar menḳāle vezīr dost güzīde pehlüvānlar ola (13) bunlaruñ içinde bir server bulunmadı mı ol Kerb didükleri ḳarīfüñ ḳaddinden gelüb sizi ḳamdan āzād (14) ide didi Hām Şāh eyitdi: Ey server Kerb didükleri böyledir ki kendüyi elḳi resminde ḳoyub (15) bunda geldi yüzüme ḳarṣu nice acı sözler söyledi ben daḳı ḳazāba gelüb emir eyledüm meḳer cellād gelüb (16) boynun ura bir meṣt ile helāk eyledi daḳı ḳılıḳ ḳeküb baña ḳaṣd eyledi gördüm ölmez pehlüvān (17) benim murādum seni imtihān idi diyüb güḳle elinden ḳalāṣ oldum ḳil‘at ḳāṣ virdüm beḳenmeyüb (18) bir (?)baḳıṣladı didi ‘İnkārān baş ṣalub bir zamān fikre varub eyitdi: Ey ṣāh (19) öyle pehlüvānlara cellād göndermen olmaz cellād ḳırsuz ve ḳarāmi olanlaradır ya bu senüñ didüḳinde (20) ṣuran pehlüvānlar ne işler diyi ki böyle fırṣat el virmişken bir uğurdan üzerine ḳamle eylemeyeler bārî (21) biri gelmezse biri ḳaḳḳından gelür diyi bu daḳı olmaz ise cümlesi bir uğurdan üzerine ḳamle eyleseler

[42^b]

(1) tamām idüb āhire ihtiyāç olmazdı (?) ammā bu tūrān pehlüvānlar bir qurı er arāyiş ancak nār-ı nūruñ (2) hışmına uğrasunlar itmek yedirmek benüm payuma diyüb haylî ta‘n eyledi içlerinden birisi (3) eyitdi: Ey pehlüvān evvel sizden daħı ziyāde lāf ü güzāf iderdük soñra Kerbe muķābil oldukda (4) naşbümüz elümüze virdi sen daħı şimdi bunda lāf urmak kıbtî āsāndur ammā mülākāt oldıgında (5) seni daħı siper ideriz bu Kerb didükleri adam degildir yedi başlı bir ejderhādır belki ejder ile (6) cenk eylemek kolaydır ammā bunıñla müşkildir diyüb vāfir medħ eylediler ‘İnkarān hayrān olub eyitdi: (7) Ey şāh bizi kulağdan Kerbe aşık eylediler hemān gidelüm görelüm dirken kapuda ğalebe kıpıdı hācibler (8) ve derbānlar segirdişüb tışara çıkdılar yine tiz içerü girüb eyitdiler: Ey Şāh-ı ‘ālem müjde olsun kim kal‘aya (9) hıramān serverleri gelüb irişdiler didiler cümlesi şād olub karşı gıtdiler ‘İnkarān i‘tibāra almadı (10) Hām Şāha baķub eyitdi: Ey şāh çünkü anları da‘vet eyledün ya bizi niçün da‘vet eyledünüz didi (11) Hām Şāh eyitdi: İki pehlüvāndur geldiler her kişinün maķāmı ma‘lumdır didi **öte taraftan** (?) (12) iki karındaş gelüb Hām Şāhuñ dıvānına irdiler evvel hediyelerinün a‘lāların ‘arz eylediler ve hām (13) şāhuñ dıvānına irüb girdiler şāhuñ pay-i tahtın öpüp ‘İnkarān aşāğā şandelî kıdılar (14) eger āh ile geçüb oturdılar umarlardı kim kendülerin cümleden yukarı geçüreler (?) dönüb karındaşı (15) (?) eyitdi: Ey karındaş eger bu la‘înün gelecegin bileydüm ben gelmezdüm zîrā bu la‘în kendüyi görmişdür (16) didi (?) eyitdi: Ne i‘tibār bu la‘îne Hām Şāh hātır için tanımyalum soñra bellü olur zîrā ben Kerbün (17) vaşfin işitdüm didi Hām Şāhuñ ni‘meti çekildi yediler şarāb geldi içdiler kelleler kerem hātırlar (18) nerm olıcaķ Hām Şāh baş kıldırub (?) vezîrlere baķub eyitdi: Ey serverler (19) şafā geldünüz kıdemünüz ile bizi müşerref eyledünüz didi Sencūr hıramānı yerinden tırub eyitdi: Ey Şāh-ı Mağrib (20) çünkü cihān pehlüvānı ‘İnkarān bundadır biz ne işleriz huşuşan bir haberi ‘asker ola Hām Şāh eyitdi: (21) Ey serverler biz bu pehlüvānı gele diyü ummazduķ kendü kıvimlerinden gediler devlet bizümdür Kerb degil ve ğayrıdan

[43^a]

(1) pākumuz yoqdur bu kadar hemān Kerbüñ haqqından geldükden soñra size bir miqdār dañı koşayım varub cümle Hicāzı (2) ve Bağdādı feth eyleñ murād eyledüğünüz vilāyeti māl ve hazīnesiyle virem baña māl gerekmez hemān taş ve toprak (3) benim olsun ri‘āyetüñüz başum üzerine diyüb şordı her birine miqdārlar nice hil‘at ve en‘ām eyledi (4) hātırların teselli eyledi bunların ‘askerin bir hoş mürğzāde kondurdılar bunuñ üzerine yedi gün (5) (?) görüb sekizinci günü Hām Şāhıñ tahtını kırk (?) kıllar üzerine bağlayub sekiz yüz (6) elli biñ küffār ‘askeri deryāleyin cūşa gelüb at arkasına süvār olub sekiz yüz altın başlu (7) ‘ālem ve sancāq yüzelli çift tabl ve negāre ve dört yüz demir küş‘aqlı mağrib ve Endülüs ve sercāniyye (8) pehlüvānları anlardan ğayrı Hām Şāhuñ yüz yetmiş yedi kösi var idi cenk gününde anı çalarlardı (9) yedi biñ cengi filleri var idi anları dañı demir içine ğarq idüb hāzır oldu bunlar süvār (10) olunca nāğāh rüm cānibinden bir toz kopardı rüzgār qarşu varıb tozi iki şāk idüb içinde (11) anı gördiler yüz elli biñ er ve yüz elli pehlüvān demir küş‘aqlı ve āhen puş rüm ‘askeri (?) libāslar (12) giymişler (?) iki çift mināreye beñzer pehlüvān birinüñ otuz yedi eriş kaddi var meger bu ‘asker (13) rüm sultānı (?) şāh rümü lakābı Kelb Rümü dirlerdi (?) diyārına mağrib serħaddine (14) varınca hüküm iderdi Hām Şāh ile dostlık iderdi gelen pehlüvānlarıñ birine (?) rümü (15) birine Mihrāc Rümü dirlerdi iki qarındaş idi yüz elli biñ eriyle gelü irişdiler Hām Şāha (16) buluşub elin öpüp kelb rümünüñ nāmesin virdi Hām Şāh bunlara ri‘āyet idüb hil‘at (17) giydirdi andan kendü yerine oğlı Şāhur Şāhı birkaç biñ eriyle koyub eyitdi: Ey ciger küşem Kerbüm (18) seni şehri evkāt bekle diyüb ol tahtın üzerine süvār olub on kerre yüz biñ (?)19 harbiler çaldırub ‘ālemler kıldırub kandasın şehri Trablus diyüb gıtdiler günlerde bir gün gelüb (20) şehirden yaqın geldiler **bu tarafdān** Muħammed Hānefi ve Kerb Ġāzî ve cümle Hicāz serverleri dīvān idüb (21) her yüzden kelimāt iderken çāpak ‘ayyār çıka geldi Muħammed Hānefiye du‘ā kılub cümle serverlere selām

[43^b]

(1) virüb andan çıkarub üç nâme öpüp başına koyub birin Muḥammed Ḥanefiye vireyin Kerb (2) Ğâziye vireyin Ḥâce Ömere virdi eyitdi: servâzlar bu nâmeysi size Ḥazret-i Murtezâ ‘Ali gönderdi (3) ve çok selâmlar ve du‘âlar kıldı bu nâmeysi göre ‘amel kılasız didi cümle serverler (?) ‘ayyâra taḥsîn (4) kılub nâmeysi Muḥammed Ḥanefiye okudılar öyle beyân eylemiş ki: Ey ciger küšem Muḥammed eger benüm rızâm dilerseñ (5) cihân pehlüvânı Kerb Ğâziye bî-ḥuzûr kılub incitmeyesin gerçi senüñ söyledigin eger şerî‘at (6) meşâlihî içindür ol qabûl eylemezse ne var anuñ günâhları senden sorulmaz ümîddir ki ol (7) günâhlarına tevbe eyleye rızâm isterseñ ḥâtırın ri‘âyet eyle tâ kim birbirinize arka olub (8) mağrib zemîni fetḥ idesiz dimiş andan Kerb Ğâziye gelen nâmede buyurmuş kim ey pehlüvân (9) Ğâziyan ve ey server-i cihân oğlum Muḥammed sözinden ḥâtırı ki bir nesne güç gelmeye ol seni ḥamurdan (10) men‘ eyledügi seni şeytândan şakınır ‘arz kılub saña söylemez anuñ sözinden hiç ğam çekme eger (11) mağrib diyârın fetḥ idersen yüz biñ günâh daḥı idersen Ḥaḳ Te‘âlâ ğafûr ve raḥîmdir (12) cümle günâhıñ ‘avf ider imdi ğayret kılub birbirinize yâr-ı vefâdar olub birbirinizin ḥâtırın (13) şakına siz diyüb çok naşîhat eylemiş Kerb Ğâzî ‘azîm şâd oldı andan Ḥ’âce ‘Amruñ (14) nâmesinde buyurmuşlar ki ey yâr-ı vefâdar senden anı dilerim ki ‘asker-i İslâmıñ üzerinden nazârın (15) eksik itmeyesin dâ’im üzerlerine pasbân olasın cümle şağîr ve kebîr Ḥâce-i ‘Ömere ḥürmet etsünler (16) yâdigâr Ḥazret-i resûldir şallalâhü ‘aleyhi ve sellem anuñ tedbîrinden tışara iş kılmayalar ol nedir (17) ise anı işleye siz zîrâ kim ol nice bunuñ gibi işler görmişdür diyüb sözini ḥatm kılmış (18) serverler işidüb cümlesi ‘azîm şâd oldılar Ḥ’âce ‘Amr ol şâdılık ile yerinden tırub Endülüs (19) yolın tırub revâne oldı bād-ı şabâ-veş gitdi ya‘nî Hâm Şâhdan bir ḥaber ala gelüb Hâm Şâh (20) ‘askerine irişdi gördi kim bir deryâ mişâl ki ḥaddi pâyânı yok on kerre yüz biñ kâfir ‘askeri (21) mevc mevc gelürler Ḥ’âce ‘Amr bir yüksek yerden ol ‘askeri temâşâ kılub başın şaldı eyitdi:

[44^a]

(1) Yâ Rab sen ‘inâyet eyle bu yigirmi biñ İslâm ‘askeri on kerre yüz biñ kâfire neylesünler (2) diyüb bir tarîk ile haber alub ‘askerin güzîde pehlüvânlarından ve kal’a-ı hîrâsân vesâyirinden (3) hemân tabân kaçub Muḥammed Ḥanefî bârgâhına irişdi gördi cümlesi fariğ olub kendü ‘âlemlerine (4) eyitdi: Ey serverler ne gâfil oturursız siz Hâm Şâh didükleri la‘în bedâyin on kerre yüz biñ (5) kâfir ‘askeriyle bu kadar pehlüvânlar ve nice biñ cengi filler gelüb falân yerde qondılar bir iki (6) güne degin gelüb size muqâbil olur bilmiş olın didi serverler işidüb cümlesi birbirine (7) baqub qaldılar Kerb Ğâzî şād olub eyitdi: Ey serverler melûl olmañ Ḥaḳ Te‘âlânüñ (8) ‘inâyeti bizim iledir kâfirüñ çoqlığına ne i‘tibâr ol qâdir perverdigâr bize ‘inâyet (9) eyler didi Muḥammed Ḥanefî Kerb Ğâzîye du‘â ve âferîn kılub eyitdi: Ey server cihân hoş söyledüñ (10) ammâ varub şehri gör kâfirlerden esîr olanları evkât ḥabs ile ‘İmlâk Şâhı bir tarîk (11) ile gelüb ḥalâş itmesünler didi pes Kerb Ğâzî ve Ma‘dî ve Ma‘ād ve Esed Zerrîn Qabâ ve ğayrı (12) Kerb Ğâzîye tâbi‘ olanlar cümle yerlerinden turub Muḥammed Ḥanefîyi selâmlayub raḥşlarına süvâr olub (13) şehre toğrı revâne oldılar gelüb şehre irişdiler Kerb Ğâzîyi geçüb ‘İmlâk Şâh tahtına (14) oturdu cümle serverleri ve qarındaşları qatına cem‘ oldılar Kerb Ğâzî emir kıldı (15) ‘İmlâk Şâhı vesâ’ir ḥabsde olan esîrleri çıkardılar Kerb Ğâzînüñ ḥuzûrına (16) getürdiler bunları dine da‘vet eyledi ‘İmlâk şâh cevâb virmeyüb başın zemîne şalub (17) qaldı ve ol esîr olan on yedi biñ küffârdan hemân yedi biñ kâfir Müslümân oldu (18) her birine bî-kıyâs iḥsân ve e‘âm kıldı bâkî olan on biñi herze ve hedyân söylediler (19) Kerb Ğâzî kaçıyub başların kesdiler ol şehrüñ bārûlarına zînet virdiler ve dürlü dürlü (20) sancâqlar ve aḳ ‘âlemler ile zeyn idüb kendünüñ üç biñ erine ve ol yedi biñ Müslümân olan (21) ‘askere aqlar giydirüb başlarına aḳ imâmeler şarub bārûlar üzerine qodı ‘İmlâk Şâhı yanında

[44^b]

(1) muhkem habs kıldılar çünkim aḥşām oldı Ma‘ dî ve Ma‘ ād ve Esed Zerrîn Kabā Kerb Ġāzîden icāzet (2) alub tışara çıķub bārgāhlarına geldiler Kerb Ġāzî emir kılub şarāb erġuvān ḥāzır eylediler (3) sāzende ve gūyendeler karşıısına şāf olub ıyşa meşġūl oldı Kerb Ġāzî mest (4) olub cūş ve ḥurūşa gelüb Ḥāzret-i Murtezāyı medḥ idüb dā’im senālar eyledigince geçüb (5) şabāḥ oldı güneş kal‘ a-i kâfdan baş kıldırub ‘ālem nūr-ı yezdān ile tıoldı Muḥammed Ḥānefi yerinden (6) tıurub emir kıldı yedi biñ Ġāzîler yerlerinden tıurub ālāt ḥarbe müstaġrif olub başlarına (7) aķ imāmeler şarınub aķ cāmeler giyüb silāḥ ve ‘ālemler kıldırub arķaların şehre virüb alāylar (8) ve şāflar bağlayub müheyya oldılar Muḥammed Ḥānefi Ḥ’āce ‘ Amri şehre gönderdi eyitdi: Var gör Kerb (9) Ġāzîyi da‘ vet eyle gelsün görelüm aḥvāl nice olur görelüm didi Ḥ’āce ‘ Amr şehre gelüb (10) gördi kim Kerb Ġāzî ‘ālemden bî-ḥaber otıurub ‘ıyş ider kıllar karşıısına şāf bağlayub (11) sāzendeler çalub gūyendeler çağırırklar bir ‘ıyşdur kim vaşfa gelmez ‘ Ömer içerü girüb selām virdi (12) Kerb Ġāzî Ḥ’āce ‘ Amri görüb eyitdi: Server şāfa geldüñ diyüb ayak üzerine tıurdu (13) yanına aldı Ḥ’āce ‘ Amr eyitdi: Pehlüvān Hām Şāḥ yer götürmez ‘ asker ile bugün gelüb bize (14) muķābil kıonarmış bunda fariġseñ bilürsin ki İsalım ‘ askeri za‘ıfdır kim ola kim bu kıadar (15) deryā mişāl ‘ asker ile başa çıķa didi Kerb Ġāzî eyitdi: Ey benüm yār-ı vefādārum sen (16) ġam çekme göresin kim Ḥāķ Te‘ālānuñ ‘ ināyeti bir kātible kāfirlerine iş kılam diyüb yine ‘ıyş (17) iderken dılcūyi ‘ ayyār gelüb eyitdi: Ey pehlüvān Hām Şāḥ şimdi bize muķābil kıonar diyüb (18) du‘ ā kııldı Kerb Ġāzî Ben-i ‘ Ād serverlerine yerlerinden tıurub şehrin burcı üzerine tāc (19) ḥānesine gelüb temāşāya meşġūl oldılar **rāvî kıulınca** Muḥammed Ḥānefi ve ‘ Arab serverleri temāşā (20) iderken anı gördiler kim Endülüs cānibinden dürüm dürüm tozlar cıhānı bürüdi havanuñ yüzi (21) görünmez oldı kōs ḥarbi āvāzı dünyāyı tııtdı bād-ı şabā rüzġār tıġ ile iki pāre kııldı

[45^a]

(1) toz içinden on kerre yüz biñ ‘ asker çîn-i polâda ğarķ olub (?) ahen mişāl mevc urib gelürler (2) yine biñ çift taḅl ve neķāre altūn başlı hāc (?) ‘ ālem ve sancāķlar ve (?) āhen (3) kemer menķāle pehlüvānlar her biri (?) şüret (?) heybetlü la‘înlər ata ve file ve gergedāna süvār olub (4) sancāķlar dibine gelürler andan ğayrı dört yüz nāmdār pehlüvānlar her bir (?) şāḅib kırān (5) da‘vasın iderler anlardan ğayrı yedi biñ cengi filler şöyle kim her biri çîn-i polâda ğarķ olmuş (6) mā ḅaşıl yedi biñ dört yüz polād (?) ahen kemer pehlüvān Hamuñ dîvānında otururlardı andan (7) ğayrı yüz yetmiş kösleri filler üzerine bir gidüb her bir pehlüvān ellerine polād zaḅmlar olub (8) şöyle çalalardı kim tağlar ve şahrālar güm güm şadā virdi ve Hām Şāhuñ taḅtını kırķ (?) (9) filler üzerine per giydirüb üzerine kırmızı atlas gönlek saru atlas sayıban eylemişler (10) taḅtın önünde ‘ İnkārān (?) buna göre dört yüz pehlüvān bile yürirdi (11) ne kışşa dirāz idelüm Hām Şāḅ mağribi bu tertîb ile ol deryā mişāli alāyı olub gelüb irişdiler (12) şehre muķābil İslām ‘ askerine karşı hāmıñ otaķların kırılıub deryā mişāl gelüb ķondılar şöyle kim (13) şahrālar tıldı tağlar görilmez oldu Hām Şāḅ yanında olan begler gördilerdi kim şehir-i Trablusı (14) tıonatmışlar şöyle kim aķ sancāķlar ve ‘ ālemler ile pür olmuş ve her beden üzerinde on ve yigirmi kāfir (15) başların saçlarından aşā ķomışlar on biñ miķdārı ‘ asker bārū üzerine çıkıub dem bu dem (16) Allahü Ekber diyüb öyle na‘ralar ururlar kim ol şehri gördiler üzerinde aķ imāmeler şarınmış (17) ve aķ cāmeler giyüb tıurırlar ve şehir önünde yigirmi miķtarı ‘ asker altūn başlı ‘ ālem ve silāḅ (18) getürmişler cümlesi azbî atlara süvār ve nîzelerin ķollarına şarub tîğların ḅamāyil ķılmışlar (19) ve gümānların geçürüb gürz kırānların omuzlarına alub sedd-i İskender mişāl alāyı (20) ve şafları bağlayub bire (?) ķatmışlar şöyle kim (?) rahmet mişāl mevc urır Hām Şāḅ (21) ve yanında olan küffār begleri ve cehennem segleri ‘ asker-i İslāmı görüb cümle ḅavf-nāk oldılar

[45^b]

(1) İslāmuñ heybeti ve şalābetî kâfirlerüñ üzerine düşdi cümlesi hām baqdılar Hām Şāh eyitdi: (2) Ey ulular ne tırısız ve ne baqarsız ki bu kadar kavmüñ yüreklerine böyle cüz'î ' asker ile havf (3) itmeyüb mağrib gibi ulu vilāyete kaşd eyleyeler bunlar ne fikri ider ki aña tayanırlar diyüb giri gin eyledi (4) baş şaldı eyitdiler: Ey şāh bu kadar kavimden ötürü ne ğam çekersiz içlerinde bu iki pehlüvānları (5) vardır aña tayanırlar yoksa anlar gitdükden soñra sâ'irlerine ne i' tibār didiler sen ol hāl ile hām (6) şāh gelüb kondı **bu tarafından** Muhammed Hanefî gördi kim ol gün gelüb cenge muqayyed olmadılar bunlar dağı şehre (7) arqaların virüb konub cenge müntezir oldu **ez-în cānib** Kerb Gāzî yine 'ıyşa meşgūl oldu (8) H'āce ' Amr oradan gidüb Muhammed Hanefî bārgāhına geldi gördi dīvān idüb tedbîr kılurlar (9) H'āce ' Amri görüb şād oldılar H'āce ' Amr dağı geçüb yerinde karar eyledi Muhammed Hanefî baş kaldırub (10) H'āce ' Amre eyitdi: Ey server-i cihān işde bu kadar deryā mişāl küffār ve nice biñ nāmdār pehlüvān (11) ile hām la'în gelüb bize muqābil kondı bunlar gele nice cenk eylemek gerekdir didi H'āce ' Amr du'ālar (12) kılub eyitdi: Ey server-i cihān (?)temāşā kıldum gelüb (?) ziyāde şevketlü ' askerdir (13) qorqarım ki ' asker-i İslāma bir şikestlik vāqı' ola zir küffār (?) didi Muhammed Hanefî eyitdi: (14) Ey yār-ı şādık ğam çekme mü'mîn ' askeri az olduğına anları şaklayan Allāhdır nice azlar çok kılar (15) ğālib olır bu dünyādır didi ol gün dağı küffār ' askeri hareket itmeyüb iki cānibden (16) dīvān al oldılar **öte tarafından** hām la'în tahtına geçüb oturdu mağrib begleri ve kendünüñ (17) vezîrleri yerlerinde karar eylediler ' İnkārān Qahterîş ve Sencūr ve Centūr buña benzer dört (18) biñ yedi yüz er ...puş āhen kemer pehlüvānlar gelüb tertib üzerine karar eylediler havan (19) geldi yediler şarāb geldi (?) olun içdiler (?) oldılar Hām Şāh baş kaldırub (20) eyitdi: ey serverler nice idelüm qarşumuzda turan (?) kavme bir elçi gönderün padişāhlar (?) (21) dine da' vet idelüm yoğsa hemān süvār olub bunları fenāya mı virelüm didi yer yer mağrib dilāverleri

[46^a]

(1) ağlaşdılar andan Ma' dî kalğub Kerbün yanına geldi Kerbe sevindi eyitdi: adına niçün böyle (2) eyledün diyüb Kerbe çok sevindi Kerb dağı ğazāba gelüb tîğ-ı şamşâmı ile iki pāre eyleye (?) (3) (?) men' eyledi Ma' dî dönüb Muḥammed Ḥanefî yanına gelüb bir bir haber virdi (?) Mālik (4) Ejder yerinden tūrub şehre geldi zengîler görüb kâpuları (?) gitdiler gelüb Kerbe haber virdiler Kerb (5) birce geldi gördi İbrāhîm bir silāh olmuş tūrur İbrāhîm dağı Kerbi görüb eyitdi: ey nā-bekār (6) çāk şöyle mi oldıñ başka başka baş çekersin senün atañ 'Ömer Ma' dî Mālik Ejderün (7) bir kulu idi saña bu salṭanat nerden degdi böyle eylemek iyü midir bu kerre Kerb dağı eyitdi: (8) Ey nā-bekār mülk Allahındır dilerse bir kulını sulṭān ider dilerse ayak altında pāyimāl ider ben (9) bu şehri kılıcım ile aldum hünerünüz varise vilāyet çok varuñ aluñ didi birbirine hücūmlar eylediler (10) Kerb kaşd eyledi kim kâpunı açıb tışra çıka gelüb Muḥammed Ḥanefîye haber virdiler server zāda kaşd (11) eyledi kim süvār olub vara Kerb ile cenk eyleye serverler kōmadılar ma' kûl degildir didiler (12) bundan aqdām Ḥ'āce 'Amr Ḥazret-i Aliye nāme göndermişdi böyle yazılmış ki ey server-i dîn ve ḥalîfe-i (13) rûyi zemîn 'asker arasında müdde'îlik düşdi birbirini öldürmege kaşd eylediler eger gelüb (14) irişmezseñiz parākende olub giderler dimiş idi **bu yañadan** Kerb Ğazî emir eyledi şehriñ kâpuların (15) açdılar ol ulu bārgāhı çıkarub kurdılar böyle ulu idi kim beş yüz raḥş gölgesine (16) sığardı her yanında beşer yüz at tūrırdı andan soñra dört yüz altūn başlu 'ālem bārgāh (17) önünde dikülü idi ve biñ beş yüz altūn ve gümüş taşlu kōsleri dağı bārgāh önünde derdiler (18) sağında ve şolında dörder yüz sandelî kurdılar andan soñra on iki biñ bārgāh yeşil (19) kızıl atlasdan getürüb bārgāhın etrafına kurdılar yigirmi dört biñ ḥāş kullar Kerbün (20) önüne düşüb bārgāha getürdiler raḥşdan inüb bārgāha girüb tahta geçüb karar eyledi yigirmi (21) dört biñ altūn ve gümüş cübbeli kullar gelüb bārgāhı çevreye aldılar bir dîvān tūrdı olmaz

[46^b]

(1) meger Hâce ' Amr gürziñ oraya uğradı hayrân oldu tebdîl şüret bârgâh içine (2) girdi bir salţanat gördi kim ' Ömer ne de kimseye müyesser olmamışdır dirâz temâşâ eyledi andan gelüb (3) Muhammed Hanefî bârgâhına geldi du' âlar eyledi eyitdi: Kerb Gâzî bir salţanata mâlik olmuş kim (4) ' Ömer (?) bu tertîbi (?) gördüm meger İskender ile Süleymân ' Aliye es-selâm mâlik (5) oldu ola diyüb medh eyledi Muhammed Hanefî inanmayub tebdîl şüret Hâce Ömer ile Kerbüñ (6) bârgâhına gelüb içeri girdiler kullar arasında tûrub Kerbüñ salţanatın görüb hayrân (7) oldu bu nâ-bekâr tamâm şâh ölmüş işitdi ki Kerb Gâziye ' itâb eyleye ' Ömer eyitdi: Benüm hâtırım (8) için söyleme şaşın görelüm nice olur didi ferâgat eyledi andan dönüb bârgâhına geldi (9) dağı şâh Merdâne bir nâme yazub gönderdi ey ata Kerb başka başka baş çekdi eger tîz gelüb (10) irişmezseñ ben dağı başum alub bir vilâyete giderim kıyâmete degin yüzüm görmezsin didi andan (11) Hâce Ömer dağı bir nâme yazub gönderdi bunuñ üzerine bir müddet geçdi leşkerde gâyet (12) kahtalık oldu Esed Zerrîn Kabâ tûrub atâsı katına vardı atâsı i' tibâr eylemedi ve hem (13) (?) eyledi kim yanına gelürse tîg ile iki pâre eylerim didi Esed Zerrîn mahzûn ve melûl dönüb (14) gitdi Ma' dî ve İbrâhîm katına varub şikâyet eyledi andan üç bir yere gelüb müşevveret eyledi (15) Kerb Gâziyi helâk eyleyeler Hâce ' Amr bu kışşaya vakıf olub gelüb Muhammed Hanefîye haber viridi (16) ol dağı işitdi Ma' dîyi ve Esedi ve İbrâhîmi katına okuyub niçün böyle idersiz bu fikr iyü (17) degildir ferâgat eyleñ didi anlar eyitdiler: Ne mümkündür vâz gelmevez elbette bir işdür niyet eyledük (18) bir hâl olmak gerekdir diyüb ayak başdılar çok aqdâm eylediler çâre olmadı âhîr kendünüñ (19) yedi biñ eri varıdı emir eyledi cem' oldılar eyitdi: Olmasın ki baña da töhmet ideler hâzır ' Osmân (20) için ki atâm Hazret-i ' Aliye eylediler diyüb ol yedi biñ eriyle süvâr olub ' azm-i İskenderiyeye diyüb (21) gitdiler anlar gitdülden sonra bâkî ' arab serverleri Benî ' Âd ' askeri kaldı bu kerre Ma' dî ve Esed

[47^a]

(1) ve İbrâhîm bir yere gelüb Kerbi helâk itmek niyetin eylediler üçü dağı (?) girdiler Kerb Ğâzî ise (2) ol âlî bârgâhda meclis kûrub ‘ıyş nûş idüb üç gün üç gice baş kaldırmadı ziyâde (3) mest olub yetdi Ma‘dî ve İbrâhîm ve Esed önce fırsat bulub bârgâh ardından iki (4) mîh kôparub içeriye girdiler gördiler ziyâde serhoş hemân alub gûcile deryâ kenârına iletdiler (5) ağır bend urdılar öldürmek istediler Esed Zerrîn Kâbâ üzerine düşüb kâbil olmadı bir küçük (6) zevrak bulub içine koyub deryâya şaldılar hikmet hudâ bir rûzgâr çıktı zevrâkı şöyle (7) sürdi kim bir demde gâyet oldu bunlar bu hâli görüb artu Kerbden imdi kesdiler (8) dönüb bârgâhlarına geldiler âr eylediler çün sabâh oldu Kerbün kulları yerlerinden (9) kalkub Kerbi bulmadılar figân eylediler H‘âce ‘ Amr bârgâhında yaturken bir vâkı‘ a gördi (10) bekleyüb sürdi Kerbün bârgâhına vardı gördi (?) pehlvân (11) ağlaşub cân ve ciger tağlaşurlar H‘âce ‘ Amri görücek karşı gelüb eyitdiler ey yâr-ı şâdıķ (12) bu gice Kerb Ğâzî bârgâhından gâyib oldu cümle silâhı tûrur hemân gümlük (13) ile gitmiş bilmeziz ‘ ayyârlar mı eyitdi: Yoħsa cādū fi‘lümidür diyüb yine ağlaşdılar H‘âce ‘ Amr (14) bu hikâyeyi bildi gözlerinden kan aķdı meger kim İslâm ‘ askeriniñ arasında bir server (15) varıdı adına Zâmîr dirlerdi Kerbün dayısı oğlı idi Kerb Ğâzî gâyet severdi (16) kendüsi dağı nâmdâr pehlvân idi H‘âce ‘ Amr gelüb ahvâli söyledi andan H‘âce (17) ‘ Ömer çok aradı bir haber almadı Ma‘dî ve İbrâhîm ve Esed kalkub Kerbün bârgâhına (18) vardılar tenhâ zengî ve bâķî zengîler Kerb Ğâzîya aramağa gitmişlerdi (19) bârgâhda ğulâmlardan ğayrı kimse yok idi geçüb taht üzerine oturdılar (20) bu kez bârgâhı mâbeynlerinde ulaşamayub birbirine düşdiler çok söz oldu Esed

[47^b]

(1) eyitdi: Cümle hazîne sizün olsun bârgâh benim olsun şer‘ ile didi meger bende (2) kardaşum benim olsun didi **râvi eydür**: İbrâhîm ben mağrib ğazâba gelüb eyitdi: (3) siz nice tâc ve tahtı benümdir ben Mâlik Ejder oğlıyım siz ne siz diyicek (4) Ma‘dî

kaçıyub ata biñdi İbrâhîm ile cenge başladılar cenk içinde Ma' dî zaḥmdar (5) oldu atı alub şehr önünde bir (?) varub yıkılıb (?) oldu (6) **bir cānibde** Esed ile İbrâhîm bir taṭ altında üç gün cenk eylediler bunlar cenkde iken (7) deryâ yüzünden yañanlar bulur diyi deryānuñ yüzün gemiler tutdı kenâra çıkdılar (8) bârgâhların kırıldılar İslâm 'ayyârları varub haber aldılar bildiler ki bu gelen leşker kelb (9) rûmîden hām la'îne yardıma gelmişlerdir elli biñ eriyle (?) zengî imiş **rāvî eydür** (10) bu mel'ûn zamân ile Hâzret-i Hāmzanuñ cihân pehlüvânı olmuş idi şoñra yine 'āsî (11) olmuşdı nedir (?) benim üzerüme geçürdüñ diyü çıkub gitmiş idi nice yıllar zengbâr (12) diyârında olub nâme pehmân şâha cihân pehlüvânı olmuşdı kendüden küçüyi bir kıardaşı (13) varıdı (?) idi bir gün Hām Şâhdan nâme gelüb baña dermân (14) eyle bugün baña ise yarın sañadır diyüb şikâyet eylemiş mektûb (?) yanında okundı (15) Şâh-ı Rûm bu ne aşıl kimsedir Hām Şâh gibi ulu şâhı böyle zebûn eyleye didi (16) kelb rûmı eyitdi: 'Amr Ma' dî oğlıdır diyicek (?) ider bildüm ben Hāmzaya 'asî olıcaḳ (17) daḫı (?) oğlan idi ammâ iyü pehlüvân idi şimdi bu kadar mı oldu ki öyle (18) tecävüzlük eyleye imdi bize lâzım oldu varub (?) bildürelüm diyüb (19) kelb rûmiden icâzet alub elli biñ eriyle ol idi kim gelüb irişüb bârgâhların (20) kırub oturıldılar ol gice kâfir-i 'ayyârları (?) zengîye haber getürdiler kim Kerb Ğâzî

[48^a]

(1) bir iki gün imiş ğâib nice olduğı bilmezler ammâ Kerbüñ oğlı Esed ve kıarındaşı Ma' dî ve (2) Mâlik Ejder oğlı İbrâhîm Kerbüñ bârgâhından ötürü birbirleriyle cenk eylemişler Ma' dî (3) zaḥmdar ammâ Esed ile İbrâhîm üçgün imiş ikisi gece ve gündüz cenk iderlermiş diyicek (4) (?) zengî eyitdi: Yâ 'Ali oğlı Muḫammed nice olmuş eyitdiler evvel (?) bunlara incinüb çıkub (5) gitmiş bilmezler ne cānibe gitmiş İslâm leşkeri şimdi (?) nihâyet bunda yigirmi biñ 'arab leşkerle (6) bir iki pehlüvân kıalmış diyüb haber virdiler (?) Zengî şād oldu ol gice geçüb şabâḫ oldu (7) Tûl Zengî elli biñ zengîstân leşkeriyle at arḳasına geldiler İslâm 'askerinüñ üzerine seyl (8) gibi aḳdılar meydân kenârına gelüb alây bağlayub kendüsi yetmiş beş eriş kıadd ile polâd (?) dönüb

(9) meydān (?) yaḳîn gelicek kāfir ‘ayyārları gelüb eyitdiler Esed ile İbrāhîm (?) yerde (10) ikisi tenhâ cenk iderler Tûl Zengî eyitdi: Tîz baña gösterin diyüb önüne düşüb (11) götürdiler Esed ile İbrāhîm cenk eylemekden zebûn olmuşlardı Tûl Zengî hemân görür çeküb (12) ikisinde bende çeküb alub ‘askere geldi **ammâ bu yañadan** Zāmîr H̱vāce ‘Amr ile meşveret (13) eyleyüb bununla nicecenk idelüm bu mel‘ün gürbüz pehlüvāndur bununla kimse başa çıkamaz ne (14) çāre eyleyelüm didiler H̱vāce ‘Amr eyitdi: server erlik ondur toḳuzu hiledir şimdi lâzım (15) olan budur ki sen de Ma‘ dîyi bağlayub (?) alub tola varub (?) diyesin şoñra (16) fırsat el verdükde işini göresin didi Zāmîr Benî ‘Ād serverleriyle danışub Ma‘ dî (17) bende çeküb haddiyelerin alub kefen bir gerdān idüb getürdi ki (?) ile zengîye (18) karşı varub el öpdiler Ma‘ dîye ‘arz idüb (?) virdiler Tûl Zengî (19) anları görüb gāyet şād oldı Zāmîr hil‘ at virüb nevāhat eyledi andan emir (20) eyledi Ma‘ dî Esed ile İbrāhîm olduḡı (?) eyletüb bende çekdiler emir eyledi üç server (21) (?) koyub (?)şāha eyledin diyüb gönderdi Tûl Zengî Zāmîre eyitdi:

[48^b]

(1) ey server hiç Kerbden bir haber bilmezsin didi Zāmîr eyitdi: Siz saḡ olıñ Kerbün işi oldı (2) ammâ ol bārgāh kim Kerb işletmişdür devr-i ādemden bu ana gelince bir kimseye müteyessir olmamışdur (3) size lâyıktır hālā emriniz nedir didi Tûl Zengî şād olub kendünün yedi yüz zengî bar (4) eriyle süvār olub Kerbün bārgāhına geldiler ol bārgāhı ve taḫtı görüb gāyet begendi (5) hemân taḫt üzerine çıkub begleri pehlüvānları ve altūn gümüş kürsîlere geçüb qarār (6) eylediler andan Zāmîre eyitdi: H̱amza zamānında sır irdeye döndüm diyüb emir eyledi (7) meclis ẖazır eylediler şevḳ ile yemege içmege başladılar cemi‘ zengîler serḫoş olub yıkıldılar (8) meger H̱vāce ‘Amr bir sāzende şeklinde tūluñ qarşusunda sāz çalardı ve hem (9) ta‘āmlarına dārū katmışdı ehl-i meclis tolu toḳunmuşa döndi meger Zāmîr cāsūstular (10) ḳomışdı gelüb Zāmîre haber virdiler hemân emir eyledi Benî ‘Ād (?) bārgāh (11) içinde kimi buldılsa eger kāfir ve eger zengîlerdir cümlesin kılıçdan geçürdiler tolu muḫkem (12) bende çeküb habs eylediler andan yigirmi biñ ‘asker ile zengîlere şebḫūn eylediler şabāḫ (13) olınca

şöyle kılıç urdılar ki kırk biñ kâfiri kılıçdan geçürdiler çün şabâh (14) oldu gördiler ol şahrâlar leş ile tolmış bâkî kalan on biñ dağı gündüz kırdılar (15) üç biñ er güciyle hâlâş olub (?) girüb kıandasın gelüb rûmi diyüb gitdiler (16) **bu yañadan** H'âce ' Amr tîz bir nâme yazub Fettâh ' ayyâr ile şâh-ı Merdâna gönderdi andan (17) H'âce ' Amr yerinde Ümiyye-i ' ayyârı koyub kendüsi tebdil şüret idüb Zâmîr ile vedalaşub (18) ol kaçan kâfir gemilerine girüb kıandasın kelb rûmi diyüb gitdiler ve urub Esed ile (19) İbrâhîm ve Ma' dîyi hâlâş eyleye ' Ömer gitdi işde göresiz neyledi ne eyitdi: **Bu cânibden** (20) Zâmîr emir eyledi kaçan kâfirlerin bârgâhların yağma idüb gemileri zabt eylediler zahîrelerin (21) alub Zâmîre du' â eylediler bunlar bunda **bu yañadan** Fettâh ' ayyâr günlerde bir gün varub medine-i münevvereye

[49^a]

(1) irüb Murtezâ Hazretleriyle buluşub atâsı H'âce ' Amruñ nâmesin virid oğuyub (2) bir zamân fikre varub andan adam gönderüb Mâlik Ejderi getürdi nâmenüñ (3) haberin bir bir beyân eyledi Mâlik Ejder melûl oldu eyitdi: Ey server-i ' âlem buña çâre nedir (4) didi Emire'l-mü ' minîn eyitdi: Yâ Mâlik buña ilaç hemân ol cânibe varmağdır emîr hağ (5) ne tağdîr eylediyse zuhûra gelür diyüb emir eyledi yedi biñ er cem' olub emire'l-mü ' minîn (6) ve Mâlik Ejder süvâr olub kıandasın mağrib zemîn diyüb gitmekde bizüm kışşamuz Muğammed Haneñi (7) hikâyetine **râvî eydür** ol zamân Muğammed Haneñi yedi biñ gâzîler ile giderken bir gün gelüb (8) İskenderiyeye irişdiler meger bu şehir bedr zamânuñ idi kendüsi Hâm Şâha yardıma gidicek (9) kırk biñ eriyle reyğânüş adlu bir pehlüvânı yerinde kâ'im mağâm alıkoşub gitmişdi Reyğânüşa (10) haber oldu kim ne gâfil tırursın yedi biñ eriyle Muğammed Haneñi geldi didiler Reyğânüş bu sözi (11) işidüb gâzâba geldi emîr eyledi kırk biñ ' arabi atlu eli cedâlî İskenderiyye leşkeri süvâr (12) olub gârğ âhen püş arğaların şehre virüb düşmana karşı tırdılar **bu cânibden** sever zâde (13) yedi biñ eriyle küffâr leşkerine karşı alâylar ve şâflar çeküb bu dem bu sâ' at meydâna kim gire (14) dirken İslâm tarafından Zeyd biñ ' Ali meydâna girdi kâfirden semend-i endâz adlu bir la' in (15) meydâna girdi Zeyd biñ ' Aliye berâber olub yedişer

hamle haṭā geçdi āḥir Zeyd biñ ‘Ali bir tîğ ile (16) iki pāre eyledi ardınca nemrūd mıṣra girdi helāk oldu ardınca desmūr mısri girdi (17) helāk oldu el-ķışṣa ol gün Zeyd biñ ‘Ali yüz yigirmi nāmdārların helāk eyledi andan (18) Reyḥānūṣ emir eyledi yedi biñ er (?) Zeydūñ üzerine hamle eylediler Zeyd biñ ‘Ali daḥı (19) tîğ çeküb karşı vardı şāflar sevindi alāylar bozdı sürüb Reyḥānūṣ üzerine dökdi (20) Reyḥānūṣ görüb Zeyd biñ ‘Aliye karşı çıkdı bir zamān cenk eylediler nāgāh ḳazā gelüb Zeydūñ (21) atı ayağı bir deliğge geçüb yıķıldı kāfirler bir (?) kemendler atüb giriftār eylediler Zeyd esîr

[49^b]

(1) olıcaķ Muḥammed Ḥanefî tekbîr getirüb yedi biñ gāzîler ile kāfirlere giriş-gîr diler kim götürüb (2) şehir üzerine bıraķdılar Reyḥānūṣ gördi iş bir yüzden daḥı oldu hemān kendüsi (3) girüb Muḥammed Ḥanefîñüñ öñün aldı hamle eyledi Muḥammed Ḥanefî daḥı görüb bir na‘ ra urdı kāfirler (4) târ u mār olub dağıldılar server-i ‘ālem irişüb (?) gürz havāle eyledi Reyḥānūṣ çekdi (5) gürleyüb eyitdi: Şöyle tokundı kim dem nefesi yağlanub ayakları rikābdan çıkdı mu‘allaķ (6) deposi üzerine yıķıldı ḳafādārlar alub sancāķ dibine iletüp bende çekdiler kāfirler (7) görüb târ u mār oldılar şehre girdiler meger Reyḥānūṣuñ bu mekkār ve hîlekar vezîr biri var idi (8) kāfir beglerin cem‘ idüb eyitdi: Begler işde Reyḥānūṣ daḥı giriftār oldu nice idelüm (9) ve hem işitdüm ki Hām Şāh şanmış şabr idelüm görelüm nice olur eger Reyḥānūṣ bunlara uyub (10) Süleymān ölürse bende almadan kelbî deriğ eylemeyüb bir ḥaylî geçmege birisinüñ dermānı ḳalmayub (11) helāk olalar evvel karşı çıķalum Müslümān olalum alub şehre getürelüm ḳonaķlık eyleyüb ta‘āmlarına (12) zehr ḳatalum yiyüb helāk olsunlar şoñra bāķî ḳalanların daḥı ḳıralum didi Hām Şāh bize ol (13) iḥsān eyleye ki cümlemüz ğani olalum didükde vezîrūñ tedbîrini beğendiler **bu yañadan** Muḥammed Ḥanefî (?) (14) ve Muḳaffer gelüb ḳondı āḥir eyledi Reyḥānūṣı getürdiler Muḥammed Ḥanefî gördi bir cemāldir ki (15) görenler ḥayrān olur hemān dem barmaķ ḳaldırub cān ve dilden Müslümān oldu (16) emir olındı bendin aldılar ḥil‘ at ḥāş giydirdiler destūr olub şehre gitdi şehir ḳavmi (17) ḳapuyı açdılar iķerü girdi erķānuş vezîr eyitdi: server nice ḥalāş

oldın Reyhānūs (18) eyitdi: Ben cān ve dilden Müslümān oldum siz ne dirsiz didi andan eyitdi: Bu şehre cenk ile alınmaz (19) dirseñiz anlara bir gün tayanmaz cümleñizi kırarlar diyicek Erķānuşuñ yüzine baķdılar işāret (20) eyledi bunlar daķı eyitdiler: Siz ne yerde olursanız biz daķı andayuz didiler Reyhānūs ğāyetle (21) şādımān oldu cümlelerin gerçek şandı emir eyledi nüzül ni‘ met geldi peşkeşler çeküb

[50^a]

(1) ‘arz eylediler cemi‘ beglerine hil‘ at virdi andan bu kez Reyhānūs server-zāde Muhammed Hānefiyi şehre (2) da‘vet eylediler kerem eyle mekānumuzı müşerref ile diyü minnet eylediler N’ola da‘vete icābet diyüb (3) Reyhānūsūñ sarāyına vardılar ziyāfet eyeldiler lākin erkānūs vezīr Reyhānūsūñ haberi yok (4) atan der-miyān idüb hīdmetine kâ‘im oldu Reyhānūşa imdi siz server zādeyi yalnız koman (5) muşāḥabet eylesen ben aşāğı yukarı hīdmet üzerine olayın diyüb la‘īn Reyhānūsı Muhammed (6) Hānefi yanına gönderdi kendüsi kâfir begleriyle ittifaķ idüñ ta‘āmlara zehr fā‘il işlediler ammā (7) tebdīri taķdīr bozar **rāvī eydür** erkānūs vezīr zehirli ta‘āmları İslām serverlerinin önüne (8) kōdılar çāşnigīrlere emir eyledi Zeyd biñ ‘Alinūñ ve serverzādenūñ önlerine zehirlü ta‘āmı kōdılar (9) sâ‘ir ta‘āmları bizüm önümūze koyasız dimişdi eyle eylediler kendüsi ayak üzerinde hīdmet eyleye (10) Reyhānūs kōmayub sen pīrsin revā deĝildir ki ayak üzerinde turasın elbette otur didi (11) gelüb oturdı çāşnigīr başı ni‘meti zīnet eyleyüb yerlü yerine kōdı Muhammed Hānefi görđi (12) ğāyibden bir el peydā olub ta‘āmları tebdīl eyledi kâfirler önünde olanları alub (13) Müslümānlar önüne kōdı Muhammed Hānefi ḥayrān oldu Zeyd biñ Ali Abdullah beni görđi ḥikmetin (14) bilmediler erkanūs görđi ni‘met tamām olmuş hemen ni‘mete şalā didi ḥikmet bu kim ziyāde zehirlü (15) olan ta‘ām erkānūs la‘īn önüne kōnmış bismillah diyüb şundılar hemān erkānūs la‘īn (16) bir loķma aĝzına koyub dildi ki bu ta boĝazından geçmeyüb yıkıldı cān virdi el kışşa (17) kâfirlerden yetmiş mela‘īn ki ulu beglerden idi yiyüb cān-ı cehenneme bir aķdılar anı görüb (18) mucizāt-ı Muhammedīdir diyüb ta‘āmdan el çekdiler eyitdiler: Yā Reyhānūs bu nedir diyince

meger ki (19) Reyhānūşîñ öñinde olan ta‘āmda dağı (?) zehir kōnmışdı yidügi gibi yüzünüñ üzerine (20) yıkıldı Muḥammed Ḥanefî bu ḥāli bilüb libāsları altında kılıç ḥāzırlamışlardı çıkarub kâfirlere (21) girdiler bir cān kurtılmadı bākîleri feryād idüb bunda bizüm günāhumuz yoğdır bu fi‘li erḳanūş

[50^b]

(1) itmişdür işde belāsın buldı diyüb amān dilediler Reyhānūşa tiz ilaç eyleyüb ‘aqlın başına (2) getürdiler bu samāṭ üzerinde yatan kâfirleri görüb eyitdi: Yā server bunlara ne oldı ki (3) böyle helāk olmuşlar ve baña dağı ne oldı didi server zāde eyitdi: İşde aḥvāl böyle (4) olmuşdır diyüb beyān eyledi Reyhānūş Ḥaḳka şükürler eyledi eyitdi: Yā bu ta‘āmdan kendüler (5) nice yediler didi Muḥammed Ḥanefî ğāyibden el çıkub yemekleri tebdil eyledüğünü beyān eyledi cümle (6) ḥalḳ ḥayrān olub Muḥammed dīni ḥaḳ idüğine şübheleri ḳalmadı cān ve dilden imāna geldiler (7) olmayanı kırdılar ne ḳadar kiliseler var ise mescidler eylediler Cum‘a namazın ḳıldılar bu din āşikāre (8) olduğına ‘azīm şād oldılar server zāde berā-yi miḳdārı oturub şehriñ ḥalḳına iman (9) İslām ta‘līm eyledi andan ‘asker ḥalḳından yetmiş kimse şehirde ḳaldılar andan Reyhānūş ne ḳadar (10) ḥazîne var ise ‘arz eyledi server zāde yarusını leşkere virüb yarusını yine kendüye (11) virdi bir ḥabbesin alıḳoymadı Reyhānūş bu seḥāvete ḥayrān oldı bunlar yemede içmede (12) bu yañadan bizüm kışşamız Kerb Ğāzîye gelsün bu kitābuñ rāvīsine ve katibine bir ḥayr du‘ā idesin (13) andan söze āğāz idelüm **rāvî eydür**: Ol vaḳit Kerbüñ elini yağlayub zevrāka koyub deryāya (14) atdılar rüzgār çıkub zevrākı üç gün üç gice alub gitdi dördüncü gün oldı (15) Kerbüñ ‘aqlı başına geldi kendü (?) zevraḳ içinde gördi nice eylesün (16) ölmedüğine Ḥaḳka şükür eyledi bu üslüb üzere on gün gitdi rüzgār on birinci (17) gün bir cezîre çıkardı aşağı yukaru çalḳandı tırdı meger Ḥaḳ Te‘ālānuñ ‘ināyetinde (18) ol cezîrede bir bir şayyād pîr var idi adına Rāyik dirlerdi on beş oğlı varıdı dā’im (19) ol maḥalde balıḳ avlarlardı pîr gördi rüzgār bir zevraḳı öñine ḳatub kenāra getürdi (20) eyitdi: Ciger kūşelerüm bu

zevraķı kenāra getüren ŧāyed içinde bir ŧikārcık ola zīrā faķīrlık cānumuza (21) kār eyledi didi varub getürdiler gördiler içinde bir kimse bende çeküb ŧöyle ŧarmıŧlar ki

[51*]

(1) bir cānibe ħarekete dermānı yok ziyāde zebūn olmuŧ bunlar Kerbi gördi eyitdiler: Saña noldu (2) böyle kim eyledi didi Kerb eyitdi: Ben bir ulu bāzırgān idüm malum çok idi bilmezim arduca (3) ħarāmīler olmuŧ fırsat bulub beni bu ħāle koymıŧlar diyüb ħaber virdi dinüñiz ħaķķı için (4) beni ħalāŧ idüb yemek verün karnum ziyāde açdır on gündür yemek yemedüm diyüb yalvardı (5) pīr eyitdi: olmaya kim ħarāmī olsun didi Kerb eyitdi: Ömrümde ħarāmīlik nedir bilmezim ve size (6) çok faydam ħāŧıl olur benüm vilāyetümde ħumaŧım malum çokdır ħam yemeñ didi Rāyık pīr (7) eyitdi: Gel imdi yemīn ile bize on yük ħumaŧ virecek ol didi Kerb eyitdi: (8) on yük altūn vireyim diyüb yemīn eyledi bunlar da bendin aldılar ta‘ām yemege kendülerün (9) mekānına iletüp önüne ta‘ām ħodılar önüne geleni yedi üç kerre getürdiler yedi oħılları (10) eyitdi: Ey atā eger bu gece daħı ħalursa bizi bile yer didiler pīr eyitdi: (?) 11) namāz kıılır aña kimse cenk ile cevāb viremez buña bir ħaylī tedārik idelüm helāk olsun (12) ħurtulalum didiler Rāyık eyitdi: Yarın ben melūl oturayın baña niçün melūlsin diyin ben cevāb (13) vireyim didi çün ŧabāħı oldu pīr gelüb melūl maħbūn oħırdı eyitdiler niçün melūlsün (14) didiler pīr eyitdi: Nice olmayayım geminün oķı kırıldı aķçem yok ki birisin daħı alam didi büyük (15) oħlına Fā‘ıķ dırlardı eyitdi diyi imdi çāre gör didi pīr-i Rāyık eyitdi: ŧu ħarŧuda (16) bir taħ var içinde aħaçlar çokdır bizüm oħlanlarımız elinden gelmez ki varub murādum üzere (17) bir aħaç getüre didi Kerb Ġāzī eyitdi: Hemān ħasāvetin bu mıdır baña ol vādiyi gösterin ben (18) size gemi direġün getüreyim didi pīr bir oħlını böyle yoldaŧ ħoŧdı vardılar gördi ‘acayib (19) bir vādi meyveleri bi nihāye eski eskiye iriŧmiŧ Kerb bir miķdār alub yedi meġer ol vādiyi (20) vādiyi seb‘a dırlermiŧ ādem zamānından berü ayak baŧmamıŧdır arŧlan filān ve bir ol ħadar (21) çok idi ki ħesābını Allah bilür Kerb gezerken canavarlar üzerine ħamle eylediler dört cānibden

[51^b]

(1) kaçd eylediler Kerb bir kez yâ Allah diyüb şöyle haykırdı ki ol vâdî bir zamân gürledi (2) arşanlar bekleyüb hemân Kerb bir köklü ağacı qoparub girişdi bir sâ'at geçmeden biñden (3) ziyâde arşan öldürdi meger ol tağda bir pir beyâbân varidi ahyânâ ol maħalle (4) gelürdi canavarlar ħavflarından kaçup ğayrı yirlere giderlerdi ol daħı bu hây (5) hūyı iştidi tîz vardıya eyitdi: Kerb gördi ve adınıñ ağaçlarını bularak üzerine (6) geldi ħamle eyledi pehlüvân-ı Ħicâz bundan ğâfil olmamağ gerekdir diyüb bir kez rağd-ı felek gibi (7) haykırdı canavar gelürken tırdı fırsat bulub elindeki sañavber ağacıyla urub başı (8) târ u mâr oldı (?) helâk oldı biraz temâşâ eyledi böyle büyük canavar aq ve siyâh (9) dürlü naqış görenler ħayrân olur Kerb Ğâzî postun yüzüb andan on peleng postun (10) bile çıkardı daħı iki ahū şikâr eyledi andan bir büyük sañavber ağacını qoparub ol (11) postları ve (?) ağaca geçirüb omuzına aldı qandasın Râyîq pir diyüb (12) gitdi **meger** Râyîq pîr oğulları ile oturub söyleşirken büyük oğlı eyitdi: (?) (13) böyle bir pehlüvânı yok yire helâk eyledüñüz diyü her biri bir söz söylerken nâğâh gördiler Kerb (14) çıka geldi qarşu vardılar gördiler bir sañavber ağacına vâfir arşan ve bir postlarından (15) ğayrı birkaç ahū daħı şikâr eylemiş Kerb Ğâzî birin postını zemîne koyub bunlara gösterdi (16) Râyîq pîr eyitdi: Server gel toğrı söyle ne dîne dâparsın bize söyle didi Kerb eyitdi: (17) dînüm din-i İslâmdır ğayrısı bâtıldır didi Râyîq eyitdi: gerçeksın eger dînüñ ħaq olmasa (18) bu qadar canavardan ħalâş olmazdın imdi söyle ne dimek gerekdir didi Kerb eyitdi: imanüñ (19) şartı budır **eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muħammeden resûlullâh** didi anlar daħı (20) imân getürüb cân ve dilden Müslümân oldılar Kerb Ğâzî bunlara din-i İslâm şerayitîn beyân (21) eyledi bu kez Râyîq pîr eyitdi: server benüm günâhum yanında çoqdır senden ziyâde ħavf idüb

[52^a]

(1) seni helâk eylemege göndermişdüm **elħamdülillâh** dinüñ bir kâtiyle bir zarar irmedi ol pirin (2) üzerine vilâyet şâhları nice biñ asker ile varub ele getürmeğe çâre olmayub

(3) yine dönerlerdi didi Kerb Ğāzî eyitdi: ey atâ Hâķ Te‘âlâ öldürmediğini kimse öldürmeğe (4) kâdir olamaz şimdi sen Müslümân oldın Hâķ Te‘âlâ her ne kadar günâhın var ise ‘avf ider (5) Kerîmdir Raĥîmdir diyü İslâm-ı şerifin ol kadar söylediğine Râyîķ pîr ‘azîm şād oldu andan (6) âhûları bişürüb yediler Hâķķa şükür eylediler Kerb Ğāzî (?) derisini terbiye eyledi **rāvî** (7) **eydür** Kerb Ğāzî boyunca bir kâftan idüb peleng derisinden bir tâc diküb başına giydi (8) Rûm ili ğāzîleri post kimiñ (?) kâldı gel imdi gör Kerbûñ şalâbetîni evvelde heybetlü (9) idi şimdi ĥûd daĥı ziyâde oldu Kerb eyitdi: ey pîr ben ĥûd saña inandum ata didüm sen (10) baña oĥıl didin beni niçün böyle vehm-nâķ yire gönderdüñ sebebi ne idi didi Râyîķ pîr eyitdi: (11) pûtdan aķdâm saña dimiş idüm sözün toĥrısı bu idi ki sen balıķlaruñ cümlesini yedin biz ise (12) bir ila fuķarâyız o sebebden eyledük didi Kerb Ğāzî gerçeksiz diyüb bālîķ esbâbların getür diyüb (13) deryâ kenârına geldiler **bismillâh** diyüb aĥı eline alub deryâya atdı ol kadar bālîķ çıkardı ki (14) ĥesâbın Allâh bilür Râyîķ oĥıllarıyla berâbere ĥâşıl idemezlerdi ol cezîrede ‘acayib bālîķlar (15) var idi Kerb Ğāzî birkaç günde yigirmi iki gemi bālîķ şikâr eyledi Râyîķ pîr ğâyet şad (16) oldu eytti: server senin kademünde elümüze çok ni‘met girdi bunlar şehre iletüp şatmak (17) gerek didi Kerb Ğāzî eyle olsun didi ammâ dönüb eyitdi: ciger kûşem bu vilâyet heb Kelb (18) Rûmi ĥümündedir ammâ yedi günlük yerde kendünüñ (?) vardır Seķlâbiyye dirler (19) gerekdir ki elümüze çok mâl girer didi Kerb Ğāzî eyitdi: aña niçün Kelb Rûmi dirler didi Râyîķ pîr (20) eyitdi: tîz nefis olduĥçün adı Behnâm şâhdır lakabı kelb rûmîdir her zamân bālîķları ana alub (21) giderin aķçesin alurım didi Kerb Ğāzî eyitdi: bende bile gideyin bālîķları murâdıncâ şatayım didi

[52^b]

(1) pîr eyitdi: N’ola başum üzerine diyüb sekiz oĥlını Kerb ile böyle kôşub yigirmi iki pâre bālîķ tolu (2) gemiler ile kandasın seķlâniyye diyüb ĥitmede bizüm hikâyetümüz Esed ile İbrâĥîm ve Ma‘diye geldi (3) **rāvî eydür** ol zamân Tûl Zengî ol üç serverleri giriftâr eyleyüb üç biñ eriyle gemiye (4) koyub Kelb Rûmiye göndermişdi (?) şâha ‘arz

eylediler eyitdi: bunlar gemilerdir eyitdiler: ey şâh (5) bunlar ‘arab serverlerinin pehlûvânlarıdır bunları Tûl Zengî kuluñ tutub göndermiş didiler birisi (6) Kerb Ğâzînün oğlıdur adına Esed dirler birisi Kerb Ğâzînün qarındâşdır adına Ma‘dî dirler (7) ve birine İbrâhîm dirler Mâlik Ejder oğlıdır didi Kelb Rûmî eyitdi: bunları giriftâr eyledükde (8) Kerb kıanda idi eyitdiler: bunlar Kerb Ğâzîyi helâk eylemişlerdir didiler Kelb Rûmî eyitdi: bu kişiler (9) atâsını ve qarındâşını ve emmisini öldürelor bunlardan kimseye hayır gelmez tîz cellâd boyunların (10) ursun didi meger Behnâm şâhuñ bir vezîri var idi adına zü’l-fiķâr dirlerdi eyitdi: (11) ey şâh şimdi sen bunları helâk eyleme dağı uluları vardır anlar dağı ele girsünler soñra (12) iş âsândur şâyet bunda gelüb kıanların taleb eyleyeler şimdi bunları habs eyle didi Behnâm şâh (13) kıabül eyleyüb emir eyledi zindâna kıoyun kendüler ‘ıyşa meşğül oldılar bir gün Kelb Rûmîye haber (14) geldi kim Tûl Zengî hîle ile ‘arablar tutub esîr eylediler ve leşkerin kıırdılar ancak biñ kışi hâlâş oldu (15) diyüb cevâb virdiler ve biñ kışi dağı zağmdardır Kelb Rûmî bu haberi işitdi hemân zehr kıâtil (16) yutmışa döndi ğazâba gelüb eyitdi: kimdir bizden kıalkub anda (?) tûli hâlâş eyleye didi (17) meger tûğyânûş la‘în elli biñ eriyle gelüb Kelb Rûmînün yanında şığınmış idi fırsat bulub (18) eyitdi: ey Şâh-ı Rûm eger buyırırsan ben kıulın varayım çün Kerb helâk oldu Muĥammed ise (19) gitdi şimdi anda kimse yokdır hemân emir eyle varayım tûli kıurtarayım ‘arab leşkerin kıırâyım didi (20) Kelb Rûmî ğâyet şâd oldu emir eyledi hîl‘at hâş virdiler andan üç yüz biñ ‘asker virdi (21) temâm (?) görüb üç yüz biñ (?) ve rûm ‘askeri gemilere girüb kıandasın şehri Endülüs

[53^a]

(1) diyüb gitdiler yedi gün deryâda yürüyüb sekizinci gün şehri Endülüse irişdiler **bu yañadan** Zamîre (2) haber oldu kâfirler geldi diyüb serdârları (?) didiler meger pehlûvân Zamîr (3) şehri Endülüse bir kıonak yerde otururlar diyi bu haberden perîşân olub eyitdi (4) ey serverler söyleyin ne çâre idelüm didi şeddâdı eyitdi: Tûğyânûşdan hâzer gerekdir ğâyet (5) hîleķâr la‘îndür ve hem çokluk ‘askerdir andan ğâfil olmamak gerekdir imdi

bize lâzım (6) olan budır ki bu yerden geçüb şehre karşı bir şarb kayālı yere varub arķamuzu aña (7) virüb öñümüze hendek keselüm yer yer köprüler ķurub gāh gāh çıķub kāfirleriyle cenk idelüm (8) yine girelüm didiler ve dağı köprüler üzerine tız endāzlar ķoyub emin olavez didi Zāmîr emir (9) bildi o gice geçüb şehre yakîn ķondılar (?) vāfir görüb öñlerine bir ‘azîm hendek (10) ķazub içine girüb oturdılar **rāvî eyle rivāyet ider ki** bundan aķdām Kerb Ğāzî (11) Endülüsi alıcaķ seksen biñ kāfir Müslümān oldılar ve hem şehriñ içinde Tîmür adı on (12) biñ eriyle beklemege ķomıřdı ammā kaķan Kerb Ğāzî nā-bedîd oldu ol maħalde Zāmîre (13) emir eyledi şehriñ ķapuların pür gitdiler dağı Ma‘dîye ve Esede ve İbrāhîme yüz virmediler ne ķadar (14) söylediler çāre olub ķapuları açmadılar cenk eylediler kendüsi (?) gelüb (15) cenkle bunları ķal‘a yanına uğratmamışdı bunlar dağı o gice bārgāh görelüm soñra (16) seni buluruz diyüb başlarına böyle belā gelicek şehrin artık kimse adın anmamışdı (17) ve hem şehriñ ĥalkı Kerbüñ ğāyetle muhabbetini ideler Hām Şāhuñ ĥazinesinden bunlar çok (18) iĥsān eylemişdi anlar dağı çün süz Kerb Ğāzîye bu cefāyı ve ĥıyāneti eylediniz biz dağı ĥāyin (19) olanları şehre girmege ķomazuzu tā Murtezā ‘Ali gelmeyince ķapuyı kimseye açmazuz didiler ve hem açmadılar (20) zîrā şehriñ bir cānibi deryā ebedi azıĝa çoklık mezāyıkā çekmediler deryā cānibinden gelürdi (21) bunlar bunda **bu cānibden** Zāmîr dağı leşkerin cem‘ eyleyüb oturmaķda **öte cānibden**

[53^b]

(1) Tuĝyānüş la‘în kena‘ra çıķub üç yüz biñ eriyle ķondi dağı cāsūslar gelüb (2) İslām leşkeri nerde ķonmıřlardır bilüb ĥaber virdiler ve gitdiler ‘asker-i İslām şehriñ karşıusunda (3) hendek ķazub içine girmişler diyüb ĥaber virdiler emir eyledi leşkerine ceng (?) eyitdirdiler (4) üç gice geçüb yārıdası oldu ‘asker-i küffār birinizden geçüb Zāmîriñ hendek olan yire (5) gelüb üç cānibden alub şāflar bezeyüb tırdılar **bu yañadan** cihān pehlüvānı Zāmîr dağı (6) gördi kāfir leşkeri gelüb kendülerin ararya aldılar pehlüvān ğayrete gelüb emir eyledi (7) İslām Ğāzîleri birinizden atlarına biñüb ol hendekden tışara çıķub küffāra muķābil (8) tırdılar kaķan kim şāflar bezendi tuĝyānüş

la'în anları gördi dönüb yanında (9) olan kâfir pehlüvânlarına eyitdi: ey serverler görüñ kim bu Yezdân perestler nice cân ser (10) kavmdir bu kadar 'asker ile qorqmayub üşenmeyüb gelüb bize berâber olalar diyüb emir eyledi (11) meydân açıldı kim gire dirken 'asker-i İslâmdan Yūsūf biñ 'Abdullah meydâna girdi cewelân (12) eyledi kâfirlerden (?) 'azm-i meydân eyledi Yūsūf Ğâzî ğâyet çabuq server (13) ve hem tîz endâzdı mel'ün kâfir gelürken mühmelât söyledi Yūsūf biñ 'Abdullah kemânın (14) eline alub bir oq ile aĝzın urdı ensesinden çıkub cânını cehenneme teslîm eyledi (15) iki cânibden hây hâyı âsumâna çıkdı Tuĝyânüş tarafından (?) siper (16) çeküb na'ra çıkarub Yūsūf üzerine at sürdi gelürken aña daĝı burâq gönderdi (17) oq sipere râst geldi inüb sînesine uğradı arqasından çıkub zemîne (18) ğarq oldu bir kez humâr gibi baĝırub raĝşından yıqılub cânı cehenneme ışmarladı kercâbil girdi (19) burâq ile depeledi keycâbil girdi anı da depeledi ne kışşayı uzadalum ol gün (20) duhâ-yı kübrâya degin Yūsūf biñ 'Abdullah yüz etmiş nâmdâr kâfir helâk eyledi ol gün Tuĝyânüş (21) firenk ğazâba gelüb qaşd eyledi ki meydâna kendüsi gire meger bir la'în varidi adına t̃abür

[54^a]

(1) firenk dirlerdi ğâyet menqâle pehlüvân idi polâda ğarq olub 'azm-i meydân eyledi (2) Yūsūf burâqda ana havâle eyledi mel'ün oq kirişden ayrılçaq çabukluk ile oqı (3) şavdı hemân yıldırım gibi irişdi elindeki gürziyle depre tutub çaldı Yūsūf siper (4) çeküb (?) ile târ u mâr oldu gürzden kendüyi uğurladı gürz inüb atıñ (5) kellesini hard eyledi raĝş ile sernigün oldu t̃abür raĝş kuvvetiyle geçüb gitdi Yūsūf (6) tîr ve kemânın eline alub bir oq atub atınuñ saĝrısına tokunub ğarq oldu atı bekleyüb (7) zemîne şöyle çaldı kim 'aqlı gitdi yıqılub düşdi bir oq daĝı uyluĝuna urdı lâkin (8) la'în darbine bakmayub yerinden şıçrayub Yūsūfa sarmışdı Yūsūfda ana şarmışdı la'în (9) Yūsūfi götürüb yire urdı hemândem sînesine çıkub hançerin çıkarub göĝsüne ururdu (10) Yūsūf gözin açdı gördi hâl bir yüzden cân havfindan bir ayaĝını kaldırub qaşığına (11) bir depme ile urdı kim hayâsı yarılıub Yūsūfun üzerinden yıqıldı ve 'aqlı gitdi (12) Yūsūf

(?) yerinden t̄urub el h̄ançere urub amān virmeyüb başını kesdi andan (13) rahşına biñüb cevelān eylemege başladı anı görüb İslāmdan tekbîr(?) āsumāna çıqub (14) küffārdan (?) kopdı Tuğyānūş ol h̄ālî görđi ğāzaba gelüb emir eyledi ol (15) üç yüz biñ er bir gezden h̄amle eyledi Yūsūfda anı görüb tekbîr eyleyüb at sürdi (16) anı görüb Zāmîr emir eyledi yigirmi biñ seni bir gezden tekbîr getürüb kāfirlere yürüdiler (17) ‘asker birbirine girüb yer tozu alub havāya gitdi nāgāh bir cenk oldu ki kıyāmet kopdı (18) ol gün anda yaylar başlar kesildi cübbeler sökölüb ata oğıla qardaş qarındāşa (19) dermān olmadı bir ‘azîm cenk oldu ki beyāna gelmez ol gün aħşam olunca qan gövdeyi (20) götürdi kuştelerden başına peşteler yağladı yigirmi biñ İslām leşkери birbirine qafādār olub 21‘azîm cenk idüb aħşam dönüb qondılar Zāmîr daħı gelüb qondı görđi biñ beş yüz

[54^b]

(1) mü’mîn şehîd olmuş adı şāmı bellü serverler sağ ve esen geldiler Zāmîr ‘arab ‘ayyārlarına (2) emir eyledi şehîd olan mü’mînleri getürüb namāzınların qılıb defn eylediler kendüler o gice (3) h̄uzūra varub yatdılar Tuğyānūş daħı bārgāhına geldi begler yanına cem‘ oldılar Tuğyānūş (4) emir eyledi kırılan kāfirleri h̄esāb eylediler otuz biñ kāfir qılıçdan helāk olmuş rüm ve firenk (5) pehlüvānlarından iki yüz nāmdār pehlüvān helāk olmuş Tuğyānūş eyitdi: Begler gördünüz mi (6) bir gün cenk olmağla bu nā-bekārlar bize neler eyledi görün didi andan emir eyledi kendinüñ (7) h̄ükminde olan Frengistān qal’alarına nāmeler gönderdiler leşker cem‘ eylemege meşğül oldılar **şöyle** (8) **rivāyet iderlerki** Tuğyānūş la‘în Zāmîr ile ‘azîm cenkler idüb her gün Tuğyānūşa (9) yardımlar gelürdi yedi kerre yüz biñ ‘asker cem‘ eyleyüb ol mertebe mü’mînleri zebün (10) eyledi ki hendekden tışra çıqarmaz oldılar nāgāh cihān pehlüvānı (?) (11) (?) zengî ve bākî dört yüz zengîler çıqa geldiler kim Kerbi aramağa gitmişlerdi (12) bulmayıcak yine leşkere geldiler gördiler ‘asker-i İslām yerinde yoqđır bildiler ki kāfirler gelmiş (13) haber alub hendege geldiler gördiler kāfirler hendegi çevreye almışlar İslāmı zebün eylemişler (14) bunlar daħı ol h̄ālî görüb bir kezden kāfir leşkerine ile doqundılar ki

darb-ı seyf ile (15) götürüb bir mîl kadar küffâr-ı ‘askeri girü bırağdılar bunların geldüklerin Zâmîr görüb anlar (16) dağı çıkub kendülerin kâfir leşkerine şöyle urdılar ki ağışam olunca cenk sultânı (17) oldu ağışam oluncağ gelüb hendege girdiler andan Sebâ‘ ile Tenhârûs birbiriyle görüşdiler (18) hâllerin soruşdılar Kerb Gâzîden haber şordılar görmedük ve haber almaduk diyüb biraz (19) ağlaşdılar andan Tûl ve İbrâhîm Esed ve Ma‘dîyi esîr aldukların beyân eylediler andan (20) şoñra ol serverler iki ey muttaşıl Tuğyânûş ile şöyle cenk eylediler ki kahramânlarıñ (21) rûhların şâd eylediler gâh mü’înler zebûn olurdu ve gâhî kâfirler zebûn olurlardı

[55^a]

(1) geçdüm belki her birüñüze Behnâm şâh yanında bir rayü menşub alıvireyim bir hoşça bir yire gelüb (2) fikr eyleñ bu söze didi kim devlet her zamân elinize girmez diyüb bunuñ mişâli herze (3) ve hedyân söylemiş **bu tarafından** pehlüvân Zâmîr bu cevâbları işitdi âh idüb başını (4) zemîne şalub tırdı andan baş götürüb eyitdi: Dirîğâ bizim cümle emeklerimiz (5) zâyi‘ oldu eger gerçek yarın cenk olursa bu la‘îne kim pâyidâr olur diyüb (6) şirayi zengî eyitdi: var söyle öyle olsun diyüb ikisine dağı hil‘at virüb (7) eyitdi: yarın Tîmûr adıya haber gönderelüm ne kadar hazîne varise anuñ yanındadır (8) Tîmûri getürdelüm şehir ile mâli ve hazîne ve bârgâhı teslim eyleyelüm andan sultân (9) zengîyân her nice buyurursa öyle olsun didi **el-kıssa** iki la‘în varub bu cevâbı (10) Tûl Zengî ye haber virdiler işidüb şâd oldu şafâsından çatlayayazdı cümle (11) kâfir şâdmân oldılar ammâ mel‘ûn Tuğyânûş inanmayub eyitdi: ya server-i zengîyân (12) bunlar bize ne şehri virürler ve ne bârgâh belge Topğânesin bile virmezler hazîne hüd kıanda (13) olur hemân bize hîle iderler bir gice hendekden çıkub şehir-i Endülüse varub anda (14) Tîmûr adı yanına varub bir haberleri vardır zîrâ Tîmûr ile bunlarıñ aralarında (15) Kerbden ötürü ‘adâvetleri vardır şimdi ise cânlarına geçdi varub şehre girüb (16) emîn olalar didi Tûl Zengî eyitdi: ya Tuğyânûş her neye ki kıadirlerdir eyle eylesünler (17) ve bildüklerinden kıalmasunlar şöyle ki yedi kıat yire dağı girerlerse ve öküz boynuzına (18) girerlerse benüm elümden hâlâş olmazlar degil ki

şehr-i Endülüs bu şehr hüd benüm bir (?) (19) pâyidâr olmaz diyüb haylî lâf ü güzâf eyledi Tuğyânüş sen bilürsin şoñra (20) başına ne bela gelür görürsin didi pes emir eyledi yüz biñ kâfir şehrin yolların beklediler (21) yüz biñ dağı hendek yolların tıtdılar ki kimse tışara çıkmaya diyüb (?) hâzır

[55^b]

(1) oldılar çün aḥşâm oldı Zâmîr bir ḥalvet yire geldi zaḥmlarına baḳmayarub abdest (2) aldı iki rek'at namaz kılub ağladı tâ dün nişfına deġin tazarru' ve müste'aniden (3) isti'anet diledi ol padişâh bî-zevâl ve cümle maḥlûkâtın rızqın viren ve ey (4) düşmüşlere dest-gîr olan perverdigâr biz ḳullarınıza 'inâyet eyle Kerb Ġâzînün yüzün (5) göster ol Ġicâz arşlanı ve din-i İslâmın pehlüvânı ḳandasın bizüm ḥâlümüzü görür ki (6) kâfir elinden ne zaḥmet çekeriz murâdumuz senün vefânı terk itmeyüb birümüz ḳalınca cân ve dilden (7) çalışub Allâh vire yine seni ol bârgâh içinde göreyüz diyüb vâfir göz yaş dökdi (8) eyitdi: ey Şâh-ı Hüdâ ve ey 'Aliyy'ül Murtezâ n'ola bir ḳullarınun ḥâline vâkıf olsun Ḥaḳ Te'âlânun (9) fazlı ve resûlün mu'cizâtı bir kâtıyla gelüb bizüm feryâdumuza iriş diyüb ağlarken gözi ḥâb (10) uyurdu bir pîr gelüb başını yirden götirdi eyitdi: ya Zâmîr çok cefâ çekdin Ḥaḳ Te'âlâ ḳatında (11) zâyî' olmaya yarın ġayret ile yine (?) iki yerden size yardım gelür birinün adı (12) Kerb Ġâzî ve biri Emîrül Mü'minîn 'Aliyy'ül Murtezâ raḳıyallahü 'anhdır yarınlık dağı ġayret ile (13) Merdâne cenk ile Ḥaḳ Te'âlâ senden râzı ola diyüb ġayb oldı Zâmîr uyandı kendüye (14) ider bu gördi kim düş 'acaba gerçek mi ola Ḥâzret-i 'Ali ḳanda ve Kerb ḳanda diyüb yine uydu yine (15) gördi bu kez na'ra urub uyandı bu kez 'arab serverleri Zâmîrün na'rasın işidüb yanına (16) cem' oldılar eyitdiler: ne oldı ki na'ra urdın bize ḥaber vir didiler Zâmîr eyitdi: şimden şoñra (17) ġam yemeñ yarın Kerb Ġâzî yarın gelür ve bir iki günden Ḥâzret-i 'Aliyy'ül Murtezâ raḳıyallahü 'anh irişür (18) didi İslâm serverleri işidüb şâd oldılar **el-ḳıssa** ol gice geçüb şabâḥ oldı güneş (19) ḳalla-i ḳâfdan baş ḳaldırub nuriyla 'âlem münevver oldı nâġâḥ anı gördiler deryâ yüzünü bilenler (20) tıtdı gördiler elli pâre gemi gelüb irişdi kenâra yañaşdılar esenle ḳurub

tışara ıkdılar (21) kâfir cäsüsları görüb hayrân oldılar bu gelen gemiler Behnâm şâh tarafından ve hem arındâşı ve oğlı

[56^a]

(1) (?) ol sa' d pelenk püş ki řâh öñinde bu adar hüner eylemişdür ol dağı bile beyle dir didiler zîrâ Kerb (2) Ğâzî ışmarlamışdı kendüyi kimse bilmeye ve hem leşkeri nice olmışdır bile **öte cānibden** Tuđyānüş (3) bu ĥaberi ışidüb řād oldı eyitdi: bunları ne ola eyitdiler: meyvedir ve bālıkdır her ne isterseñ (4) bulunur didiler Tül Zengî tiz varuñ görüñ bālıkdan ve meyveden beř pāre gibi getürüñ diyüb řîrāyi (5) řîrūyi zengîleri gönderdi anlar dağı biñ zengî alub deryā kenārına vardılar Kerb Ğâzî (6) ışmarladı kimse arřu varmaya andan emir eyledi kendüñüñ bārgāhın bir ĥüb cāygāha (7) urdılar zengîler gördi kendülerine kimse arřu ıķmadı ilerü gelüb eyitdiler: ey avim (8) bu gemi Yemliĥānuñ degildir eyitdiler yoķ şiray eyitdi: Yā Sa' d pelenk püş bunda bile degildir (9) eyitdiler: biz ne Yemliĥāyı bilürüz ve ne Sa' di bilürüz biz bālıķçılarız didiler şiray Zengî eyitdi: (10) ün ile Behnâm řāhuñ cihān-ı pehlüvānı Tül Zengî ile Frengistān sultānı Tuđyānüş (11) frenk bundadır bize cäsüslar ĥaber getürdiler ki bu gelüb rümî arındāřı oğlı Yemliĥā bu (12) gemileriyle degil midir bunlar eyitdiler biz bilmeziz ammā gelüñ bizim serverümüz ana buluřuñ (13) görin diyüb şiray zengîyi aluñ Kerb Ğâzîyi (?) götürdiler şiray zengî gördi gemide (14) bir 'azîm heybetli server oturur görenler hayrân olur bir beyābān setinden bostundan bir āftan ve belinüñ (15) postundan bir külāh giymiş āmeti mil-i mināreye beñzer zengîler hayrân oldılar eyitdiler: bu nice (16) bālıķçı olur dirken Kerb Ğâzî uyķudan uyanır gibi uyanub bunları gördi (17) ne istersiz didi şiray zengî eyitdi: ey server bizler Tül Zengî ullarıyuz emir budur ki (18) ne adar azıķ ve bālıķ varise cümlesin bize virsin didi Kerb Ğâzî eyitdi: bu tül kimdir (19) bilmezsin ve tül ne la' indür ki anuñ emriyle bālıķ virem meger bu elli pāre geminin bahāsı bırāğurdan (20) andan řoñra alāsız diyüb yine yatdı bu kerre şiray zengî aķıyub eyitdi: ey fuzül ne (21) yatarsın Tül Zengî ne pehlüvāndur bilmezsin şimdi gelür senüñ bařuñı keser seni ĥālūñe mi orlar

[56^b]

(1) didi **rāvî eydür** Kerb Ġāzî cümle ‘askerini deryāya gemiler ile koyub kendüsi on pāre (2) gemiyle kenāra çıkmışdı murādı kendüyi bilmesinler diyü ve hem kendüsin analar diyü (3) hemān iki yüz adem ve bālīçılar ile gelmişdi kāfirlere Ĥorāsān için Kerb Ġāzî baş kaldırub (4) eyitdi: Ey la’ınler ben ne tūl bilürim ve ne ‘askerin bālīç isterseñiz varın altūn ve aqçe (5) getirin didi şiray eyitdi: Meger sen dīvānesin Tūl Zengî gibi pehlüvānuñ emrini şayasın (6) ‘inād eylesin didi Kerb Ġāzî eyitdi: Ey belayın varın işinize gidin yoksa size (7) şimdi bir bālīç virürim ki olmaz didi şiray eyitdi: bre koman şu nā-bekārı cümle bālīçların (8) yağma eylen diyince ol biñ kāfir istediler ki yağma eyleyeler berüden Kerb Ġāzîyi destecüb alub (9) kāfirlere hamle eyledi Şebruy ve Şirayı birer destecübile helāk eyledi bākîsi kaçup Tūla (10) gelüb şikāyet eylediler ey sulţanı zengîbar deryā kenārına elli pāre gemi gelmiş cümlesi (11) tolı zahîre bālīç ve meyve zahîre kenāra çıkmayub bir mîl miqdārı deryāda demür bırağub (12) yatur ancak on pāre gemi bālīç ve meyvedir varduğ sulţān-ı zengîyar için bālīç istedik (13) meger bir dīvāne re’isleri varmış ‘inād idüb aqçesiz virmezid didükde şirāy emir eyledi (14) bālīçları yağmadır diyince bu kadar adam yağma idelüm şandılar hemān yerinden tūrub bir büyük deste (15) cūbı varmış biz anı gemi direği şanduk öküzden eline alub siz misiz aqçesiz bālīç (16) almak isteyen diyüb ol iki pehlüvānı bir darb ile helāk eyledi eger biz de tūrayduğ (17) cümlemüzi göz açdırmayub kıradı bize hemān Nār-ı Nūruñ ‘ināyeti oldu kırtulduğ didiler (18) Yā ganî Yemliḥā ve Sa‘d pelenk pūş bu kadar ‘asker geldi diyü baña cāsūslar ḥaber getürdi anlar (19) yalanı söylerler didi kāfirler eyitdiler: ne Yemliḥā ve ne Sa‘d pelenk pūş gördük ve ne ‘asker deryādan (20) irāq yaturlar nihāyet bir iki yüz miqdārı adem bālīçılar vardır ḥaberi yokdır didiler ancak ol (21) dīvāne beyledir diyince sulţān-ı zengîyar eyitdi: Ol dīvāneden gāfil olmamak gerekdir diyüb

[57^a]

(1) başın önüne şalub biraz fikr eyledi gâyet ta'accüb eyledi eyitdi: ey nâr-ı nûr bu hikmet nedir (2) bir bîgâne gele bize bu kadar iş eyleye bu bālîkçı degildir gör kimdir benüm serverlerüm helâk eyleye (3) diyüb emir eyledi on biñ kâfirlerinden tûrub çüşen ve polâda gârķ olub on (4) nâmdâr pehlûvânlar ile süvâr olub 'azm-i deryâ diyüb gîtdiler tûl şöyle emir eyledi ki (5) amân virmen başını kesüb baña getürüñ andan soñra leşkerin daħı kıruñ didi ol (6) 'askere baş olan la'îne şimyâ-i zengî dirlerdi getürsem olmadı mı (7) didi Tûl Zengî göñlünden eyitdi: şirây ve qarındâşını birer dârbde öldüren kişi (8) nicedir getürürsin hemân gerek başı didi elekden geleni derîg itme eger didükleri (9) gibi ise kôrķarım daħı çok iş işler didi (?) zengîye eyitdi: (?) fırsatı tanur (10) saña vire ve eger aña virürse 'aqlını başına cem' eyle artuķ öñin ve arķan gözet didi (11) **el-kıssa** şî' yâ-i zengî bî-ħad sürüb on biñ kâfir ile deryâ kenârına geldiler na' ra urub (12) eyitdi: kanı ol nâ-bekâr dîvâne sulţân zengîyanuñ serverlerin helâk ve kulların öldüre (13) imdi gelüb cevâb virsin âdam öldürmek nice olur göstereyim diyüb Kerbi taleb (14) eyledi çağırđı bağırdı berüden Kerb Ğâzî ol şîr-i Ğicâzî anı görüb şöyle na' ra (15) urđı kim deryâ gürlledi andan irişüb bir dârb ile şî' yâili öldürdi üç biñ (16) kâfir depeledi bākîleri gördiler eger tûrursak cümlemüzi kırar diyüb Tûl Zengî ye toğrı (17) kaçdılar varub feryâd eylediler kendülerine olan Ğakâreti bir bir Ğaber virdiler Tûl Zengî (18) işidüb biraz fikr eyleyüb Ğazâbindan kâh oturđı ve kâh tûrdı imdi bu tûrsun Zâmîr ile (19) bir yaña olalum andan soñra bunuñla kolaydır diyüb Zâmîre âdem gönderdi eyitdi: nice oldüñüz (20) ol kavle râzı mısız yoksa özrüñüze (?) didi **râvî eydür** gönderdi ki âdem (21) gelüb Zâmîre buluşub eyitdi: zengîyan sulţânı buyurđı kavline râzı mıdır yoksa vireyim mi diyü

[57^b]

(1) cevâb ister didi Zâmîr bu sözi işitdi hemân kılıcını 'üryân idüb meydâna bıraķdı (2) eyitdi: ey kişi yüri zengîye Ğaber vir elinden geleni diriğ eylemesün beled kendün

kalmasun (3) aramızı kılıç bilür ve er tîz cevâb vir didi zengî dahı sürüb Tûla vardı işitdiğini (4) ve kılıcı ortaya bıraktığını bir bir hikâyet eyledi Tûl işidüb ğazâba geldi emir eyleyüb (5) beş yüz biñ ‘ asker cüşen ve polâda ğarķ olub at arķasına geldiler İslâm leşkerine (6) karşı alâylar ve şâflar bağlayub tûrdılar Zâmîr dahı elli biñ eriyle kimi atlu ve kimi yaya (7) hendekden tışara çıkdılar bunlar dahı küffâra muķâbil alâylar bağlayub tûrdılar iki taraftan (8) meydân açıldı nazâr meydân eylediler frenk leşkerinden tûs frenk meydâna girdi (9) İslâm cânibinden Temim ibni Cebel meydâna girdi cevelân eyledi tûsa muķâbil oldu iki âdem (10) ejderhâsı birbirine ğamle iderken Tûl Zengî ye ğaber geldi ki feryâdcınuñ nihâyeti yok eyitdiler (11) ol dîvâne ‘ âlemi ğarâbe virdi eger bir tedârik eylemezseñ ortalığı kırar didiler Tûl Zengî (12) bu sözleri işitdi dönüb Tuğyânûş yüzine baķub eyitdi: yâ server bir miķdâr (13) ‘ asker al deryâ kenârına var ne (?) nâ-bekârdır gör diyicek Tuğyânûş yüz biñ ‘ asker alub (14) ‘ azm eyledi deryâ kenârına gelüb emir eyledi kâfirler alâyı bağlayub hemân Tuğyânûş (15) frenk meydâna girüb na‘ ra urdi eyitdi: kimdir ol sa‘ d pelenk veya ol (16) bâlîķçılar kimdir gelsünler diyicek meğer Kerb Ğâzî kenâra çıkub bârgâh içinde idi (17) bir nice kimseler bârgâha girüb Tuğyânûş la‘ ın yüz biñ kâfir leşkeriyle gelüb meydâna girdi (18) cevelân idüb sizi taleb eyler didiler Kerb Ğâzî eyitdi: varuñ görüñ kimdir (19) ve gelmeden murâdı nedir ğaber getirüñ didi varub eyitdiler: server sa‘ d pelenk pûr (20) neylersin Tuğyânûş eyitdi: varuñ söyleñ anı Tûl Zengî ister didi gelüb Kerbe ğaber (21) virdiler ki sizi Tûl Zengî istermiş öyle cevâb virdi didiler **râvî eydür**

[58*]

(1) Kerb Ğâzî dahı ol destecübın eline alub bârgâh önine çıkub destecübına (2) dayanub durdı Tuğyânûş nazâr eyledi gördi bir ‘ acâyib nesne şalâbet ve heybet (3) var ki gören ğayrân olur kendüye ider ‘ Amr Ma‘ dî böyle server görmedüm diyüb dönüb (4) bâlîķçılara eyitdi: pehlüvânunuz kim ise var söylen anı Tûl Zengî ķonaķlığa oķır anda varalum (5) didi bu sözleri gelüb Kerbe didiler Kerb eyitdi: varuñ söyleñ şimdi biz anda varmazuz (6) eger murâdları ise bunda gelsünler deryâ kenârıdır bunda şöğbet

eyleyelüm didi Tuğyānūs (7) bu haberi işitdi ‘ālemiñ menkâle geçerken bir iki adam alub Kerbūñ da‘vetine vardı (8) raḥşın sürdi Kerbūñ bārgāhı öñinde inüb içerü girdi Kerb Ġāzî karşı varub (9) elin alub kendünün yanına aldı buyurdu ğulāmlar meclis k̄urub ‘ıyşa nūşa başladılar (10) dürli dürli meyveler getürdiler ki Tuğyānūs ömründe görmemişdi biraz ziyüb (11) içüb kelleler kerem ve hâtırlar nerem olıcağ Tuğyānūs baş k̄aldırub Kerb Ġāzîñ (12) yüzine baḫub eyitdi: ey server saña kim dirler ve kimün nesi siz aduñüz nedir ve ve ne cānibdensiz (13) didi Kerb Ġāzî eyitdi: ben bu elli pāre geminün begiyim bu elli pāre gemi benümdir şimdi Şāh-ı (14) rüm yanından gelürim benüm adım sa‘id pelenk pūşdur bu gemilerün kimi bālıḫ ve kimi meyvedir (15) geldüm ki bu deryāda şanub sim vezîr hāşıl eyleyim ammā ‘acebdir bu sizün kavmünüz gelüb (16) fuzūllıḫ eyleyüb gemileri yağma eylemek isterler bu sizün padişāhuñuz kullarına böyle zulm (17) eylemege rıza gösterir didi Tuğyānūs bu haberi işidüb fikre vardı eyitdi: ey (18) pehlüvān ben senin vaşfuñ işitdüm Behnām şāhuñ yanına şöyle bir pehlüvān gelmiş didiler eyitdi: (?) (19) erlikleri işiden bilmeden mağrūr olsun anuñ (?) saña ideyim bunda Behnām şāh emriyle (20) geldüm ammā Tūl Zengî de şimdi bunda (?) soñra geldi ḫabs idi kurtıldı diyüb Kerb (21) Ġāzîñ hâtırın teselli eylemek için hâtırına geleni söyledi muşāḫabet iderken ol buranuñ

[58^b]

(1) kāfir bālıḫçılar ile Kerbūñ bārgāhın ḫat ender ḫat ḫuşādub şöyle t̄urdılar ki kaçarlarsa (2) ḫalāş olmayalar bunlar bunda t̄ursun **rāvî eydür** bu yañadan Dil-cū-yi ‘ayyār Zāmîre gelüb (3) öñinde du‘ā idüb eyitdi: ey pehlüvān yine deryādan elli pāre gemi geldi bunları meyve (4) ve bālıḫdır ‘acaba kimün ola ḫikāye budır gemileri kenāra çıkarmayub bir iki mîl miḫdārı (5) deryāda yatur bir iki gemi ile re‘isleri varmış şî‘ yān heft ser gibi bir serveri ki kāfirdir (6) fuzūllıḫ idüb gemilerüm yağma eylemek istemişler ol re‘isi olan server eline bir ‘acāyib (7) destecüb alub anları şöyle ḫurmuş ki ez kişi ḫalāş olmuş tekrār on biñ (8) ‘asker varmış yine şaymış şimdi Tuğyānūs yüz biñ eriyle gitdi bilmeziz nice oldu (9) didi Zāmîr bu sözleri işitdi eyitdi: ‘Acabā o server kim

ola ammā server (?) (10) deperim ki başladı didi ve cānum şafā buldı diyüb emir eyledi
 ‘arabdan yüz nefer kimesne (11) serverleri elçi tarîkıyla yerlerinden tırub ba‘zı
 armağanlar ile sürüb Kerbün (12) bârgâhına geldiler ğarazları bu idi ki bu gelen serveri
 kimdir bilüb göreler içeri girüb (13) du‘â eyleyüb on dāne altūn kızık virdiler bunları al
 bize bālîk vir didiler (14) Kerb Ġāzî eyitdi: güzel gördi cümlesi kendünün yārānlardır
 mihrān adı bunlara (15) baş olub gelmişdi Kerb Ġāzî eyitdi: ey server bu altūn kızıkları
 kıanda buldunuz (16) didi(?) eyitdi: Kerb Ġāzînin bârgâhı kızıklarıdır didi bu kez Kerb
 eyitdi: (17) çün Kerb Ġāzînidir niçün zāyi‘ idersiz bugün yarın Kerb Ġāzî gelürse (18)
 ne cevāb virürsüz didi bir zamān tebessüm eyledi bu kez mihrān ‘adı vesā’irleri bildiler
 (19) Kerb Ġāzî kendüdür mihrān na‘ra urub ayağına düşmek istediler Kerb dış kışdı (20)
 söylemen diyü işāret eyledi andan emir eyledi yedi gemi bālîk ve üç gemi meyveyü
 kıaldırub (21) beş yüz adam ile (?) gönderdi eyitdi: bunları Zamīre teslim eyle hātırın cūş

[59^a]

(1) eylesün ğam çekmesün diyüb gönderdi andan kim kaç ol azığı bu kıaldırub tağ
 yolından İslāma (2) varub zāhīre-i Zamīre teslim eyledi andan mihrān ‘adı eyitdi: ya
 server müjde olsun ki (3) bu gelen server Kerb Ġāzîdir diyüb işitdiğini bir bir haber
 virdi sevindüğinden yüzün (4) yere kıoyub secde-i şükr eyledi ol zāhīreyi İslāma tevzī‘
 eyledi bir şādılık eyledi ki (5) şerh olunmaz andan emir eyledi Kerb Ġāzînin siperin (?)
 ve rahşına adam gönderüb (6) Tīmūr adıya Kerb Ġāzî geldiğin bildirmişler diyü cümle
 serverler ile Kerb Ġāzînin rahşıyla (7) silāh ve siperin ve gürzin alub Kerb Ġāzîden
 yaña ‘azm idüb girdiler **rāvî eydür** çün (8) Kerb Ġāzî mü’minlere azık virdi Tuğyānūş
 eyitdi: niçün düşman ‘askerine azık (9) virdün ey server eger Tūl Zengî işidürse eyü
 varmadın işün tamām ider didi (10) Kerb Ġāzî eyitdi: anlar baña altūn getürdiler
 anınçün virdüm didi **bu cānibde** (?) (11) ‘adı Kerbün alāt ve silāhın getürüb ve
 serverlerin kendüye iştiyākın ‘arz eylediler (12) Kerb Ġāzî bî-ihtiyār ağlayub gözleri
 yaşla tıldı eyitdi İnşallahü Te‘ālā (13) acilden amān ve ‘Ömerden zamān olursa (?)
 idevez didi Zamīrūn erligine (14) tahsīn eylediler **ammā Tuğyānūş** ey server iyü

eylemedün ʤül Zengî pehlüvânı kendüne düşman (15) eyledin diyicek Kerb eyitdi: göre anlar baña hil‘at ve silâh gönderdiler diyüb otuz pâre (16) cenk âletini üzerine ârâyda idüb ol ‘acâyib ışığın başına urub yüz yetmiş dört (17) pîr ‘aqlı gürzini omuzına urub tırdı ʤugyânüş bu heybet ve şalâbetini gördi (18) hayrân oldu eyitdi: pehlüvân böyle eylemekden murâduñuz nedir didi Kerb eyitdi: ol (19) şabâhdan medh eyledin ʤül Zengî didükleri la‘îni gürz ile döne döne başını hurda (20) idüb cehennemi aña mekân eyleyim didi ʤugyânüş eyitdi: meger sen beni bilmezsin nice server benim (21) benüm korkumdan arşlanlar pençesin ve kuşlar bugün döner didi **râvî eydür** Kerb Ğâzî çün

[59^b]

(1) buñla mı güş eyledi eyitdi: ben seni bilürim saña ʤugyânüş dirler ammâ sen de beni (2) bilür misin ben kimim bir kere hiç benümle bir aşınalığın var mıdır didi ʤugyânüş eyitdi: (3) benüm bildiğüm sa‘id pelenk püş degil misin didi Kerb Ğâzî eyitdi: Ben ol Kerb Ğâzîyüm ki (4) kâfirler korkumdan kan kuşanub padişâhları tahtlarında asâyiş eylemege komayan Kerbdır (5) bir hoşça mütalâ‘a eyle didi çün ʤugyânüş bildi bu sa‘id pelenk püş degildir Kerb Ğâzîdir (6) gövdesi ditreyüb hazân gibi lerzân oldu yanınca bile gelen kâfirler dağı ditreşdiler Kerb (7) Ğâzî gördi ʤugyânüş bir dürli dağı olub dudakları yarılıb kan gögsüne (8) aqub beñzinde kan kalmadı eyitdi: ey ʤugyânüş hiç korkma saña yaramaz kaşdum yoqdır (9) zîrâ ‘arab kavminüñ arasında konuğı hoş tutub ri‘âyet iderler sen havf eyleme ammâ cenk (10) gününde kork ol başka hesâbdır yürü var ʤül Zengî ye haber vir ve katına hâzır olsun (11) didi hanuñ İshâk üzerine süvâr olub andan ʤugyânüşa eyitdi: şimdi yanında (12) yüz biñ ‘askerüñ var tışara çık isterseñ bir miqdâr cenk idelüm isterseñ var (13) ʤül Zengî ye haber vir didi **el-kıssa** ʤugyânüş tışara çıkub rahşına biñüb leşkeriyle (14) kendü ‘askerine toğrı gitdiler Kerb Ğâzî gördi ʤugyânüş kendü bile cenk itmeyüb (15) gitdi kendi dağı muqayyed olmadı Kerb Ğâzî dağı İslâm ‘askerine toğrı gitdi (16) emir eyledi yigirmi yedi biñ ya‘nî gemiler üzerinde koyub yigirmi biñi bir silâh alub (17) varub ‘askeri İslâma karışdılar **rivâyet iderler ki** ol zamân ʤül Zengî ʤugyânüşı (18) yüz biñ eriyle gönderdi kendüsi dört yüz biñ ‘asker ile

Zamîre muķābil oldı (19) alāylar bađlayub řāflar düzüb silāhlar açdılar meymene ve meysire arasta olıcaķ tūs (20) frenk meydāna girüb cevelān eyleyüb na‘ ra urub mübārız taleb eyledi İslām ‘ askerinden (21) Temim ibni Cebel meydāna girdi tūsā muķābil olub bir nücüm sâ‘ at cenk idüb āhir depeledi

[60^a]

(1) bir dağı girdi **el-kışşa** duđā-yı kübrāya değin yüz seksen kāfiri ādem diyārına gönderdi (2) Tūl Zengî anı görüb rağşın meydāna sürüb hışm ile üzerine varub bir gürz ile (3) urdı ki zemîne berāber idüb şehîd eyledi ol gün tūl la‘în yigirmi yedi serveri (4) şehîd eyledi **rivāyet iderler ki** Zamîr anı görüb hemān na‘ ra urub meydāna girdi Tūl (5) zengîye ‘ aşıkāne üç (?) meydān bir zamān sarşalub ol darbūñ (6) şiddetinden Tūlın endamı(?)oldı mest idi eyledi uyurdu uyandı **rāvî** (7) **eydür** Kerb Ğāzî hanuñ İřhāķı sürüb Tuđyānūřdan muķaddem ‘ asker-i İslāma irişdi (8) ol vaķtine Tūl Zengî ile Zamîr birbiriyle berāber olub cenk iderlerdi Kerb Ğāzî nazār (9) idüb gördi Zamîrūñ mecali ķalmamıř kolları yorulmış tākati olmış Zamîre (10) acıyub birūñüz ile çıķardı ki iki bölük ‘ asker serāseme oldı Tūluñ rağşı bekleyüb (11) ışığı yuķarıya şıçradı az ķaldı yere urub helāk eyleye güciyle zābı eyleyüb yine (12) meydāna geldi **bu cānibden** Kerb Ğāzî çağırub eyitdi: ey yār-ı vefādār ğam çekme (13) işde gelüb irişdüm didi Zamîr çün Kerbi gördi rağşından inüb piyāde olub (14) segirdüb Kerbūñ ayağına düşdi yüzini sürdi Kerb Ğāzî dağı inüb Zamîri (15) öpüp bağrına başdı nevāhat eyledi ikisi bile rağşlarına süvār olub ‘ asker-i İslāma andan Zamîr emr eyledi tabl ārām ķalındı asker-i İslām yerlerine döndiler (16) gelüb kendü bārgāhına götürdiler hem tāk-ı kühî yigirmi biñ eriyle hazine ile Behnām řāh (17) kıızı ile tađ yolundan tolanub İslām leşkerine geldiler henüz kāfirleriñ alāyları bozulmayub (18) tūrurdu mü‘mînler yigirmi biñ ‘ askeri görüb karşu varub ta‘ zîm ile getirüb ķandurdılar (19) mü‘mînler řādimān oldılar Kerb Ğāzîñ bārgāhın getirib ķurdılar tağtı zînet idüb (20) geķüb oțurdu ne ķadar ‘ arab serverleri varise gelüb yerlü yerine oțurdılar altūn (21) ve ğümüş biñ beř yüz sandelî koyub geķüb mertebe lev mertebesince oțurdılar ve ol biñ beř yüz

[60^b]

(1) kūsler e çomağ urub ʿālemi gümletdiler cümle İslām yetmiş biñ oldı Kerb buyurdı herkesi (2) çardı öñinde ve bārgāhlar öñinde şadlıklar eylediler andan Zāmîr tekrār Kerbün elini öpdı (3) esîr kâfirler varıdı getürüb hilʿatlar giydürüb āzād eylediler Kerb Ğāzî gördı bārgāhın (4) eṭrāfında vāfir mîzār var bî-ḥesāb şühedā yatur Kerb Ğāzî eyitdi: ey benüm yār-ı vefādārum Zāmîr (5) niçün kendüne bu kadar zaḥmet virüb bu kadar kimesne şehîd oldılar bu cenk benim bārgāhum için (6) idi ben anlardan Allahuñ ʿavni ile yine mādām ki sağım almağa aciz degil idüm didi Zāmîr (7) eyitdi: yā server cihān ya ben sağ iken anlara bārgāhumı virürim ki geçüb içinde karar eyleyeler didi (8) Zāmîrün bu sözleri Kerbe hoş gelüb el kaldırıp vāfir duʿālar eyledi ey Zāmîr Ḥağ bilür ki (9) ben seni oğlım Esedden ziyāde bilürim eger Ḥağ Teʿālā baña daḥı ömür virürse saña (?) eyleyeyim diyüb (10) nevāḥat eyledi öpdı koçdı ve cenk aḥvālinden ḥaber ḥaber şordı Zāmîr daḥı olan aḥvālî (11) ve geçen kışşaları bir bir ḥikāyet eyledi Kerb Ğāzî Zāmîre taḥsîn ve āferîn eyledi bunlar bunda (12) şādilikde **ötede** Tuğyānüş kerubdan ayrılıb gitmiş idi Tül Zengî Kerbün geldügin bilüb (13) ğāyet ğazāba gelmişdi Tül Zengî bārgāhına vardı Tuğyānüş geldi cümle kâfirler yanına cemʿ (14) oldılar Tül Zengî eyitdi: baş getürüb eyitdi: ya Tuğyānüş ben ḥüd seni yüz biñ eriyle (15) gönderdüm ki varub bālîğçıları tutasın sen ise varub bārgāhında ʿıyş u (16) nüşa başlayub yine elinden bir nesne gelmeyüb dönüb gelesin bu nice maʿnîdir didi (17) **rāvî eydür** çün Tuğyānüş Tül Zengî den bu maḳûle söz işitdi eyitdi: ey pehlüvān-ı zengîyān (18) kaçan vardum beni bārgāhına daʿvet eyledi bilürsin daʿvete icābet lâzımdır ḳabül idüb (19) vardum muşāḥabet arasında kendüyi bildürdi çün leşker Kerb idügin bildiler hemān (20) baña baḳmayub böyle görüb gitdiler ben daḥı gördüm nice ideyim aralar nice bile geldüm ʿaskere bir elem (21) irmesün diyü meger Kerb benden evvel varub ʿasker yine girmemiş didi Tül Zengî eyitdi:

[61^a]

(1) hayf sizin erliĝüñüze yüz biñ eriyle bir yalnız adamdan kırkub kaçarsız görüñ (2) meydân olsun ben aña neler eyleyim diyüb çok lâf ü güzâf urdı Tuĝyânüş (3) eyitdi: ey sultân-ı zengîyan meydân olıcağ kendüyi altûn sanân serverler bağır (4) yerine geçmeyeler didi ol zamân Kerbi görirsiz didi tûl la'în o haberi işitdi (5) ğazâba gelüb emir eyledi münâdiler nidâ idüb üç gün bırağ dördinci gün cenk (6) ve düşman yağmadır didiler cäsüsler gelüb şîr-i Hicâza haber virdiler Kerb Ğâzî dağı emir eyledi (7) yedi gün cenk yoğdır sekizinci gün 'azîm cenkdir her kişi muğkem (?)görsünler diyüb (8) nidâ itdirdi **el-kışşa** kâfirler cäsüsleri dağı varub Tûl Zengî ye eyitdiler yedi gün (9) Kerbi (?) iderler cenk yoğdır didi tûl eyitdi: dağı güzel bizüm dağı leşkerümüz huğûr (10) eylesünler sekizinci gün anlara ne işler geçeyim diyüb vâfir lâf u güzâf urdı ki işiden (11) gerçek şandı **bu yañadan** Kerb Ğâzî cümle beglerine hil'at virüb her birinden özürler dileyüb (12) eyitdi: serverler Hağ Te'âlâ baña fırsat virürse bu cefanın (?) sizlerden dileyim diyüb (13) her birine mübalağa mâl virdi andan emir eyledi 'asker-i İslâm hendekden çıkdılar zîrâ řâr idüb (14) çığub Endülüs kenârında bir murğ-zâde varub şondılar huğûr eylediler **râvî eydür** Zamîr adı (15) şehr-i Endülüsün şapuların açdırub yigirmi biñ güzîde eriyle çığub Kerb Ğâzîñüñ (16) elin öpdi Kerb Tîmür 'adıya 'izzet idüb eyitdi: niçün 'asker-i İslâma yardım (17) eyleyüb ve zağîre dağı virmamışsın didi Tîmür du'â idüb eyitdi: ey server (18) aşlı budur ki bu şehr-i Endülüs içinde kâfirler çoğdır Müslümân olan dağı havfından (19) olmışdur eger ben şehirden çığaydum kâfirler baş çaldırub 'âşî olurlardı ve şehri zabtı (20) iderlerdi artık bizi şehre şomazlardı imdi ey server bu sebebden ötürü şehirden çığmadum diyüb (21) du'âlar eyledi bu kez Kerb dağı Tîmür 'adıya du'âlar eyledi ba' de Kerb emir idüb Tîmûra

[61^b]

(1) Behnâm şâh kıızı Dilfurûzı alub şehr-i Endülüse getürdi bir hûb sarâya şondurub hâdımlar (2) ve câriyeler ve hidmetkârlar ta'yîn eyledi ve muğkem tepesine eyledi ki ol

yigirmi biñ adam ile şehri (3) bir hoşça zabt eyleyeler diyü ısmarladı **bu yañadan** iki
 ‘ asker birbirine qarşu tırdılar yedi gün (4) tamām oldı sekizinci gün şabāh oldı

Beyt

Çü tıtdı şehsüvârı şubh-ı meydân
 (5) Getürdi yedi kat bir çarh kalkân
 Zırhlar giydi şaffāk-ı münevver
 ‘ Alemler çekdi zerdigān-ı (6) mecūher
 Dikildi bir dıraşsi lāciverdi
 Cihāna düşen eyitdi: tāk-ı zerdî
 (7) Livā-yı nūr-ı peyker çün göründi
 ‘ Alemler başa tāk-ı zer urındı
 Yine soranlar eyitdiler (8) ser-āgāz
 Delikli sînelerden virdi āvāz
 Demür tonlu giyüb zerrîn külāhlar
 (9) ‘ Alemler gibi baş kaldırdı şehlu
 Süvār oldı kamū şāhib-ķıranlar
 Bileñ vire (?) (10) pehlüvānlar

Neşr kaçan iki leşker süvār oldı(?) idüb cūş ve polāda (11) ğarķ olub raşşlarına süvār
 olub kūsler döğüb meydân kenārına geldiler şāflar bezeyüb (12) meydân düzöldi ‘ aceb
 bu dem ve bu sâ‘ at meydāna kim gire şecâ‘ at hil‘ atini kimüñ boynuna (13) münāsib
 getüre ecel topımı kim çala ve ecel pîr āhenini kim giye diyüb nazār eylediler yetmiş biñ
 İslām (14) beş kerre yüz biñ küffār hāksār tıricaķ iki leşkerüñ mübārızları gelüb göğüs
 gerüb (15) tırdılar ammā Kerb Ğāzî şîr-i Hicāzı dönüb Zāmîrüñ yüzine baķub eyitdi: ey
 (16) pehlüvān işitdüm ki sen zaķmdar olmışsın sen sancaķ dibinde tūr ben meydāna
 girüb (17) senüñ intikāmını anlardan alayım diyüb emir eyledi hanuñ İshāķı getürdiler
 görđi (18) bir file dönmüş yer aķlanmış kendü eline zîr u zeber tengi yoķlayub süvār
 oldı şalavāt vir (19) Muħammede Kerb Ğāzî ‘ ālem ejderhā peykerine gelüb tırdı ba‘ de

cümle ‘ arab serverleri şem‘ine (20) cem‘ oldılar **ammā ol yañadan** kāfirler dañı süvār olub ẗül Zengî veya ẗuğyānūş ve bākî (21) frengistān begleri ve cihānuñ segleri ‘ askeruñ evvel şaffina ẗurdılar cümle ẗuluñ yanına geldiler nazār

[62^a]

(1) Bir meydān olıcağ kāfirlerden ister (?) adlu bir frenk la‘în ‘azm-i meydān eyleyüb ẗurır (2) idüb cevelān eyledi na‘ra urub otuz iki eriş ẗadd ile ẗuğyānūşuñ ẗarındaşı oğlıydı (3) ẗıkarub eyitdi: ey yezdān-ı perestler bugün ol gündür ki sizüñ direnkleri ẗağıdub cümle (4) ‘askerüñüzi tār u mār eyleyim imdi ẗatı Kerb didükleri nā-bekār eger murād ise bugün benim meydānuma (5) gelsün aña erlik nice olur göstereyim diyüb ẗoğ lāflar urdı ve birẗaç la‘ib hūner gösterüb (6) at başın ẗeküb ẗurdı bu yañadan Kerb Ğāzî ve ve ol şîr-i Hicāzı ħanuñ işāķı sürüb (7) berāber oldı eyitdi: ey la‘în meydāna niye geldüñ beni niçün ẗaleb eylersüñ didi sen ħūd (8) benim ħarîfüm degilsin didi dönüb ester yānus nazār eyledi gördi bir şî‘bān hiffet ser gibi yer (9) serverdir ki yüzine baķanuñ zühresi ẗāk olur artıķ mecālî ķalmayub ķara ẗağ gibi gövdesi (10) lerzān olub hemān Kerb Ğāzîye ‘özr idüb meydāndan döndi ẗül Zengî yanına geldi (11) ẗül eyitdi: ya la‘în ķanı dürli dürli lāf güzāflaruñ şimdi Kerbden ķorķub meydāndan (12) ẗıķub bunda(?)benüm elümden ħalāş olur mısın ya Kerb ile var cenk eyle yā şimdi seni (13) helāk eylerim didi ester yānūs eyitdi: ben göreyi gördüm ħarîfi degilim o sebebden ẗıķdum didi (14) o Kerb didükleri kimse ile ejderhālar cenge ķādir olmazlar ben ķanda diyiceğ ẗül Zengî yi ķorır mısın (15) köpege döndi şöyle ğazāba geldi ki iki omuzını ẗeküb ẗekdi (?) gözleri ẗās (16) pür ħuta döndi hemān ol ğazāb ile düşmen mişāl ķılıcını ‘üryān eyledi (?) (17) ħamle idince ester yānūs bir cānibe siper ẗutub ķaçdı ẗül yıldırım gibi irişüb (18) ester yānūsa bir ķılıç ile ẗaldı ki er ķaşına varınca iki pāre eyledi ol kāfir iki cānibe (19) yıķıldı **rivāyet iderler ki** iki cānibde olan ‘askerüñ ħāy ħūyî āsumāna ẗıķdı İslām (20) ‘askeri ol (?) görüb ẗül Zengî den vehm aldılar ammā Zāmîr rahş sürüb Kerb Ğāzînuñ (21) yanına gelüb eyitdi: ey server-i ‘ālem zinhar bu la‘înden ğāfil olma ħazer gerekdir didi Kerb Ğāzî

[62^b]

(1) ol şîr-i Hicâzı öñinde (?)eyitdi: yâ Zamîr ol (?) la'în meydânı hâli bulmuş kedi (2) gibi arşlanlık da'vâsın ider hele sen temâşâ eyle gör cânına ol la'înüñ ne işler geçem didi (3) Zamîr eyitdi: ey server bu la'înüñ kıaddi mîl ve minâreye beñzer yetmiş iki eriş kıaddi vardır didi (4) Kerb Ğâzî eyitdi: Hâzret-i Murtezâ 'Ali baña eyle vaşiyet eyledi ki (?) meydâna giresin düşmana (5) muķâbil olasın ol zamân kendü başuñ terkini ur ki düşmana zafer bulasın didi ey Zamîr ben (6) Hâzret-i 'Aliden naşîhat alalı kendü başum terkin çokdan terk eylemişim didi ben kendümi Hâķ yolına (7) sebil eylemişim eger Hâķ Te'âlâ fırsat virürse göresin kâfirlere neler eylerim diyüb Ğanuñ İşhâķa mahmûr (8) gösterüb 'azm-i meydân eyledi bād-ı şabâ gibi irişüb cevelân eyledi yetmiş iki dürli lu'b (9) hüner gösterüb şöyle ki iki cânibden görenler Kerb Ğâzîñüñ çabuklığına Ğayrân oldılar fi'l-hâl (10) Kerb Ğâzîyi Tûl Zengî nüñ öñin bağladı selâm işaretini nîze ile işaret eyledi Tûl Zengî (11) selâmuñ alub başdan ayağına varınca Kerb Ğâzîye nâzâr eyledi gördi eger atı ve silâhını (12) Ğâyetle begendi andan egri egri Kerbe baķdı ba' de şîr-i Hicâzı eyitdi: Yâ Tûl ol (13) Ğarîfi ne içün öldürdüñ eger benümle cenk itmedüģiçün öldürdüñ ise benüm ile şöyle (14) ejderhâlar cenk eylemeģe ķâdir degillerdir o fakîr ķanda ķaldı her kiři kendü miķdârına göre (15) cenk ider imdi gel berü seni pehlüvân serverdir dirler görelüm ne cenberden Ğalâçsın (16) didi Tûl Zengî eyitdi: Ey Kerb seninçün tamâm pehlüvândur dirler ben seni görmedüm ammâ hünerlerüñ (17) işitdüm şehri şeķlâbeniyeden bunda geldüm seninle cenk eylemeģe ammâ seni bunda bulmayadum bilmem (18) ķanda idin sen bunda olmayıķaķ ben de senüñ ķarındâşını ve oğlını (?) esir eyledüm (19) şeķlâbeniye şâh yanına gönderdüm şimdi sen de ebû'l-yeme girdin didi Kerb Ğâzî eyitdi: (20) ey fużül ben de senden ötürü şeķr-i şeķlâbeniyeģe vardın seni bulmadum benim de murâdum seninle (21) cenk eylemek idi bilmem sen ķanķı cehenneme gitmiş idüñ ammâ Behnâm şâhı gördüm ve yanında olan

[63^a]

(1) pehlüvânların gördüm anlarda nesne yok imiş bir kimse vardı Tûl Zengî dirlermiş benim ile (2) güreş tutdı başı bir taşta rast geldi çürük kapak gibi târ u mâr oldu Behnâm şahîñ (3) qarındâşı oğlu Yemliḥâ Müslümân oldu kızını Dîlfirûz Bânû benimle bile geldi ve Müslümân oldu (4) diyüb başladı ardumuzca gemiler gelüb birkaç kerre cenk olub sonra lem tâca ve hem cezire-i rûşen (5) âbâdda ḥavk ile geçen kışşaları bir bir hikâyet eyledi andan ya tûl gel imdi bir pehlüvân (6) sürsen Allahı bir bilüb Müslümân ol seni yâr u qarındâşı ideyim eger ben bunda olam sen benim (7) elümde otur eger yok dersen sen bilürsün günahuñ kendü boynuña diyicek Tûl Zengî işitdi (8) qarındâşını helâk eylediğini âh eyledi eyitdi: Yâ Kerb gel imdi bir işdür almışsın ben gelüb işidüb (9) rûmînüñ yanından şol şart ile geldüm ki seni dost gören beste Behnâm şah öñine (10) iletayım bir hoşça yigitsin qarındâşımıñ kanından geçdüm lât menât ve helûla ḥaqqı için (11) in atından gel elüm öp ammâ şol şart ile kim atını ve silâhını ve her nigeḥ ol ḥûk (12) sular şehrinden çıkardığın ḥazîneye cümle bârgâhuñ ve cübbe ḥânuñ ve Behnâm şahıñ kızını böyle getür (13) baña vir ben de senüñ kanuñı saña bağışladum ve hem andam birine gelsün Behnâm şah (14) öñine baḡlu getüreyim gerü ben seni kurtarayım hiç korkma eger kurtarmazsam helûla ile (15) şelûlanuñ ḥışmına uğrayayım diyüb and içdi **el-kıssa** çün Kerb Ġazî şîr-i Ḥicâzı (16) Tûldan bu cevâbları işitdi eyle ḥışma geldi ki ‘âlem gözine dâr görindi ol (17) ġazâb ile eyitdi: ey la‘în-i murdâr tîz ḥamle eyle ben saña muḳadder bildireyim la‘net (18) helûlaga ve şelûlaga ve şâniyen aña tâbi‘ olanlar ve saña daḡı didi **râvîler eyle rivâyet** (19) **iderler ki** Kerb Ġazî Tûl Zengî den ol cevâbları işitdi yitti: benim atâm ol (20) ‘Ömer Ma‘dîdir ki erligi ‘âlemde meşhûr olmışdur benüm daḡı ümidüm budur ki Allahdan erligi (21) andan ziyâde eyleyeyim ne seni koyam ve ne ol Kelb Rûmîyi koyam imdi ey la‘în oḡlu mı

[63^b]

(1) ve qarındāşı mı (?)ḥalāş idüb ol diyārı alub ḥalkımı Müslümān ideyin didi (2) Tūl Zengî Kerbden bu cevābı işitdi eyitdi: ey bîçāre hele sen şimdi kendüni benüm (3) gürzüm elişden nice kırtarırsın benüm Tūl Zengî cihān serkeşleri benüm ile bir sâ‘at cenge (4) kâdir olmazlar diyüb kuh mişāl gürzi başı üzerine çevirüb kırk adum yerden (5) Kerbün üzerine fil sürüb var kuvvetin bāzūya getürüb ḥamle eyledi Kerb Ğāzî daḥı (6) gürzi berāber virüb ikisinün arasından ateşler alevler çıkub yerün gird ğubārı āsumāna (7) direk direk oldu Kerbün dūt cānibini toz bürüdi iki taraftan olan ‘asker (?) 8göricek ḥavfa düşdiler hemān Zāmîr ilerüye varub eyitdi: ey serverler Kerb Ğāzîyi (9) du‘ādan ferāmüş kılmañ didi cümle ğāzîler el kıldırub Kerbe Ḥaḳ Te‘ālā Ḥazretinden (10) ‘ināyet taleb eylediler **rāvî eydür** tūlñ darbını gerçe men‘ eyledi ammā taḥsîn ve āferîn (11) eyledi ḥanuñ İshāka nazar eyledi gördi ayakları polād ‘amūd gibi zemîne gömilmiş (12) mahmūz gösterüb ayakların zemînden çekdi çıkardı eṭrāfdan eger dost ve düşman (13) Kerbe āferîn eylediler ehl-i İslām tekbîr getürüb şekker Yezdān kılub darbi men‘ eyledigine (14) ve Tūlñ darbine taḥsîn eylediler Tūl Zengî geçüb gitdi eyle şandı ki Kerbi zemîne (15) raḥşıyla berāber eyledüm meydān ortasında cevelān eyledi dönüb gördi eyitdi: (16) vay bre nā-bekār seni bir darb ile almadum mı diyüb yine ḥamle eyledi yine asan men‘ eyledi (17) muḥaşşal üç darbını men‘ eyledi bu kerre Kerb Ğāzî daḥı kendünün yüz yetmiş yedi bayraklı (18) gürzini eline alub başı üzerine çevirüb eyitdi: yā Tūl al imdi bu yādigārı (19) benden eger cān ḥalāş iderseñ utanmayasın diyüb var kuvvetin bāzūyı ğayrete getürüb (20) bir gürz öyle kındurdu ki Tūl Zengî nün gözleri dört olub hemān kendü gürzini (21) berāber şandı kütürdüsinden meydān lerzeye gelüb ‘ālem gümledi Tūl Zengî şandı ki

[64^a]

(1) kubb-i āsumān başına yıkılıub bağına geçdi çarḥ āsumān degirmen gibi başına dönüb kulaqları (2) dımışkı tās gibi ötdi Tūl Zengî den ğayrısı olaydı raḥşıyla zemîne

geçerdi ziyāde (3) ziberdest la'în idi hele ne hâl ise ɗarbi men' eyledi fil başına çengel urub (4) tozdan çıkdı kâfādārlarına işaret eyledi (?) getürdiler inüb (5) file süvār oldu yine meydān ortasına geldi **rāvî eydür** şîr-i Hicāzı gördi (6) zengî yine meydān içinde cevelān ider kaқыub bir ɗarb dağı urdı ne kışşa dirāz (7) idelüm yek-ā-yek cenge başladılar şöyle ki iki leşker anlaruñ cengine hayrān (8) oldılar Kerb Ġāzî Tūluñ üç filini helāk eyledi aralarında yetmiş hamle haṭā geçdi (9) iki yañadan āferîn ve taḥsîn āsumāna çıkdı **bu yañadan** Zamîr ile serverler bu hâli görüb (10) yerlerin āsumāna tutub münācāta başladılar eyitdiler: ey yār-ı Hudā Kerb Ġāzîye sen kuvvet (11) vir eger Tūl Kerbe fırsat bulursa cümle İslām bir gözden helāk olur diyüb tazarru' (12) eylediler **öte tarafdān dağı** kâfirler hācların yukarı kaldırub 'alis tūyūs pūs ya nār-ı nūr (13) yā geçeyān pālās pūşān ve yā baṭaryān tūyūs sen himmet eyle eger Kerb bize taraf bulursa Yezdān (14) perestler bizüm postumuzı yüzüb şamān taldurırlar diyüb Tūl Zengî ye nuşret dilediler **rivāyet** (15) **iderler ki** vaḳt-i 'akra degin 'azîm cenk eylediler birbirlerine fırsat bulmadılar bunlar cenkde (16) iken Hicāz cānibinden tozlar ıpodı gitdükce Kabārdı bad bî-cān karşı varub dest (17) urub dāmından gerîbana dek iki pāre eyledi anı gördiler içinden yigirmi altūn sancāḳ (18) yigirmi biñ erin nişānı yigirmi āhen kemer pehlūvānla 'arabi atlara süvār olmışlar nîzelerin (19) ıpollarına kemānların ıpacaralarına gürzlerin omuzlarına alub cümle aḳ libāslar giyüb (20) ikişer kılıçlı çifte (?)bir heybetlü 'askerdir ki vaşfa gelmez onca iki sultānı 'ālem çekilüb (21) gelür birisi aḳ ve biri kızıl o 'ālemlerūñ dibinde iki server gelür görenler hayrān oldılar

[64^b]

(1) ikisi dağı aḳ şaḳallı pirlerdir birisi bir 'aceb ata süvār olmuş gök bulūṭ rengine boynu (2) kemer kulaḳları kalem veaḳthā şöyle sehîl urur ki göre şahrā yanḳılanur üzerine süvār olan (3) pîrde ile heybet ve şalābet var ki yüzine ıpahramānlar baḳmaya bir 'acayib tîḡ hamāyil eylemiş ucı iki (4) çatal ve bir siyāh 'imāme şarılmış alāt ḥarbîden ḡayrı nesnesi yok ve birisi dağı siyāh ata (5) süvār olmuş alāt ḥarbe müstaḡraḳ eyitdiler: 'Acaba bunlar kimler ola diyüb iki yañadan 'ayyārlar varub (6) ḥaber alub H'āce 'Amr

oğlı dilcu ‘ayyār gelüb Kerbe ve Zāmîre eyitdi: Ey serverler müjde olsun (7) bu gelen Hāzret-i ‘Aliyy’ül Murtezādır ve birisi Mālik Ejder necefidir didi çün ol iki leşker (8) ‘Aliyy’ül Murtezānuñ geldüğünü bilicek gāyet şād oldılar **ammā** Tuğyānüş frenk vesā’ir kāfir begleri (9) ziyāde havfa düşdiler **rivāyet iderler ki** ol zamān gelürken Murtezā ‘Ali rağıyallahü ‘anh gördi (10) iki leşker şāflar bağlayub meydān içinde iki server meydān darlık idüb cenk iderler Mālik (11) ejder necefî Hāzret-i ‘Alinüñ yüzine baķub eyitdi: Ey Emirü’l-mü’mînin bu meydānda cenk (12) idenüñ biri Kerbdır ve biri kim ola ziyāde gürbüz kimseye beñzer kāmette iki kerb kâder-ār (13) didi ‘Aliyy’ül Murtezā yigirmi biñ eriyle bir cānibe varub alāylar bağlayub tırdılar anların cengini (14) temāşā eyledi **bu yañadan** Kerb Ğāzî Tūl Zengî ile aħşām olunca cenk eylediler Tūl Zengî eyitdi: (15) Āferîn ya Kerb seni eken atāya ve toğuran anāya bugün iyü cenk eyledin yūri seni saña bağışladı (16) ve hem konuđuñ geldi yarın hāzır baş ol işini bir yaña ideyim didi Kerb Ğāzî eyitdi: (17) Yā Tūl eger benimle murāduñ cenk ise meşāleler getürsinler murādıñca cenk eyle ki tā bertaraf (18) olunca ben konuğum yine bulurum didi Tūl Zengî bu haberi işitdi eyitdi: Yā server bugün dār (19) vaķit oldı elinden hüner gelürse yarın da gündür meydāna gel görelüm diyüb birbirlerinden (20) ayrılıb döndiler Kerb Ğāzî ‘asker-i İslāma dönicek Zāmîr ile cümle ‘arab serverleri Kerb Ğāzîye (21) karşı varub du‘ālar idüb andan ‘Aliyy’ül Murtezānuñ geldüğün bildürdiler Kerb Ğāzî gāyetle

[65*]

(1) şād olub serverler ile Hāzret-i ‘Aliye karşı varub atlarından inüb segirdüb düldülüñ (2) ayağına düşdiler İmām-ı ‘Ali Kerbün iki gözlerin öpdü el kıldırub du‘ā eyledi eyitdi: Ey (3) ciger [kū]şem Hāķ Te‘ālā Hāzreti seni berhürdār eylesün nitekim dünyāda sağsın kılıcın üzerine kılıç (4) olmasun didi andan cümle ğāzîler gelüb Hāzret-i ‘Ali ile görüşüb mübārek elin öpdiler (5) andan Mālik Ejder necefî ile görüşdiler **rivāyer iderler ki** Mālik Ejder Kerb Ğāzîyi görücek (6) piyāde olub Kerbün gözlerin öpdü dağı zārî kılıb ağladı cümle ğāzîler görüb (7) beyle ağlağdılar andan Kerb Ğāzî Murtezā ‘Alinüñ öñine düşüb bārgāha getürdi ol (8) yigirmi biñ eri bir münāsib maħalle kōndurdılar

İslâm cümle toksân biñ er oldı İmâm (9) ‘Ali ol bârgâhı görüb Kerbe taḥsîn eyledi ol ‘azîm taḥtuñ üzerine imâm ‘Ali ve Mâlik (10) Ejderi geçüb oturdılar andan Muḥammed Ḥanefî ve Zeyd b. ‘Ali o taḥtuñ qarşusunda gümüş kürsiler (11) üzerine geçüb qarâr eylediler sâ’irleri yerlü yerince oturdılar Mâlik Ejder Kerbe eyitdi: Ey (12) server taḥt saña yaraşur ki cihân pehlüvânısın didi Kerb Ğâzî İmam-ı ‘Aliye qarşu ḥidmet (13) iderdi imâm-ı ‘Ali Kerbe aḳdâm eyledi otur diyü Kerb daḥı saĝ ḳolda bir şandalıye geçüb (14) qarâr eyledi Zâmîr ile bâḳî serverler ḥidmete bel baĝlayub ta‘âmlar çekildi yinüb üzerine mükerrî (15) şerbetler içilüb Ḳur’ân-ı ‘azîm oḳundı du‘âlar olundı el yüze sürüb emirü’l-mü’minîn (16) baş ḳaldırub Kerb Ğâzîniñ yüzine baḳub sergüzeştinden ḥaber şordı Kerb Ğâzî daḥı (17) oĝlı Esedden ve İbrâhîmden ve ḳarındaşı Ma‘diden gördiĝi belâ ve zaḥmeti ve kendüyi baĝlayub (18) deryâya ayub on gün aç ve şusız olub **el-ḳıssa** başdan geçeni bir bir ḥikâyet eyledi (19) ve Ḥ’âce ‘Amruñ daḥı eylediĝi ‘ayyârlıḳları diyüb vâfir ta‘rif eyledi mü’minler üzerine (20) olan şefḳatini ‘ayân ve beyân eyledi cümle serverler Ḥ’âce ‘Amre taḥsînler eylediler andan Mâlik (21) Ejder eyitdi: Ey server-i ‘âlem bu erlik ki sende vardır niçün saña ‘adâvet eyleyeler

[65^b]

(1) didi andan Ḥazret-i İmam-ı ‘Ali Kerb Ğâzîye baḳub eyitdi: Ey server ben saña dimedüm mi ki (2) oĝlım Muḥammedüñ sözine uyma anın söziyle iş itme benüm vaşiyetüm niçün unutduñ didi (3) Kerb Ğâzî eyitdi: Yâ emirü’l-müminîn ben Muḥammedüñ ḳulıyım andan benüm şikâyetüm oĝlum (4) ile ḳarındaşumdandur (?) didi zîr eger ben cümle Bânü adlu bir ḳızı vardı anı (5) İbrâhîme virmişdi **el-ḳıssa** Mâlik Ejder bu sözleri işitdi âh eyledi eyitdi: Ey gözüm (6) nûrı Kerb ḳişinüñ itdüĝini itmek olmaz ciger kûşem İbrâhîmüñ günâhını baña baĝışla ve hem (7) ḥaber vir saĝ mıdır yoksa kâfirler altında helâk mı oldılar didi Kerb Ğâzî eyitdi: Ey server (8) şekläbeniye gelüb rûmî beni sarâyına da‘vet eyledi o gice ziyâfet eyledi ben daḥı gice görüb (9) seyrân eyledüm gürz gün bir demir ḳapu gördüm ḥâdimlere şordum bunda ne var diyü

eyitdiler: bunda (10) mecûsiler vardır eyitdüm: Ne maķûle kimselerdir didüm eyitdiler: Tûl Zengî ‘ arab pehlüvânlarından üç kimse (11) gönderdi hâlâ bunda habsdir didiler bir revzen açdılar gördüm ucu bile bend içinde yaturlar (12) kaçd eyledüm ki helâk eylemege onlara olıcak olmuş fi‘ illerine göre belâya giriftâr olmuşlar yine kıyâmadum (13) didi mâlik eçder bu havâyı Kerbden işitdi âh idüb mübârek gözlerinden yaş revân (14) oldu cümle serverlerin ve imâm ‘ Alinüñ Mâlik Ejdere (?) ağlaşdılar (15) Mâlik Ejder Murtezâ ‘ Aliye baķub eyitdi: Yâ emirü’l- mü’minîn ‘ acaba bunlaruñ hâlâşına bir çâre (16) ne ola ki ciger kûşem İbrâhîm ve serverler kâfir elinden hâlâş olalar didi Hâzret-i ‘ Aliyy’ül Murtezâ (17) tebessüm idüb eyitdi: Anlaruñ çâresini ben bilmezim yine Kerb Gâzî bilür didi andan Kerb (18) Gâzî eyitdi: Yâ server anuñ çâresi budur ki ğayret kemerin belüne bağlayub bundan ‘ azm (19) idüb şehr-i şeklâbiyeye varub kılıç çeküb kâfirler ile cenk ve Kelb Rûmîyi helâk idüb (20) oğlını hâlâş iderseñ bundan ğayrıya çâre yokdır didi andan emirü’l- mü’minîn eyitdi: Yâ server (21) ğâzîyân senin oğluñ Esed ve qarındâşın Ma‘ dî anlar dağı habsdir ya sen anları hâlâş itmekden

[66^a]

(1) vaz geldin mi didi Kerb eyitdi: ya emirü’l-mü’minîn ve yâ server-i ehl-i dîn ben oğuldan ve (2) qarındâşdan geçdüm kon anları helâk eylesinler yâ anlar baña iyü iş mi eylediler beni deryâyâ atdılar (3) ben anlardan ötürü varam kılıç çeküb cenk eyleyem ve anları çıkaram didi Hâzreti Murtezâ ‘ Ali (4) eyitdi: yâ server-i ğâzîyân eger mağrib fetĥ ola şehr-i şaklâbiyye kalâ elbette yine mağribden düşman çıkar (5) eksik olmaz şöyle belki bu kadar âhenler zâyi‘ olur gider didi bu kez Kerb Gâzî eyitdi: (6) ya emirü’l- mü’minîn eger benüm başum dağı giderse senüñ mübârek başınçün tâ şehr-i şeklâbiyye almayınca (7) kavmüm yıkub zemîne varınca berâber eyleyim eger Hâķ Te‘ âlâ baña fırsat virürse işler kılayım ki (8) ‘ âlemde söylene didi bu sözler Mâlik Ejdere hoş gelmeyüb eyitdi: Ey ciger kûşem (9) Kerb sen benüm erligüme ve serverligüme iken t’an eyleme zamânımda bilürsin (?) (10) baña harîf olamazlardı ve hem Hâķza şâhib-kırân zamânında bilürsin ki ne cenkler itmişimdir (11) ve hem senüñ atan Ömer Ma‘ dî

benüm âhîret qarındâşumdır haylî zamân ömür sürdük anıñla çok (12) ğazâ kılduk mâhasal kaçmakla ömrümüz âhîrine irdi kara şaçal ağırdı ve kuvvetümüz kesildi (13) felek bizi şöyle eyledi ki pirligüm zamânı başuma neler geldi bu günlere irişdi

Beyt

(14) Devr içinde bir zamân ey pehlüvân

Kimseler bulmazdı darbümnden amân

Pîr olub (15) gitdi döñdi tākātım

Hamle darbe kalmadı hiç tākātüm

Nesr: Böyle diyüb Mâlik (16) ağladı nâr-ı hasretle yüregın tağladı **rāvî eyle rivâyet eyler** **ki** bu nazmı okuyub (17) eyitdi: Ciger küşem Kerb Ğazî sen benüm oğlumsın seni ben oğlum İbrâhîmden yeg gör (18) mezsem erlik nâmı baña harâm olsun imdi ey server-i ğazâyân şol kadar vardır ki (19) ırâqda ve yakînda işidenler dirler ki göre Kerb Ğazînüñ oğlını ve qarındâşını ve Mâlik (20) oğlını kâfirler esîr aldılar halâş itmeğe kâdir olmadılar dirler yoksa böyle dimekden (21) ölmek yegdir ve bir dahı budır ki emirü'l-mü'minîn Hâzret-i 'Aliyy'ül Murtezâ şefâ'ati getürdüm ki

[66^b]

(1) İbrâhîmüñ ve Ma' dînüñ ve Esedüñ suçların bağışlaya sen andan anlarıñ ğuşşasını bilem (2) niçün ki sen er olasın ben senüñ atanı tutam (?) anlar bendden halâş olalar (3) diyü söylerken mübârek gözlerinüñ yaşı aq şaçal üzerine aqdı cümle serverler (4) ve Murtezâ 'Ali görüb ve bi'l-cümle kim varsa beyle ağladılar yerinden turub (5) ilerü geldi şunub Mâlik Ejderüñ mübârek aq şaçalın öpüp yüzine ve gözine (6) sürüb andan mübârek elin öpdü eyitdi: Ey pehlüvân-ı 'âlem her ne kadar pîr iseñ (7) benim gibi kişilerden biñ yiğit saña hîdmet eyleyeler kamu 'âlem halkı bilür ki sen (8) nice serversin imdi sen benüm 'ammüm gibisin atâm gibisin İbrâhîm benüm qarındâşumdır eger o baña yârlık (9) eylediyse ben aña iylik ideyin (?)varmağa ne lâzım ben kuluña emir eyle qanda var (10) dirseñiz anda varayın cânım ve başum üzerine hîdmetle

eyleyeyim diyüb du‘âlar eyledi **şimdi Kerb** (11) **hikâyetidür** ‘Aliyy’ül Murtezâ eyitdi: Yâ Kerb bu cenk eyledügin pehlüvân kimdir ve ne gürbüz server (12) olur didi Kerb Ğâzî du‘â idüb eyitdi: Yâ emirü’l-mü’minîn buna Tûl Zengî dirler ‘Amr Ma‘dî (13) böyle menķüle pehlüvân görmedüm didi andan Tûl Zengî yi bilenler eyitdiler: bunlar iki karındâşdur (14) hâzer gerekdir ziyâde gürbüz pehlüvândur öbürine Tûl Zengî dirler didi bu kerre Kerb Ğâzî (15) ğuluñ ğuşşasını beyân eyledi işidenler Kerbe âferîn eylediler **ammâ bu cānibden** çün iki (16) leşker yedi gün oturdu iki cānib ‘ıyş ve nûşa başladılar seķızinci gün anı (17) gördiler deryâ yüzini gemiler tutdı meger bu gemiler şehr-i şeklābiyedan gelürlerdi üç yüz (18) pāre gemilerdi meger o zamān Yemliḥā Müslümān oldu bazı kāfirler kaçup gelüb rûmîye (19) gelüb tâçların yere urub fiġān eylediler Behnām şāh bunlaruñ aḥvālını bilicek (20) ziyâde ğazāba gelüb emir eyledi iki yüz biñ er şacdılar üç yüz pāre gemiler ile üç yüz (21) demür kuşaklı pehlüvānlar bunlardan ğayrı dört yüz menķāle pehlüvānlar gelmişdi birinüñ adına

[67^a]

(1) ḥaber virdiler ki ‘Ali ve Kerb ve Mālik on biñ eriyle ğitmişler gice içinde kimsenüñ ḥaberi yok (2) tırmayub cenk iderler bundan ‘askerden hemān Muḥammed Ḥanefî ile birkaç serverleri ḳalmışdır diyüb (3) Tûla ḥaber eylediler Tûl Zengî ve Tuġyānüş gelüb rûmînin geleceğini bilüb ol şādlık ile (4) ‘ıyş nûşa başlamışlardı Tûl Tuġyānüş ğāyet mest idiler kāfirlerden bu ḥaberi işitdiler (5) eyitdiler: çok herze yemen bre nā-bekārlar Ḳal‘ayı Nemrūd götürdi rûmda ve maġribde öyle şarb (6) ḳal‘a yokdır biñ mîl daḥı aḳdām eyleseler bir taşını almaġa ḳādir olmazlar şimdi Şāh-ı Rûmîñ (7) geldüġi vaḳtin ḥallerini görsünler diyüb muḳayyed olmamışdı **bu cānibden** ‘Aliyy’ül Murtezâ ve Kerb (8) ve cümle serverler gelüb ‘asker-i İslāma irişdiler ol gün ve ol gice geķüb şabāḥ oldu Tûl (9) zengî vesā’ir kāfirlerüñ ‘aķılları başlarına gelüb gördiler İslāmda beşāret kūsleri çalındı (10) Tûl eyitdi: Ne ḥaberdür eyitdiler: Ne olsa gerekdir dünki gün ‘Ali ve Mālik ve Kerb on biñ eriyle varub (11) ḳal‘a-i nemrūdı aldılar ve Hām Şāh kaçup gitdi didiler Tûl inanmayub tekrār cāsūslar gönderdi (12) varub gelüb almışlar diyü ḥaber virdiler

Ṭul Zengî gâyet melûl oldı Ṭuğyanûş eyitdi: Yarın (13) bir gün Behnâm şâh gelürse ne cevâb virelüm diyüb perîşân oldılar bunlar bunda **nâgâh** biñ (14) geldi işde şad gelüb irişdi didiler Ṭul Zengî ve Ṭuğyanûş ol haberi işidüb (15) kâfir begleri ve cehennem segleri cümle server olub karşı varub Kelb Rûmînüñ elin öpdüler Kelb (16) Rûmî yüzlerine bakmadı ve selâmların dağı almadı dönüb Ṭuğyanûşa eyitdi: Yâ Ṭuğyanûş (17) sen dağı kırsuñ erlik kıldıñ nice zamân tıruşub (?) Kal' ayı Nemrûdı (18) aldırduñ Hâm Şâhuñ bu kadar mâl ve hazînesi düşmanlara kaldı yâ ganî Hâm Şâh nice oldı (19) didi Ṭuğyanûş eyitdi: Yâ Şâh-ı 'âlem deryâ tarafından çıķub kaçmış kıanda gitdükleri ma' lûm (20) degil didi Kelb Rûmî ol istikbâle gelen pehlüvânlaruñ her birin it gibi azarlayub dürli (21) dürli beyhüde sözler söyledi ammâ Kelb Rûmînüñ çün bulurlardı kimse muķayyed olamayub köpek gibi uladı

[67^b]

(1) yine dönüb elin öpüp eyitdiler: Ey Şâh-ı Rûm' aceb olmaz sizüñ devletle geldinizi işidüb (2) ol şadılık ile 'ıyşa meşğül olduķ idi anlar dağı fırsat bulub iş kıılmışlar yine bugün (3) ve yarın bırağub kaçub gidecekleri muķarrerdır ol zamân hişârına sizindür didi cümleden (4) bunlarıñ mâ ve hazîneleri yine Şâh-ı Rûmîndır diyüb hezâr belâ hâtırın teselli idüb gönderdiler (5) bir hûb şahrâya kıondurdılar küffâr 'askeri ise yigirmi kere yüz biñ oldı şöyle ki ol tağ (6) ve şahrâlar bârgâh ve haymeler ile gün-a-gün rengârenk oldı deryâ yüzinden dağı beş yüz pâre gemiler (7) erdâs rûmî gelüb bî-kıyâs azıķ ve meyve getirüb kâfirlere üleşdürdiler Kelb Rûmî şad (8) olub yüzi güldi ol maħalde küffâr içinde münâdi eyitdiler: ki yedi gün muħkem (?) ve sekizinci (9) gün cenk sulţânıdur diyü çağırtdılar **bu yañadan** İslâm 'askeri Kelb Rûmînüñ ol kadar (10) deryâ mişâl 'askeri ile gelüb irişdigün görüb ziyâde melûl oldılar Hâzret-i Şâh-ı Merdân (11) 'Ali serverlerinden ve mü'min 'askerinüñ ol melâletlerin görüb eyitdi: ey serverler zinhâr (12) melûl olmañ ki Hâķ Te'âlânuñ 'inâyeti bizimledir diyüb her birine naşihat kılub hâtırarın (13) teselli kıldı ol gün gidüb aħşâm olıncaķ cümle serverler bârgâhlu bârgâhlarına varub (14) (?)meşğül oldılar Hâzret-i Murtezâ ve Kerb Ğâzî ve Mâlik

Ejder necefi birkaç nâmdâr serverler (15) bir araya gelüb meşveret eylediler Kerb Ğâzî dönüb Ümiyye ‘ayyârîñ yüzlerine baķub eyitdi: yâ (16) ‘ayyârlar varub küffâr cānibiñden bize bir haber getürseniz ve hem ol esîr olan serverleri (17) (?) ola kim ħalâş kılasız hemân sizin hünerüñüz H’âce ‘Amr ile imiş ol bunda ola yedi (18) serverleri çoķdan ħalâş iderdi diyicek fi’l-ħâl Ümmiyye ‘ayyâr ve Fettâħ ‘ayyâr du‘â idüb (19) ikisi daħı şüret-i tebdîl ve cāme tağyîr idüb tâban götürüb gitdiler dağ bevlinden dolanub (20) bir ğayrı şüret ile Behnām şâh ordusına irişdiler Fettâħ ile işe nazâr kılub gördiler (21) tağ ve taşı ‘asker tutmuş şöyle ki ħesâba gelmez andan daħı sürüb Kelb Rûmînüñ otâğına geldiler

[68^a]

(1) idemedüñ didi Fettâħ ‘ayyâr eyitdi: Ey birader ortada ma‘ni‘ oldı Kerb Ğâzî geldi ve Ĥazret-i (2) ‘Aliyy’ül Murtezâ geldi ol ecelden anlara muķayyed olmaduk ammâ sen himmet eyle bu gece esirleri (3) Ĥaķ Te‘âlânın ‘ināyetiyle ħalâş kılayın sen var ‘askere ve serverlere haber eyle didi pes hemân (4) Fettâħ ‘ayyâr Ümiyye ‘ayyârı anda koyub kendüsi tâban kıaldırub revâne oldı bir sâ‘at içinde (5) gelüb ‘asker-i İslâma irişdi meger cümle serverler Ĥazret-i Murtezānuñ mübârek cemâli şevķına (6) bir araya cem‘olub can şöĥbetin iderlerdi Ĥazret-i Şâh-ı Merdānuñ mübârek kelâm-ı şerifüñ (7) dinleyüb her birinüñ kalblerine sürur ħâşıl olurdu ol demde Fettâħ ‘ayyâr çıķa gelüb (8) serverlere du‘â ve şenâ kılub Kelb Rûmînüñ tedbîrin ve Tûl Zengî yüz biñ eriyle süvâr olub (9) ‘asker-i İslâmı şebĥün kıлмаğa da‘vayı murâd kılub pusuya girdüklerin haber virdi Ĥazret-i ‘Ali Kerb (10) Ğâzîden yaña baķub eyitdi: Yâ server-i ğâzîyân sen bu ħuşûşa ne dirsüñ didi Kerb Ğâzî (11) du‘â kılub eyitdi: bu şebĥün hali müşkil işdür zîrâ bizüm ‘askerüñ ekserinüñ atı yokdır (12) ve hem küffâr bî-ķıyâsdır buña çâre oldır ki cümle ‘asker-i İslâm süvâr olub atlu ve yayada (13) berâber esbâbların alub ordudan çıķub otursunlar biz bendeler birkaç güzîde serverleriyle (14) kâfir askerın dolaya alub cenk idüb cihānı yaşlarına tenk eyleyeviz didi Ĥazret-i Şâh (15) Merdân ol sözi işidüb ğāyet ma‘kûl görüb ‘ayyâr daħı yürüyüb fi’l-ħâl cümle ‘asker selâm (16) haber virüb aĥvâl

bildürdiler hemân İslâm ‘askeri dahı esbâblarıñ güzidelerin küh-ı (17) Endülüsün bir şarb yerine çekilüb bir dere içinde pusuya girüb emin olub oturdılar **bu tarafından** (18) Hâzret-i Şâh-ı Merdân ve Kerb Ğâzî ve Muḥammed Ḥanefî bu sâ’ire dört yüz güzîde serverler olub gelüb (19) kâfir ‘askerine qarîb bir yerde atları başın çeküb tırdılar Kerb Ğâzî yetmiş nâmdâr serverleriyle (20) ...‘ asker-i küffârı gözleyüb tolanmağa başladılar Kerb Ğâzî Hâzret-i Şâh-ı Merdâne eyitdi: Ey (21) server-i cihân bendeniz Tûl Zengî ile cenk iderken siz hemân kâfirleri yerlerinden ürkerek bize

[68^b]

(1) şandukları yine başlarına gelsün diyüb gitdiler ol yetmiş serverler gözleyüb tıururken nâgâh (2) anı gördiler ki Tûl Zengî yüz biñ kâfir önüne düşüb seyl-i revân okub gelür Kerb (3) Ğâzî na‘ra urub Tûl Zengî ye qarşu varub eyitdi: Ey nâ-bekâr kıanda gidersin bî-vaqt bir kıadem (4) ilerü gitme vegernî başını alurlar didi Tûl Zengî Kerb Ğâzîyi âvâzından bilüb eyitdi: Ey (5) nâ-bekâr kıandan rast geldüm işümüz yine rast gelmedi diyüb eyitdi: Ey Kerb ben dahı seni isterdüm iyü (6) elüme girdin gice ile cenk eylemek hoşdır gel birbirümüz ile cenk idelüm hüner gösterelüm diyüb (7) kıılıçlar çeküb birbirine kıamle eylediler Kerb Ğâzî vaqtâ şöyle na‘ra ururdu ki kâfirler serâseme olub (8) bre kıoman Kerb Ğâzîyi şebḥün eyledi diyüb İslâm ‘askeri geldi şanub bekleyüb birbirine (9) girdiler kıılıç çeküb birbirin kıırdılar **üstâd kıavlınce râvî eydür** Kerb Ğâzî ile Tûl Zengî (10) cenk iderken birbirinden ayrılıb Kerb Ğâzîyi ol yetmiş serverleriyle kâfirlere kıamle kıılıb (11) birbirine girişdiler Kerb Ğâzî bir kerre na‘ra urub eyitdi: Ey la‘înler benüm Kerb Ğâzî cân (12) elümden nice kıalâş idersin diyüb uğradukları bârgâhı zîr ü zeber idüb kııқан kâfiri (13) alâk ve yerlerin kıâk idüb başlarına kııyâmet kıopardılar ol yigirmi kerre yüz biñ kâfir (14) birinizden bekleyüb ürküp yerlerinden tıurub birbirlerine kıamle eylediler **ol yañadan** Tûl Zengî (15) on biñ kııkdârı zengî ile bî-hüd sürüb ‘asker-i İslâmıñ ordusu üzerine (16) varub kıamle eylediler ol yaña bu yaña sekiz dem şalub cenk idecek kıimse bulmayacak la‘în (17) şâd olub eyitdi: Ey nâ-bekâr gördün kı Şâh-ı Rûmıñ geldüğünü tıuyub kıaçmışlar diyüb (18) ol kıışım ile yüz biñ eriyle

dönüb gelürken yolda Tuğyanūşa uğradı **rāvī eydür** (19) meger Tuğyanūş dağı Tūluñ gitdügin tıyub yüz biñ frenk ‘askeriyle süvār olub (20) varayım bende ol cenkde bile olub sevāba gireyin diyüb qarañu gicede giderken nāgāh Tūl (21) zengî ‘askerinüñ kır atlısın görüb düşman şanub eyitdi: gördüñ mi Yezdān perestler dağı dönmüş

[69^a]

(1) anlar da bizi şebhūn itmege gelmişler qomañ şol nā-bekārları diyüb bir kerre çıkarub kılıç çeküb (2) Tūl Zengî ‘askerine hamle eylediler yüz biñ frenk la‘înlere na‘ra urub bie uğurdan (3) kendülerin urdılar kâfirin Tūl dağı görüb eyitdi: gördüğümü nā-bekārlar ordudan (4) çıkub pusuya girüb bizi gözlerlermiş diyü na‘ra urub yüz biñ zengî ile Tuğyanūş (5) frenk ‘askerine yine bir toqınış tokındı ki qatı şaman şavurur gibi şavurdu serhoş la‘înlere (6) qarakū gice olmagın dost düşman kümdir fark olmayub birbirine öyle kılıç urdılar ki (7) qan sîl mānendi aqub yer yüzinde qaqladı na‘ralar āvāzı feryād ve figān cihāmı (8) tutdı Tūl zengi ejder gibi (?)giderken nāgāh Tuğyanūşa rast gelüb elindeki (9) gürzin qazā-i āsmāni gibi havāle eyledi Tuğyanūş cān havlinden gürzin berāber virüb (10) gürz gürze eyle tokındı ki qarāqı ‘Irāqa irişdi ‘alev ‘alev ateşler çıkub Tuğyanūş qolları (11) harbe pāyidār olmayub darb inüb arqasından bağlanub ayakları rikābdan düşüb atından (12) sernigūn oldı Tūl Zengî rahş kuvvetiyle gequb giderken kâfirler Tūluñ öninden Tuğyanūşı (13) qapdılar **el- kıssa** Tūluñ ‘askeri Tuğyanūşuñ ‘askerin şoyub kıra qova iletüp Kelb Rūmî (14) ‘askerinüñ üzerine bıraqqdılar Kelb Rūmîniñ ol deryā gibi ‘askeri ol hālde şehleri (15) qalmayub şebhūn eylediler şayub ol yigirmi kerre yüz biñ kâfir ‘askeri birinizden bekleyüb (16) yerlerinden tırdılar kimi gönlegin şanub ayağı tının başına giyüb yaqasın bulmazdı (17) kimisi dağı gönlegin tın şanub uçqurın bulmazdı kimisi dağı atın ters eyerleyüb (18) süvār olub yelesi şanub atı başını bulamazdı mahmūz ortanca at sehîl urub (19) bekleyüb zemîne urdılar zîrā kâfirler Kelb Rūmî gelüb Tūl Zengî niñ ve Tuğyanūşın (20) yüz biñ eriyle şebhūna gitdüklerin bilmezdi ol gice ‘asker-i İslām gelüb kendülerin (21) şebhūn qalacaqların aşla itimād virmezlerdi ol gice güyā kıyāmet qopdı şandılar

[69^b]

(1) dembedem ra' d-ı felek gibi Kerb Ġāzînüñ na' rası āvāzı gelürdi komañ kâfirleri kırın ey (2) serverler amān virmeñ diyüb çıkardı Ĥāzret-i Şāh-ı Merdān ve Mālik Ejder vesā'ir (3) serverlerüñ na' raları heybetten küh şahrālar gümledi deryālar güreledi kâfirlerüñ ol gice (4) başlarına kıyāmet koptı **öte tarafdān** Tūl Zengî dağı pehlüvānlarına bre komañ düşmanları kırın (5) diyüb na' ra ururdı rast geldüklerine amān virmezlerdi birbirin aşāğa yukarı sürürlerdi (6) cenk ġalvasından taġlarda pelenkler deryāda nehnekler ürkerdi ol deryā gibi kâfirler (7) Kelb Rūmînüñ üzerine düşdiler feryād ü fiġān 'ālemi tıtdı o gice yigirmi kerre yüz biñ (8) kâfir birbirlerin kırdılar çün şabāh oldı **bu yañadan** Ĥāzret-i Şāh-ı Merdān ve Mālik Ejder Necefi (9) ve Kerb Ġāzî ve cümle ād ve şān şāhibi serverler dönüb bārgāhlarına geldiler raġşlarından (10) inüb ārām eylediler **rāviler iderler kim** ol zamān Ümiyye ' ayyār ' asker-i küffārda kalub kâfirlere (11) cān ve bāş (?) iken bir şüretle ol esîr olanları bekleyen zengîleri cümle dārū ile (12) (?) idüb başların kesdi Tenhārūsî ve mihrān ' ādî ve Cüneyd Ĥicāzî ve ' Abdullāh (13) Yūsūfı bu emşāl yigirmi yedi serveri ġalāş idüb bendelerin aldı her birine at ve silāh (14) getirib süvār idüb önlerine düşüb gelüb ' asker-i İslāma irişdiler Tenhārūs vesā'ir (15) serverleri gelüb Ĥāzret-i Şāh-ı Merdānuñ mübārek elin öpüp ve Kerb Ġāzînüñ ve Muġammed Ĥānefnüñ ellerin (16) öpüp sâ'irleriyle merġaba eylediler bunlar bunda şād ü feraġ olub şabāha muntazır oldılar (17) **çün şabāh oldı** kâfirler uyġudan uyanub gördiler bu işi iden Ĥāzret-i ' Ali ve Mālik (18) ve Kerb imiş ol işe ziyāde melūl oldılar gelüb Kelb Rūmînüñ bārgāhı öninde feryād fiġān (19) ile cihānı taldırdılar Kelb Rūmî ol gice şabāha dek uyumayub kendünüñ has kullarıyla (20) ellerine (?)alub bārgāha yaġîn gelen her kim olırsa olsun helāk iderlerdi (21) şabāh olıncaġ gelüb rūmî taġtına oturdı cümle kâfir begleri ve cehennem segleri қаşa cem' oldılar

[70^a]

(1) anlardan su'âl idüb eyitdi: nedir bu gice olan hâl yoksa kıyâmet mi kopdı (2) bu cengi kim itdüdürken Tuğyânüş frengi bir kelime (?)getürdiler kelb (3) rümînün tahtı önine bırağdılar Kelb Rümî görđi Tuğyânüş söyledükçe ağzından (4) ve burnından kan gelüb güciyle söyler Kelb Rümî buña ne oldı ki böyle oldı (5) şoruñ didi Tuğyânüş hezâr belâ ile eyitdi: Ey Şâh-ı Rüm ol ol zamân ki Tül (6) zengî yüz biñ eriyle yezdân perestleri şebhün itmege gitmişlerdi ben bende dağı fikr itdüm ki (7) yüz biñ Frengistân çarsîle süvâr olub varub Yezdân perestler leşkerin bir tarafından (8) başub yol virmeyim nâgâh 'asker ucına ericek gördüm bit bölük leşker gürleyüb bizüm 'askere (9) toğrı sürüb gelürler ben dağı düşman şanub 'askere bre komañ diyüb kılıç çeküb hamle (10) eyledüm gice qarakūsı olmağla kimsenün kimseden haberi yok nâgâh bir kimse baña kara tağ mânendi (11) bir gürz havâle eyledi cân havliyle gürzüm (?)virdüm doğunub ateşler çıkdı ateş şevkına (12) gördüm baña darb uran Tül Zengî imiş gürz gürzden hağâ idüb başum kaçırđum Tülüñ (13) gürzi inüb arqama toğundı görün beni ne hâle kodı 'aqlım gitmiş artık bilmezın diyüb (14) Tülden vâfir şikâyet eyledi **nâgâh** Tül Zengî dağı çıkageldi görđi cübbe ve cevşen (15) ikisinden âdem kıatından ve âdem bînîsinden lâle renk pelenge dönmiş ol elindeki kılıcıñ (?) (16) ağan kan uyuşmuş gözleri kan alıca taşına beñzer çıka gelüb eyitdi: Ey şâh göre (17) bize Tuğyânüş didükleri la'în ey Şâh-ı Rüm ben kıuluñ yüz biñ eriyle dün yarusında (18) 'azm-i düşman diyüb gitdüm varub 'asker-i İslâmîñ orduları üzerine irişdüm murâdum (19) bu idi ki şebhün eyleyim ve cümlesin kıram gördüm qaravulları çıkmamış 'aceb gâfil mi oldılar ki (20) böyle eylediler diyüb aqdâm eyledüm dağı ilerü vardum urdı içine girdüm gördüm aşlâ (21) bir âdem kıalmamış bârgâhlar boş kıurılıb yatur kıâf dağından birkaç bârgâhları yaralayub

[70^b]

(1) ‘asker ile yine döndüm anları kaçmış kıyās eyledüm gelürken nāgāh bu la‘în karşımdan berü bir (2) hılāf yerden çıkageldi beni görüb bir tekellüf su’āl eylemek yok yüz biñ eriyle baña hamle eyledi (3) ‘askerdir beklemez birbirin kırarlar ben dağı cenk idüb giderken nāgāh bu la‘îne rāst gelüb bildüm ki (4) bizüm ‘askerdendür kağıduğumdan gürz çeküb üzerine irüb bir darb urub rahşından (5) yıķub geçüb gitdüm gördüm ‘asker cenkden ferāgat itmez birbirinden ayrılmaz dost ve düşman (6) fark olunmaz beni dağı ortaya alub her tarafından cenge başladılar nāçār ben dağı şabāha degin (7) cenk idüb başum kırtarmak için tıruşdum zîrā cümle ‘asker bekleyüb etrāfim tıtub (8) dört cānibümden üzerüme hücum eylediler Kelb Rümî āh idüb eyitdi: Bu fitneye sebep ikiñiz oldı (9) yüzüñüz kara olsun komaduñuz beni dağı ürkütüñüz deryā-yı bî-pāyān ‘askerüm ola benüm birkaç (10) ‘arab ‘askerin şebhün eylemek ne gerek idü diyüb buyurdı ‘asker-i küffardan ol gice otuz (11) altı biñ yedi yüz kâfir helāk olmuş ve kırık sekiz biñ beşyüz kâfir dağı zahımdar olmuşlardı (12) belli pehlüvānlardan iki yüz yetmiş yedi zîr dest pehlüvān helāk olmuş rüm beglerinden frenk (13) seglerinden kırık dört kal‘a ve şehzabı ider begler helāk olub yerleri hāk olmuş çün Kelb (14) Rümî ol hālî görüb āh idüb eyitdi: ‘acebdir eger yezdān perestler bana dağı gālîb olmazlar ise (15) diyüb gelüb muķābil ölmedin bu kadar ‘askerüm hasāret oldı diyüb ol gāzāb ile kâfir beglerine serzeniş (16) idüb her birin it gibi azarlayub yedi gün dîvāna çıķmadı ol iki dağı gördiler cenk yokdır (17) birbirine karşı konub oturdılar sekizinci gün gelüb rümîñ vezîrleri ve hāşları içeri girüb (18) hezār naşîhatler itmekle Behnām şāhı tışara çıkardılar cümle kâfir begleri ve cehennem segleri cem‘ olıcaķ (19) (pehlüvānı) bir zamāndan soñra Tül Zengî dağı gelüb cihān sandeline geçüb oturdı Tuğyanüş frenk (20) dağı bir miķdār iyü olmuşdı gelüb yerine oturdı Kelb Rümî Tūla baķub eyitdi: āferîn (21) saña iyü Merdāne cenk eyledüñ bu kadar ‘askerüñ ve yoldaşlaruñ kendi elinle helāk eyledüñ

[71^a]

(1) iyü pehlüvânsın ve hem Tuğyânüş dağı iyü tedbîr ile başın hâlâş eylemiş yoksa helâk iderdin didi (anı dağı) (2) Tuğyânüş dağı başın zemîne şalub cevâb virmedi Kelb Rûmî eyitdi: tîz oliñ esîr olan (3) ‘arab pehlüvânların getürüñ boyunların uruñ (?)şol nâ-bekârların ‘acâyib (4) işler eylediler didi Tuğyânüş frenk kılub gitdi bir zamândan sonra giden cellâdlar gelüb (5) eyitdiler: ey Şâh-ı Rûm sen sağ ol ol emirler gitmiş ‘asker cenk ve gâvgâda iken ‘arab ‘ayyârları (6) cümlesin hâlâş idüb ne kadar şakallı var ise başların kesüb gitmişler diyice Kelb Rûmî (7) bir zamân hiddetinden köpek mişâl ağzın açub başın kaldırub uludı şöyle ki yanında (8) olanlar havfa düşdiler ve kaçıyub diledi ki Tuğyânüşı getürüb berdâr iliye vezîrler (9) men‘ idüb eyitdiler: Ey Şâh-ı Rûm fitneye bâ’ iş ulu re’is şimdi böyle düşman muğâbelesinde (10) kendü koluñ ve kanadın kırmak olmaz bilmezliktir itmişler diyüb men‘ eyledi Tûl Zengî yerinden (11) tûrub du‘â idüb eyitdi: Ey Şâh-ı Rûm sen gam çekme buyur ne gün dirseniz meydân olsun ben (12) görüb cümlesin hürûs dâne divşirir gibi divşirib eliñe vereyin her nice bilürseñ helâk (13) eyle didi dağı çok lâf ü güzâf urdı Kelb Rûmîñüñ biraz hâtırın teselli eyledi zîrâ (14) Tûl Zengî ye gâyet inanurdı ziyâde pehlüvân olduğı ecelden da‘ va eylediğini iderdi (15) eyitdi: den imdi nâme yazub ‘Aliye bildirüñ ve hem görelüm ‘Ali ne kişidür diyüb fi’l-hâl (16) bir nâme yazub Kelb Rûmîñüñ murâdına göre okudılar begendi andan şûret ben bir ham (17) dirlerdi bir la‘în varidi haylî bahâ geçerdî hemân birinden tûrub Behnâm şâha du‘â (18) kılub eyitdi: ey Şâh-ı Rûm eger buyurursañ ben kuluñ bu nâmeyi iletüp sultânıma cevâb (19) getüreyin didi Kelb Rûmî dağı aña âferîn idüb hil‘ at hâş giydirdi ol dağı (20) yanına birkaç nâmdâr pehlüvânlar alub bir miqdâr armağanlar ile revâne oldılar gelüb (21) ehl-i İslâma irdiler sehlân adı dağı on biñ eriyle qaravul olub kâfir

[71^b]

(1) ‘askerinden yaña göz kulağ tutub tırdılar **öte tarafından** şâdevet b. berham dağı gelüb irişdi (2) berüden karşı varub elçi olduğını bilüb öñine düşüb getürdiler **bir cānibde** cümle (3) serverler Kerb Ġāzīnūñ bārgāhına cem‘ oluñ seksen biñ er tırmışlardı pes şâdevet (4) b. berham ol ‘acāyib bārgāhı görüb başın hāldi kendüye eyitdi: çok padişāhlar (5) dīvānın gördüm böyle tertib-i salṭanat görmedüm diyüb o tāk kapusına gelüb raḡşından (6) inüb piyāde olcağ içerü girdi bir mücevher şandelî ḡodılar geçüb oturdı tışarada (7) seksen nefer dağı bile gelmişlerdi ‘arz eylediler on nefer kāfiri alub beyle girdi her biri (8) görüb ḡayrān oldılar gördiler bir ‘acāyib bārgāh yigirmi dört ḡubbe her ḡubbesi āsumāna berāber (9) dürli ḡumaşlardan üstād şöyle eylemiş ki ‘aḡıllar ḡayrān olur bārgāhıñ şadrında bir ālî (10) taḡt şāhı ḡurulmuş şanki taḡt-ı süleymāndan nişān virür sağ ve sol altūn ve gümüş (11) sandalîler ḡurulmuş taḡt üzerine nazar ḡılub ḡazret-i Şāh-ı Merdānı görüb sağ (12) yanında Mālik Ejderi görüb şol ḡolda Muḡammed ḡanefiyi görüb andan cihān pehlüvānı kürsisi (13) üzerinde Kerb Ġāzīyi görüb ḡayrān oldu ‘arab serverleri ḡicāz dilāverleri Benî ‘Ād (14) ejderlerin görüb şarūḡuñ ‘aḡlı zayıllı oldu **rāvî eydür** bu şarūḡ çok ‘ömr (15) sürmüş anca iyü ve yāvuz iş görmüş pîr idi kendüye eyitdi: Bu tertib-i salṭamatı ben bir şāhda (16) görmedüm Tuḡyānūş la‘în bunları bir bölük ‘arab ‘üryān ḡavmidür diyüb şehmūza mücerred ḡavf (17) eylemesün diyü dünyānuñ herzesin söyler bu bārgāhı Kelb Rūmî degil selefde gelüb giden (18) padişāhlarda görmedüm ve birisi dağı ḡarār olmaz diyüb pāyitaḡtı öpüp du‘ā eyledi (19) andan başından nāme ḡıḡarub taḡt kenārına ḡoyub gerü ḡekildi firāşlar bir ḡızıl altūn (20) sandelî ḡodılar geçüb oturdı beyle gelen on kāfir pehlüvānları şarūḡıñ ensesinde (21) el baḡlayub tırdılar şarūḡuñ eline bir kāse şerbet şındılar içdiler on nefere dağı

[72^a]

(1) virdiler içdiler andan Kerb Ġāzî baş kaldırub eyitdi: Yâ server söyle görelüm (2) ne hidmete geldün didi şarût du‘â kılub eyitdi: Devlete aķ ve ‘āşî olsunlar (3) sonra peşimānlık fā‘ide eylemez bākî cevāb nāmededir diyüb hāmūş oldu Kerb Ġāzî (4) nāmenūñ mührin büzüb H‘āce ‘ Amruñ oğlı Ümmiyye ‘ ayyāra virdi zîrā anuñ bilmediği (5) dil ve oķumadıđı ‘ ālem yoğidi atāsı H‘āce ‘ Amrden kıalmazdı aķub oķudı evvelinde (6) yazılmış ki bu sitān benüm kıatumdan (7) rüm şāhı Behnām şāhım sen ki İslām hālifesi nāmım saña vāşıl bulduķda (8) sözüm ıslayub baña ‘ āşî olmayasın şehr-i Endülüsü cümle māl ve hāzinesı ile ve Trablusı ve keyvān (9) ābād kıal‘ asın baña teslīm idüb ve Kerb dedükleri nā-bekārı dest-be-dest gerdān (10) bağlayub elüme virüb andan ciger küşem dil-firuzı baña gönderesün bilürüm anı kıomayub (11) taşarruf eylemişlerdir nesi eksilür kıorķarım kebe ililer irkenden gönder ben aña ‘ ilāķ iderim (12) ve kendüleri yüz şuyı ile vilāyetlerine kııķub gitsünler yoksa cenk eylemek dilerler ise (13) yigirmi kerre yüz biñ cenk ehl-i serverüm vardır eger ‘ inād iderseniz benüm şeklābiyede ol (14) kıadar leşkerüm vardır ki adam başına biñ er olur benüm ile başa kııķmak muħaldır size bir (15) işi işlerim ki destān olub söylene dimiş sözün tamām eylemiş Hāzret-i Şāh-ı Merdān (16) ol nā-ma‘ kıul cevābı işidüb dönüb Kerb Ġāzîye baķub cevābın vir didi (17) Kerb Ġāzî eyitdi: Yâ pir senüñçün cellād hāzır olmışdı ammā pîrligine hürmet olsun (18) seni bırağub eyle ve hāķāret ile gönderirim ki nice zamān unutmayalar ve ol nā-bekāra eyit ki böyle (19) lāf ü güzāf kıılmağla kimi kıorķudır veyāħut kimi üşendürir hemān meydān olsun erenler meydānda (20) ma‘ lüm olur şöyle ki yüz biñ leşker dağı bu kıadar olsa bizim anlardan pākumuz yokđur diyüb elçiye destür (21) virüb gönderdiler ve arķasına şāhāne hil‘ at giydirdiler şarût b. berħam dağı

[72^b]

(1) selāmlyub ol kāfir begleriyle tışara kııķub rahşına süvār olub Behnām şāhıñ (2) otağına varub içerü girüb du‘ā eyledi Behnām şāh görđi şarūtuñ arķasında (3) şāhāne

hîl' at şād olub eyitdi: Yā şarvet zihî devlet (?)' arab leşkerine varub (4) hîl' at giydün bilürim ' arab kavmi yolda adam görse kaftânın şoymayınca nice olmaz degil ki kaftân (5) giydirmekdi imdi ne eyledin şulha rāzı oldılar mı didi şarvet eyitdi: Yā şāh-ı (6) 'ālem varub nāmeyi virdüm alub okıdılar men ba' de i' tibāra almayub bildüklerinden kalmasunlar (7) biñ bu kadar Behnām şāh olsa bizim andan pākumuz yoqdur diyüb dürli dürli du'ā kıldılar (8) ve Kerb Ġāzînün söyledüğü sözləri ziyādesiyle bir bir beyān eyledi çün Behnām şāh (9) ol sözləri işidüb vāy ki қақıdı yıldırım mişāl şaқıdı ol ğazābla emir eyledi (10) deryā gibi küffār içinde münādilere nidā itdirdi yarın ' azîm cenkdir cümle deryā mişāl küffār (11) ' askeri (?) meşğül oldılar ' arab ' ayyārları dağı haberdār olub gelüb (12) serverlere i' lām eylediler ol gice iki cānibden (?) meşğül oldılar (13) iki şāhların otaqları öninde gürül gürül kös harbiler çalınmağa başladılar iki ' asker (14) çîn ü polāda ğarq olub at arқasına süvār ve sancāq ve ' ālemler qaldırub tağlar mātem (15) için saçın çözüb nefir (?) ecel günün şavt-ı i' lām ile îrlā diler ol (16) deryayı ihtirān mişāl kāfir leşkeri biñ yedi yüz yetmiş alāy alub qat ender qat oldılar (17) **bu yañadan** ' asker-i İslām dağı şabāh namazın edā eyledükden sonra du'ā ve şenā kılub seksen biñ (18) kāmil gemilü ' asker çîn polāda ğarq olub kāfir leşkerine muқabil olub tırdılar iki ' askerin (19) serverleri alāyın ol şāfına gelüb tırdılar **bu tarafdān** Hāzret-i şāh-ı Merdān ' Ali ve Kerb (20) Ġāzî ve Muḥammed Hānefi ve Mālik Ejder bununı emsāli yedi yüz yetmiş yedi ' arab serverleri ve cihān (21) (?) sancāq dibinde qarār idüb iki cānibden nāzir bir meydān kıldılar ' aceb bu dem bu sā' at

[73*]

(1) meydāna kim gire dirken kāfir tarafından bir la'în ' azm-i meydān eyledi frenk pehlüvānlarından idi (2) adına şuğrab frenk dirlerdi haylî meşhur la'în idi otuz beş eriş qadd ü qāmetle meydāna (3) girüb cevelān idüb er taleb eyledi İslām cānibinden Tenhārūs Kerb Ġāzînün (4) kulıdur na' ra urub şuğrabunı önün aldı irişüb nize ucıyla selām işaretin eyledi (5) şuğrab dağı nizesin çevirüb egri egri baқub Tenhārūsî başdan başa döne döne(?) (6) bir ' aceb pehlüvān otuz iki eriş qadd ü qāmet çekmiş şaru şaқal

sînesine inmiş bıyıkların (7) eñsesine bağlamış ahū çeşm (?) hışm bir serverdir ki otuz altı pāre cenk aletine müstağrak (8) olmuş eyle zabt ve şalābeti var ki görenler ve hem alu şarvet eyitdi: kimsin bu ‘ askerde saña (9) kim dirler yoksa Kerb didükleri sen misin didi Tenhārūs eyitdi: Ey la‘în sen kim olasin (10) Kerb Ġāzî gibi serverün adın añarsın ve diline getürirsın ve ol senün gibi la‘îne tenezzül (11) ider mi benden ednā dağı kimse yokdır anuñçün beni saña gönderdiler didi şugrab eyitdi: adın (12) nedir eyitdi: Benüm aduma Tenhārūs dirler Kerb Ġāzînün aqçesiyle altmış müşteri oqılıyum didi (13) şugrab la‘în ġāyet gönüllü la‘în idi çün sen müşteri kulisın ben senünle cenk eylemek ‘ aybdır (14) yüri meydānadan çık git bir benüm gibi pehlüvān gelsün anıñla cenk idelüm didi **rāvîler eyle rivāyet** (15) **iderler ki** ol zamān ‘ ādınları bu idi ki kul olan kimse ile cenk itmezlerdi şugrab (16) la‘în Tenhārūsa muqayyed olmayub dönüb gitmek istedi Tenhārūs eyitdi: Ey la‘în sen böyle (17) dilünle elümden hālāş mı olsan gerekdir diyüb kılıc çeküb şabāveş şugrabıñ ardından (18) irişüb şugrab la‘în ardına bakub gördi kılıc ecel yerine gelmiş hāy nā-bekār neylersin (19) diyüb seyrān berāber virdi Tenhārūs özenġiye gelüb depere tūb bir tıġ ile çekildi (20) ol siperi hıyār gibi kesüb şugrabuñ başına tokunub tā sînesine deġin iki pāre eyledi (21) zemîne düşdi iki ‘ askerden hāy-ı hūyī āsumāna irişdi Behnām şāh eyitdi: Bu nā-bekār kimdir

[73^b]

(1) ne yāvuz pehlüvān olur şugrab niçün cenk itmeyüb döndi böyle oldu didi eyitdiler: ey şāh (2) ol pehlüvān Kerbün kulıdur adına Tenhārūs dirler ġāyet cenk aġvālin bilür şugrab kulıdır diyüb (3) begenmedi gitmek istedi ol begenmediġi kul kendüyi helāk eyledi diyicek Kelb Rūmî kaqıyub (4) vāy bre nā-bekārlar bir kişinün düşmanı mūr olursa dağı mārku rumuñ gerekdir degil ki bu aşıl (5) yedi başlı ejderhā yere komañ didi hemān şugrabuñ iki qarındāşı varidi birinün adı (6) Seqlāb Frenk ve birinün adına Kehrāb dirlerdi qarındāşınun ol hālin görüb felek (7) ayinesin siyāh idüb biri gürz ve biri tıġ ile iki cānibinden na‘ralar urub Tenhārūsün (8) üzerine at biraġub irişüb hāmle eylediler Tenhārūs dağı na‘ra urub seqlābuñ gürzine (9) gürzini berāber virüb men‘

eyledi kehrabuñ dağı kılıcı inerken rahş şıçratub dirsegine bir (10) meşt ile urdı kim elinden kılıcı düşüb helāk eyledi seklāb ol heybeti görüb at (11) başını çevirüb kâfir tarafına kaçdı Tenhārūs ardından irüb mecāl virmeyüb bir gürz urub (12) cehennem mekânın ana (?)eyledi iki ‘ askerden hāy hūyī āsumāna irdi kâfir beglerine ğayret (13) düşüb çāğurān frenk girdi helāk oldu dikūyi frenk girdi helāk oldu kışşayı (14) dırāz itmeyelüm đuhhāyı kübrāya degin meydānı (?)frenk bahādırlarından ve cehennem seglerinden yüz otuz (15) yedi ad ve şan şāhibi nāmdār pehlüvānlar helāk ve yerlerin hağ eyledi iki cānibinde tūran (16) serverler hezār āferīn ve taḥsīn eylediler **bu yañadan** Tenhārūs meydāndan çıkmayub (17) cevelān idüb er taleb eyledi artık meydāna kimse girmege heves itmediler eyitdiler: Ol (18) bir kıl kişidür bizim gibi ulu nesli pehlüvānlar anuñ gibi rūs kölesine muḳābil olub cenk (19) itmek düşmez dirdlerdi Tenhārūs dağı gördi kimse gelmez na‘ ra urub eyitdi: ya Şāh-ı Rūm (20) meydāna pehlüvān gönderir misin yoksa alāyīña at süreyim mi didi Kerb Ğāzīnūñ bir kılına (21) cevāb virmege ḳādir olmaduñuz yā kendi gelürse ḫālūñuz nice olur didi çün Kelb Rūmī ol sözi

[74^a]

(1) işidüb dönüb Tūl Zengī ye baḳub eyitdi: Ey pehlüvān ne tūrub baḳarsın girüb ol nā-bekāruñ (2) haḳḳından gelsene didi Tūl eyitdi: ey şāh ben anuñ efendisi olan Kerb ile cenk eyledüm (3) elümden ḫalāş olınca ne zaḫmetler çekdi şimdi anuñ bir kılı ile mi cenk ideyim didi Kelb Rūmī (4) ḳaḳıyub eyitdi: ey nā-bekārlar cümleñizi ḳırub geçirdi meger varub ben cenk eyleyim siz cenk eylemek istemezsiniz diyince (5) Tuğyānūşñ keçi ḳarındaşı teğānūş frenk elli beş eriş ḳadd ü ḳāmetle hemān na‘ ra urub (6) ‘azm-i meydān eyledi Tenhārūsa berāber geldükde eyitdi: ey nā-bekār-ı tūti şimdiye degin saña tayanmayub (7) tūrdığumuzuñ aşlı budur ki senūñ gibi āzādsız ğulāma berāber olmayalum dirdük çünki ḫaddūñden (8) tecāvüz eyledin lāzım geldi ki miḳdārıñı bildirmek gerekdir didi Tenhārūs eyitdi: ‘ ayb (9) olmasun sizi bilmeden mağrūr tūt adıñ nedir söyle bilelüm ve size aña göre ri‘āyetūñuzde ḳuşūr (10) itmeyelüm didi ol

maḥalde teġānūş frenk kaḫıyub eyitdi: ey bî-ḥaber öyle mi şanursın ki benüm elümden (11) sağ ve selāmet ḫurtulasın imdi Frengistān şāhınıñ pehlüvānı Tuġyānūş frenk keçi ḫarındāşı (12) Taġanuş frenk server benim didi Tenhārūs eyitdi: Ey kelbden murdār ve ḫınzırdan kim mel'ūnuñ (13) ḫarındāşı tokuz Taġanuş sen misin iyü elüme girdin diyicek taġanuş şöyle kaḫıdı ki gözleri (14) ḫās-ı pür-ḫüne döndi (?)cevāb virmeyüb el gürze urub ḫışm ü kîn ile irüb (15) Tenhārūsa bir iyü gürz urdı Tenhārūsdaḫı kendü gürzin berāber tutub iki gürz birbirine (16) tokunub ḫopdı (?)ünü irdi Ḥorāsān 'Irāḫa gürzler ortasından 'alev- be-'alev (17) ateşler çıḫub yerüñ gird-i ğubārı ḫalḫub āsumāna direk oldı Tenhārūs bî-pervā men' (18) eyleyüb ḫulına ḫaḫā gelmedi taġanuş geḫüb gitdi ve dönüb ardına baḫdı görđi (19) ḫaşm ḫuyıdır vāy bre nā-bekār daḫı sağ mısın diyüb bir gürz daḫı urdı muḫaşşal (20) üç ḫarḫın şavurđı nevbet Tenhārūsa geldi ol daḫı gürzin başı üzerine çevirüb (21) ḫışm ile taġanuşa bir ḫarb ile urdı ki taġanuş gürzin berāber virdi taġanuşıñ

[74^b]

(1) ḫulları dört yüz gürz gürzden ḫaḫā idüb ḫapdı taġanuş daḫı cān ḫavfiyle (2) gerü çekilince gürz inüb taġanısuñ raḫşı başına tokunub ḫurd eyledi taġanuş raḫıyla (3) zemîne sernigün olıncaḫ iki ḫarafdan hāy hūyı āsumāna irdi taġanuş cist yerinden (4) ...ḫılıç olub Tenhārūsı şıçrayub raḫşından inüb taġanuşa (5) siper ḫarşu virdi taġanuşıñ elinde ḫılıç ḫāzır depere tutub ḫavāle eyledi Tenhārūs ol (6) la' inüñ dirsegine bir meşt öyle urdı ki tıġ elinden fırlayub zemîne tüşdi la' in (7) dirsegi acısına baḫmayub Tenhārūsa ejder mişāl şarmaşdı ol daḫı şarmaşdı bir zamān (8) çeküb birbirin çevirdiler yerin gird ğubārı āsumāna direk direk oldı nice na' ra āvāzı ile (9) 'ālem şadā virürdi ve meştlerinüñ şapırdısı işidürlerdi bir zamāndan şoñra toz sākîn olub (10) ğavġa ve ğalebe sākîn oldı 'acaba aşlı ne ola diyüb iki cānibde olan 'asker naḫar itdiler (11) gördiler Tenhārūs raḫşına süvār olub meydānda cevelān ider taġanuşuñ başı kızıl ḫan içinde (12) yatur 'asker anı görüb tekbîr getirüb āferîn itdiler Tuġyānūş frenk ol ḫāli görüb (13) āḫ idüb felek ayinesin siyāh idüb beş kerre yüz biñ Frengistān kāfirleriyle tıġlar çeküb (14)

Tenhārūsüñ üzerine hamle eylediler **bu yañadan** Kerb Ğāzî dahı tekbîr getirüb yigirmi biñ (15) Benî ‘Ād ‘ askerleriyle na‘ ralar urub (?)deryāya ne resme dalırsa öyle dalub kâfir ‘ askerlerin (16) zîr ü zeber eyledi Kerb Ğāzî alāylar büzüb şāflar soķub Tuğyānüşüñ üzerine hamle (17) eyledi Tuğyānüş Kerb Ğāzîñüñ heybetine tākāt getiremeyüb Behnām şāhdan yaña siperi tutub (18) kaçdı fi’l-hāl ol beş kerre yüz biñ kâfirler tār u mār olub kendü alāyma gitdiler ol hālî (19) görüb Behnām şāh kaçayıub emir eyledi ol deryā mişāl ‘ askerler bir gezden sîl gibi aķub İslām (20) üzerine hamle eylediler **bu yañadan** server-i cihān ve şāh-ı Merdān dilāver ādemiyān ol hālî (21) görüb düdüli sürüb zülfiķārı çeküb Allhüekber diyüb öyle kırdı kim ķan seyl-i revān

[75^a]

(1) gibi aķub ķarşu tūran kâfirler demir tağ gibi tūrub deryā mişāl bir zamān çalkandı

Nazım

(2) Öyle urdı na‘ ra ikem pehlüvān

Heybetinden toptolu oldı cihān

Öyle urdı na‘ rayı ol murād-ı pāk

(3) Şānasın tağlar yıkıldı oldı hāk

Neşr: Rāvîler öyle rivāyet iderler ki Hāzret-i Murtezā (4) kâfir ‘ askerin birbirine urub zülfiķāruñ heybetinden kâfirler bölük bölük kaçarlardı zülfiķārı (5) şalladuķca bir şadā gelürdi ki Lā ilāhe illallāh Muħammedü’r-rasūlullāh dir idi kâfirler işidüb (6) kendülerden gidüb dahı ziyāde kaçarlardı anuñ ardınca Muħammed Hānefi ve Zeyd b. ‘Ali ve Mālik (7) ejder necefi vesā’ir serverler altmış biñ Ğāzîler ile bir gezden na‘ ralar urub tekbîr (8) getirib kendülerin kâfirlere urub öyle toķundılar ki bir fersaķ yere dek götürüb ordularınıñ (9) üzerine bıraķdılar ol arada bir cenk-i ‘azîm oldı ki ķan sîl gibi aķub yeryüzinde çağladı (10) bu ķadar atıñ ayağı altından ķopan toz havāyu zeyn zulumāt gibi eyledi aķ at ķara at (11) yek renk olub yigit oldı şeb hengām ğarîbān olınca cenk oldı (12) öldüm de Kerb Ğāzî ra‘ d-ı felek gibi çıkarub Kelb Rümîñüñ sancāķlarına

hamle kılıcağ (13) Kelb Rūmî gördi işi harābe varıyor cān havlinden emir eyleyüb tabl
 ārām çaldırdı (14) çünkü çıktdı tablı āsāyiş öni oldı meskenden baña halkuñ (?)pes iki
 (15) cānibden iki ‘asker rahşları başların çeküb dönüb bārgāhlarına gelüb Kelb Rūmî
 (16) dağı dönüb bārgāhına gelicek kırılan ‘askeri hesāb idüb elli biñ adamdan ziyāde
 helāk (17) olmuş zahmdaruñ hūd nihāyeti yok ve adu şanı bellü pehlüvānlardan dağı yüz
 kırk dört (18) pehlüvān düşmiş ol hāle ziyāde melül olub eyitdi: ey begler bizüm
 hālümüz nice olsa gerekdir (19) bir gün cenk olmağla bu kadar adem helāk ola veya
 birkaç gün dağı cenk olursa haline (20) varur diyüb melāletinden elin çaldı Kelb
 Rūmînün vezîrleri ve begleri eyitdiler: ey şāh anlar (?) (21) ârîdir kendülerin helāk olub
 gitmişler bilürler ‘askerümüzüñ ellerinden sağ ve selāmet kırtulub

[75^b]

(1) gitmezler bari cümlemüz kırılub gidelüm dirler didi İrac vezîr baş kaldırub ey şāh
 Seklābiye (2) bu ‘asker kırılmasınun iki veçhi vardır biri bu ki atlar yetmiş seksen biñ
 erdir nihāyet bizüm (3) ‘askerümüz hūd yigirmi kerre yüz biñ erdir birünüzden hamle
 idüb düşman fark olmaz at (4) ayağı altından çıkan tozdan ‘ālem zulumāt rengin
 bağlayub ‘asker halkı birbirin kırārlar (5) ve bir veçhi dağı ki anlarıñ içinde güzide
 pehlüvānlar var ki her biri yüz biñ ere cevāb virür (6) huşuşan Kerb bir yedi başlu
 ejderhādır buña tedbîr budur ki biz dağı leşkerümüz üç bölük ideviz (7) bir gün biri ve
 bir gün biri cenk ideler ve dağı irākda ve yaqında meşhūr olan ulu pehlüvānlara (8)
 nāme gönderelüm gelsünler cihān pehüvānı Tül Zengî meydāna girüb bir darb ile ‘arab
 pehlüvānların (9) yaqub bende çeksün veyāhut helāk eylesün ‘asker birünüzden
 yürüyecek bir bölük evvel (10) gün cenk eylesün bu üslub üzerine olunca anlar zebün
 olurlar bizüm ‘askerümüzün atları (11) ve kendüleri dinlenüb rāhat olurlar andan sonra
 iş āsān olur didi Kelb Rūmî (12) vesā’ir beyler İrac vezîrün sözi ziyāde begendiler ol
 hāl üzerine ‘askerini hesāb (13) idüb gördiler on sekiz kerre yüz biñ er kalmış iki yüz
 biñi cenkde ve şebhūnda helāk (14) olmuşlar ‘askerin üç bölük idüb altışar kerre yüz biñ
 cenk idicek oldılar (15) altı yüz biñi Tül Zengî ye ta‘yîn eylediler altı yüz biñi cenk rüşı

cūş pūş dirler ƙal' ayı (16) ŧîrîn nāzdan bir pehlüvān gelmişdi aña virdiler altı yüz biñini Tuğyānūş frengē ta' yîn eylediler (17) bu üslûb üzerine her birine birer hil' at hāş virüb imdi göreyin sizi er gibi olub (18) ŧöyle ki yüz ağırdasız siz her birüñüze ihsānlar idem ki destān olub söylene didi pes (19) ol gün ol gice hāzır olub cümle kāfir bayrağların gördiler bu yañadan Fettāh ' ayyār kāfir ol (20) tedbîrlerin işidüb dönüb gelüb leşkere irişdi **rāvî eydür** Hāzret-i ŧāh-ı Merdān ve cümle (21) Ğāzîler kendülerinüñ bārgāhlarına gelüb cübbelerin kāfir ƙanından pāk idüb andan Kerb Ğāzînüñ

[76^a]

(1) bārgāhına cem' oldılar ol demde Fettāh ' ayyār çığa geldi ŧāh-ı Murtezā öñinde du' ā ƙılıb (2) kāfirlerin eyledükleri tedbîri haber virdi cümle serverler işidüb her biri bir söz söyledi (3) Kerb Ğāzî dağı du' ā idüb eyitdi: ya emire'l-mü'minîn ben benden dağı bir fikr eyledüm görüñ (4) ma' ƙül ise idelüm degil ise āhîr tedārik olsun didi buyruñ görelüm didiler Kerb Ğāzî (5) eyitdi: Fikrüm budur ki ' askerümüz yetmiş biñ ancak vardır ve nîzesi zaħmludur ŧimdi bu ƙadar ' askeri (6) üç bölük iderseñ on beş biñ yigirmi biñ erin ve vücudı vardır ki altı kerre (7) yüz biñ ere cevāb vire ƙorğum bir ğayri dürlü olub bizi tār u mār eyleyeler tedbîr budur ki (8) ' askeri cümle ŧehr-i Endülüse göndürüz varub bu cānibe du' āya meşğül olalar biz dağı ' arab (9) içinde ne ƙadar güzîde pehlüvān var ise bu araya cem' idüb nöbet be nöbet cenk idüb kāfirler üzerlerine (10) cihānı tenk eyleyelüm görüñ yedekler hāzır idelüm aħyanā gelüb yedeklere biñüb kendümüzi kāfire (11) uralum ŧāfların sökelüm yine raħş sürüb kenara çıçalum birbirlerin toz içinde ƙırarlar (12) biz dağı kenara çıkub temāşāya baçalum bu hāl üzere olursa inşallah ğālîb olmamız (13) muƙarrerdir ve gece olıcağ ŧebħün idüb kāfirlere raħatlık vermeyelüm anlar hîle itmek isteler (14) biz dağı(?)anların itdügi fikri kendü başlarına getürelüm didi cümle Ğāzîler bu ƙavle (15) rāzı oldılar emirü'l-mü'minîn dağı rāzı oldu ve hem ' askerümüz ƙıtlık çeküb zebün olmazlar (16) ŧehr-i Endülüs ğanîmetlikdir didiler ol seksen biñ erden ad ve ŧan ŧāhibi pehlüvānları (17) buƙılıb saçdılar kimi adı ve kimi Hicāzı ve kimi Mekke ve Medîne serverleri cümle

yedi yüz yetmiş (18) yedi nâmdâr pehlüvânlar oldu bir bölüğünü Hâzret-i emire'l-mü'minîn şâh-ı Merdân 'Ali aldı (19) ve bir bölüğünü dağı Kerb Ğâzî aldı bir bölüğün server zâde Muḥammed Ḥanefî aldı 'Abdullah Ḥicâzî (20) ve Mes'ûd ... ve Yûsûf b. 'Abdullah Ḥicâzî vesâ'ire iki yüz bahâdır pehlüvânlar Hâzret-i (21) imam 'Alinüñ kavline tûrub Kerb Ğâzî kûluna Cüneyd 'âdî ve şeddâd 'âdî

[76^b]

(1) ve Şedîd 'âdî ve Mîhrâs 'âdî ve Tenhârûs delir bu üslûb üzerine yüz yetmiş yedi pehlüvân (2) tûrdılar ve server zâde Muḥammed Ḥanefî kûluna mengi zengî ve Zeyd b. 'Ali ve Sebâ' Zengî ve tûbl zengî (3) (?)zengî lu' bân dımışkî mâhân dımışkî ve aḳrân-ı medeni ve yesî Ḥicâzî şîr Ḥicâzî (4) bu sâ'ire iki yüz nâmdâr dilâver 'arab serverleri bu üslûb üzerine üç bölük olub (5) cenk idicek oldılar Sebâ' zengînüñ yedi yüz güzîde 'askeri varidi her biri (6) yüz erden yüz çevirmezdi ve Mâlik Ejder ile ol yetmiş biñ Ğâzîlere pâspân (7) olub ol gice şehr-i Endülüse toğrı revân olub tağ yolından tolanub kâfirlerden (8) nihân olub varub şehr kapusını açdırub içerü girüb qarâr eylediler bunları Mâlik Tîmûr (9) adıya ısmarlayub dağı kendüsi yedi yüz serverler ile dönüb bu kûl üzerine ârâm (10) eylediler çün gice geçüb şabâḥ oldu ol gün Tûl Zengî altı kerre yüz biñ eriyle süvâr (11) olub kûs harbîler çaldırub 'âlem ve sancâḳ kaldırub meydâna gelüb kat ender kat (12) alâylar ve şâflar bağlayub tûrdılar Tûl Zengî kıyâs iderdi ki 'asker-i İslâm cümle süvâr (13) ola gördiler aşlâ kimse ḥareket eylemez 'acabâ aşlı ne ola dirken anı gördiler iki yüz (14) nâmdâr serverler ile erenler şâhı Hâzret-i 'Aliyy'ül Murtezâ düldüle süvâr olub kendülerine (15) qarşu şâf bağlayub göğüslerin görüb tûrurlar Tûl eyitdi: Bunlara ne oldu ki kimse (16) gözükmez dirken **bu cānibden** erenler şâhı Hâzret-i Murtezâ bir kerre ra'd-ı felek gibi na'ra urub (17) zülfıḳârı 'üryân idüb tekbîr getirüb altı kerre yüz biñ kâfire ḥamle eyledi (18) (?)iki yüz yigirmi Ḥicâz dilâverleri ra'd var na'ralar urub tekbîr getirüb Tûl (19) zengî üzerine ḥamle eylediler şâh-ı Merdânı gözleyüb ardınca sürdiler Tûl ol ḥâli (20) görüb bre komañ 'arab 'askeri kaçmışlar

bunlar dağı kaçmak isterler diyüb kendüsi (21) na' ra urub ğamle eyledi bir gezden at sürüb irişdiler şöyle ki at ayağından

[77^a]

(1) kıopan toz cihānı bürüdi 'ālemün yüzini (?)döndürdi **bu yañadan** şır-i Yezdān (2) zülfiķār çeküb irüb kāfirlere bir giriş girdi ki alāylar řāflar sōkūn ğalbı ğalbe (3) urdı öñine ğatub bölük bölük eyledi başlarına kıyāmet kıopardı (?)deryāyı (4) yarār gibi yārub kenara çıkdılar at başını çeküb tırdılar gördiler kāfirler birbirin bilmeyüb (5) dūřman şanub kırarlar cihān zulumāt olmiş vaķthā Tıul Zengı nūñ na' rası gelürdi řāh-ı (6) Murtezā bunları siper idüb Kerb Ğāzınūñ tedbırine āferın eyledi yine ittifāķ idüb (7) bir tarafdān tedbır getirüb kendülerin kāfirlere urub yemın vesā'ire ğalbe urub başlarına (8) kıyāmet kıopar didin nāĝāh cenk iderken Tıul Zengı Ğāzret-i 'Aliye rāst geldi ol heybetini (9) görüb miskinlik idüb öñinden savlub 'askerine toğrı firār eyledi Ğāzret-i řāh-ı Merdān (10) ol ğün sağından girüb şolından çıķub önlerine gelen küffār tār u mār olurdu yine kendüleri (11) kenara çıķub temāřāya meřĝöl olurlardı ğün aĝřām oldu tıabl ārām ğalınub iki (12) 'asker dönüb kıondılar ol yañadan zengıler dağı dönüb bārgāhlarına geldiler cümle kāfir begleri (13) ve zengı seglerinūñ sađ olanları Tıul Zengı bārgāhına gelüb emir eyledi ölenleri ğesāb (14) eylediler biñ dōrt yüz pehlüvānlardan dōrt yüz pehlüvān altı kerre yüz biñ kāfirden elli yedi biñ kāfir (15) helāk olmiş Tıul āh idüb eyitdi: Bu ğün bizim başumuza gelen serencām nedir ki bu kıadar 'askerümüz (16) helāk oldu aralarında bir mü'mın yok diyüb yerinden tıurub Behnām řāh bārgāhına (17) varub cümle kāfir begleri varub yerlerine geğüb kıarār eylediler Tıul bař kıaldırub (18) söylemek istedi hicābindān yine başın zemıne şaldı Behnām řāha eyitdi: ey pehlüvān (19) zengıyān bu ğün 'aceb cenk eyledüñüz ama ben ömrüm içinde böyle cenk görmedüm bu yezdān perestler (20) görünmedi ya bu iki yüz süvār kıandan geldi ki siz gele böyle cenk eylediler didi Tıul Zengı eyitdi: (21) 'Ali bir iki yüz 'arab pehlüvānlarıyla bize muķābil olub řāf bağladılar ğayrı 'asker görünmedi

[77^b]

(1) ben öyle kıyās eyledüm ki pusūya girmişlerdir ol iki yüz eriyle ‘Ali hamle idicek ben daḥı hamle (2) eyledüm ki ortaya alub cümlesin helāk eyleyim anı gördüm pusūdan bî-kıyās ‘asker (3) çıkub dört yanumuzdan hamle idüb bizi zebūn eylediler cenk içinde çok cihād (4) eyledüm ‘arab pehlüvânlarından birine rast geldüm ammā yezdān perestlerden ol kadar kırduk ki (5) vaşfa gelmez didi Behnām şāh bre varuñ görüñ gerçek midir didi evvelden ben taḥt üzerinde (6) meydāna baḫub gördüm yabandan bir kimse gelüb yezdān perestlere yardım eylemedi ol iki yüz süvārdır (7) meydānda cenk eyleyen diyüb ḫabere göz kulaḫ tıtdı bunlar bu sözde iken kāfir ‘ayyārlarından (8) birkaç la‘ınler içerü girüb şāha du‘ā idüb ey şāh ‘arab ‘askeri cümle şehir-i Endülüse (9) girüb emîn olmuşlar hemān tışarada altı yüz yetmiş yedi nāmdār pehlüvānlar kalmışlardır anlar daḥı (10) bizüm tedbîrümüzü tıyub üç bölük olmuşlar nöbet ile cenk idicek olmuşlar didiler (11) Kelb Rūmî eyitdi: ‘askerlerin şehre niçün göndermişler bizim ile cenk eyleseler gerek idi (12) didi cāsūslar eyitdiler: dirler ki bizüm ‘askerümüz azdır kırılıb nesne kalmaz bu kadar ‘askere (13) biz cevāb virüriz diyüb işde ol yedi yüz pehlüvān bizim ile nöbet ile cenk kılsalar gerekdir (14) ol gün cenk eyleyen ‘Ali idi şimdi oḡlı Muḫammedüñdir ‘askerlerin esirgeyüb böyle tedārik (15) eylediler çok araduk bizden elli yedi biñ er düşmiş içlerinde bir yezdān perest yok aslı (16) budur ki bizüm ‘asker çokluk olmaḡla tozdan birbirin farḫ itmeyüb yine birbirin kırarlar diyüb (17) du‘ā eyledi ve oḡlınuñ nice cenk işmarladığın beyān eylediler çün Kelb Rūmî ve envarān (18) maḡrib zemîn dilāverleri bu cevābları işidüb başların şaldılar eyitdiler: eger bu vecihle (19) olursa şebihe bu kadar anlar bizi soyub tār u mār iderler zîrā her biri bir ārdır ki öñine (20) tıran ḫalāş olmaz didiler Tıl Zengî eyitdi: buña çāre oldır ki yarın meydāna girüb (21) cenk iderlerse biz daḥı bir gezden hamle idüb Kerb didüklerin ortaya alub ele

[78^a]

(1) göre didiler cümle on sekiz kere yüz biñ kâfire tenbih idüb ol gice şabâha degin ırâk eylediler (2) **bu yañadan** şâh-ı Merdân dönüb bârgâha gelicek cümle serverler karşı gelüb ta‘ zîm ve tekrîm ile (3) alub bârgâhına getürdiler Şâh-ı Murtezânuñ şem‘ ine cem‘ oldılar ol gün olan cenk evşâfın (4) beyân iderken ‘ Abdul Fettâh ‘ ayyâr çıkağelüb du‘ â idüb cenkde kâfirlerden bu kadarı helâk (5) olub yine ol tedbîrlerinden dönüb cümle bir ağırardan hamle idüb yedi sekiz yüz adamuñ (6) ne vücudı vardır bir gezden hamle idicek oldılar ya (?)ola veya biri ola diyüb (7) akdâm itseler gerekdir diyüb bir bir i‘ lâm eylediler Kerb Ğâzî eyitdi: Kerb Ğâzî vecihle olursa (8) biz râziyuz diyüb bunlar dağı ol gice bayrak üzerine hâzır oldılar çün gice (9) geçüb şabâh oldı küffâr tarafından kûsler çalınub deryâ mişâl cûşa gelüb at (10) arkasına süvâr olub sancâklar kaldırub ‘ âlemler şakıkların açub meydân kenârına gelüb (11) kat ender kat alâylar bağlayub tûrdılar **bu yañadan** ol yedi yüz yetmiş yedi cihân serverleri (12) sultânı ‘ âlem çeküb deryâ gibi kâfirlere muqâbil olub tûrdılar Kelb Rûmî eyitdi: bunlar (13) ne kıyâs iderler ‘ askerlerin şehre gönderüb kendüleri yalnız kal‘ a zihî serverler diyüb (14) başını şaldı Tûl Zengî eyitdi: ey şâh bugün anlara işler idem ki destân ola (15) diyüb emir eyledi iki cânibden meydân açıldı Kelb Rûmî eyitdi: birer birer meydâna (16) girerseniz hayır eylemezsiz hemân bir gezden hamle idüb yürün ola ki bir tarîk ile Kelbi vesâ’ir (17) lerinden birkaçın helâk eyleyesiz eger bu tarîk ile olur ise galib olursız diyüb (18) işâret eyledi on yedi kerre yüz biñ ‘ asker ve dağı elli biñ kâfir deryâ gibi aqub (19) İslâm üzerine hamle eylediler ol gün bir cenk aşub oldı ki vaşfa gelmez **bu cânibden** (20) Hâzret-i Şâh-ı Murtezâ ve Muhammed Hânefi ve Kerb Ğâzî ve Zeyd b. ‘ Ali sâ’ir serverler bir gezden (21) na‘ ralar urub kendülerin kâfirlere qazâ ve belâ yellerin esdirüb başlarına kıyâmet

[78^b]

(1) kıpardılar ol gün olan da' va âdemden berü olmamışdur her tarafından Kerb Ğâzî (2) şâflar söküb alâylar büzüb cenk iderken Tûl Zengî ye râst gelüb birbirlerine (3) kılıç çeküb hamle eylediler ortadan birkaç hamle hâta geçüb andan Kerb Ğâzî rikâba (4) başub Tûl Zengî ye öyle urdı ki siperin iki pâre idüb yıldırım gibi inüb Tûla (5) doğunub rahşdan zemîne sernigün oldı kâfirler üşüb Tûlı elinden hâlâş idüb kenara (6) çıkardılar Kerb Ğâzî dönüb gördi Tûl çıkub gitmiş yine bir cânibe dağı hamle eyledi (7) varub Kelb Rûmî silâhları önüne çıkavardı na' ra urub hamle eyledi kâfirler (8) Kerb Ğâzînüñ hücumunu görüb az kaldı şanub gideler Kelb Rûmî çağırub eyitdi: (9) ey gayretsizler siz ne olduñuz ok bir adamdan böyle kaçub havf idersiz didi anlar dağı hemân (10) bir bir ellerine kündeler alub nîzeler toğrıldub gürzler çevirüb tîr ve kemân çeküb bir gezden (11) Kerbiñ üzerine hamle eylediler Kerb Ğâzî ol hâli görüb hiffet ser ejder mişâl ... (12) bir kerre cân ve gönülden bir na' ra cihân aşub öyle urdı ki seb'-ı semavât birbirine toğundı (13) ol kemend endâz kâfirlerin ellerinden kemendleri zemîne döküldi ve yüzleriniñ üzerine (14) yıkılıb sâ'irleri serâseme oldılar Kerbiñ önünden târ u mâr oldılar **üstâd kavlınce** (15) cenderüş rûmî ve kahrân rûmî bunuñ emşâli dört yüz yetmiş pehlüvân sancâklar önünde (16) 'azîm cenk eylediler ol dört yüz kâfir pehlüvânlarından yüz yigirmi la'înler gürzle hâlâş (17) olub sâ'irleri Kerb Ğâzî elinde helâk oldılar ol gün ahşâm olunca (18) 'azîm cenk oldı ahşâm yakîn oldı kâfirler 'âciz olub tabl ârâm çaldılar (19) dönüb bârgâhlarına vardılar **bu yañadan** Hâzret-i şâh-ı Merdân ve Muhammed Hânefi ve Kerb (20) Ğâzî cümle ad ve şân şâhibleri dağı dönüb bârgâhlarına varub zerem tonların (21) çıkarub bezm tonların giyüb Hâzret-i Şâh-ı Murtezânuñ bârgâhına cem' olub mübârek

[79^a]

(1) cemâlin müşâhade idüb havf kelâmın degilmi ki meşğül oldılar ara yerde söz açılıb (2) olan cenkleri söyleyüb serverlerin hâtırların ele alub her birine âferîn eyledi hesâb

eylediler (3) yedi server şehîd olmuş ruhlarıçün fâtiha okuyub ‘ayyârlar gönderüb cenk yerinden alub (4) namâzların kılub bir nişân yerinde defn eylediler **öte cânibden** Behnâm şâh dönüb bârgâhına (5) vardı kâfirler cem‘ oldılar kırılan kâfirleri hesâb eylediler bî-қыyâs kâfir telef olmuş (6) elli üç biñ beş yüz yetmiş kâfir helâk olub yerleri hâk olmuş Kelb Rûmî eyitdi: (7) bunlar öyle başa varılmaz hâlümüz yine varacağı ma‘lumdır didi Tûl Zengî eyitdi: ey şâh (8) Kerb cenkde birkaç kerre elüme girdi bilmem nice oldı âzâd hâm arasında nâ-bedîd olub gitdi (9) artık bulmadum didi ammâ bir fikir dahı eyledüm çün anlar bize böyle hîle eylediler biz dahı böyle deryâ (10) mişâl ‘asker ile süvâr olub cenk eyleriz aramızda ne kadar pehlüvân varise şaçub meydâna (11) girelüm anlara muqâbil olalum didi Behnâm şâh emir eyledi kâfirlerde ne kadar pehlüvân varise (12) hesâb idüb çıkardılar frenk ve mağrib ve rûm dilâverlerinden on yedi biñ yüz (13) demür kuşaklı menkale pehlüvân oldı cümlesine Kelb Rûmî hil‘ at hâş virüb enva‘ (14) ihsânlar virüb eyitdi: ey güzîdeler er gibi olın göreyim sizi anlar altı yüz adamdır siz (15) gözünüñüz açub bulâyıña fırsat bulasız didi anlar dahı şâhı selâmlıyub bârgâhlarına gitdiler (16) iki cânibden bayrak üzerine oldılar **üstâd qavlınce rivâyet iderler ki** nişfi el-leyl olıcağ (17) kâfir tarafından figân kopdı on sekiz kerre yüz biñ kâfir bekleyüb yerlerinden tûrdılar yerlerine (18) girdiler cenk galvesinden küh şahrâlar yanğılandı **bu yañadan serverler bârgâh öñine çıkub** (19) kulağ urub bu gavganuñ aşlı ola diyüb el bayrağ urub şabâha degin tûrdılar (20) şabâh oldı kâfirler gördiler aralarında bir yâd kimse yoğ birbirlerin kırmışlar varub Kelb Rûmîye (21) haber virdiler kaçıyub eyitdi: hemân sizün işünüñüz birbirünüñüzi kırmak ancağ diyüb emir eyledi nâme

[79^b]

(1) yazub üzerine mühür urdı cenk gîrî dirler bir pehlüvânıñ eline virüb Kerb Ğâziye (2) gönderdi cenk gîrî rûmî nâme alub birkaç rûm serverleriyle revâne oldı pes gelüb (3) İslâm ‘askerine girüb haber eylediler alub içerü girdi ol serâperde görüb taht üzerinde (4) şâh-ı Merdâna nâme şundı Şâh-ı Murtezâ emir eyledi bir Zerrîn sandelî kırdılar

geçüb oturdu (5) bir kâse şerbet virdiler alub içdi andan nâmeyi açub oğudılar cümle serverler duyıldı (6) yazılmış ki benüm cânumdan Behnâm şâhım sen ki ‘Alisin revâ mıdır erlik ile cenk itmeyüb (7) nice hîle eyledükden ğayrı gice ile dağı şebhün eyleyesin benüm saña mühlet virdüm ki (8) budur ki inşâfa gelüb ben saña ve sen baña tâbi‘ ola dirdüm şimdi bildüm ki sizden baña ğayır (9) gelmez imiş bu gice benim şebhünde yüz biñ ‘askerüm telef oldu bu intikâmı ben size ğor mıyım (10) erlikle başa çıķamadığuñuzdan bildüğuñüz idersiz eger gelüb baş ğorsanız ben dağı sizi nice ihsâna (11) müstağraķ idüb başum zekânı âzâd iderdüm siz dağı yerlerinize ve nereden geldiniz ise gidiniz (12) eger yok diyüb ‘inâd iderseniz ol ğadar pehlüvân ve üstâd cādular ve bî-ķiyâs ‘askerler cem‘ idem ki (13) siz degil cümle vilâyetinizi ğarâb ve (?)taşın ve toprağını rûma götürem diyüb nice bunuñ (14) gibi herzeler yemiş şâh-ı Merdân emir eyledi cengir rûmîye ğil‘at virüb eyitdi: var şâhuña de ki (15) şimdi ben dağı aña elçi gönderirim ol dağı benüm cevâbuyla ‘amel eylesün didi cengiri du‘â idüb (16) gitdi varub Kelb Rûmîye işitdüği sözleri bir bir şerğ eyledi Kelb Rûmî eyitdi: gelsün (17) görelüm biz dağı aña göre ‘amel idelüm diyüb buyırdı bârgâhını ve dîvânını zînet eyledi (18) **bu cânibden** Ğazret-i şâh-ı Merdân dönüb Mâlike baķub eyitdi: elçilige sen varmaķ gereksin (19) yol țarîķ üzere Kelb Rûmî ile söyleşüb görmek gerek didi Mâlik eyitdi: emir siziñdir (20) varayım didi Kerb Ğâzî eyitdi: yâ Şâh-ı Cihân buña ğorķu mı ğâyet fuzûl ve bî-edeb kimselerdir (21) olmasın ki Mâlik varıcaķ Mâlikiñ ğud İbrâhîmden ötürü ‘azîm melûldur ben ğuluña destür

[80*]

(1) vir varub ğaberin getüreyim didi Ğazret-i şâh –ı Murtezâ eyitdi: Yâ server sen (2) varmaķ revâ degildir anlar saña ziyâde düşmandur bir ğatı cevâb viresin ğâfilin seni ğiriftâr eyleyeler (3) şoñra İşümüz ziyâne irer didi Kerb Ğâzî eyitdi: ey emir-i cihân eger baña ğatı söylersen (4) ben dağı cevâblarına göre cevâbların virürim söylemezlerse ben dağı söylemem şöyle ki ‘Ali hemşekle yüz biñ (5) Behnâm şâh gibi la‘în beni ğiriftâr eylemege ğâdir degillerdir didi andan Kerb Ğâzî silâhların (6) ğiyüb Tenhârüs

ve mihyār ‘ādî ve Cüneyd ‘ādî ve şeddād ‘ādî bu emşāl on nefer serverler (7) piyāde olub ğulāmlar şūretine girüb Kerb Ġāzîyi öñine düşüb Kerb Ġāzî dahı (8) süvār olub ordudan çıķub yola düşdükde tağ tarafından bir toz ķopdı şöyle ki (9) yer ile gök arası taldı kūs ħarbi cihānı cūşa getürdi rüzgār asüb tozı (10) ref‘ eyledi anı gördiler on altün başlı ‘ālem on biñ er şöyle ki çîn polāda (11) ğarķ olmışlar öñlerinde bir nāmdār server altündan cübbe ve cevşen giyüb çıķageldi (12) Kerb Ġāzî gördi bu gelen İslām ‘askeridür dahı yaķın gelicek bildi ki Kerb Ġāzînüñ (13) küçük ķardaşı Ma‘ āddır ķarşu varub bî-iħtiyār ağladı ol dahı rahşından inüb (14) ķarındāşı Kerbüñ rikābın öpüp du‘ ālar eyledi Kerb dahı inüb birbirine şarılıb (15) bir zamān ağlaşdılar **rāvî eydür** ol zamān Kerb Ġāzî ķal‘ a-i keyvānî alub on biñ (16) eriyle ķarındāşı (?)Kerb Ġāzî Seķlābiyeye gidicek Ma‘ āduñ üzerine nice (17) yerden düşman gelüb cenk eylemişlerdi ve her birinüñ ħaķlarından geldi **üstād ķavlınce** düşmandan (18) emin olıcaķ Ĥazret-i şāh-ı Merdānuñ ve Kerb Ġāzînüñ Behnām şāh ile olan cenkleri işidüb (19) birine Ma‘ ādı üç biñ eriyle koyub şehr-i Endülüs ķal‘ a-i keyvānî yaķın idi elğār idüb (20) gice ile kāfir ‘askerin şebħün idüb gerü tağa toğrı çekilüb gitmişlerdi Kerb Ġāzî eyitdi: (21) ey ciger küşem Ma‘ ād sen varub şāh Merdāne buluşub mübārek elin öpüp ħayır du‘ āsın al ben kelb

[80^b]

(1) Rūmîye varub biraz muşāħabet ideyin göreyin murādı nedir diyüb Ma‘ ādı gönderdi Ma‘ ād (2) varub şāhı Murtezāyı görüb mübārek elin öpdi ve cümle serverleriyle görüşdi ‘ arab serverleri (3) Ma‘ āduñ geldüğine şād oldılar **bu yañadan** pehlüvān Ĥicāzı sürüb toğrı Behnām şāhuñ (4) bārgāhına vardı bārgāh öñinde olanlar Kerbi görüb bölük bölük ürküp öñinden kaçdılar (5) gördiler kimseye baķmaz gönülleri bir miķdār ķorķudan emin oldılar ol demde ķapucılar iķerü girüb (6) ħarbden elçi geldi didiler ve gelen kimdir diyüb buyurursañız Kerb Ġāzî kendüsidür didiler Behnām şāh (7) emir eyledi ħāzır olan pehlüvānlar pür silāħ olub tırdılar Kelb Rūmî eyitdi: bu Kerb ğāyet (8) fuşul kimsedir ħaddinden tecāvüz iderse göreyin sizi aşub pāre pāre eyleñ didi (9) taht öñinde

siyâset yerinden düzdiler andan hâcibler ve bir kaç rûm begleri Kerb Ğâzînûñ (10) öñine düşüb alub içeri girdiler gördi Kelb Rûmî taht üzerinde oturur pehlüvânlık (11) sandalîyesinde sağ cânibinde Tûl Zengî oturmuş şol tarafında Tuğyanûş ve hem handâl frenk (12) buña beñzer diyü anda on yedi biñ yedi yüz cenk eri polâd kemerli menkale pehlüvânlar oturmuşlar (13) ol gün cenk etseler gerekli gördiler kendülerin şebhün eylediler ol ecelden idi ki elçi (14) göndermişlerdi Kerb Ğâzî dîvânı gözden geçirdi birisini aynına almadı ilerü varub (15) padişâhlar kânûm üzerine du‘â ve şenâ eyledi bir zerrîn sandalî kodılar şâha karşı diz çöküb (16) oturdu ol dîvânda ne kadar kâfir begleri ve pehlüvânları varise Kerb Ğâzîye ‘izzet idüb (17) ayağın tırdılar andan her kişi yerlü yerinde karar eylediler Kelb Rûmî baş kaldırub Kerbe bakub (18) eyitdi: ey pehlüvân cenge mi geldiñ yoksa cevâbın nedir söyle görelüm didi Kerb Ğâzî eyitdi: (19) bu dem elçilige geldüm fuzûlluğum bu kadar diyince Behnâm şâh eyitdi: çün elçilige geldiñ yâ bu ordundaki (20) âlât ve harb nedir didi Kerb Ğâzî eyitdi: saklâbiyeye varduğum zamânda sen baña dimedin mi ki (21) her kaçan benüm öñüme ve dîvânıma gelesin âlât harb ile gelesin diyicek Kelb Rûmî gülüb eyitdi:

[81*]

(1) âferîn hâşâ ki sen yalan söyleyesin imdi ne işe geldiñ söyle görelüm didi Kerb Ğâzî (2) eyitdi: sen elçi gönderib dimişsin ki pehlüvânlar cem‘ idüb cādûlar hâzırlayub bî-kıyâs (3) ‘ asker getirüb siziñ işüñüzi tamâm idüb cümle hüküm eyledüğüniz diyârın taş ve toprağın alub (4) bu diyârları ma‘mûr ve vilâyetinizi harâb kılarım yüzüniz şuyı ile erkenden yerinize gidüb (5) emin olasız dimişsin imdi şâh Zülfikâr öyle buyurdu ki eger cihân tolı ‘ asker (6) ve cādû olursa benim kimseden hâvfüm yokdır anlar lât menâtlarına tayanırsa biz dağı yerleri (7) ve gökleri yokdan var eyleyen Halık-ı Rezzaka tayanuruz benüm eyledüğüm erlikleri görüb işitmedin mi benüm (8) zülfikârım öñine ne cādû tırur ve ne ‘ asker pâyidâr olur Hâk Sübhâne ve Te‘âlâ Hazretleri baña bu (9) kılıç (?)eylemişdür Hazret-i peygambere ol kılıçdır ki zü’l-hımâr dedükleri la‘îni bunuñla iki pâre idüb (10) nice polâd sütünları bunuñla helâk eyledüm eger kılıcumdan amân dilerse

itsün ki yerde gökde (11) Allāh birdir ve Muḥammed ‘Aliye İslām anuñ Hak Resūlidür disün eger bu sözlerüme rāzı olmadınsa (12) aña bir işi iderim ki dillerde destān ola didi aña ne leşkerden ve ne cādūlardan fā’ide vardır (13) diyicek Kelb Rūmî kaçıyub eyitdi: ey Kerb hele göresiz yaḫîn zamānda ne bulalar zāhir olur diyicek (14) Tūl Zengî ayak üzerine tırub eyitdi: ey şāh rūm geçende ‘Ali baña rast geldi yalvarub (15) eyitdi: ya Tūl gel Müslümān ol bize yār-ı vefādar ol didi ben Müslümān olmaḫ degil anlara işler (16) ideyim ki ‘ālemde destān ola didi Kerb Ğāzî eyitdi: ya Tūl ne ḫatı lāf güzāf idersin ‘Alinūñ (17) saña eyledigi naşîḫat idi şāyed Müslümān olub imāna gelesin elümden cānuñı cehennem odından (18) ḫalāş eylesin anıñçün ki emirü’l-mü’minîn Ḥamza bā-şafāya çok ḫidmet itmişsin diyüb kaçıyub yerinden (19) tırub Behnām şāh bārgāhından tışara çıḫdı şöyle ki diyü anda ḫāzır olanlar ḫanda gidersin (20) dimege ḫādir olmadılar pes Kerb Ğāzî ḫanuñ İşḫāḫa süvār olub böyle gelen serverlere destūr (21) virüb İslām cānibiñe gönderdi daḫı bir gezden öyle na‘ ra urdı ki seb‘-i semavāt birbirine toḫundu

[81^b]

(1) şandılar deryā gibi kāfirler ürküp bölük bölük oldılar server-i ğāzîyān ‘askeri birbirine urdı (2) ol maḫalde bir cenk oldu ki olmaz **bu yañadan** Ḥazret-i şāhı Merdān ‘Ali küffār ‘askerinde ol (3) ğavḡayı işidüb nazar ḫılıb gördi ki cümle küffār birbirine girmiş meydān içinde bir cenk (4) tırmuş ki vaşfa gelmez feryād ve fiḡānları ve Kerb Ğāzîñ na‘ ra āvāzı cihānı tutmuş Ḥazret-i (5) Murtezā su’āl idüb bu ḫāl nedir diyicek Fettāḫ ‘ayyār du‘ā ḫılıb eyitdi: Kerb Ğāzî Behnām (6) şāhuñ dīvānından ğazābla çıḫub kāfirlere ḫamle idüb öyle cenk ider ki nice biñ kāfiri (7) şuya dökdi Ḥazret-i şāh-ı Merdān ol sözi işidüb düldüle süvār oldu na‘ ra urub (8) kāfielere ḫamle eyledi başlarına ḫiyāmet ḫopardı **üstād ḫavlince** iderler ki ol zamān seksen (9) biñ İslām leşkeri Tīmūr adı Endülüs şehrinde idi yedi gün oturub andan eyitdi: ey serverler (10) anda cenk iderler biz ğazādan maḫrūm olavez revā mıdır didi küffāruñ ol hengāmesini işidüb ḫapuyı (11) açdırub seksen biñ ğāzîler çıḫub bir gezden kāfirlere ḫamle eylediler götürüb yerlerinden götürüb (12) bir fersah bir gerü bıraḫdılar **üstād ḫavlince bu**

yañadan Hâzret-i şâh-ı Merdân ‘Ali zülfiğârı sağa şola (13) şalub kâfirleri ortalarından ikiye biçüb giderken nâgâh Tûl Zengî ye râst geldi Tûl Zengî (14) Hâzret-i şâhı Murtezânûn ol heybetini görüb el sîneye koyub tazarru‘ idüb bir cânibe kaçup (15) gitdi Hâzret-i ‘Ali anı kovmağa (?)itmeyüb bir cânibe alub (?)virdi Mâlik Ejder necefi (16) dağı cenk idüb giderken Hâzret-i şâh-ı Merdâna râst gelüb turdılar ki Kerb Ğâzîyi (17) ne vecihle cenk ider kâfirler öninden bölük bölük ürküp korçularından deryâya (18) dökülürdi Hâzret-i şâh-ı Merdân Kerb Ğâzîye baqub eyitdi: ey Mâlik hiç cihânda (19) bu vecihle kimse cenk eyledügin gördün mi didi Mâlik eyitdi: Yâ emîr cihân çok (20) cenkler gördüm nice iyü ve yâvuz temâşâlar gördüm herkez bu vecihle kimsenün cenk eyledüğini (21) görmedüm hezâr âferîn olsun Kerb Ğâzînün erliğine ve serverligine diyüb taşîn

[82^a]

(1) eyitdi Hâzret-i Şâh-ı Murtezâ eyitdi: Yâ server sen on biñ eriyle varub sancâklar dibinde (2) (?)kâfirlere ben göreyim Kerb Ğâzî neyler diyüb Mâliki gönderdi kendi dağı revâne (3) oldı Hâzret-i ‘Ali düldüli sürüb giderken nâgâh Kerb Ğâzîye irişdi gördi bir yerde (4) karar idüb tırur ilerü varub selâm virüb eyitdi: Yâ server niçün tırırsın (5) Kerb Ğâzî eyleyüb eyitdi: Yâ emire’l-mü’minîn cihân çün kendü varımı kâfirlere urdum (6) otuz biñ kâfir benüm korçumdan deryâya düşüb helâk oldı lâkin gönüm râhat olmadı (7) anıçün fikr iderim ki ey ‘âlemleri yoğdan var iden perverdigâr ‘âlem ben za’îf kulına bu ne (8) işsândur ki kâfirler beni göricek birbirin başub deryâya atarlar didi Hâzret-i ‘Ali Kerb (9) Ğâzîye du‘â ve âferîn idüb eyitdi: ey server-i cihân bu leşker birbirine düşdüginün (10) aşlı nedir Kerb Ğâzî du‘â kılub eyitdi: iki nesneden ötürü biri oldur ki deryâ (11) içinde kâfirlere elli pâre azık gelmişdi varub ellerinden aldum anları azıksız kıram (12) biri dağı budur ki kendümi kâfirlere urdum bunlardan haylî kâfir kırdum benüm heybetümden târ u mâr (13) oldılar didi Hâzret-i şâh-ı merdân eyitdi: Kerb Ğâzînün arqasını oğşayub hayır du‘â (14) eyledi eyitdi: ey server-i Ğâzîyân bu kadar kâfirler senün korçuñdan birbirine birbirine düşüb târ u mâr (15) oldılar diyüb bir

cānibe daḥı ḥamle eylediler Kelb Rūmî gördi ‘askerin ḥāli dige-gūn oldı (16) cān ḥavfindan emir eyledi ṭabl ārām çaldırdı dönüb ḳondılar **bu yañadan** Ḥazret-i şāh (17) Merdān Kerb Ġāzîyle dönüb Mālik Ejder ḳatına gelüb dönüb bārgāhlarına geldiler ḳonub (18) ārām eylediler nāgāh oldum Fettāḥ ‘ayyār gelüb du‘ā idüb eyitdi: ya serverler sizler gelüb (19) (?)devşirüb gemilere girüb ḳaçdılar yüz şuyın ḥāke saçdılar (20) bāḳîleri daḥı ṭurmayub gemiye girüb ḳaçmaḳ diler diyüb i‘lām eyledi Kerb Ġāzî ol (21) cevābı işidüb eyitdi: ey pehlüvān-ı ‘ālem N’olabir ḳaç serverler ile süvār olub varub

[82^b]

(1) ol kāfir ‘askerinüñ ele girenlerin ḳılıçdan geçirüb bir ḥoş ğazā idevez didi (2) hemān ol yedi yüz yetmiş nāmdār pehlüvānlar süvār olub mālîni ‘askerde ḳoyub (3) kendüler sürüb kāfirlerin ardından irüb ḥamle eylediler gördiler ekşeri gitmiş (4) ammā yüz biñ kāfir Ṭül Zengî ile deryā kenārın alub ṭurdılar Kerb Ġāzî (5) na‘ra urub eyitdi: ey la‘înler ḳanda gidersiz Ṭül Zengî na‘ra urub eyitdi: (6) ya Kerb gerçe senüñ ile çok cenk eyledük birbirümüze zafer bulmayub elümden sağ ḳurtuldın (7) ben buña rāzı degilim bu def‘a ḳurtulmazsın zîrā Kelb Rūmî azıḳ almadığıçün gitdi (8) murādı budur ki yine gelüb cümleñizi zîr ü zeber eyleye zîrā üstād cādūlara ve menḳale (9) pehlüvānlara nāmeler pārekende eyledi didi Kerb Ġāzî eyitdi: Ey la‘în anı saña (10) su‘āl eylemezsin murāduñ nedir Ṭül eyitdi: Yā Kerb çok söyleme gel cenk idelüm yol eger (11) ḳorḳarsañ ‘Ali ve eriyle getür çün ḳādir degilseñ var git leşkerümüz ḳonsun (12) soñra seninle istedüğümüz gibi cenk idelüm didi Kerb Ġāzî ol sözi işidüb (13) dönüb Şāh-ı Murtezānuñ yanına varub du‘ā eyledi ve benimle himmetiñ böyle olsun diyüb (14) kendüsin kāfirlere urdı heybetinden tār u mār oldılar Ṭül Zengî den ğayrı kimse ḳalmadı (15) berüden şāh-ı Merdān Kerb Ġāzîye taḥşîn eyledi bir cānibden Fettāḥ ‘ayyār çıḳa geldi (16) ḥaber virüb eyitdi: kāfirlerin cümlesi ḳaçup deryāya girüb gitdiler lākin Ṭül Zengî (17) on biñ eriyle bunda ḳaldı didi ‘arab bahādırları işidüb şād oldılar (18) o maḥalde Kerb Ġāzî gelüb gördiler ḳılıcın üzerinde ḳan ḳat ḳat olub (19) toñmış kendüsi

dağı lāle renk alub pelenge dönmiş serverler karşı varub (20) eyitdiler: ey server-i ‘ayyārān kanda idiñ didiler Kerb Ğāzî eyitdi: kāfirlerüñ ardınca (21) kavarak deryā kenārına irişdüm anlar kaçup kıyıya girince kırub gördüm Tūl

[83^a]

(1) zengîden ğayrı kimse kalmadı belki bu gice yāhud yarın gice ol dağı kaçup (2) gide ben dağı muqayyed olmadüm aḡşām olmağla döndüm didi cümle serverler dönüb (3) bārgāhlarına geldiler cenk libāsların çıkarub serāperde Kerb Ğāzîye cem‘ oldılar (4) ol ta‘şān biñ ğaziler bir hoş mürğzāde katdılar ol dem şāh-ı Merdān ‘Ali (5) baş kaldırub eyitdi: ey dilāverler kāfirler kaçup Seklābiyeye gitdi mi ‘acabā İbrāhîm (6) ve Ma‘dî ve Esed bend içinden nice ḡalāş olur didi Kerb Ğāzî du‘ā idüb (7) eyitdi: ya emire’l-mü’minîn çün kāfirler kaçup gitdiler bunda hemān Tūl Zengî den ğayrı (8) kimse yokdır destūr virürseñiz ben dağı ardlarınca varayın eger Ḥaḡ sūbhāne ve Te‘ālā Ḥazreti (9) baña ‘ināyet iderse İbrāhîm ve Ma‘dî ve Esedi benden ḡalāş ideyin didi Mālik Ejder (10) ve cümle serverler Kerb Ğāzîden bu himmeti işitmemişlerdi ‘azîm şād olub o gice anda karar (11) eylediler çün şabāḡ oldu Tūl Zengî demir mîle dönüb çin polāda ğarḡ ve on biñ kāfir (12) süvār olub İslāma karşı muqābil tırdılar **bu yañadan** Ḥazret-i şāh-ı Merdān ve Mālik Ejder (13) cümle serverler ile tokşān biñ Ğāziler süvār olub Tūl Zengî ye karşı alāyı bağlayub (14) tırdılar Kerb Ğāzî ḡanuñ İshāka süvār olub ‘azmi meydān idüb na‘ra urdı eyitdi: (15) kanî Tūl Zengî gelsün bugün cenk idelüm didi Tūl Zengî na‘rayı işidüb ol dağı (16) gelüb muqābil oldu cevelān eyledi çağırub eyitdi: ey serverler benüm leşkerüm gitdiyse (17) azıkları kalmamağın gitdiler şanmañız ki sizden ḡavf idüb gitdiler bu gün ol gündür ki (18) senüñ işini tamām ideyin eger merd meydān iseñ gel berü diyüb na‘ra urub biraz (19) cüret gösterdi berüden Kerb Ğāzî Tūla muqābil olub eyitdi: ey la‘în ne çağırırısın (20) eyledüğünü yanuña qorlar mı şanırsın didi ben bunda seniñçün kaldum eyledüğün (21) işleri senden ālām ve seni ve adı ‘ademe şalam görelüm devlet kime yār olur didi

[83^b]

(1) pes iki adım ejderhâları birbirine hamle eylediler aralarında yüz hamle haṭâ geçdi
 ellerinde (2) (?)pâre pâre olub zemîne döküldi gördiler (?)fâ'ide yok bu kerre (3) yine el
 gürze urûb bir zamân daḥı cenk eylediler Ṭûl eyitdi: ya Kerb sen benüm harîfüm (4)
 degilsin meydândan çık git 'Ali gelsün anıñla cenk eyleyelüm didi Kerb Ğâzî eyitdi: (5)
 ey la'în senüñ ne ṭâkatin vardır ki 'Alinüñ karşıısına muḳâbil gelesin biz 'Alinüñ vir (6)
 kemter gulāmım hele ban cevâb vir andan şoñra 'Ali gele diyüb var kuvvetin bâzūyı
 ğayrete (7) getirüb hışım la irüb Ṭûla bir ḍarb ile urdı ki uyurdı uyandı mest (8) idi
 eyledi anda mı haberdar oldı çınâr gibi kolladı bu gülüb gürz başına inerken (9) kaçardı
 inüb bendüñi filüñ başını hürd eyledi Ṭûl Zengî fili öyle kara tağ gibi zemîne (10)
 yıkıldı yine dârü inüb Kerb Ğâzîye şarmaşdı Kerb Ğâzî daḥı raḥşından şıçrayub (11) ol
 daḥı Ṭûla şarmaşdı **üstâd kavlınce** Ṭûl Zengî yetmiş iki eriş Kerb ise kırk (12) eriş
 birbirlerine piyâde olub dolaşdıkların görenler öyle şandılar ki bir div ile bir (13) adam
 cenk ider iki cânibden hayrân oldılar şöyle ki zemîn ayakları altında çift (14) sürülmüş
 tarlaya dönüb cübbe ve cevşen pül pül olub zemîne döküldi aḥşâm (15) olunca cenk
 eylediler birbirine zafer bulmadılar Kerb Ğâzî Ṭûlı (?)şöyle (16) söyledi ki çöküb
 üzerine düşdi ğayret idüb yine kalkdı Ṭûl eyitdi: ziyâde yorulub (17) dermânı ḳalmadı
 eyitdi: ya server aḥşâm oldı iyü cenk eyledüñ âferîn olsun (18) seni eken atâya ve
 toğuran anâya benümle ḥasmâne iyü cenk eyledüñ bugün saña ḥürmet olsun (19) diyüb
 yerinden dönüb leşkerine toğrı çekilüb gitdi Kerb Ğâzî gördi Ṭûl Zengî (20) gitdi Kerb
 daḥı dönüb leşkerine geldi eyitdi: ya emir cihân bugün ne ḳadar cenk eyledüm (21) ol
 la'îne zafer bulamadum didi şâh-ı Merdân eyitdi: ya Kerb sen bu Ṭûlı zengîyi ḥor
 görme

[84^a]

(1) bu la'în ḳutlu la'îndür bunuñla kimse başa çıkamaz zîrâ şöyle işitdüm ki ümmetüm
 Ḥamza şafâ (2) bunuñla kırk gün cenk eyledi güciyle kendüye muṭı' eyledi diyüb erligin

söyledüğüün (3) gece geçüb şabâh oldu ‘âlem nūr-ı yezdân ile tıldı İslâm ‘askeri yerlerinden tırub (4) ibâdet eylediler yine süvâr olmak istediler gördiler küffâr hareket eylediler ‘ayyâr gönderdiler (5) bu kılûb gelüb cevâb virdiler ki ve Tûl vâruna ‘asker cümlesi kaçmışlar diyüb (6) i‘lâm eylediler Hâzret-i Murtezâ eyitdi: ya Kerb ol esîrleri aḥvâli nice olur didi (7) Kerb Ğâzî du‘â kılub eyitdi: Yâ emirü’l-mü’minîn buyurursıñız biz daḥı leşker çeküb ardınca (8) varalum zîrâ bu mağrib diyârı yigirmi yedi pâre mu‘azzam şehr ve kırk dört pâre kal‘adır (9) dört kal‘asın alduk ve iki büyük şehirlerin daḥı alduk bu mağrib diyârınuñ bir cânibi (10) şehr-i Seḳlâbiyedir rûm serḥaddine yaḥîn olmağın aña daḥı rûm dirler Behnâm şâha anıñçün (11) Kelb Rûmî dirler ve hem yāvuz la‘îndür imdi ey server-i cihân biz eger bu diyârları bi’l-cümle (12) fetḥ itmedin gidersen şimdiye degin çekdigümüz zaḥmlar cümle hebâ olur bizüm büyük düşmanumuz Behnâm şâhdır (13) ve Hâm Şâh daḥı kaçup kanḳı diyâra gitdi kim bilür bugün yarın ol daḥı bir yerden gelüb (14) zuhûr ider şimdi bize lâzım olan oldur ki şehr-i Seḳlâbiyeyi fetḥ eylemekdir Hâḳ Te‘âlânüñ ‘inâyetiyle (15) sâ’irinüñ işi âsân olur didi Hâzret-i şâh-ı Merdân eyitdi: ya server söyle görelüm (16) ne tedbîr idersin didi Kerb Ğâzî eyitdi: bârgâhı ve bunda olan ḥazîne Mâlik (17) ejder alub birkaç biñ leşker ile gitsün bendeñiz birkaç biñ eriyle Seḳlâbiyeye varub (18) fırsat viren Allahdır didi Hâzret-i Şâh-ı Murtezâ eyitdi: ya server ol bârgâh yine (19) saña lâyıktır yanından ayırma didi Kerb Ğâzî eyitdi: ya emire’l-mü’minîn eger destûr olursa (20) bârgâhı şehr-i Seḳlâbiyenüñ kapusına kırıub fetḥ itmedin bir sâ‘at firâr eylemeyim eger fetḥ idersem (21) ol bârgâh benim olur didi cümle serverler Kerb Ğâzîye du‘âlar eylediler Kerb eyitdi:

[84^b]

(1) eger ben şehîd olursam bârgâhı kime lâyıḳ görürsüñiz ana viresiz diyicek Hâzret-i Şâh-ı Murtezâ (2) eyitdi: ya server niçün böyle dirsüñüz yüz biñ böyle bârgâh saña fedâ olsun imdi (3) ben daḥı İskenderiyyeye varayın Muḥammed Haneḳiyi alub böyle gideyin tâ kim atın zaḥmeti saña toḳunub (4) seni rencîde itmeye didi Kerb Ğâzî eyitdi:

ya server-i cihân Muḥammed Ḥanefiyi böyle alub gitmek (5) revâ degildir zîrâ ben bir vaḳ' aya uğrarsam yahud esir olursam ol beni ḥalâş itmeğe (6) ḳâdir olur ve hem ' askeri ḥıfz ve ḥırâset ider erlikde yüz biñ ḳadar vardır zîrâ ol (7) emirdir ben pehlûvânım ve hem ol benimle olmayacak elümden iş gelmez didi Ḥazret-i ' Aliyy'ül Murtezâ (8) Kerb Ğâzîden bu cevâbı işidüb anuñ meskenetine ta' accüb idüb el götürüb Kerb Ğâzîye (9) du' âlar eyledi eyitdi: ya server-i Ğâzîyân Ḥaḳ Te' âlâ senden râzı olsun cümle murâduñ (10) Ḥaḳ müyesser eyleye ne ḳadar Muḥammed server ise senüñ ḳuluñdır ammâ sen daḫı şöyle bil ki seni (11) oğullarumdan ayrı görmezim dâ'im Ḥaḳ Te' âlâdan ricâ iderim ki senüñ ḳuvvetini artursın (12) ben daḫı bunda bir hafta otururum sen daḫı selâmet-i deryâyı öte geçesin andan seni (13) Ḥüdâyi rabb-i ' âlemîne ıṣmarlayub bu şehirde bir emîn server alıḳoyub Kûfeye az meyleyim didi (14) Kerb Ğâzî daḫı yol bayrağına meşġül oldu Ḥazret-i ' Ali eyitdi: baña biñ er bâḳîsin (15) al didi Kerb Ğâzî eyitdi: ya şâh-ı ' âlem senüñ âl-i himmetiñ baña yüz biñ ' askerden yegdir (16) baña gibi öyle gitmege üç biñ kifâyet ider bâḳîsi bunda Zâmîr öyle ḫursun bu fetḫ eyledüğümüz (17) şehirleri ve ḳal' aları zâbt eylesün didi Zâmîr eyitdi: ya server-i emirü'l-mü'minîn ya şebḫün (18) beni ḫidmetinden ayırma ben dilerim ki gice ve gündüz ḫidmetinden bir nefes ayru olmayub (19) yanınca rikâbdaruñ olam didi şâhı Murtezâ eyitdi: ya Kerb Zâmîri kendinden ayırma kim (20) senüñ yâr-ı vefâdar gider didi Kerb Ğâzî eyitdi: N'ola ya emire'l-mü'minîn benimle böyle gelsün (21) didi Muḥammed Ḥanefî ve Ma' âd ve Zeyd b. ' Ali ve Tenhârûs ve Benî ' Âd serverlerinden ve ' arab

[85*]

(1) bahâdırlarından ol yedi yüz menḳale pehlûvânlar öyle gitmege tedârik eyledi andan ḫoksan biñ (2) İslâm ' askerinden yigirmi biñ güzîde er alub sâ'irinüñ kimini ḳal' a-i keyvâne ve kimini şehir-i (3) Endülüse ḳodılar ve kimini Trablûsa ve kimini nemrüd ḳal' asına gönderdiler andan kırḳ pâre (4) gemi ḫâzır idi her gemiye beş yüz adam girdi Kerb Ğâzînüñ bârgâhın bir gemiye ḳoyub (5) bî-ḳıyâs mâl ve ni' metler ile gemileri pür eylediler andan Kerb Ğâzî gelüb Ḥazret-i şâh-ı Merdânuñ (6) mübârek elin öpüp eyitdi:

ya emire'l-mü'minîn bir hayırlı seferdir niyet idüb gitdin (7) kim bilür hâlümüz nice ola eger ecel irüb ölürsem iki cihân serverinüñ türbe-i şerîfine (8) varıcağ idesin ya Resûlullâh Kerb bî-çâresinüñ yoluna cân ve bâş fedâ idüb pervâne (9) vār çalışub ğazâbdır günâhım bâr-i Te'âlâ Hâzretinden dileyessin baña şefâ'at idüb rahmetinden (10) mahrûm olmayam diyüb hây hây ağladı hâzır olan serverler dağı böyle ağlaşdılar orada (11) bir feryâd kıpdu ki vaşfa gelmez ve mâlik dağı yaqasını yırtub böyle feryâd eyledi eyitdi: ya (12) emire'l-mü'minîn dilerim ki ben dağı Kerb Ğâzî ile böyle gidem Hâzret-i Şâh-ı Murtezâ eyitdi: (13) ya server sen pîrsin saña zahmet olmasun didi Mâlik Ejder zârîlik idüb (14) ağladı cân ciger tağladı nice ağlasun İbrâhîm ki oğlı kâfir elinde esîrdir eyitdi: (15) yâ ciger kûşem luğf u kerem idüb benüm hayr du'âmı al oğlım İbrâhîme şefkat eyle hâtırım (16) için ol saña ne kadar yaramazlık eylediyse sen aña iyilik eylesin benüm selâmumı ciger kûşem (17) İbrâhîme döküresin zîrâ ecel kafâmuzda bir gün bu dünyâdan geçüb hasret kıyâmete kıala (18) İbrâhîm dizârından mahrûm kıalavız diyüb meşkin ata oğlıcün çok yâs ve mâtem çekdi (19) bu ahvâlleri kimse bilmez meger şol kışi bilür ki anuñ oğlı yağud kıarındâşı kâfir elinde (20) esîr olalar Hâk Te'âlâ kâfir elinde esîr olanlara hâlâş müyesser eyleye âmin (21) Be-hâk kı seyidü'l-mürselîn yâ erhamü'l-Mesâkîn pes Hâzret-i 'Ali Mâlike çok naşîhat kılub eyitdi:

[85^b]

(1) yâ server hemân çâresi şabırdır didi Mâlik dağı sâkin oldı andan dönüb (2) Kerb Ğâzîye eyitdi: yâ server bu cihândan elbette ölüb gitseñ ahîret (3) için (?)görmek gerkdir dünyâya gelmekden murâd öyle gele yâd almağdır atâñ (4) Ömer Ma'dî ve deden Kerb nice ulu pehlüvânlar gelüb gitdiler rûhları hayr du'â (5) ile añulur dünyânuñ bekâsı ve sebâsı bu kadar şadılığından melâleti artığdır (6) varduğca işin iyü ola Hâk Te'âlâ saña yardımcı olur ve her ne olursa Allahdan (7) bil kendü pehlüvânlığına mağrûr olma kıdret ve kıuvvet cümle padişâh perverdigâr gider (8) imdi ey server cihân senüñ eyledüğün ağıdâmı kimseden görmedüm diyüb Kerb Ğâzîye (9) dağı çok naşîhat

eyledi andan Muḥammed Ḥanefî ve Zeyd b. ‘Ali gelüb astı şâh-ı Merdānuñ (10) mübârek elin öpdiler cümle mü’minler birbiriyle vadalaşub ağlaştılar gerü dönüb (11) gitdiler Kerb Ğâzî daḥı bir ıutlı sâ‘atde ve mübârek eyyâmda kırık pâre gemiler ile (12) yelken açub ıandasın şehr-i Seıklâbiye diyüb deryâ yüzine bismillah mücerrebhâ ve mersâhâ diyüb (13) şaldılar ve pür cümle Muḥammede şalavât ve Şâh-ı Murtezâ Kerb Ğâzîyi gönderdi kendüsi dönüb (14) şehr-i Endülüs öñine geldi serverler ıarşu varub alub bârgâhına geldiler gördiler (15) Mâlik Ejder feryâd idüb ağlar eyitdiler: yâ server niçün kendüne böyle ğaddar idersin (16) Mâlik eyitdi: İbrâhîm sebebinden ötürü ki serencâmı yine var diyüb yine ağladı Ḥazret-i (17) şâhı Merdân eyitdi: yâ server bilürsin ki cihân ıolu leşker olursa benüm kimseden (18) ḥavfum yoıdır lâkin Kerb Ğâzî eylediği işlere ben ‘acâyibe ıalurım ki Benî ‘Âd kavminden (19) Kerb Ğâzî gibi server gelmedi ve ne gelecekdir bunu kim ider yigirmi biñ eriyle şehr-i (20) saıklâbiyeye niyet idüb gide didi ba‘zı serverler eyitdiler: Kerb Ğâzî bir miıdâr (21) dîvâne meşrebirdir böyle olmasa bu ıadar ‘asker ile aıdâm idüb gitmezdi eger kelb

[86^a]

(1) rümînüñ eırafından begleri ve ‘askeri gelürse adam başına on biñ er olub cümle (2) İslâmı ıırarlar yalnız Kerb neylesün didiler Ḥazret-i ‘Aliyy’ül Murtezâ eyitdi: ey serverler siz ḥavf itmeñiz (3) baña Ḥazret-i peygamber ‘Aleyhisselâm şöyle ḥaber virmişdür ki ol diyârın fetḫi Kerb elinde (4) olsa gerekdir şehr-i Seıklâbiyeye varmaıa yol bu ıadar benüm daḥı göñlüm vardı Kerb ile bile (5) gidem ama ben İskenderiyye şehrine varub oılum Muḥammed Ḥanefîyi Kerb Ğâzî ardınca göndürüm (6) ve hem ol diyârı fetḫ idem didi **râvî eydürler ki** pehlüvân Kerb Ğâzî şehr-i (7) Seıklâbiyeye yalnız gitdi dirler essah ıavlı budır Muḥammed Ḥanefî şehr-i İskenderiyye ye gitdi varub ol diyârı (8) fetḫ eyleye ikisi daḥı rivâyetdir Ḥazret-i Şâh-ı Merdân eyitdi: eger bunlar birbiriyle ... (9) eylemek içün daḥı ‘asker göndermek gerekdir diyüb Kerb Ğâzîye vâfir du‘â ve şenâlar ııldı (10) ve daḥı (?)server ki ‘Amr Ma‘dî kendüden şonra Kerb Ğâzî gibi dilâver ıoyub (11) gitdi bu sözi söylerken Muḥammed Ḥanefî den bir (?)geldi

adına adına (?)dirlerdi (12) içeri girüb tacından nâme çıkarub Hâzret-i Şâh-ı Merdân a şundı du'â idüb eyitdi: (13) bu nâmeyi serverzade Muhammed Hânefi gönderdi bâkî cevâb nâmededir diyüb du'â eyledi (14) Hâzret-i Murtezâ nâme eline alub oğudu dimiş ki ey devletüm ata şöyle ma'lûm (15) şerîfünüz ola ki İskenderiyyeyi alub rencanüşı Müslümân idüb ol diyârda (16) çok ƣal'alar aldum ammâ bu fetħ eyledüğüm ƣal'alardan İskenderiyyeye yaƣîn bir ulu ƣal'a (17) vardır deryâ kenârına vâƣi' olmuşdur adına ƣal'âyı ƣanâd dirler ğâyet şarb ammâ (18) mu'teber ƣal'adır bî-ƣıyâs kâfir 'askeri ƣaçup anda gitdile eger buyurursañız bunda (19) tırub ol ƣal'ayı daħı fetħ eyleyim ve ger buyurursañız ģidmet-i şerifinîze varam dimiş andan (20) Mâlik daħı selâm ve du'â idüb dimiş ki eger buyurursañız biz daħı Kerb Ğâzî ile böyle sefer (21) idevez ve aña yardım olub böyle ğazâ idelüm ve ol esîr olan serverleri ģalâş idem

[86^b]

(1) ve Kerb Ğâzîye daħı selâm ve du'â eylemiş Hâzret-i Şâh-ı Merdân ol cevâbı işidüb (2) 'azîm şâd oldı ve iskenderiyyenün fetħine şükürler eyledi emir eyledi bir nâme yazdılar (3) ƣal'ayı ƣanâdı ƣoyub gelsün bu cânibde yigirmi biñ eriyle Kerb Ğâzî şehr-i Seƣlâbiyeye (4) gitdi varub Kelb Rûmî ile cenk eyleye kendü daħı eglenmeyüb ardınca gitsün (5) diyüb nâmeyi (?)eline virdi ƣapak 'ayyâr daħı nâmeyi alub revâne oldı (6) **ezîn cânib râvîler öyle rivâyet iderler ki** ol zamân Kerb Ğâzî yigirmi biñ (7) 'asker ile deryâda giderken ƣudret-i Ğüdâ bir rûzgâr ƣıƣdı şöyle ki gemiciler ƣäre (8) olub bir cânibe döndürmege dümeni ƣâdir olımadılar nâċâr kimse rûzgâruñ öñine (9) tıttub üç gün ƣuvvetiyle gidüb dördinci gün gelüb kimse bir cezîreye ƣıƣardı ammâ (10) gemiler pârekende olmuşlardı aħşâm olınca ol kırƣ pâre gemiler gelüb cezîreye yanaşdılar (11) ol gice kenara ƣıƣub ârâm eylediler esgele urub cümlesi ƣıƣdı râħat oldılar ƣün (12) gice geċüb şabâħ oldı cümle ģalƣ yerlerinden ƣalƣub gördiler bir 'acâyib cezîreye (13) der ki vaşfa gelmez otlar ve sünbül reyhân (?)bahârı lâle renk ve meyvesi ģüd (14) î-nihâye ol cezîreye ģuld dişeler görüb ziyâde (15) begendi gördi ortasında bir 'azîm (?)peydâ oldı üzerinde bir 'acâyib (16) ƣîn polâddan ƣal'a var vaşfa gelmez ol demür ƣal'a şöyle

yücedir ki (17) ucu bulūta berāber olmuş ol al‘anuñ burlarından birer ejderhā baş ıkarub (18) erāfı gözleyüb aızlarından ateşler ıub ol al‘a görünmez olmuş vathā (19) ol ejderhālar nefesin alduça ve virdükçe vat ierü ekmegin al‘a beyān olurdu (20) bunlardan ayrı al‘anuñ erāfını ejderhālar hāla idüb başların evirüb (21)) (?)üzerine omışlar Kerb Ġāzī bu al‘ ayı gördi ziyāde ta‘accüb

[87^a]

(1) idüb gemicilerden şordı bu al‘a nedir adına ne dirler bu aña degin böyle al‘a görmedüm (2) didi gemiciler görüb feryād eylediler eyitdiler: derīgā belāya uğraduk diyüb ağlaşdılar Kerb (3) Ġāzī niün ağlarsın sebebini söyleñ didi eyitdiler: bu al‘aya al‘ayı anād dirler şarb (4) al‘adır şāhiña cārūt cāzı dirler ‘avretdir on iki biñ cādū ‘askeri vardır (5) cümlesi (?)ol cādū kendüsin leyl ve nehār bunlara taşarruf itdirir on iki (6) güne degin nöbet ile her gün bir sā‘at ārām itdirmez açan biri helāk olsa ol la‘in (7) ‘ālemi keşt idüb bir zeber dest bulub apub götürir bu üslüb üzerine kendüyi taşarruf (8) itdirir bundan ayrı işi yodır kimseyi rencide eylemez al‘asında oturır ammā azā ile (9) buraya bir gemi gelse (?) helāk idüb mālını alur gemisini ar ider ağā ata (10) biñüb havāda kuş gibi uar ve deryā yüzinde gezerler cihāna böyle mel‘üne gelmemişdür hemān (11) bu cezīre selāmet ile gidüb başumuz hālāş eylemekdir diyicek Kerb Ġāzī aıyub eyitdi: (12) tız gemileri al‘anuñ limānına ıalum bir cādū la‘ine ne dir ki andan hāvı idem diyüb gemileri (13) sürüb eseñleye yanaşub kır pāre gemi balayub demir bıradılar yigirmi biñ er al‘ayı ārāya (14) alub bārgāh urub Kerb Ġāzī eline bir o alub al‘anuñ erāfına bir dā‘ire izüb (15) āyetel kürsī ve ihlāş-ı şerīf ouyub iki oı al‘adan cānibe diküb oturub emin (16) oldılar Kerb Ġāzī ‘asker iinde nidā (?)şakınıñ bu dā‘ireden tışara ımañ (17) oları nişān eyledi ve mukem ışmarladı Kerb Ġāzī emr eyledi ol dört kösleri (18) getirüñ diyü varub her birine yedişer pehlüvān yapuşub ıkarub omalar urdılar ol (19) şadādan al‘a hālı şaşub cādūlar vehme girdiler al‘a burcına ıub gördiler yigirmi biñ (20) er bir ‘acāyib

bārgāhı al' ayı anād apusına arşı urmuşlar cāzūlar varub cārūt cāzūya (21) avāli aber virdiler cārūt la'ine lekeri gōrüb bunlar kim ola ormayub üenmeyüb

[87^b]

(1) gelüb böyle bî-pervā oturub uralar didi bu la'înün bir ba al'fesi var idi adına (2) Kejdihān dirlerdi eyitdi : yā üstād cāzūyān filān cezīreye ikār itmege giderken (3) deryāda biraz lekere rāst geldüm ır pāre gemi ekilüb giderler aberlerin aldum Kerb Ğāzī (4) dirlermiş ' arab pehlüvānlarından Hām āhı oyub Kelb Rūmīyi açırub ehr-i Seqlābiyeye giderken (5) varub Kelb Rūmī ile cenk eyleye var ise bu gelenler ol nā-bekārdır muālif rüzgār bu cānibe (6) dūurmuş didi cārūt la'în aıyub eyitdi: ben anlara bir i eyleyim ki geldükleri yolu (7) bulmayalar diyüb Kejdihān cāzūya eyitdi: var bu 'askerden bir adam apub getür dūmeni veyāud (8) dūmānumı aña göre tedāriklerin görem didi cāzū bir küpe binüb seer ile İslāma torı uçub (9) havāya öyle ıdı ki bulūta berāber oldu yine süzölüb aaa indi murādı bir adam apa (10) gōrdi 'askeri bir iār evirüb yaın geldi bir demir iār ta āsumāna varmış her ne adar ceddü (11) cehd eyledi āre bulmadı yuaru ıduça iār daı yuaru ıardı 'āciz olub aaa indi (12) erāfı olandı bir yerde iki anādlı apu eylemişler āfuñ apusından niān virür cādū o (13) alıdı āre bulmadı dönüb ardına badı 'asker gōrinür mi diyü gōrdi aıyub (14) yatur ne iār var ve ne ğayrı yaın geldi yine iār peydā oldu muaal yedi kerre böyle (15) eyledi āre bulmadı kendüye eyitdi: böyle bir cāzūya idmet eylemek gerekdir ki 'askerin ıfz (16) eyleye hezār āferīn buña didi dönüb yine cārūt la'ine vardı gōrdüğün aber virüb (17) eyitdi: hemān gidüb al' ayı bıraub (?)daı varalum aalum yoksa cümlemüzi ırarlar (18) didi la'în inanmayub kendüsi vardı ol daı gōrüb yine iārına girdi varise (19) bu esmā bilür siir 'alāmeti degildir buña āre budur ki hīle ideviz hemān pūsūya girüb oturalum (20) didi Kerb Ğāzī ol gice lekeriyle al' aya arşı urub ārām eylediler cādū arafından (21) bir esīr zāhir olmadı ün abā oldu 'ālem nūr ile oldı Kerb Ğāzī ve cümle mü'minler

[88^a]

(1) ibâdet kıldılar andan hanuñ İshâka süvâr olub kal'adan cânibe birkaç dilâver ile 'azm (2) eylediler gördiler cādûlardan bir hareket yok Kerb Ğâzî eyitdi: bunlarıñ bir hîleleri vardır (3) diyüb hişâra toğrı gitdiler gördiler bir şarb kal'adır ve tağ meşelik bir ormandur ki (4) âdem güciyle geçer içinde dürli canavârlar var ki hesâba gelmez arşlan ve kaplân ve pîr u (5) hınzîr bunuñ emşâli birbirine beñzemez Kerb Ğâzî bir kerre şöyle na'ra urdı ki kubbe-i âsumân (6) güm güm ötüb 'âlem şadâ virdi nâgâh ol meşelikden bir ulu arşlan çıktı (7) güyâ bir tağdır münkârların açub Kerb Ğâzî üzerine hamle eyledi gelürken qarşudan (8) bir oğ atüb ism-i A'zam oğudı irüb arşlanın ağızından girüb kuyruğından çıktı (9) zemîne garğ oldı (?)çatladı arşlan düşüb helâk oldı üzerine vardı (10) bir murdâr harîf saç ve şakal birbirine girmiş vaşfa gelmez bildi ki câzûdır dönüb serverlere (11) baqub eyitdi: zinhâr bu la'ınlerden gâfil olmañ diyüb diline isim getirüb sûre-i (12) ihlâş ve fâtihayı oğudı ol meşeden yaña üfürdi canavârlaruñ âvâzları (13) kesildi Kerb Ğâzî buyurđ ol meşeligi ateşe urdılar 'alevleri göge direk (14) oldılar cârût la'ın kaqıyub bir küpe süvâr olub on iki biñ cādû 'askeriyle (15) Kerb Ğâzî üzerine gelüb dâ'irenüñ yanına tırub dürli sihre meşğül olub (16) üzerlerine havâle eyledi berüde Müslümânlaruñ at ve kendüleri ürküp ol dâ'ireden (17) tışara çıqdılar cādû la'ın sihr ile çok adam helâk eyledi Kerb Ğâzî ol hâli görüb (18) hişâruñ qapısı olmağla dönüb 'askerine geldi gördi cādû havfindan târ u mâr olmışlar (19) Kerb Ğâzî Ayetel Kürsî sûre-i ihlâş ve Fâtihâyı şerîfi oğuyub ol sihirler üzerine (20) urdı cümle ejderhâ ve hayâlet bâtıll oldı andan na'ra urub İslâm leşkerin çağırdı (21) cümlesi gelüb cem' oldılar 'asker içinde nidâ itirdi ki her kişi dilinden Qur'ânı 'azîmi terk

[88^b]

(1) terk eylesünler didi yigirmi biñ er şâf ve alâylar bağlayub cādûlara qarşu tırdılar bunlar (2) cādûlara şöyle şöyle heybetlü göründi ki az kaldı cādûlar cümle firâr eyleyeler la'ın yine bir sihir (3) idüb câzû üzerine üfürdi bir miqdâr 'ağılları başlarına

geldi dürli dürli canavârlara (4) süvâr olub tûrdılar iki cânibden meydâna nazâr eylediler hemân cādū tarafından kejdihân cādū (5) meydâna girüb dünyānuñ sihrin idüb er taleb eyledi Kerb Ġâzî diledigi meydâna gire (6) serverlerden Cüneyd adı na' ra urub muķâbil oldı elindeki gürzi başınuñ üzerine (7) çevirüb havâle eyledi la'în bir keçeden siperi berâber virdi toķunub siperden 'alev zâhir oldı (8) keçe gürze yapışub yanmağa başladı Cüneyd hemân havfından gürzin zemîne bıraķdı diledi ki (9) eline tîğ ala kejdihân sihr eyledi kendünüñ ağızı şöyle büyük oldı ki güyâ bir mağâradadır tudaķları (10) birer ķal'a (?)yine varub yerinde ķarâr eyledi ve evvelki (11) şekline girdi bir iki kerre cevelân eyledi Kerb Ġâzî vesâ'iri Cüneyd için ziyâde elem (12) çekdiler Kerb Ġâzî eyitdi: ol la'în sihr ile ol serveri esîr eyledi bu la'înden ġâfil (13) olmañ diyince şedâd adı ķarındâşınuñ ol hâli görüb âh idüb 'azmi meydân eyledi (14) Kerb Ġâzîyi çağırub eyitdi: hey server ġâfil olma câzûdır sen kıyâs eyledigin la'în (15) degildir öyle diyince şedâd adı na' ra urub kejdihân la'înuñ öñin baġladı ol (16) na' radan şaşub serâseme oldı kendüsin düşürüb sihre başlayınca irüb ol la'îne (17) bir tîğ çaldı ki (?)dört pâre eyledi ol maħalde bir (?)çatladı câzû (18) düşüb helâk oldı anı görüb İslâmda tekbîr âvâzı âsumâna irişdi **ol** (19) **yañıadan** cârût la'în kaçıyub bir ġalîfesine daħı işâret eyledi adına (?)câzû (20) dirlerdi sihr ile bir arşlan şüretine girüb şedâd adı üzerine ġamle eyledi gördi gelen arşlan(?)bir file beñzer mağâradaki aġzın açub münķârların dâr aġacı çengeli gibi

[89^e]

(1) tışara çıkub hemân aġzından ve burnından ateşler saçub gelür çün şedâd 'âdî görüb (?) (2) cādûdır diline Ķur'ân alub tîz ve kemân alub ol la'în gelürken ķarşudan (?) (3) eyledi aġzından urub kuyruġından çıkub gitdi nâġâh bir tîrâķa peydâ oldı ol arşlan (4) gelürken yüzünüñ üzerine yıķıldı gördi bir la'în cādū imiş cümle serverler şedâd 'âdîye taħsîn (5) eylediler taş dökken cādū dirlerdi bir la'în hemân sihr ile kendüyi bir ejderhâ şüretine koyub na' ra (6) urub aġzından ve burnından ateşler saçub ġışm ile irüb şedâd 'âdîye ġamle idicek (7) şedâduñ rahşı ejderhânuñ heybetine tâķat getürmeyüb dönüb

‘askerden yaña kaçup giderken (8) taş döken la‘în sihr ile dem çeküb şedâdı atıyla yutdı bir tarâka çatladı cādū (9) tırdığı yerden nâ-bedîd oldı ‘askerden feryâd kıpıdı Kerb Ğâzî eyitdi: ey serverler (10) şabr eyleñ bu la‘înlerden la‘înlerden hâzer ilen cihân pehlüvânı Tenhârūs ‘azm-i meydân kılub (11) tırdı cevalân idince **ol yañadan** taş döken la‘în yine bir sihr eyleyüb yedi başlu (12) bir ejderhâ olub (?)üzerine yürüdi ol ejderhâyı göricek (13) ziyâde havf eyleyüb ammâ yine ğayret idüb rahşın sürüb ilerü vardı rahş havf (14) idüb dönüb ‘askerden yaña kaçdı Tenhârūs gördi olmaz piyâde olub (15) ejderhâya karşı vardı cāzū la‘în ağzın açub Tenhârūsı deme çeküb yutdı (16) yine bir tarâka çatlayub cāzū ğayb oldı **üstâd kavlince eydürler ki** ol gün içinde (17) la‘în Kerb Ğâzî serverlerinden yigirmi dört serveri yutub nâ-bedîd olur ve yine gelür (18) meydânda cevalân ider ya‘nî bir ulu ejderhâ şüretine girüb ateşler saçub meydânı pür (19) ateş eyledi Kerb Ğâzî ol hâli görüb hanuñ İshâkı mahmûre alub taş dökenüñ (20) öñin aldı yakîn gelicek hanuñ İshâk bir kerre sehîl urub gerü dönüb kaçu Kerb Ğâzî (21) ansızdan bir kerre derûn dilden yâ Allâh diyüb öyle na‘ra urdı ki kûbbe-i âsumân güm güm ötüb

[89^b]

(1) ‘âlem lerzeye gelüb inledi la‘în ol na‘ranuñ heybetinden dilinden efsûnî yañılıb fi‘l-hâl Kerb (2) Ğâzî rahşından zemîne inüb tîĝ-ı şamşamı ‘üryân idüb yıldırım mişâl inüb taş döken (3) la‘înüñ ya‘nî ol ejderhânuñ başına bir tîĝ ile urdı ki ta sînesine varınca iki pâre (4) eyledi bir kaç kerre başını zemîne çalub kendüyi taşdan taşu ol kadar urdı ki cân bir cehennem (5) gitdi birbiri erince gördiler üç tarâka çatladı ejderhâ ğayb olmış yerinde bir ‘üzriyet (6) şüretlu cāzū iki pâre olmış yatur Kerb Ğâzînuñ serverleri ol hâli görüb ‘azîm (7) şâd olub tahşîn ve âferîn eylediler **ol yañadan** cārūt cādū ziyâde kaçıyub ve ol (8) la‘îne ziyâde acıyub diledi ki kendüyi meydâna gire hâlfelerinden bir la‘în vardı adına (9) şerrîr cādū dirlerdi yavuz mel‘ûn idi kımayub eyitdi: sultân mel‘ûnân ... (10) senüñ gibi bir o la‘îne o maķûle nâ-bekârîñ meydânına girüb cenk idesin diyüb bendeki köye (11) ve elindeki yalan ile bir kerre çalubmeydâna girdi

Kerb bunu gördi (12) bir küpe süvâr olmuş görün ve hem alur sacı ve şakalı kaşı ve kirpigi birbirine çarışmış (13) gözleri ateş gibi yalâb yalâb yanar çün ol la'în Kerbe berâber gelüb eyitdi: ey nâ-bekâr (14) bu senüñ eyledigin işler ve bu mağrib vilâyetin hâlümü şanırdüñ korqmayub üşenmeyüb cârüt (15) gibi şeytan sehğharuñ üzerine gelüb bu kadar fesâd eylesin didi Kerb Ğâzî eyitdi: (16) ne seni koyayın ve ne ol bî-dîni koyub cism-i merd bir yüzinden pâk ideyin diyince ol (17) la'în sihrin tamâm itmişdi elinde şişe varidi getirüb zemîne atdı şişe pâre pâre (18) olub içinden ateş çıkub gitdükçe büyüyüb Kerb Ğâzînüñ etrâfını hişâr gibi kapladı (19) ateş içinde kaldı ne kadar çıkayım diyü çalışdı çâre olmadı **rivâyet iderler ki** Kerb (20) Ğâzînüñ silâhında ismi a'zam yazılı olmasa ateş kendüyi helâk iderdi Kerb Ğâzînüñ (21) 'askeri ve serverleri ol hâli görüb feryâd idüb ümîdi kesdiler **bu yañadan** Kerb Ğâzî

[90^a]

(1) ol ateşüñ harâretinden ıztırâb çeküb gördi olmaz sure-i fâtiḥâyı ve sûre-i ihlâşı üçer kerre (2) okuyub sihr ateşinüñ üzerine üfürdi ateş maḥv olub Kerb Ğâzî 'ayân oldu 'asker-i İslâm (3) görüb şâd olub tekbîr getürdiler bu yaña şerîr câzû kaқыub diline sihr alub bir efsün daḥı (4) üfürdi ki Kerb Ğâzîyi helâk eyleye pehlüvân-ı Hicâz na'ra urub irişüb ol la'îne bir kılıç (5) öyle çaldı ki depesinden zemîne degin iki pâre eyledi birbiri ardınca iki tarâқа çatladı (6) la'în düşüb canın düzḥa ışmarladı Kerb Ğâzî cevelân idüb meydâni dolışmağa (7) başladı cârüt la'în ol hâli görüb kaқыub almasun cādüya işâret eyledi (8) ol la'în meydâna girüb bir nice dürlü sihirler eyledi pehlüvân anı daḥı helâk eyledi (9) **üstâd kavlince** iderler ki Kerb Ğâzî cârüt ḥalîfelerinden yigirmi yedi baş berâberi la'în (10) helâk idüb yerlerinden ḥaқ eyledi cârüt ol hâli görüb na'ra urub bir kerre şöyle çağırdı ki (11) iki 'asker serâseme oldu hemân ol bendeki köye elindeki iki başlı yılan ile çalub küp (12) ejder mişâl (?)'azmi meydân eyledi Kerb Ğâzîye yaқın gelmeyüb eyitdi: ey nâ-bekâr-ı (13) Kerb bu ne olmaz işdür ki sen eylesin benüm bu kadar ḥalîfelerüm helâk eyledin saña қалursa (14) oğlına ve қızına қalmaya didi Kerb Ğâzî nazar idüb gördi meydânuñ öte başında cādü (15) 'avret siyâh küpe süvâr olmuş

saçı fitîl fitîl olmuş birbirine karışmış iki (?) siyâh kaṭrân (16) ʔulumı gibi şarkub bendeki küpûn üzerine inmiş birkaç laʿîndür ki vaşfa gelmez Kerb Ğâzî eyitdi: (17) ey laʿîn niçün ırâḫdan baḫarsın hünerüñ varise meydâna gel erlik nice olur saña (18) göstereyim didi cārût laʿîn eyitdi: yâ Kerb benden yaña bir hoşça nazâr eyle gör bende ne aşıl (19) cāzūyım diyüb laʿîn siḫre başladı Kerb hîlesini bilmedi aldanub andan yaña nazâr kılınca (20) laʿîn siḫrin tamâm itmişdi Kerb Ğâzî gördi laʿînüñ iki gözinden ateş yalını çıkıdı (21) tütünü Kerbden yaña geldi yaḫîn gelicek iki ejderhâ olub ağızlarından ateşler saçub Kerb Ğâzîye

[90^b]

(1) ḫamle eylediler Kerb Ğâzî ejderlere nazâr idince iki gözlerine tütün girüb gözlerin (2) ovmağa başladı hemân sâʿat yine açdı cümle ʿâlem gözine qarâkû olub görünmez oldu (3) cārût laʿîn çağırub eyitdi: Yâ Kerb bildüñ mi ne kadar erligin varimiş sen daḫı beni (4) bilmezsin beni sâʿir cādûlara kıyâs idersin benüm saña eyledüğüm siḫr cümlesinüñ anuñ ednâsıdır (5) sen benüm bu kadar ulu ḫalîfelerüm helâk eyledüğine kıyâmete degin acısı yüregümden gitmeye nice senüñ (6) gibi pehlüvânlar gelüb bu kalʿayı fetḫ idemeyüb ḫür u ḫaḫîr olmuşlardır şimden şoñra saña (7) necât yoḫdır kıyâmete degin bu cezîrede ḫalsañ gerekdir didi Kerb Ğâzî kendüyi ol (8) ḫâlde göricek ʿaẓîm melûl olub bir yerde oturdı **bu yañadan** İslâm bu ḫâli görüb (9) ama aḫvâl nicedir bilmediler ol kadar gördiler ki Kerb Ğâzî iki gözlerin eliyle tutub (10) hemân oturub düşdi aḫvâl niye (?)olduḫını bilmediler Kerb Ğâzî ḫulî Tenhârûs eyitdi: (11) ʿAcabâ aşlı ne olıcaḫ mengî zengî eyitdi: gelüñ ikimüz bir yerden varub pehlüvânı görelüm bu ʿalâmet (12) ḫayrlı ʿalâmet degildir olmasın ki cādûlar bir hîle itmiş olalar diyü Tenhârûs eyitdi: cāzûlar (13) mecâl virmeyüb bizi siḫr ile helâk iderler bizim pehlüvâna fâʿidemüz olmaz meger ğayru tedbîr (14) idesiz didi mengî zengî eyitdi: ey serverler ben çok işler görmişim başumdan çok serencâm (15) geçmişdür bir kerre bir cāzû elinde esîr oldum beni alub (?) götürdi yedi yıl (16) ḫidmet eyledüm ʿâḫbet baña inanub beni bendinden şalıvirdi yine kendüye ḫidmet iderdüm (17) ne kadar kaçmak istedüm çäre

idemedüm bir gün vâkı'ımdan baña didiler ki yâ mengi eger cāzūlar saña (18) kār eylesün dirseñ öldürüb kanın içe artık saña cāzū kār itmez didi çün uyğudan (19) uyanub ol düşi fikr eyledüm kendüme yittim ölmeñ yegdir bu la'înüñ belāsını çekmekden (20) diyüb hizmet eyledüğim cāzūyı gāfil bulub hañçer ile urub helāk eyledüm anuñ kanından (21) bir iki avuç içdüm cümle ne kadar sihr varise üzerümden gitdi ol la'înüñ şakirdleri

[91*]

(1) tuyub baña kaçd idüb ne kadar sihr ve efsün eyledilerse çäre bulmadılar cümlesin kırub selāmet (2) kırtuldum gelüb bu diyāra çıkdum ol vağıtten berü baña sihr efsün kār eylemez imdi cāzūlar ne (3) mel'ünlardır ki bize sihr ideler didi Zamîr Tenhārūs ve cümle 'arab serverleri mengi zengîden bu haberi (4) işidüb taħsîn eylediler mengi zengî ile Tenhārūs sâz u sulb giyüb âlât-i harbe müstağrak olub (5) tağ yolından revāne olub gitdiler Kerb Ġāzî cānibine vardılar gördiler bir yerde Kerb Ġāzî (6) çöküb oturur serverler ilerü varub selām ve du'ā eylediler Kerb Ġāzî Tenhārūsı ve mengi zengîyi (7) āvāzlarından bilüb eyitdi: ey Tenhārūs tut benüm elümi iki gözüm görmez oldı cādū la'în (8) baña hîle ile 'aceb iş eyledi aluñ beni 'asker içine götürüñ siz dağı cādūlardan gāfil olmañ (9) didi Tenhārūs pehlüvān eline yapışub tağdan aşığa revāne olunca yukarudan (10) (?) cāzū görüb gāzaba gelüb tiz birkaç cādūlara eyitdi: komañ bu nā-bekārları (11) dutuñ Kerbi 'asker yine alub gitmesünler didi yedi cādū küplerin sürüb mengi zengî ile (12) Tenhārūsüñ üzerine irişdiler mengi zengî cādūlara karşı varub kılıç çeküb çalub (13) ikisin dağı depeledi bākî yoldaşları zengînüñ üzerine düşüb ne kadar sihr eyledilerse (14) çäre olub sihirleri eser eylemedi mengi zengî na'ra urub ol yedi cādūnuñ üçini (15) dağı öldürdi ikisi kaçup kal'alarına gitdiler varub aħvāli haber virüb feryād eylediler (16) (?) cādū (?) kağıdı emir eyledi yetmiş cādū sihr ile na'ralar urub bir gezden (17) mengi zengîye havāle olub dürli sihirler eylediler çäre olmadı mengi zengî tiğ çeküb (18) ol yetmiş cādūnuñ içine düşüb bir sâ'at olunca kırkımlı helāk idüb otuzi (19) zübüt tār u mār oldılar Kerb Ġāzîyi alub leşkere geldiler serverler karşı gelüb

aḥvāl nice (20) olduysa su'āl eylediler Kerb Ġāzî birbir ḥaber virüb eyitdi: olmasun ki leşker işidüb (?) (21) ḥavf düşüb şanalar didi Tenhārūs ve mengi zengî eyitdi: Yâ pehlüvân bizüm ḥālümüz nice olur

[91^b]

(1) biz bu mel'ünlar ile nice idelüm bizüm düşmanumuz bu diyârda bî-nihâyedir ne tedbîr idelüm didi (2) Kerb Ġāzî ağlayub eyitdi: ey serverler bizden ḥüd erlik gitdi düşman ile cenk (3) itmege ḳudretümüz ḳalmadı buna çäre oldır ki Ḥāzret-i şāhı Merdān 'Aliye nāme irsāl (4) idüb başumuza gelen serencāmı beyān ideviz yoksa ḥālümüz müşkîl olur didi Zāmîr kendü (5) eliyle bir nāme yazub Ḥ'āce 'Amr oğullarından Ümmiyye 'ayyārı çağırub eline teslim idüb (6) irsāl eylediler Kerb Ġāzî Zāmîre emir eyledi 'askeri bir yerde ḳondurub ḥaymelerin (7) tınāb be tınāb ḳurub eṭrāfa dā'ire çizüb Ayetel kürsî ve ihlāş ve fātiḥā (8) sūresin oḳuyub üfürdiler kendüler gelüb bârgāhlarına girüb ol gice anda (9) ārām eylediler Kerb Ġāzî yüz yere ḳoyub Ḥāḳ Te'ālā Ḥāzretlerine niyāz idüb zārılık (10) iderdi **rāvî eydür** (?)cādū emir eyledi beş yüz cādū her biri siḥîr ile gelüb (11) İslāmı şebḥūn eyleyeler çäre idüb ol dā'irede içeri girmege çäre idemediler (12) 'āciz ḳalub yine dönüb cādūya ḥaber virdiler eyitdiler: sultān-ı sāḥirān biz anlara (13) zarar itmege ḳādir olımazuz meger Kelb Rūmîye adam gönderüb aḥvālî bildireviz (14) şimdi Kelb Rūmî deryā içinde bir şehir vardır andadır şehriñ adına kārîz dirler (15) ḡāyet muḥkem ḥişārdır Kelb Rūmî anda Tūl Zengî ye intizār olub uṭurır añā ḥaber eyleyelüm (16) bî-nihāye 'asker göndersün gelüb Kerbi tütub cümle 'askerin ḳırsun didiler cādū la'în (17) ḳatı ma'ḳūldur diyü bir ḥalîfesin anda gönderdi ol la'în hemān bir küpe binüb havaya (18) ağub gitdi bir anda siḥîrkār (?)üzerine indi meger Kelb Rūmî daḥı çadırından çıkub (19) bârgāhlar ḳurub oturırdu eṭrāfdan çok kâfir gelüb yine cem' oldılar bir gün dīvān (20) idüb oturırken nāgāh havāda bir ṭarāḳa çatladi cümle kâfirler bekleyüb gördiler havādan (21) (?)gibi bir cādū süzilib otāḳ önüne inüb içeri girüb başından bir nāme çıkarub

[92^a]

(1) Kelb Rūmînūñ öñine qodı anda hâzır olan kâfir begleri ve cehemmen segleri ol la'îni (2) görüb bir murdâr çirkin şüretli la'în râyihasından burunların dıqadılar kelb (3) rümî haber var mı diyince nâmeyi çıkarub (?)cādū gönderdi cevâb nâmedir didi (4) nâmeyi açub oqudılar aqvâli bilüb 'azîm şâd oldu emir eyledi yüz elli biñ (5) kâfir ile Tuğyanüş frenk gemilere girüb yelken açub qandasın qal'ayı qanâd diyüb (6) gitdiler kelb (?) cāzūya bir hil'at virüb sultân-ı sehhâra vâfir iştiyâklar 'arz eyle (7) bize yoldaşlık eylemiş ola ki ol nâ-bekârı bize tutub getüre zîrâ baña eylediği işi (8) kimse itmemişdür diyüb (?) üzerine oldu çün Tuğyanüş gidüb kuvvetlerden (9) bir kuvvet qal'ayı qanâda gelüb eseñle qurub tışara çıkub âlât-ı harbe müstağraq olub (10) kūs ve niğâreler çaldırub hâc peyker 'âlemler qaldırub şâf bağlayub İslâm üzerine (11) yürüdiler **bu cānibden** 'ayyârlar haber alub gelüb Kerb Ğâziye aqvâli i'lâm (12) eylediler ey pehlüvân gâfil olma üzerümüze bî-nihâye kâfir 'askeri geldi serdârlarına (13) Tuğyanüş dedükleri la'îndür didiler Kerb Ğâzi işidüb âh idüb eyitdi: (14) Zamîr ve mengi ve Tenhârūs on biñ er ile süvâr olub qarşu varsunlar alây (15) ve şâf bağlayub tursunlar didi öyle idüb hâzır oldılar **çün** Tuğyanüş (16) yüz elli biñ kâfir gelüb ördiler Kerb Ğâzi on biñ leşkeriyle 'âlemler ve sancâqlar (17) açub kūs harbîler çaldırub kendülere qarşu şâf bağlayub tırırlar Tuğyanüş (18) eyitdi: ne qadar Kerbūñ gözi görmez ise de cihānuñ ejderhâları aña muqâbil olmaya (19) kimiñ ne zehresi ola anuñ qatına yakîn vara diyü emir eyledi iki cānibde olan (20) serverlere kim meydāna 'azm eyleye dirken Kerb Ğâzi eyitdi: ey serverler kâfirler ne qadar (21) vardır bilür misiz didi serverler du'â idüb eyitdiler cümlesi yüz elli biñ (?) 'askerdir

[92^b]

(1) sâ'irlerine beñzemez didiler **çün** Tuğyanüş mel'ün şâf arasında tırır sizūñ qorqıñızdan (2) şaqılanur aşikâre tırmaz didiler Kerb Ğâzi emir eyledi hanuñ İshâkı ayarlayub hâzır (3) itdiler süvâr oldu Tenhârūs ile mengi zengîye eyitdi: siz benüm

kafâmı bekleñ olmasun (4) ğāfil ardundan düşman gelüb baña bir hîle eyleye ben meydāna girüb bir cür'et ideyin (5) bizi kolayına şanmasunlar diyüb hemān raşş şıçradub 'azmi meydān eyledi birāz (6) cevelān idüb ra' d gibi na' ra urdı şöyle ki şahrālar yanķulandı ' asker bir zamān (7) çalkānub birbirine toķundı pehlüvān çağırub eyitdi: Yā Tuġyānūş ey bî-' aķıl (8) sen şanur mısın ki benüm pehlüvānlugum ķalmadı cādūlaruñ elinden ne gelsün her na ķadar hile (9) itdilerse fā'ide eylemz didi Tuġyānūş āh idüb eyitdi: bu nā-bekāruñ gözi (10) ' ālemi görmez ammā görüñ ħālını kim vardır ki buña muķābil olub cevāb vire diyüb (11) ħavfindan beñzi za' firāne döndi meger Tuġyānūş ile gelen pehlüvānlardan biri kaçıyub (12) Tuġyānūş sözinden elin çeküb senüñ ħavfuñdan ve böyle sözünden korķub leşkerüñ (13) bu ıztırabından tolāydı başıñ alub kaçup (?) bir kimsenüñ ki gözleri görmez (14) cenk aĥvālin ne bilüb çāre eylesün şimdi bir ħarīf görüb helāk eylemek elinden gelür (15) degil ki biz ħayf ideriz ğam çekme seni emīn idelüm didiler Tuġyānūş eyitdi: nār-ı nūr ħışmına (16) uğrañ benüm pehlüvānlugum sizden aşığa degildir ben ħarīfüm bilürim meydāna girüb ol begenmedükleri (17) ve gözleri görmez didükleri nice pehlüvāndur ve ne dilāverdir didi kāfir begleri Tuġyānūşuñ (18) sözine i' tibār itmeyüb hemān merān rümî kırķ yedi eriş ķadd ile na' ra urub (19) altında olan raşşın bādı şarşar gibi sürüb ħışm ile el nīzeye urub bî-nihāye (20) Kerb Ġāzīnūñ sīnesin gözleyüb ħavāle eyledi Tenhārūs çağırub eyitdi: Yā pehlüvān (21) ğāfil olma nā-bekār saña nīze ħavāle eyledi didi Kerb Ġāzī hemān nīzesini çevirüb

[93*]

(1) çarpdı zembrānuñ nīzesine rast gelüb bir yaña şavuldu zembrān rümî raşş (2) kuvvetiyle geçe Kerb Ġāzī çınār mişāl ellerin açub kavrayub zembrānuñ yaķasına (3) eli irişüb bir kerre ile na' ra urdı ki zembrānuñ ' aķlı şaşdı kāfirler serāseme oldu (4) (?)Kerb Ġāzī kuvvet idüb ol la' ini kırķ yedi eriş ķaddiyle ķara taġ gibi (5) elinüñ üzerine alub birkaç kerre şalub zemīne şöyle çaldı ki cān bir cehennem helāk (6) oldu küffār görüb feryād ve fiġān eylediler İslām tarafından tekbīr getirüb ' ālem (7) şadāyla tıldı

zembrānuñ iki qarındāşı varidi birinüñ adına zertāb rūmî ve birinüñ (8) adına qālūn rūmî dirlerdi hemān ikisi iki yañadan gürzlerin çeküb na'ra urub (9) hışm ve kīn ile Kerb Ğāzīnūñ üzerine iki yañadan gürz havāle eylediler berüden (10) aḥvāli Kerb Ğāzīye söylediler Kerb dilāver gürzler gürledüsini işidüb hanuñ (11) İřhākı şıradub eksizden na'ra urdı ki ol iki la'ınler bî-hūd olub (12) gürzleri ellerinden zemīne düşüb depelerinüñ üzerine mu'allāq başları altında (13) qalub helāk oldılar Kerb Ğāzī aḥvāli bilüb Haq Te'ālā Ḥazretlerine ḥavf çok (14) ḥamd ve řenā eyledi ne kışşayı dirāz idelüm ol gün server bahā zehr her kim meydāna girdiyse (15) bir řarīk ile helāk eyledi artık kāfirlerüñ zühresi ölmedi Tuğyānüş eyitdi: (16) ey la'ınler ne şurursız ol begenmedüğüñüz ḥarīf size ne işler geçdi eger anuñ şimdi (17) gözleri göreydi ḥāliniz nice olurdu diyüb emir eyledi yüz elli biñ kāfir bir gezden (18) ḥamle idüb her cānibden oq serpüb birkaç yerde zaḥm urdılar birkaç nefz zenler (19) daḥı ateşler şacdılar raḥş ürküp Ğāzīyi alub deryā içine girdi **bu cānibden** (20) Zāmīr Tenhārūs ve mengi zengī vesā'ir serverleri na'ra urub kendülerin kāfirlere (21) urub bir cenk peydā oldı ki olmaz Tenhārūs ve mengi ve Zāmīr ve Benī 'Ād serverleri bir yere gelüb

[93^b]

(1) arqa bir eyleyüb na'ralar urub eyitdiler mü'minler ḡayret eyleñ fırsat bizümdür kāfirlere (2) amān virmeñ Ḥazret-i Murtezā bugün ve yarın irişür diyüb Ğāzīlere ḡayret virüb (3) istimālet kılurlardı menk zengī Kerb Ğāzīyi alub bir tenhā kūşeye iletüp kılıcın 'üryān (4) eyleyüb şurdu Kerb Ğāzī ḡāhī dir ki rüzgar baña ne 'aceb işi geçdi diyüb (5) zārılıq iderdi **rāvīler şöyle rivāyet iderler ki** ol gün bir cenk eylediler ki cihān (6) şuralı olmamışdı ammā mü'minler ḡāyet zebūn olmaḡla altı 'arab serverleriyle Zāmīri (7) giriftār eylediler üç biñ mü'min řehīd oldı sā'iri kaçup deryā kenārında gemilerine (8) olduḡı yere vardılar Tuğyānüş la'ın emir eyledi kāfir leşkeri gelüb mü'minler yerine (9) şondılar Kerb Ğāzī bir yerde idi ki bir kimse varmaḡa qādir degildi kāfirler Kerb Ğāzīnūñ (10) eřrāfını kuşadub irāqdan gözlerlerdi Tuğyānüş la'ın revān idüb kāfir (11) begleri ve cehennem segleri şatına cem olıcaq emir eyledi Zāmīr ile altı server (12)

ıayd u bend ile siyāset yerine ökerdiler ıaşd eyledi ki amān virmeyüb cümlesine helāk (13) eyleye **nāgāh** ol maıhalde Hām Őāhdan bir beg gelüb TuııyānūŐıñ öñine bir nāme ıodı (14) alub oııdılar yazılmıŐ ki ey TuııyānūŐ ‘ arab pehlüvānlarından ne ıadar kimse esİR ise cümlesin (15) ıayd ü bend ile göndüresin (?) cādūnuñ emri budır ‘inād ve muıhālefet itmeyesin aııdām (16) idüb Kerbi ele getüresin dimiŐ ol la‘İN Zāmİri ve altı serveri ıal‘ayı ıanāda iletdiler (17) ham la‘İN ol esİrleri görüb Őād oldu emir eyledi ıal‘ada kūs ıaldırub Őādılık (18) eylediler **ün TuııyānūŐ** la‘İN Kerb Ğāzİnūñ bārgāhı öñüne gelüb bir zamān temāŐā (19) eyledi eyitdi: nār-ı nūr baña bir devlet virdi ki dūnyāda kimse müyesser olmamıŐdur ve elüme böyle (20) ejderhālar girdi sā’irleri bu ıadar zamāndur ıalıŐub yine maıhrūm döndiler bārgāha girüb (21) ol Őevı ile ‘ıyŐ nūŐa baŐladı andan Hām Őāha haber gönderdi ki yā Őāh-ı Maıırib

[94^a]

(1) Őimden gerü kimden ıavf eylesen siz daıı bārgāha gelüñ didi Hām Őāh daıı rāzı olmayub (2) ıal‘adan ııkmadı **bu yañadan** İslām bir yere cem‘ olub gemilerin bekleyüb Kerb Ğāzİ ün (3) aıılaŐub dirġā Kerb Ğāzİ böyle olunca biz cihāndan giderüñ bu ħāli görmeseydük (4) dirlerdi Kerb Ğāzİ Tenhārūs ve meng zengİ üi bir yere ııkub Kıur’an āyetlerinden (5) birıa āyet-i kerİme oııyub kendülerine üfürdiler cādūlardan birisi gelmege ıādir ve kāfirten (6) biri ııkmaııa mümkün olmadı Kerb Ğāzİ Tenhārūs eyitdi: burada nice bir ıuralum gelen (7) benüm elüme yapıŐuñ beni ıal‘a yanına götürün ne ıadar gözüm görmez ise de aııır taŐlar atub (8) ıal‘ayı ıarāb eyleyim didi Tenhārūs ve mengi eyitdiler ya pehlüvān aııvāl müŐkİldir küffār oııdır diyü (9) ne ıadar söylediler ıaböl itmedi ‘āııbet nāār olub eline yapıŐub ıal‘aya toıırı giderken (10) taıı arasından Kerbūñ kulaıına bir zārılık āvāzı geldi ıulaıı urdılar N’olaydı ölüb (11) toıırak olayduıı cihānuñ bu ġazābın görmeyeydüm bizi kim ıalāŐ ide diyüb aıılar **ün** (12) Kerb Ğāzİ işidüb yüregine kār eyledi eyitdi: yā Tenhārūs bu āvāzdan bize āŐınālık (13) gelür beni ol āvāz gelen yire al git görelüm bu zārılıııñ sebebi nedir didi alub revāne (14) oldılar giderken yine āvāz gelüb dir ki ey ġāzİler sulııanı ve ey Benİ ‘Ād pehlüvānı benüm (15)

hālūme vākıf olaydın belki beni esirgeyüb raḥm idüb bu belādan ḥalāş iderdin (16) diyü feryād gelürdi Kerb Ğāzî işidüb serverler bu āvāz qarındāşum Ma' dīye beñzer (17) diyüb bî-ḥad vardılar meng zengî ilerü varub mağara içinde gördi bir adam yatur (18) güyā qurı ağaca dönmiş yañağı za' firāne dönmiş kāmety dala dönmiş gördi bu (19) yatan server Kerb Ğāzînüñ qarındāşı cihān pehlüvānı Ma' dīdir meng zengî ağlayub (20) eyitdi: ey benüm sulṭānum saña ne oldı ki bu ḥāle uğraduñ didi Ma' dī yatduğı yerden (21) āh idüb eyitdi: ey server sen kimsin beni ne bilürsin didi eyitdi: ya pehlüvān sen

[94^b]

(1) Ma' dī degil misin diyicek Ma' dī āh idüb bî-ḥūd oldı Kerb Ğāzî daḥı gelüb (2) başı ucına oṭurdı bir zamāndan soñra Ma' dī gözin açub gördi cihānuñ (3) pehlüvānı Kerb Ğāzî başı ucında tırır bir yanında Tenhārūs bir yanında meng zengî (4) āh idüb biñ cehd eyledi yerinden tırub Kerb Ğāzînüñ ayağına düşdi ammā (5) ayak üzerine turmağa kādır olmazdı ancak oturmağa kādır idi Kerb Ğāzî (6) eyitdi: Yā Ma' dī nedir hālūñ buraya neden düşdüñ didi Ma' dī āh idüb eyitdi: (7) ey benüm sa' ādetüm ve qarındāşum kışşam uzundur ammā ne hoş ki bir qulı kırık yer erken beni bilmezken (8) meng zengî beni görünce bildi siz fehmi eyledüñüz didi Kerb Ğāzî ağlayub cevāb virmedi (9) Tenhārūs eyitdi: ey server Kerb Ğāzīye bir la' īne cādū siḥr idüb gözlerin bağlayub (10) 'ālemi görmez eyledi ol ecelden seni āvāzından bildi didi Ma' dī 'özü dileyüb (11) ayağına düşdi eyitdi: ey faḥri 'adbān sen daḥı bu cādūlar hīlesine mi düşdüñ (12) luṭf ve kerem eyle beni 'afv idüb günāhumı bağışla ben bîçāre daḥı cādū siḥriyle meflūc oldum (13) bilmeden aşığa güyā cānum yoqdur ayak üzerine turmağa kudretüm yoq didi Kerb Ğāzî (14) tekrār қоşub yüzün yüzine sürdi Ma' dīyi mağaradan çıkarub İslām cānibiñe geldiler (15) mü'minler qarşu gelüb Kerb Ğāzīyi ve Ma' dīyi ol ḥāl üzerine görüb ağlaşub (16) cān ve ciger tağladılar gemiler yanında bir bārgāh qurub oṭurdılar serverler katına cem' (17) oldılar mā ḥāzır ta'ām gelüb yendükden soñra Kerb Ğāzî Ma' dīden yaña baqub eyitdi: Ey (18) qarındaş saña ne ḥāl oldı siz ḥūd oğlum Esed ve İbrāhīm Kelb Rümīnüñ zindānında maḥkūm (19) ḥabs idüñiz didi Ma' dī eyitdi: Ḥ'āce ' Amr bizi

bir ğayrı şūret ile alub gemiye girse (20) gerek idi meger bir mel^c ūne cādū varimiş adına (?) dirlermiş bizi bilüb sihir ile (21) böyle eyledi ki üzerümüzden kuş bile uçurmazdı maḥkūm beglerdi H^vāce ^c Amr yine bir ʔarīk ile bizi

[95^a]

(1) ḥalāş eyledi kimsenūñ ḥayāli irmedi bir gemi bulub girüb deryāya revāne olduḡ anı
 (2) gördük aramızdan vāfir gemiler zāhir oldı bizim ile vāfir cenk eylediler biz daḡı
 cān-ı (3) gönülden ʔuruşub cenk eyledük çok gemilerin yatırdük on günden soñra
 gemümüz kenara (4) irişdi deryā zaḡmetinden yorulmuşduḡ bir ağaç altına gelüb bir
 miḡdār rāḡat olmaḡ istedik (5) ammā ġāfil olub uyumaduḡ H^vāce ^c Amr eyitdi: siz bir
 pāre rāḡat oluñ ben varub (6) ne cānibe gelmişiz bulayña ki bir kimseye rāst gelem ve
 yine ḡaber getürem diyüb deryā kenārın şarüb (7) bād-ı şabā gibi ġitdi bir anda nā-bedīd
 oldı biz daḡı bir miḡdār yatub deryāya baḡarken gözümüze (8) uyku ġalebe idüb
 uyumışız nāġāḡ kulaġumuza bir ^c acāyib ün geldi gözüm açub (9) gördüm yoldaşlarım
 yok kendümi bu maġarada gördüm ^c aceb anlar ḡanda ġitdiler ola dirken (10) anı
 gördüm bir maḡbūbe kız biñ dürli şeyü ile maġara ḡapusından iḡerü girüb yanuma (11)
 oturdı baña eyitdi: ey server ġāfil gelüb deryā kenārında yaturken düşman gelüb senüñ
 (12) yoldaşınızı tutub alub ġitdiler birḡaçı daḡı senüñ üzerine geldiler ki seni daḡı (13)
 alub ġideler ben ḡomayub seni ellerinden alub ḡalāş idüb buraya yaḡın vir ḡal^c a (14)
 vardır ol ḡal^c a şāḡınuñ kızıyım seni görüb āşık oldum gel beni ḡabül eyle ol (15)
 yoldaşlaruñ daḡı atāmdan dilek idüb ol daḡı keb rümīden dilek eylesün (16) āzād
 olsunlar tek sen benümle bir ol diyüb ḡolların boynuma şalmaḡ diledi (17) ben rāzı
 olmadı eyitdüm: ey nigār sen baña maḡremsin olmaz didi ve hem sen ne dīdensin (18)
 seni atāndan dileyüb alayım Müslümān olub dīnūme gir önümde kelime-i şehādet (19)
 getürmeyince benüm saña meylüm yoḡdır didüm ol kız bir zamān ḡāmūş olub eyitdi:
 N^ola ey (20) ey pehlvān her ne dirseñ öyle olsun diyüb işāret eyledi tışaradan birḡaç
 cāriyeler gelüb (21) envā^c ta^cām getürdiler önüme ḡodılar birḡaç gün idi ki ta^cām yüzün
 görmemişdüm bi tekellüf

[95^b]

(1) ol ta'āmdan yedüm şerbet getürdiler içdüm vücūduma bir hāl gelüb hazān hemān (2) kuşağdan aşağı böyle tutmaz oldu ol nigār beni mağarada koyub gitdi irtesi gelüb (3) benden yine murād taleb eylese gerek yine çıkagelüb eyitdi: Ey Ma' dî gel sözüm tut (4) seni bu 'azābdan hālāş ideyin yoksa kıyāmete degin kırtulmazsın didi ben eyitdüm saña (5) kim dirler söyle göreyim beni bu hāle niçün koydın eger beni sağ ve sālīm eylemege kādır (6) iseñ her ne dirseñ baş üzerine didüm ol kız şūretinde olan la'îne eyitdi: server (7) benüm aduma (?) cādū dirler kūturfı mağrib ve rüm diyārında benüm akrānum bir cādū dağı yoğdır (8) bir gicede elümden gelür ki nice vilāyetleri hārāb eyleyim imdi 'özü ve bahāne eyleme beni (9) avretlige kabül eyle Kelb Rümîyi helāk idüb yerine seni padişāh ideyin didi bildüm ki (10) la'îne cādū imiş kağıyub (?) söyledüm ol dağı baña birkaç tāziyāne urub (11) gitdi yedi gün idi kim cādūnuñ belāsiyla aç ve zelil ol mağarada zārılık idüb (12) yaşırdum ol mel'üne baña dürli sözler söyleyüb nice cefalar iderdi bi-hāmdullāh ki (13) siz gelüb beni ol mel'üne belāsından hālāş eyledüñiz didi Kerb Ġāzî āh idüb (14) eyitdi: Yā hîç Esed ile İbrāhîmden haber almadun mı didi Ma' dî eyitdi: cādū la'în baña (15) anlardan cevāb virmedi didi ol yedi biñ er bir araya gelüb deryā kenārında gemilere (16) yağın bir kayalu taşlu şarb tağ varidi arğaların virüb konub oturdılar anı (17) gördiler H'āce ' Amr çıkageldi serverler karşı varub görüşdiler hāli haber virdiler (18) 'Ömer gelüb Kerb Ġāzîyle görüşüb ağladı eyitdi: Ey server-i Ġāzîyān saña ne lāyık idi ki (19) bu hāle giriftār olaydın diyüb Ma' dînuñ dağı hālin şordı Kerb Ġāzî eyitdi: (20) Ey benüm yār-ı vefādārum (?)varub Şāh-ı Merdānı bunda getirseñ ol mel'üneyi (21) helāk idüb beni belādan kırtarsa didi H'āce ' Amr eyitdi: Başum üzerine varayım

[96^a]

(1) Hāzret-i 'Ali İskenderiyyeye gitse gerek idi ol kim gitmeden varub irişelüm diyüb (2) vadā'laşub şabā-veş revāne olub gitdi bunlar bunda **bizüm hikāyemüz bu yañadan**

(3) **Ḥazret-i ‘Aliye** geldi ol zamān ki Ḥazret-i Murtezā oğlu Muḥammed Ḥaneḫiye beg gönderdi ki (4) şehri reyḫāna ışmarlayub kendü gelüb Kerb Ġāzî ardınca Behnām řāh üzerine varsın (5) diyü nāme göndermişdi ol nāmeyi Muḥammed Ḥaneḫiye teslîm idicek şehri reyḫāne ışmarlayub (6) kendüsi yedi biñ eriyle at arķasına süvār olub kūs ḫarbîler çaldırub altûn (7) başlu ‘ālemler ķaldırub ķandasın Ṭrablus diyüb revāne oldılar günlerde bir gün (8) Ṭrablusa irişüb şehriñ öñinde ķondı Cüneyd ‘ādî ve ředād ‘ādî sa‘ id-i yemenî (9) anda olan serverler ķarřu varub serverzādenüñ elin öpüp aḫvāli şorub (10) bildiler andan ‘ālî ziyafet eylediler Muḥammed Ḥaneḫî yedi gün oturaķ Raḫřan nām ‘ayyārı (11) Endülüse gönderdi varub tîz atāmdan baña ḫaber getür anda mıdır didi Raḫřan (12) bād-ı řabā gitdi üç gün içinde ķal‘ayı gümrāř dirler bir ķal‘aya irişdi Endülüs (13) ile arası iki günlük yol idi anda ba‘zı zaḫîre ve ḫazîne koyub Muḫsîn Ḥicāzı (14) adlu bir serveri üç biñ eriyle ķal‘ayı beklerdi Raḫřan ‘ayyār Muḫsîn diyüb (15) varub buluşub ḫaber şorıcak eyitdiler: Ḥazret-i Murtezā şimdi Endülüste degildir (16) Mālik Ejder oĝlunuñ fevāķına duymayub yüz adam ile ķaradan Seķlābiye şehrine ‘azm (17) eylemiş varub ḫalāř eyleye Ḥazret-i ‘Ali daḫı Mālik Ejder ardınca gitdi didiler çün (18) raḫřan bu ḫaberi alub gelüb Muḥammed Ḥaneḫiye aḫvāli ḫaber virdi Kerb Ġāzî Seķlābiyeye (19) giderken yolda Ķal‘ayı Ķanāda uğrayub Hām řāh maĝribi ile cenk eylemege ķalmıř didiler Muḥammed (20) Ḥaneḫî eyitdi: Ben Endülüste ne işleyim atām ḫüd baña Kerb Ġāzî ardınca Seķlābiyeye git (21) didi hemān buradan gitmek evlādır diyüb emir eyledi on iki gemi ḫāzır itdiler ķarındāřı

[96^b]

(1) Zeyd ile yedi biñ eriyle gemilere girüb anda olan serverler ile vedalaşub gice ve (2) gündüz dimeyüb Kerb Ġāzî ardınca revāne olub gitdiler **bu yañadan** Ḥı‘ace ‘Amr Kerb (3) Ġāzî ḫuzûrından ayrılıb ol gün deryādan gidüb yārındası ķaraya ķaddem başub bir sâ‘ at (4) olmadan gelüb İslāma irişdi gördi Ḥazret-i ‘Ali anda yok Mālik ardınca gitdi (5) didiler Ḥı‘ace ‘Amr ikinci günde varıb ardından irişdi mübārek elin öpdi Kerb Ġāzîñüñ (6) nāmesini şundı Ḥazret-i ‘Ali nāmenin (?) oķuyub aḫvāli Mālik Ejdere

bildürdi (7) eyitdi: Ey server ben varub Kerb Ğâzî ardınca gideyim sen varub al' ayı (8) (?) Hâm Şāhuñ ve Kelb Rūmīnūñ ne adar māl ve azīnesi varise alub (9) andan Kelb Rūmīnūñ ızı dil-ferībi alub al' a-i keyvāna iletüp Kerb Ğâzīnūñ (10) arındaşı Ma' āda teslīm eyle biz gelince ol diyārı bir oşa zabt eylesün sen daı (11) kerem eyleyüb Trablusda Cüneyd 'ādī ile oturub bizi ayr du' ādan ferāmūş itmeñ (12) didi Mālīk eyitdi: Yā emire'l mü 'minīn emrūñ başum üzerine ol idmeti edā eyledükden (13) soñra benüm murādum oldır ki azretin anda ise ben daı anda olam diyüb hemān ol (14) aradan dönüb al' ayı (?) vardı ol al' ada ne adar māl ve azīne varise (15) develere yükledüb üç biñ eriyle önlerine düşüb revāne olıca dil-ferīb bānū (16) daı gelüb azret-i şāhı Merdānuñ mübārek ayaını öpüp Mālīk ile böyle gitdi (17) günlerde bir gün Mālīk Ejdervarub al' ayı keyvāna irişdi Ma' āda aber oldu anda (18) olan serverlere aber eyleyüb rāyi biñ eram daı Ma' ād ile böyle idi cümlesi arşu (19) ıub buluşub götürüb al' aya ondurdılar ālī ziyāfet eylediler Ma' āduñ gözi (20) (?) dil-firībe rāst geldi cān ve dilden 'āşı olub Mālīkden (21) su'al idüb bildi derdmend Ma' ād Mālīkūñ elin öpüp ol nigārı alallıe diledi

[97^a]

(1) Mālīk daı eyitdi: benüm oqlum anuñ daı vatı varidi İnşallāh server u şādān (2) vatūmiñ olduda udā naşīb ider ise cümle işler āsān olur işte bunlar (3) al' ayı keyvān ābāda ıub bārgāh ve ayme argāhlarıñ urub cümle siz (4) velileriyle görüşüb raaā vardılar ferdā ser-güni dīvān idüb cümle (5) server gelüb dīvāne cem' olub Mālīkden azreti Murtezāyı su'al (6) su'al idüb Mālīk daı cihān cümle beyān idüb ve Kerb Ğâzīden (7) su'al idüb Ma' ād daı eyitdi: Yā Mālīk bizler işitdügūñ cihān (8) pehlīvānı Kerb Ğâzī Seqlābiyeden al' ayı anāda gitmişdür (9) ve 'Ömer 'ayyār daı azret-i 'Ali keremallāhu veche uzūrını getürmeye (10) gitmişdür ayrı bilmeyüz naşıl oldu Malik daı eyitdi: gözi (11) miñ nūrı azret-i 'Ali Efendümüz daı Kerb Ğâzīnūñ ardınca al' ayı (12) anāda gidicek idi ben daı yarın inşallāh ardınca giderim (13) diyüb yārındaşı günü Mālīk Ejderi necefi bira yüz (14) adamları gemilere binüb

Ḥazret-i ‘Aliyy’ül Murtezâ efendümüzüñ ardınca (15) revâne oldılar işte bunlar gidedursun bizüm

[97^b]

(1) kışşamız Muḥammed Ḥanefiye geldi ulū (?) bedr-i imām efendümüzüñ emriyle (2) Kerb Ġazînüñ ardınca Behnām şâh üzerine varayın şehzâde daḡı (3) emri pedere yedi biñ ‘asker ve bir nice pehlüvânlarıyla kılķub (4) gemide binüb fevâķıf eyyâmiyle bir nice köye gidüb bir gün kıl‘ayı Seķlâbiye (5) göründi bu taraftan Hâm Şâh ve kelb şâh ona iki kerre yüz biñ (6) ‘asker ile ve biñ beş yüz âhen kemerlü pehlüvânlarıyla oturub anlar daḡı (7) müşâvere idüb (?) cādū ile nâmeleşüb tedârikde iken yerde (8) ḡurüşe ‘ayyâr çıkagelüb dîvânda kelb şâhi ravzaya baş koyub eline (9) bir nâme virdi berde mel‘ün nâmeyi açub oķudı ki kıl‘ayı tenkîrde (10) olan ḡazîneye ve kızın dil-ferîb bânū cümlesin alub kıl‘ayı keyvâna getür (11) diler ve kıl‘ayı daḡı ta‘mîr idüb ve cenk yerlerini âlâtı cenk ile (12) zeyn idüb râḡat üzere oturdurlar birde kelb bu cevâbları (13) oķudıḡın gibi tâcını başından çıkarub zemîne virüb feryâd (14) idüb (?) bunlardan dâd olan ḡânümâtumuz ḡarâb (15) oldu diyerek kendüni yerden yere vurub hele neḡâl dört ıztırâbdan (16) buña teselli idüb öyle olur şâhum bir gün olur (?) (17) keşân pâlâşü pûşân bizlere yardım ider biz daḡı dâd

[98^a]

(1) alurız diyüb bunları bu elümde iken bir nâḡâḡ denizden gemiler nümâyân olub (2) İslâm sancâķları ve kûs neķķâre âvâzları bâm-ı felege peyveste olaraķ (3) kıyıya yañaşub (?)pehlüvânları ejderhâ heft (4) ser gibi çıkub ol mu‘azzam bârgâhları ķurub ol şaḡrâ ey lâle-zâde (5) (?) gemide olan eşyaların cümlesini çıkarub herkes (6) evvelce raḡatâ vardılar ferdâsı günü bir mu‘azzam dîvân olub Muḥammed Ḥanefî (7) gelüb (?) oturub andan soñra (?) (8) gelib cem‘ ola dîvân ta‘âmı gelüb herkes ķarârı üzere yiyüb (9) şekerî şerbetler içilüb pîrler dilinden du‘â olunub herkes sükûta (10) varub bir de Muḥammed Ḥanefî baş kıldırub eyitdi: Ey benüm vezîrlerüm (11) ve beglerüm nedir

sizin Hām Şāha bir nāme yazub Hāḫḫın dīne da‘vet (12) ideler veyāḥut cenge āḡāz idelüm tedbir iderseñiz zîrâ tedbîr (13) sünnetdir oldum da cümle serverler bir aḡızdan eyitdiler: Ey (14) bizüm serverümüz gerekür ki birkaç gün rāḥat üzere olalum zîrâ (15) ‘askerümüz denizin şiddet ve zahmetinden bütün sersemdirler ḡayrı (16) fermān sizindür cümlesin bu tedbîri ma‘ḫül gördiler bunlar bunda (17) rāḥatda bu taraftan rivāyet olunur ki İmamı ‘Ali raḡıyallahü ‘anha Hāzreti (18) bir gün ḫal‘ayı ḫanāda gelüb dıḡarı çıḫub ‘Ömer b. ‘ayyāra emr idüb (19) ey (?) ‘ayyāran baña Kerb Ġāzîden İbrāhîmden ve Ma‘dîden ve ‘askeri (20) İslāmdan bir cevāb getüresiz velākin ḫal‘adan cāzūlar bunları

[98^b]

(1) gördüğünde vücūdlarına lertzāne düşüb zîrâ Hāzret-i şāh vilāyet-i ḫaraya çıḫduğında (2) ‘askerler etrāfına İsmi A‘zam ile dā‘ire çizüb öyle (?) ‘Ömer (3) b. ‘ayyār bir iki (?) atub bir de gördi ki bir taḡuñ firāzına bir dumān çökmüş (4) bildi ki siḫir ‘alāmetdir ordan giri dönüb gelüb ḫaber virdükte İmam-ı ‘Ali Hāzreti (5) ḫalḫub bir nice pehlüvānlarıyla gelüb bu aḫvāli görende şabālara çekdi pür-ḫūn (6) ve İslām bahādırlarını böyle ḫor ḫaḫîr görende velāyet ḫuvvetiyle öyle bir na‘ra (7) vurdu ki gökde melek denizde semen lertzeye geldi İsmi A‘zam yazılı üç (8) atub ya mîr-i Hūdā ol ‘acāyib siḫirler bāḫıl olub ol zulumāt def‘ oldı cümle (9) ‘asker İslām her biri yeniden cān bulub cümlesi gelüb Hāzretüñ pāyine yüz (10) sürüb andan ḡoñra Kerb Ġāzî gelüb Hāzretüñ ayaḡına düşüb Hāzret-i Murtezā (11) daḫı bir tāsüñ içine şū koyub İsm-i A‘zam okuyub Kerb Ġāzî ol şuyla göz (12) lerini yıḫayub Bāşır Allāh (?) gözlerinde illet ḫalmayub şükrü firāvān idüb (13) bundan ḡoñra İbrāhîmi ve Ma‘dî getürüb ol şū ile ḡusillāh virüb cümlesi (14) şifā bulub ve birbirleriyle barışub sāf olub günāhlarına tevbe idüb (15) ḫal‘ayı fetḫ idüb (?) cāzū yalnız ḫalāş oldı bundan ḡoñra Hāzret-i ‘Ali (16) efendümüz eyitdi: Yā Kerb ḡayrı bizler durmayub gideriz siz daḫı buradan (17) ḫal‘ayı Seklābiyede Muḫammed Hānefiye gidüb dîn yolına ḡazālar idüñ diyüb vāfir (18) naşḫatler idüb bir mübārek sâ‘atde gemiler girüb ‘azmi İskenderiyye eylediler (19)

ve Kerb Ğazî dahı cümle serverleriyle tedârik görüb ‘Ömer b. ‘ayyâr ve Ümeyye ‘ayyâr (20) cümle gemilere girüb bir gün Seĝlâbiyeye gelüb gemilerden çıķub birbiriyle görüşüb (21) ĥal ĥatır Őoruŝub raĥata vardılar bir gün Ümmiye ile atası ‘Ömer ‘Ayyar Behnâm (22) Őāhuñ dîvânına gelüb seyr idüb bu cildde burada (23) oldu tamâm.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı Soyadı : 16/01/1987
Doğum Yeri Ve Yılı : Gölhisar-1987
Medeni Hali : Bekar

Eğitim Durumu:

Lisans Öğretimi: Dokuz Eylül Üniversitesi/ Buca Eğitim Fakültesi/ Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği, 2004-2009

Tezsiz Yüksek Lisans Öğretimi: Dokuz Eylül Üniversitesi/ Buca Eğitim Fakültesi/ Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği, 2004-2009

Tezli Yüksek Lisans Öğrenimi: Süleyman Demirel Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2011-2017

Yabancı Dil ve Düzeyi:

İngilizce- ÜDS/20.00

İş Denevimi:

Milli Eğitim Bakanlığı/ Burdur Emekevler Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi / Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği, 2009 -